

Městská knihovna v Praze

**Arthur
Conan
Doyle**

**Návrat
Sherlocka
Holmese**

PRAHA 2012

**Městská
knihovna
v Praze**

Újčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla *Návrat Sherlocka Holmese* tak, jak bylo vydáno v nakladatelství Mladá fronta v roce 1973 (DOYLE, Artur Conan. *Návrat Sherlocka Holmese*. [K vyd. přípr. a ed. pozn. naps. Jan Zábrana], [z angl. orig. přel. František Jungwirth], [il. Josef Hochman]. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. 293 s. Máj; Knihovna československé mládeže, sv. 201).

Elektronické publikování příběhů Sherlocka Holmese je společným projektem Městské knihovny v Praze a www.digiBooks.cz.

Text díla (Arthur Conan Doyle: *Návrat Sherlocka Holmese*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

DOYLE, Arthur Conan. *Návrat Sherlocka Holmese* [online]. Přel. Fr. Jungwirth. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/82/navrat_sherlocka_holmese.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.1 z 20. 1. 2012 (typografická úprava textu).

OBSAH

PRÁZDNÝ DŮM	6
STAVITEL Z NORWOODU	28
TANČÍCÍ FIGURKY	52
OSAMĚLÁ CYKLISTKA	77
ŠKOLA V PRIORY	98
ČERNÝ PETR	130
CHARLES AUGUSTUS MILVERTON	152
ŠEST NAPOLEONŮ	170
TŘI STUDENTI	192
ZLATÝ SKŘÍPEC	211
ZMIZELÝ HRÁČ RAGBY	235
OPATSKÉ SÍDLO	257
DRUHÁ SKVRNA	281

PRÁZDNÝ DŮM

Vražda ctihodného Ronalda Adaira, spáchaná za velmi neobvyklých a nevysvětlitelných okolností, vzrušila na jaře 1894 vznešený svět a upoutala pozornost celého Londýna. Veřejnost je již informována o podrobnostech zločinu, které při policejním vyšetřování vyšly najevo. Mnohé z nich však zůstaly utajeny, neboť obžaloba měla v tomto případě takový nadbytek důkazů, že ani nepovažovala za nutné je všechny zveřejnit. Teprve dnes, téměř po deseti letech, smím doplnit chybějící články celého toho pozoruhodného řetězce. Zločin byl sám o sobě zajímavý, ale to nebylo nic ve srovnání s další nepředvídanou událostí, která vyvolala nejsilnější otřes a největší překvapení v mém dobrodružném životě. Dokonce ještě dnes, po tak dlouhé době, myslím na tu chvíli se vzrušením a opět cítím, jak náhle mou mysl zaplavila radost spojená s úžasem a nedůvěrou. Veřejnosti, kterou zajímají moje zápisky, v nichž jsem ji občas seznamoval s myšlenkami a činy neobyčejně pozoruhodného člověka, této veřejnosti bych rád řekl, že si nezasloužím výtky, jestliže jsem neprozradil všechno, co jsem věděl. Třebaže to jinak považuji za svou prvořadou povinnost, ponechal jsem si tentokrát informace pro sebe, neboť on svůj výslovný zákaz zrušil teprve třetího dne minulého měsíce.

Lze si představit, že moje důvěrné přátelské vztahy k Sherlocku Holmesovi mě přivedly k zájmu o kriminologii, a když Holmes zmizel, neopomenul jsem nikdy pečlivě sledovat různé případy, které pronikly na veřejnost. Nejednou jsem se snažil postupovat podle jeho metod už proto, abych některý případ rozřešil pro vlastní uspokojení, ale měl jsem nevalný úspěch. Nejvíc mě ovšem zaujala tragédie Ronalda Adaira. Když jsem pročetl zápis ze soudního vyšetřování, kde byl nakonec vynesena výrok, že jde o úkladnou vraždu spáchanou neznámým pachatelem či pachateli, uvědomil jsem si mnohem jasněji než kdy dřív, jakou ztrátu pro lidstvo

znamenal smrt Sherlocka Holmese. Byl jsem přesvědčen, že nejedna stránka toho podivuhodného případu by ho obzvlášť zajímala a že bystrý mozek a vycvičené oko tohoto předního evropského detektiva by policejnímu pátrání nejen napomohly, ale dovedly je i rychle k cíli. Celý den, zatímco jsem drožkou objížděl pacienty, probíral jsem v duchu případ od začátku do konce, ale k žádnému uspokojivému výsledku jsem nedospěl. Může mi být vytknuto, že omílám staré známé věci, ale přesto zopakuji fakta, která předběžné řízení přineslo.

Ctihodný Ronald Adair byl druhorozený syn hraběte z Maynoothu, který v té době zastával úřad guvernéra jedné australské kolonie. Matka odcestovala do Anglie, aby si dala operovat šedý zákal, a spolu se synem Ronaldem a dcerou Hildou bydlela v domě číslo 427 v Park Lane. Mladík se pohyboval v nejlepší společnosti, a pokud bylo zjištěno, neměl žádné nepřátele a neholdoval žádné neřesti. Zasnoubil se s Edith Woodleyovou z Carstairsu, ale po několika měsících byly zasnuby po vzájemně dohodě zrušeny. Nic nenasvědčovalo tomu, že by se tento krok některého z obou snoubenců citově hlouběji dotkl. Mladý muž se pohyboval v úzkém okruhu lidí stejných společenských zvyklostí, protože neměl žádné náročně choutky ani příliš vznětlivý temperament. A právě toho bezstarostného mladého aristokrata zastihla tak prazvláštně a neočekávaně smrt mezi desátou až jedenáctou hodinou a dvaceti minutami v noci dne 30. března 1894.

Ronald Adair hrál náruživě a vytrvale karty, ale nikdy nevsadil tolik, aby se prohrou finančně zruinoval. Byl členem karetních klubů Baldwin, Cavendish a Bagatelle. Onoho osudného dne sehrál po večeri partii whistu v klubu Bagatelle, jak prokázala svědecká výpověď. V klubu hrál karty už také odpoledne. Podle výpovědi jeho spoluhráčů – pana Murrayho, sira Johna Hardyho a plukovníka Morana – byla hra téměř vyrovnaná. Adair mohl prohrát nanejvýš tak pět liber šterlinků. Vlastnil značné jmění a taková suma pro něho byla pouhý pakatel. Adair do některého z těch tří klubů denně chodil, hrál však opatrně a obvykle odcházel s výhrou. Při šetření

vyšlo rovněž najevo, že Adair se svým spoluhráčem plukovníkem Moranem před několika týdny vyhráli na Godfrey Milnerovi a lordu Barmoralovi plných čtyři sta dvacet liber. Tolik o minulosti zavražděného – z toho, co zatím přineslo předběžné šetření.

V den zločinu se Adair vrátil domů přesně v deset hodin. Jeho matka a sestra byly na návštěvě u příbuzných. Služebná vypověděla, že slyšela, jak mladý pán odešel do průčelní místnosti v druhém poschodí, které obvykle používal jako obývacího pokoje. V místnosti musela nechat otevřené okno, poněvadž když zatopila v krbu, valil se z něho kouř. Z pokoje se nic neozvalo až do návratu lady Maynoothové s dcerou – přišly v jedenáct hodin dvacet minut. Chtěly Ronaldovi popřát dobrou noc, ale dveře pokoje byly zamčeny zevnitř a na své volání a klepání nedostaly žádnou odpověď. Daly proto přivolat pomoc a vypáčit dveře. Nešťastný mladík ležel poblíž psacího stolu s hlavou strašlivě zohavenou trhavou střelou, která byla vypálena z revolveru. V místnosti se však žádná zbraň nenašla. Na stole ležely dvě desetilibrové bankovky a sedmnáct liber a deset šilinků ve zlatých a stříbrných mincích narovnaných do sloupků. Vedle nich byl papír popsaný číslicemi a jmény některých Adairových přátel z klubu, což vedlo k domněnce, že se zesnulý před smrtí snažil sestavit přehled svých karetních výher a ztrát.

Důkladné ohledání místa činu zkomplikovalo případ ještě víc. Nebyl předně zjištěn důvod, proč mladík dveře zevnitř zamkl. Bylo vyloučeno, aby to udělal vrah a unikl potom oknem. Okno je dobrých sedm metrů nad zemí a pod ním se prostírá záhon rozkvetlých krokusů. Na květinách ani na záhonu se nenašly otisky šlépějí a nenašly se ani na úzkém pruhu trávníku, který odděloval dům od ulice. Dveře tudíž musel podle všeho zamknout mladý Adair. Jak ale tedy byl usmrcen? Kdyby se pachatel na okno vyšplhal, zanechal by po sobě nějaké stopy. V případě, že by střelec vypálil ránu oknem, musel by mít znamenitou mušku, jestliže dokázal smrtelnou ránu zamířit z revolveru. Mimoto je Park Lane rušná třída a sotva sto metrů od domu se nachází stanoviště drožek.

Výstřel nikdo neslyšel. A přesto ležel v pokoji mrtvý muž, v hlavě střelu s useknutou špičkou, která se roztrhla do stran a přivodila zranění, po němž okamžitě následovala smrt. Okolnosti tohoto záhadného zločinu na Park Lane ještě více zatemňovalo to, že chyběl jakýkoli motiv, protože – jak jsem uvedl – mladý Adair neměl žádného nepřítele a peníze a další cenné věci zůstaly v pokoji nedotčeny.

Celý den jsem v duchu uvažoval o těchto faktech a pokoušel jsem se přijít na nějakou teorii, která by všechny zjištěné skutečnosti vysvětlovala, a zároveň jsem se snažil najít nejslabší článek, z něhož – podle názoru mého nebožtíka přítele – je nutno při každém vyšetřování vycházet. Přiznám se, že jsem žádné velké pokroky neučinil. Večer jsem se zatoulal na Oxford Street a v šest hodin jsem se octl na nároží, kde Park Lane končí. Cestu k domu, k němuž jsem měl namířeno, ukázal mi neomylně hlouček zevlounů, stojících na chodníku a zírajících do jednoho okna. Vysoký hubený muž s tmavými brýlemi, o němž jsem byl přesvědčen, že je to detektiv, rozvíjel tu jakousi teorii, zatímco ostatní se shlukli kolem, aby ho lépe slyšeli. Přiblížil jsem se rovněž k mluvčímu na doslech, ale jeho vysvětlení mi připadalo tak nesmyslné, že jsem se znechuceně odvrátil. Přitom jsem vrazil do zmrzačeného postaršího člověka, stojícího za mnou, takže mu spadlo na zem několik knih, které držel v podpaždí. Pamatuji se, že když jsem knihy zvedal, povšiml jsem si jednoho titulu – Původ uctívání stromů – a napadlo mi, že ten člověk je patrně nějaký chudý sběratel, který všelijak shání vzácné knihy, a to buď ze záliby, nebo proto aby s nimi mohl obchodovat. Pokoušel jsem se omluvit za svou neobratnost, ale knihy, s nimiž jsem tak nešťastně naložil, byly v majitelových očích zřejmě velmi cenné předměty. S pohrdavým zavrčením se ke mně otočil zády a jeho shrbená postava a bílé licousy se ztratily v tlačenci.

Průzkum domu číslo 427 na Park Lane vnesl pramálo světla do otázky, která mě zajímala. Dům oddělovala od ulice asi půldruhého metru vysoká zídka se zábradlím. Bylo proto hračkou, aby se kdokoli dostal do zahrady, ale kolem okna nevedl okap, takže

vyšplhat se nahoru bylo zhola nemožné i pro sebeobratnějšího člověka. Když jsem se vracel do Kensingtonu, měl jsem v hlavě větší zmatek, než když jsem vyšel z domova. Seděl jsem v pracovně sotva pět minut, když vstoupila služebná a ohlásila, že si se mnou přeje mluvit nějaký muž. K mému překvapení nebyl návštěvník nikdo jiný než onen podivínský sběratel knih. Jeho vrásčitá, ostře řezaná tvář vykukovala zpod bílých vlasů a pod pravou paží držel dobrý tučet těch svých vzácných knih.

„Jste překvapen, že mě vidíte, pane,“ zaskřehotal.

Přiznal jsem, že překvapen jsem.

„Inu, pane, dělal jsem si výčitky, a když jsem pajdal kolem a náhodou zahlídl, že jste zašel do tohohle domu, řekl jsem si, stavíš se u toho hodného pána a omluvíš se, že ses na něho kapánek utrl, ale žes to nemyslel nijak zle, a poděkuješ mu za to, že ty knihy zvedl.“

„To nestojí za řeč,“ řekl jsem. „Dovolíte, abych se zeptal, jak mě znáte?“

„Inu, pane, snad si to nevyložíte ve zlém, ale já bydlím v sousedství. Můj krámeček s knihami najdete na nároží Church Street a vždycky vás v něm rád uvítám. Nesbíráte náhodou také knihy, pane? Mám tady Britské ptactvo a Catula a Svatou válku – samé hledané tituly. Tamhle na druhé policiče máte zrovna tak místo pro pět knih. Takhle to tam nevypadá moc pěkně, co říkáte, pane?“

Otočil jsem hlavu, abych se podíval na knihovnu. Když jsem se opět obrátil, stál před mým pracovním stolem usměvavý Sherlock Holmes. Zvedl jsem se, několik vteřin jsem na něho užasle zíral a pak jsem patrně poprvé a naposled v životě omdlel. Přinejmenším se mi před očima vznášela šedá mlha, a když se rozplynula, měl jsem límeček u krku rozepnutý a cítil jsem palčivou chuť brandy na rtech. Nade mnou se skláněl Holmes a v ruce držel čutoru.

„Milý Watsone,“ pravil hlas, který jsem tak dobře znal, „tisíckrát se vám omlouvám. Netušil jsem, že to na vás udělá takový dojem.“

Uchopil jsem ho za paži.

„Holmesi!“ zvolal jsem. „Jste to skutečně vy? Je to vůbec možné, že jste naživu? Jak jen jste se dokázal vyškrábat z té strašlivé propasti?“

„Počkejte chvíli!“ řekl. „Jste opravdu natolik v pořádku, že si o těch věcech můžeme promluvit? Zbytečně jsem vám tímhle teatrálním návratem připravil vážný nervový otřes.“

„Jsem docela v pořádku, Holmesi, a nevěřím málem vlastním očím. Namouvěru, kdo by si pomyslel, že vy – že zrovna vy – budete stát v mé pracovně!“ Znovu jsem ho uchopil za rukáv a nahmatal jeho hubenou, svalnatou paži. „Nu – rozhodně jste z masa a krve,“ řekl jsem. „Milý kamaráde, nevím, co dělat radostí, že vás tu zase mám. Posad'te se a vypravujte, jak jste vyvázl z té strašlivé skalní úžlabiny.“

Usedl naproti a zapálil si cigaretu svým starým nedbalým způsobem. Měl na sobě sice pořád oblýskaný šosatý kabát antikváře, ale ostatní propriety jeho přestrojení – bílé vlasy a licousy – ležely na stole vedle kupy knih. Holmes se teď zdál hubenější a vychrtlejší než dřív a jeho tvář s orlím nosem měla mrtvolně bledý nádech, který prozrazoval, že v poslední době nevede právě zdravý život.

„Jsem rád, že si mohu protáhnout nohy, Watsoně,“ řekl. „Pro vysokého člověka to není žádná švanda, když musí na pár dlouhých hodin ubrat ze své výšky čtvrt metru. A teď, drahý příteli, bych vás rád požádal o poshovění, protože dnes v noci máme před sebou obtížnou a nebezpečnou práci. Bude snad lépe, když vám všechno vyličím, až se zhostíme tohoto úkolu.“

„To nevydržím zvědavostí. Velice rád bych vaše zážitky slyšel hned teď.“

„Doprovodíte mě dnes v noci?“

„Kdykoli a kamkoli budete chtít.“

„Je to opravdu zas takové jako kdysi. Máme ještě čas něco povečeřet, než půjdeme. Tak tedy o té propasti. Dostal jsem se z ní docela snadno – z toho prostého důvodu, že jsem do ní nespadl.“

„Vy jste nespadl do propasti?“

„Kdepak, nespádl, Watsone. Vzkaz, který jsem vám zanechal, byl myšlen zcela upřímně. Nepochyboval jsem ani dost málo, že se má životní dráha chýlí ke konci, když jsem zahlédl na úzké stezce vedoucí do bezpečí zlověstnou postavu profesora Moriartyho. V jeho šedých očích jsem četl nezvratné odhodlání. Vyměnili jsme několik vět a on zdvořile svolil, abych napsal krátkou zprávu, kterou jste potom našel. Zatížil jsem ten papír tabatěrkou a holí a vykročil jsem po stezce; Moriarty v patách za mnou. Když jsem došel k místu, kde stezka končila, byl jsem rovněž v koncích. Moriarty u sebe neměl zbraň, ale vrhl se na mne a sevřel mě dlouhými pažemi. Věděl, že svou partii dohrál, a dychtil pouze po tom, aby se mi pomstil. Potáceli jsme se u samého kraje srázné skalní stěny. Naštěstí se trochu vyznám v baritsu, v japonském způsobu zápasu, který mi byl nejednou náramně užitečný. Vymkl jsem se mu ze sevření, on pronikavě vykřikl, několik vteřin se zoufale snažil najít oporu pro nohy a rukama zatápal do prázdna. Všechny jeho pokusy nabýt ztracené rovnováhy však byly marné a zřítíl se do propasti. Ulehl jsem na zem a pozoroval, jak po dlouhém pádu se jeho tělo odrazilo od balvanu a šplouchlo do vody.“

Užasle jsem naslouchal Holmesovu vyprávění, které přerušil, jen když si potáhl z cigarety.

„Ale co ty stopy?“ zvolal jsem. „Na vlastní oči jsem viděl, že po stezce ke skalnímu útesu vedly dva páry stop, a žádné se nevracely zpátky.“

„Hned k tomu přijdu. Jakmile se profesor zřítíl do propasti, blesklo mi hlavou, jakou neobyčejnou příležitost mi tu osud poskytuje. Věděl jsem, že Moriarty není jediný, kdo se zapřísáhl, že mě zabije. Nejméně tři další lidé budou po smrti svého vůdce lačnit po odvetě ještě víc. A všichni tři byli velmi nebezpeční protivníci. Co se nepodaří jednomu, to se jistě povede druhému či třetímu. Naopak ale jestliže bude svět přesvědčen o mé smrti, ti muži nabudou větší smělosti, přestanou být ostražití, a já je dřív či později zneškodním. Potom teprve nadejde vhodná doba, abych oznámil, že jsem dosud mezi živými. Všechny tyhle myšlenky mi, myslím, prolétly hlavou

ještě dřív, než profesor Moriarty dopadl na dno Reichenbašských vodopádů.

Zvedl jsem se a prohlížel si skalní stěnu, u níž jsem stál. O několik měsíců později jsem četl vaše barvitě líčení, jak je ta stěna kolmá. Jenže ono to tak přesně není. Našel jsem na skále několik výstupků, ba dokonce i jakousi skalní římsu. Stěna se tyčí do takové výše, že se zdálo naprosto nemožné vylézt nahoru, a po stezce jsem se rovněž nemohl vrátit, poněvadž bych byl v bahnitě půdě zanechal svoje stopy. Je ovšem pravda, že jsem se mohl vrátit pozpátku, jak jsem to v obdobných situacích udělal už několikrát. Tři páry stop vedoucích jedním směrem by však rozhodně vyvolaly podezření. Nezbyvalo mi tedy nic jiného než pokusit se o výstup po skalní stěně. Nebylo to nic příjemného, Watsone. Dole pode mnou hučel v hloubce vodopád. Netrpím chorobnými představami, ale dávám vám slovo, že se mi zdálo, jak z propasti slyším Moriartyho volání. Jediný chybný krok by se mi byl stal osudným. Nejednou, když povolil trs trávy, kterého jsem se chtěl přidržet, nebo když se mi na vlhké skále sesmekla noha, myslel jsem, že je se mnou amen. Namáhavě jsem lezl výš, až jsem se konečně vyšplhal na skalní římsu asi metr širokou, pokrytou hebkým zeleným mechem, kde jsem se mohl pohodlně natáhnout. Zezdola na mě nebylo vidět. Tam jsem ležel, když jste přišel vy a vaši společníci, milý Watsone, a tak starostlivě a bezvýsledně jste zkoumali okolnosti mé smrti.

Konečně jste všichni dospěli k nevyhnutelnému a naprosto mylnému závěru; vrátili jste se do hotelu a já jsem zůstal sám. Domníval jsem se, že mé dobrodružství už skončilo, ale neočekávaná příhoda mě přesvědčila, že se mohu nadít dalších překvapení. Proletěl kolem mne veliký balvan svržený seshora, dopadl na stezku a z ní se překulil do propasti. Na okamžik jsem se domníval, že jde o náhodu, ale pak jsem pohlédl vzhůru a proti kalné obloze jsem spatřil konturu lidské hlavy. Vzápětí dopadl další balvan slabého čtvrt metru od mé hlavy – na skalní římsu, kde jsem ležel. Vysvětlení ovšem bylo nasnadě: Moriarty nepřišel sám. Jeho společník – krátký pohled mi stačil, abych vytušil, jak nebezpečný je

to muž – dával pozor, zatímco mě profesor přepadl. Zpovzdálí, takže jsem ho neviděl, pozoroval, jak jeho přítel přišel o život a já jsem unikl. Čekal a potom se vyšplhal na temeno skály, aby vykonal to, co se jeho druhovi nepodařilo.

Dlouho jsem se nerozmýšlel, Watstone. Jakmile se nahoře znovu objevil ten krutý obličej, bylo mi jasné, že se chystá svalit další balvan. Slezl jsem na stezku. Myslím, že s chladnou rozvahou bych to byl nedokázal. Ten sestup byl stokrát obtížnější než výstup. Neměl jsem však čas o tom přemýšlet, poněvadž když jsem se spouštěl z římsy, zasvítl už další balvan. Asi v polovině cesty dolů jsem uklouzl, ale s pomocí boží jsem dopadl na stezku, celý poškrábaný a s potrhanými šaty. Vzal jsem nohy na ramena, ve tmě jsem urazil přes hory šestnáct kilometrů a o týden později jsem se octl ve Florencii, přesvědčen, že živá duše neví, co se se mnou stalo.

Měl jsem jen jediného důvěrníka – svého bratra Mycrofta. Velice se vám omlouvám, milý Watstone, ale záleželo především na tom, aby si lidé mysleli, že jsem po smrti. Vím s jistotou, že byste byl můj nešťastný konec nevylicil tak přesvědčivě, kdybyste tomu sám nevěřil. V minulých třech letech jsem se nejednou chopil pera, abych vám napsal. Pokaždé mi však zadržela ruku obava, že váš láskyplný přátelský vztah by vás mohl přimět k nějaké indiskrétnosti a moje tajemství by bylo prozrazeno. Když jste do mne dnes vrazil, nedal jsem se vám poznat, protože vaše překvapení a vzrušení by mohly vzbudit pozornost a způsobit tak velikou a nenahraditelnou škodu. Mycroftovi jsem se svěřit musel, abych získal potřebné peníze. Situace v Londýně se nevyvíjela tak úspěšně, jak jsem doufal, protože při přelíčení s Moriartyho tlupou dva její nejnebezpečnější členové, právě moji nejúhlavnější nepřátelé, zůstali na svobodě. Dva roky jsem cestoval po Tibetu, navštívil jsem Lhasu a strávil několik dní u dalajlámy. Četl jste možná o pozoruhodných výzkumech norského cestovatele Sigersona, ale jistě vás nenapadlo, že to napsal vlastně váš přítel. Pak jsem procestoval Persii, odskočil si do Mekky a pobyl krátce v Chartúmu. O výsledku tohoto zajímavého pobytu jsem informoval naše ministerstvo zahraničí. Vrátil jsem se do

Francie a v laboratoři v Montpellieru jsem se několik měsíců zabýval výzkumy derivátů kamenouhelného dehtu. Daný úkol jsem zdárně dokončil. Když jsem se dověděl, že v Londýně z mých nepřátel zůstal už jen jediný, chystal jsem se k odjezdu, který zpráva o záhadném zločinu v Park Lane ještě uspíšila. Případ mě zajímal, a kromě toho měl některé prazvláštní rysy, které mi připomněly jistou osobu. Neprodleně jsem se vrátil do Londýna, nepřestrojen zašel do Baker Street, kde paní Hudsonová dostala hysterický záchvat, když mě spatřila, a zjistil jsem, že Mycroft pečoval o to, aby můj byt a všechny listiny zůstaly ve stejném stavu, v jakém jsem je při svém odchodu zanechal. A tak se stalo, milý Watsone, že jsem dnes ve dvě hodiny odpoledne usedl do své staré klubovky ve svém pokoji s jediným přáním – aby v druhé klubovce, tak jako kdysi, seděl můj starý přítel Watson.“

Toto pozoruhodné vyprávění jsem vyslechl onoho dubnového večera. Nevěřil bych, že je pravdivé, kdyby je nepotvrzoval pohled na vysokou hubenou postavu a výraznou, bystrou tvář, o níž jsem již nedoufal, že ji znova uvidím. Holmes se nějak dověděl o bolestné ztrátě, která mě postihla, a projevil účast spíš svým chováním než slovy. „Smutek nejlépe vyléčíme prací, milý Watsone,“ řekl, „a dnes večer nás oba čeká jistý úkol. Když ho zdárně splníme, můžeme s uspokojením prohlásit, že jsme nežili nadarmo.“ Marně jsem se pokoušel vyzvědět na něm víc. „Do rána toho ještě uslyšíte a spatříte dost,“ odpověděl. „Tři roky jsme se neviděli, takže si máme co povídat až do půl desáté, kdy vyrazíme za pozoruhodnou záhadou prázdného domu.“

Vypadalo to opravdu jako za starých časů, když jsem v stanovenou hodinu usedl do drožky po Holmesově boku, s revolverem v kapse a vzrušený nadcházejícím dobrodružstvím. Holmes mlčel a tvářil se nepřístupně a vážně. Ve svitu pouličních luceren jsem si všiml jeho přísného výrazu a neušlo mi, že zamyšleně svraští obočí a sevřel rty. Nevěděl jsem, jakého dravce se chystáme polapit v temné džungli londýnského podsvětí, ale z výrazu vůdce lovecké výpravy jsem správně usoudil, že toto

dobrodružství nebude tak zcela bez nebezpečí, zatímco posměšný úsměv, který se chvílemi rozhostil po Holmesově zasmušilé asketické tváři, nevěstil pro tu škodnou nic dobrého.

Myslel jsem, že máme namířeno do Baker Street, ale Holmes zastavil drožku u nároží Cavendish Square. Všiml jsem si, že když vystupoval, rozhlédl se pátravě napravo a nalevo a na každém nároží se velice bedlivě přesvědčil, zda nás nikdo nesleduje. Naše cesta byla vskutku neobyčejná. Holmes se obdivuhodně vyznal v spleti londýnských uliček, a tak jsme bez váhání a rychle prošli několika postranními uličkami a průchody, o jejichž existenci jsem neměl ani tušení. Posléze jsme vyšli do úzké uličky, kterou z obou stran lemovaly ponuré staré domy. Zavedla nás na Manchester Street a odtud jsme se dostali na Blandford Street. Holmes pojednou zahrnul do úzkého průchodu, vešel dřevěnou brankou do opuštěného dvora a odemkl zadní dveře domu, do kterého jsme oba vstoupili, a Holmes pak za sebou dveře opět zamkl.

Uvnitř byla tma jak v pytli, ale nepochyboval jsem, že dům je prázdný. Holá prkenná podlaha praštěla a vrzala pod našimi kroky a nataženou rukou jsem se dotkl odchlíplých cárů papírových tapet na stěně. Holmes mi sevřel studenými, tenkými prsty zápěstí a vedl mě dlouhým vestibulem, dokud jsem nezahlédl matný svit v okénku nade dveřmi. Tam Holmes prudce zabočil doprava a octli jsme se v rozlehlém, prázdném čtvercovém pokoji. V koutech ležely temné stíny, ale střed místnosti slabě ozařovalo světlo z ulice. Nablízku nestála žádná lucerna a okna byla pokryta silnou vrstvou prachu, takže jsme jen stěží rozeznávali siluety svých postav. Přítel mi položil ruku na rameno a přitiskl ústa k mému uchu:

„Víte, kde jsme?“ zašeptal.

„Tohle je určitě Baker Street,“ odpověděl jsem, když jsem zašpiněným oknem vyhlédl na ulici.

„Přesně tak. Jsme v Camden House, který stojí přímo naproti našemu starému bytu.“

„Proč jsme sem ale přišli?“

„Protože je odtud znamenitý výhled na náš milounek domeček. Smím vás poprosit, milý Watson, abyste přistoupil trochu blíž k oknu a opatrně, abyste nebyl spatřen zvenčí, podíval se nahoru k našim pokojům – v nichž začínalo nejedno naše společné dobrodružství? Přesvědčím se, jestli vás po třech letech nepřítomnosti ještě dokážu překvapit.“

Jakmile jsem se opatrně přiblížil k oknu a podíval se na známý dům, zalapal jsem po dechu a pak jsem udiveně vykřikl. Žaluzie byla zatažena a v pokoji svítilo jasné světlo. Od světlého pozadí se odrážela temná silueta muže sedícího v lenošce. Držení hlavy, vzpřímená ramena a výrazný profil – to vše mi bylo dobře povědomé. Postava měla obličej pootočený do strany a vypadala jako některý ze stínových obrázků, které si dávali rámovat naši dědečkové. Podoba byla tak věrná, že jsem musel natáhnout ruku, abych se přesvědčil, že živý Holmes stojí opravdu vedle mne. Otrásal se potlačovaným smíchem.

„Nuže?“ řekl.

„Pro pět ran!“ zvolal jsem. „Ta podoba je báječná.“

„Věřím, že mou bezmeznou vynalézavost věk nezdolá a zvyk neotupí,“ zacitoval Shakespeara a z jeho hlasu zazněla radost a hrdost umělce nad svým dílem. „Skutečně vypadá, jako by mi z oka vypadla, co říkáte?“

„Přísahal bych, že jste to vy.“

„Vyslovme uznání panu Meunierovi z Grenoblu, který tu voskovou figurínu zhotovoval několik dní. Dnes odpoledne při návštěvě v Baker Street jsem zařídil ostatní.“

„Proč jste to dělal?“

„Milý Watson, donutily mě k tomu velmi pádné důvody. Musím přesvědčit jisté lidi o tom, že jsem doma, zatímco ve skutečnosti jsem někde jinde.“

„Domníváte se, že jste sledován?“

„Nedomnívám se, já to vím.“

„A kdo dům pozoruje?“

„Moji dávní nepřátelé, Watsone. Členové toho roztomilého spolku, jehož vůdce skončil na dně Reichenbašských vodopádů. Nezapomínejte, že jen oni vědí, že jsem zůstal naživu. A věděli rovněž, že se dřív či později vrátím domů. Pozorovali dům neustále a dnes ráno se mne konečně dočkali.“

„Jak to víte?“

„Protože jsem hlídače poznal, když jsem vykoukl z okna. Je to nějaký Parker, pouliční lupič, který přepadené rdousí a umí také podivuhodně hrát na drnkačku. Ten mě ale vůbec nezajímá. Velice mi však zato záleží na osobě, která si ho najala. Je to zlosyn velkého formátu, Moriartyho důvěrný přítel, muž, který na mě svaloval balvany, nejprohnanější a nejnebezpečnější londýnský zločinec. Ten chlap mě chce dnes večer dostat, a nemá ani zdání, že my chceme dostat jeho.“

Plán mého přítele začal nabývat jasnějších obrysů. Z téhle příhodné skryše jsme mohli střežit hlídače a sledovat pozorovatele. Byli jsme lovci a ten stín za oknem domu na protější straně ulice sloužil jako návnada. Mlčky jsme stáli v šeru a pozorovali chodce na ulici. Holmes stál tiše a nehybně, ale věděl jsem, že je ve střehu a že upřeně sleduje proud kolemjdoucích. Byla nevlídná, sychravá noc a dlouhou ulicí hvízdal fičivý vítr. Na ulici bylo ještě hodně lidí, skoro všichni upjatí do plášťů se šálou kolem krku. Jednou či dvakrát se mi zdálo, že jsem některého toho chodce už někdy viděl, a zejména mi byli nápadní dva muži, kteří se v průchodu nedalekého domu patrně schovali před větrem. Pokoušel jsem se na ně svého společníka upozornit, Holmes však nedůtklivě něco zabrumlal a dál upřeně pozoroval ulici. Několikrát přešlápl z nohy na nohu a zabubnoval prsty na zeď. Bylo mi jasné, že Holmes začíná jevit nepokoj, protože se situace nevyvíjí přesně podle jeho očekávání. Táhl k půlnoci a ulice už byla skoro liduprázdná, když Holmes začal rozčileně přecházet po pokoji. Chystal jsem se něco poznamenat, ale když jsem se podíval nahoru do osvětleného okna, zažil jsem málem stejný otřes jako dnes večer už jednou. Sevřel jsem Holmesovu paži a ukázal k oknu.

„Silueta změnila polohu!“ zvolal jsem.

Vosková figurína k nám byla teď obrácena zády a ne bokem jako předtím.

Ty tři roky rozhodně nezměnily nic na jeho vznětlivé povaze a neodstranily ani netrpělivost, kterou Holmes projevoval, když byl tázán na věc pro něho samozřejmou.

„Ovšemže změnila polohu,“ řekl. „Snad nemyslíte, Watsoně, že jsem takový směšný břídil, abych postavil do pokoje panáka, na kterém je na první pohled znát, že je z vosku, a doufal, že tak přelstím tyhle chlapy, kteří patří k nejprohnanějším v Evropě? Čekáme tu dvě hodiny a má hospodyně paní Hudsonová zatím figurínou osmkrát pohnula, vždy po čtvrt hodině. Manipuluje s ní zepředu, aby nebylo vidět její stín. Hle!“ Prudce a vzrušeně se nadýchl. V šeru jsem spatřil, že vysunul hlavu dopředu a celé tělo mu strnulo. Na ulici nebylo vidět živé duše. Ti dva muži se snad ještě schovávali v průjezde, ale já je nezahlédl. Ticho a tma všude, jenom na zářivě žluté žaluzii protějšního domu se rýsovala silueta temné postavy. V tom mrtvém tichu jsem uslyšel Holmese zasyknout a věděl jsem, že potlačuje silné vzrušení. Vzápětí mě zatahl do nejtemnějšího kouta místnosti a cítil jsem, jak mi varovně přitiskl prst na rty. Ruka, kterou mě svíral, se mu chvěla. Tak rozrušeného jsem svého přítele dosud neviděl. Tmavá ulice před námi však nadále zůstávala opuštěná a bez života.

Pojednou jsem zaslechl, co jeho bystřejší smysly postřehly už dřív. K mým uším dolehl slabý, kradmý šramot. Nepřicházel však z Baker Street, ale ze zadního traktu domu, v němž jsme se skrývali. Zaslechl jsem skřípot otevíraných dveří. Za okamžik se na chodbě ozvaly plíživé kroky. Vetřelec našlapoval tiše, ale jeho kroky se v prázdném domě rozléhaly. Holmes se přikrčil u zdi a já jsem následoval jeho příkladu. Sevřel jsem v kapse rukojeť revolveru. Upřel jsem zrak do okolního přitmí. V tmavém obdélníku otevřených dveří jsem rozeznal neurčité obrysy mužské postavy. Postála chvíli na prahu a pak, hrozivě přikrčena, vstoupila do pokoje. Zlověstný stín nebyl od nás vzdálen ani tři metry a chystal

jsem se, jak ho přivítám, až se na mne vrhne, když vtom jsem si uvědomil, že o naší přítomnosti nemá ani tušení. Muž prošel těsně kolem nás, přikradl se k oknu a velmi opatrně, tak aby nenadělal hluk, povytáhl okno asi o dvacet centimetrů. Pak se přikrčil s hlavou na úrovni okenního rámu, takže špinavá okenní tabule už teď nebránila světlu z ulice, aby zplna dopadlo na jeho tvář. Vypadal velmi rozrušeně. Oči se mu jasně leskly a obličej měl křečovitě stažený. Byl už postarší, měl tenký vystupující nos, vysoké lysé čelo a mohutný prošedivělý knír. Cylinder na hlavě měl posunutý do týla a v rozepnutém převlečnicku svítila bílá náprsenka. Snědou, vychrtlou tvář měl pokrytou hlubokými, brunátnými jizvami. Domníval jsem se, že drží v ruce hůl, ale když předmět položil na podlahu, ozval se kovový zvuk. Potom vytáhl z kapsy převlečnicku jakýsi objemnější předmět, chvíli s ním manipuloval, až se rozlehlo ostré cvaknutí, jako by zaklapla nějaká pružina či uzávěr. Klečel na podlaze a vynaložil všechnu sílu, aby pohnul nějakou pákou, poněvadž se ozvalo protáhlé skřípění a později hlasité cvaknutí. Poté se muž vzpřímil a viděl jsem, že zřejmě drží v ruce pušku s podivně deformovanou pažbou. Zadní část pušky zlomil, zasunul cosi dovnitř a zámek zaklapl. Potom se sklonil, hlaveň pušky opřel o rám otevřeného okna a zahlédl jsem jeho zplhlé kníry i to, jak mu zasvítily oči, když zacíлил. Spokojeně si oddechl, když opřel spodek pažby o rameno a pohlédl na skvělý terč – temnou siluetu na žlutém pozadí, kterou měl zřetelně před hledím pušky. Na okamžik strnul a stál bez hnutí. Pak jeho prst stiskl spoušť. Ozvalo se pronikavé zasvištění a cinkot rozbitého skla. V té chvíli Holmes skočil střelci na záda jako tygr a srazil ho k zemi. Vzápětí však byl muž opět na nohou a křečovitě popadl Holmese za krk. Udeřil jsem ho pažbou revolveru do hlavy a muž znovu klesl k zemi. Vrhel jsem se na něho a držel jsem ho, zatímco můj přítel pronikavě zahvízdal na píšťalku. Na chodníku se ozval dusot bot a dva uniformovaní strážníci s detektivem v civilním obleku vběhli předními dveřmi do domu a vzápětí vpadli do místnosti.

„To jste vy, Lestrade?“ řekl Holmes.

„Ano, já, pane Holmesi. Vzal jsem si to na starost sám. Rád vás vidím znova v Londýně, pane.“

„Řekl bych, že mne budete docela potřebovat. Tři nevyřešené vraždy v jednom roce, Lestrade – to je hodně. S tím případem v Molesey jste se ale vypořádal – nu, dělal jste, co jste mohl.“

Už jsme byli všichni na nohou. Náš zajatec těžce oddechoval a dva statní strážníci ho drželi mezi sebou. Na ulici se začali shlukovat zevlouni. Holmes přikročil k oknu, zavřel je a zatáhl žaluzie. Lestrade zapálil dvě svíčky a policisté rozsvítili lucerny. Konečně jsme si mohl našeho vězně dobře prohlédnout.

Spatřili jsme neobyčejně mužnou, ale vysloveně zlověstnou tvář. Obočí myslitele a brada rozkošníka – ten muž dostal do vínku velké schopnosti konat dobro, ale i zlo. Stačilo podívat se na jeho bezcílné modré oči s pokleslými cynickými víčky, na jeho zpupný špičatý nos a hrozivě nakrčené čelo, a člověk hned porozuměl těmto varovným znamením. Nebral nás vůbec na vědomí, upíral oči na Holmesovu tvář a v tom pohledu byl stejný díl nenávisti i úžasu. „Ty ďáble,“ opakoval polohlasně, „práskaný, mazaný ďáble!“

„Ale – plukovníku!“ řekl Holmes a narovnal si pokrčený límeček. „Jak praví staré rčení – ‚Na konci cesty se milenci sejdou.‘ Nepamatuji se, že bych měl to potěšení setkat se s vámi od chvíle, co jste mě u Reichenbašských vodopádů vyznamenal svou pozorností.“

Plukovník neustále na mého přítele zíral, jako by se nemohl probrat z transu, a nezmohl se na nic jiného než na opakované: „Ty práskaný, mazaný ďáble!“

„Ještě jsem vás nepředstavil,“ řekl Holmes. „Pánové, máte před sebou plukovníka Sebastiana Morana, který sloužil v armádě v Indii, nejlepšího lovce vysoké zvěře ve východní části britské říše. Mám za to, plukovníku, že vskutku nikdo nesložil víc tygrů než vy. Co říkáte?“

Rozlícený muž neodpověděl a jenom dál zíral na mého přítele. Jeho vzteklý pohled a zježené kníry připomínaly tygra.

„Divím se, že se tak zkušený šikari jako vy dal oklamat tou prostou léčkou,“ řekl Holmes. „Pro vás to nemohla být žádná

novinka. Jistě jste nejednou čekal s puškou na tygra v koruně stromu, k němuž bylo přivázáno kůzle, že? Tenhle prázdný dům sehrál úlohu stromu a vy jste pro změnu dělal toho tygra. Měl jste patrně rezervní zbraň pro případ, že by jedna puška selhala nebo těch tygrů přišlo víc... A tady," ukázal na ostatní, „jsou zase moje rezervní zbraně. Ta metafora odpovídá až do detailů.“

Plukovník Moran zběsile zavrčel a chtěl se na Holmese vrhnout, ale strážníci ho zadrželi. Na jeho obličej, zrůzněný vztekem, byl děsivý pohled.

„Přiznávám, že jste mě překvapil aspoň v jednom bodě," řekl Holmes. „Nemyslel jsem, že využijete příležitosti, kterou vám poskytlo průčelní okno v tomhle prázdném domě. Předpokládal jsem, že povedete útok z ulice, a tam na vás čekal přítel Lestrade a jeho lidé. Až na tyhle maličkosti se všechno odehrálo tak, jak jsem předvídal.“

Plukovník Moran se obrátil k policejnímu detektivovi.

„Máte snad důvody k tomu, že jste mě zatkl," řekl, „ale mohl byste alespoň zabránit tomu, aby si ze mne ten člověk netropil posměšky. Žádám, aby se se mnou jednalo tak, jak předepisuje zákon.“

„To je rozumný požadavek," řekl Lestrade. „Chcete ještě něco dodat, pane Holmesi?“

Holmes zatím zvedl z podlahy vzduchovku a prohlížel si její mechanismus.

„Podivuhodná a jedinečná zbraň," řekl. „Nehlučná puška s razantním účinkem. Znal jsem slepého německého mechanika von Herdera, který tuhle pušku pro profesora Moriartyho zkonstruoval. Vím už o její existenci několik let, ale zatím jsem neměl příležitost, abych ji dostal do rukou. Vřele doporučuji tu pušku i náboje vaší pozornosti, Lestrade.“

„Spolehněte se, pane Holmesi. Důkladně všechno prozkoumáme," řekl Lestrade, zatímco oba strážníci odváděli vězně. „Máte ještě něco?“

„Jenom otázku: z čeho chcete Morana obvinít?“

„Z čeho? Nu přece – z pokusu o zavraždění Sherlocka Holmes.“

„To ne, Lestrade. Nechci, aby se mé jméno objevilo ve spojení s tímto případem. Na tomhle znamenitém úlovku máte zásluhu jen vy a nikdo jiný. Blahopřeji vám, Lestrade! Váš důvtip a odvaha vám jako vždy pomohly, abyste ho dostal.“

„Dostal? Koho, pane Holmesi?“

„Muže, po němž policie marně pátrá – plukovníka Sebastiana Morana, který třicátého minulého měsíce otevřeným oknem zastřelil trhavou střelou ze vzduchovky ctihodného Ronalda Adaira v jeho bytě, Park Lane číslo 427. Tak zní obvinění, Lestrade. A vy, Watson, mě doprovodíte – jestli vám nevadí, že na nás potáhne rozbitým oknem – a myslím, že vás půlhodinka strávená při doutníku v mé pracovně pobaví i poučí.“

Díky dohledu Mycrofta Holmesa a pečlivému úklidu paní Hudsonové zůstalo v našem bytě všechno při starém. Když jsem vešel dovnitř, zarazil mě ten neobvyklý pořádek, ale všechny staré a známé věci jsem našel na svém místě. V rohu stál pracovní stůl pro chemické pokusy – s deskou poleptanou na mnoha místech kyselinami. Na policičce ležela řada příruček a kupa zápisníků, které by nejeden náš spoluobčan s radostí uviděl hořet v krbu. Pracovní rozvrhy, houslové pouzdro, stojánek na dýmky – dokonce i ten perský pantoflíček na tabák – nic nechybělo. V pokoji nás s úsměvem uvítala paní Hudsonová. Na taburetu stála figurína, která sehrála dnes tak důležitou roli. Byla to věrná podoba mého přítele vyvedená ve vosku. Z ramenou jí splýval Holmesův starý župan, takže každého pozorovatele z ulice věru musela oklamat.

„Doufám, že jste dodržela všechna bezpečnostní opatření, paní Hudsonová?“ řekl Holmes.

„Ovšem, pane. Pohybovala jsem se v bytě po kolenou, přesně tak, jak jste mi řekl.“

„Výborně. Zhostila jste se svého úkolu znamenitě. Všimla jste si, kudy střela proletěla?“

„Samozřejmě. Poškodila tu krásnou bystu a rozplácla se o zeď. Našla jsem střelu na koberci. Tady je.“

„Trhavá střela do revolveru – s useknutou špičkou, jak račte vidět, Watsone,“ řekl Holmes. „Chytrý nápad – kdo by se nadál, že něco takového lze vystřelit ze vzduchovky. Z celého srdce vám děkuji za poskytnutou pomoc, paní Hudsonová. Nuže, Watsone, usedněte do svého starého křesla a já vám vysvětlím vše, co dosud není jasné.“

Shodil ze sebe ošumělý šosatý kabát, oblékl si popelavý župan, který stáhl z figuríny – a přede mnou opět stál starý známý Holmes.

„Ten indický lovec má dodnes dobré nervy a zrak jak ostříž,“ řekl se smíchem, zatímco si prohlížel roztráštěné čelo voskového dvojníka.

„Trefil přesně do týla, takže střela prolétla mozkem. V Indii proslul jako nejlepší střelec a myslím, že ani v Londýně se mu hned tak někdo nevyrovná. Slyšel jste jeho jméno už někdy předtím?“

„Neslyšel.“

„Inu, inu, světská sláva – polní tráva. Jenže jestli mě paměť neklame, vy jste neznal ani jméno profesora Jamese Moriartyho, který patřil mezi nejprohnanější mozky našeho století. Podejte mi tamhle z poličky můj index se životopisy.“

Pohodlně opřený v křesle obracel pomalu stránky a vyfukoval z doutníku obláčky kouře.

„Pod písmenem M jsou samé capacity,“ řekl. „Moriarty by sám stačil na to, aby tomu písmenu dodal patřičný lesk. Kromě něho tu mám ještě traviče Morgana, neblaze proslulého Meridewa a Mathewse, který mi v čekárně na nádraží Charings Cross vyrazil levý špičák, a tady – taky máme našeho přítelíčka z dnešní noci.“

Podal mi tlustý sešit a já četl: Moran Sebastian, plukovník. Opustil aktivní službu. Naposled u 1. oddílu zákopníků v Bengalúru. Narodil se v Londýně roku 1840. Otec sir Augustus Moran, komandér britské říše, bývalý vyslanec v Persii. Navštěvoval Eton a Oxford. Účastnil se v afgánském tažení bojů u Kandaháru a Kábulu. Knihy: Vysoká zvěř Západního Himaláje (1881), Tři měsíce v džungli (1884). Adresa: Conduit Street. Kluby: Anglo-indický, Tankerville, karetní klub Bagatelle.“

Na okraji stálo připsáno Holmesovou rukou: „Druhý nejnebezpečnější člověk v Londýně.“

„To mě udivuje,“ řekl jsem, když jsem mu sešit vrátil. „Ten člověk má za sebou početnou vojenskou kariéru.“

„To je pravda,“ odpověděl Holmes. „Dlouhou dobu se choval zcela řádně. Plukovník měl železné nervy a vypravuje se, že jednou slezl do odvodňovacího příkopu, kde se skrýval zraněný tygr – lidožrout. Víte, Watson, existují jisté stromy, které se prapodivně rozkošatí, jakmile dorostou do určité výše. Mnohdy se s něčím obdobným setkáváme i u lidí. Podle mé teorie formují povahu jednotlivce dědičné vlivy, a takový náhlý zvrat, kdy dobro či zlo nabude převahy, lze vysvětlit z rodokmenu. V člověku se zrcadlí dědičné vlastnosti jeho rodu.“

„Tahle teorie se mi moc nelíbí.“

„Nenutím vás, abyste s ní souhlasil. Tak či onak, jisté je, že plukovník Moran sklouzl na šikmou plochu. K veřejnému skandálu sice nedošlo, ale v Indii mu začala hořet půda pod nohama. Odešel z aktivní služby, vrátil se do Londýna a záhy si vysloužil špatnou pověst i zde. V tomhle období si ho vytipoval profesor Moriarty a jmenoval ho svým zástupcem. Štědře ho zásoboval penězi a jednou či dvakrát mu svěřil obtížné úkoly, kterých by se zločinec menšího formátu s úspěchem nezhostil. Snad si vzpomínáte, jak zemřela v roce 1887 paní Stewartová? Ne? Jsem přesvědčen, že v tom měl prsty Moran, ale nedalo se mu nic prokázat. Plukovník se pojistil tak důkladně, že nemohl být obviněn ani při likvidaci Moriartyho tlupy. Pamatujete se ještě – když jsem vás tehdy navštívil – jak jsem uzavřel okenice v pokoji z obavy před tou vzduchovkou? Nepochybně jste si myslel, že mi přeskočilo. Věděl jsem ale dobře, proč to dělám, poněvadž mi existence téhle podivuhodné zbraně byla známa, a rovněž jsem věděl, že je v rukou jednoho z nejlepších střelců na světě. Když jsme přijeli do Švýcarska, on a Moriarty nás sledovali a za těch pekelných pět minut na skalní římse u Reichenbašských vodopádů mohu poděkovat také jen jemu.“

Nemusím vám snad ani říkat, že jsem ve Francii pozorně sledoval zprávy v novinách, abych nepropásl příležitost, jak se mu dostat na kobytku. Dokud by byl plukovník na svobodě, nestál by můj život v Londýně za nic. Ve dne v noci bych měl v patách jeho stín a jednou by se mu jistě naskytla příležitost, aby mě sprovodil ze světa. Co jsem měl dělat? Nemohl jsem ho zastřelit, poněvadž bych se hned dostal před soud. Nemohl jsem se obrátit na úřady, poněvadž by moje podezření považovaly za výplod chorobné fantazie. Nemohl jsem tedy nic dělat. Sledoval jsem proto zprávy o zločinech, poněvadž jsem věděl, že takhle plukovníka dřív nebo později dostanu. Pak jsem se dočetl o smrti Ronalda Adaira. Konečně nadešla má chvíle! Na základě toho, co jsem věděl, nepochyboval jsem ani dost málo, že vrahem je plukovník Moran. Hráli spolu karty, on pak sledoval Adaira až k bytu a otevřeným oknem ho zastřelil. To bylo nad veškerou pochybnost. Už jen ty střely by stačily, aby plukovníka přivedly pod šibenici. Okamžitě jsem se vrátil. Viděla mě hlídka a bylo mi jasné, že plukovník bude ihned informován o mém příjezdu. Jistě vytušil, že můj náhlý návrat a ten zločin spolu nějak souvisí, a to ho muselo vyvést z míry. Byl jsem přesvědčen, že se mě neprodleně pokusí odklidit z cesty a že k tomu použije své vražedné vzduchovky. Připravil jsem mu do okna nádherný terč a upozornil jsem policii, že je možná budu potřebovat – mimochodem, Watsone, ti muži v průjezdu vašemu bystrému oku neušli – a vybral jsem si po mém soudu výhodné místo, z něhož bylo možno Morana při činu pozorovat. Ani ve snu mě nenapadlo, že si totéž místo zvolí za střelecké stanoviště. Nuže, milý Watsone, přejete si vysvětlit ještě něco?”

„Ano,” řekl jsem. „Neobjasnil jste mi motiv vraždy.”

„Milý Watsone, to všechno jsou nanejvýš dohady, při nichž ani nejdokonalejší logika není nic platná. Na základě známých skutečností si každý může vytvořit takovou teorii, jaká se mu líbí, a vaše domněnka může být stejně správná jako moje.”

„Vy jste si tedy o tomto zločinu vytvořil vlastní teorii?”

„Myslím, že není nijak obtížné vysvětlit fakta. Předběžným šetřením vyšlo najevo, že plukovník Moran a mladý Adair vyhráli v kartách značnou peněžní částku. A plukovník hrál dozajista falešně – to pro mne není novinkou. Domnívám se, že v den vraždy Adair zjistil, že Moran hraje podvodně. Patrně si s ním promluvil mezi čtyřma očima, požádal ho, aby okamžitě z klubu vystoupil a slíbil, že karty přestane hrát – jinak na něho hodlal všechno prozradit. Mladý Adair patrně nechtěl dělat nepříjemnosti člověku mnohem staršímu a dobře známému v lepší společnosti. Zachoval se tedy asi tak, jak jsem řekl. Kdyby se Moran členství v klubu vzdal, finančně by se zničil, neboť žil jen z výnosu své falešné hry. Proto Adaira zastřelil ve chvíli, kdy ten zrovna rozpočítával, kolik peněz hanebně získaných podvodnou hrou svého partnera by měl vrátit. Adair zamkl dveře, aby do pokoje nečekaně nevešla jeho matka či sestra a nechtěly vědět, co znamenají ty peníze a seznam jmen na stole. Co říkáte, zní to věrohodně?“

„Nepochybuji, že jste trefil hřebík na hlavičku.“

„Pravda vyjde najevo při přelíčení. Plukovník Moran nás už rozhodně v budoucnu obtěžovat nebude a proslulá van Herderova vzduchovka ozdobí kriminalistické muzeum ve Scotland Yardu. Pan Sherlock Holmes se může opět věnovat zkoumání různých zajímavých problémů, které mu složitý život velkoměsta poskytuje v tak hojné míře.“

STAVITEL Z NORWOODU

„Z hlediska znalce kriminalistiky,“ prohlásil Sherlock Holmes, „stal se Londýn po smrti oplakávaného profesora Moriartyho neobyčejně nezajímavým městem.“

„Myslím, že sotva najdete větší počet řádných občanů, kteří by s vámi byli zajedno,“ odpověděl jsem.

„Nu ano – nesmím se chovat jako sobec,“ řekl s úsměvem a odstrčil židli od stolu. „Společnost na tom rozhodně vydělala a nikdo neprodělal – kromě toho ubohého odborníka, který přišel o práci. S takovým protivníkem poskytovaly raníky nesmírné možnosti. Často jen nepatrná stopa, Watsone, pouhý náznak stačil, aby mi prozradil, že ten velký zločinecký mozek nezahálí, stejně jako vám nejjemnější záchvěv okraje pavučiny prozradí, že uprostřed číhá zlý pavouk. Drobné krádeže, svévolná přepadení, bezdůvodné násilnosti – člověku, který znal klíč, to všechno zapadalo do jediného logického celku. Badateli, který se věnuje studiu zločinců z vyšších společenských vrstev, neposkytovalo žádné evropské velkoměsto takové možnosti jako tehdejší Londýn. Ale teď –“ pokrčil rameny, aby žertem zbagatelizoval současný stav, k jehož nastolení sám tak vydatně napomohl.

V době, o níž mluvím, byl Holmes již několik měsíců zase doma a já jsem na jeho žádost prodal lékařskou praxi a vrátil se do našeho starého bytu v Baker Street. Mladý lékař, nějaký Verner, převzal mou malou praxi v Kensingtonu a kupodivu mi téměř bez námitek vyplatil nejvyšší cenu, kterou jsem se odvážil žádat. Až o několik let později se mi dostalo vysvětlení, když se ukázalo, že Verner je Holmesův vzdálený příbuzný a že mu potřebné peníze vlastně poskytl můj přítel.

Zmíněné měsíce našeho přátelství nebyly na události tak chudé, jak si můj přítel stěžoval, neboť při probírce zápisníků zjišťuji, že jsme se v této době zabývali případem listin bývalého presidenta Murilla a děsivou aférou holandské parolodi Friesland, při níž jsme

málem přišli o život. Holmesova chladná a hrdá povaha si nikdy nelibovala v tom, čemu se říká veřejná pochvala, a také mně kladl velmi důrazně na srdce, abych se nezmiňoval jak o něm, tak o jeho metodách či úspěších – a tenhle zákaz, jak jsem vysvětlil, byl zrušen teprve nyní.

Když dal Sherlock Holmes k dobrému svůj náladový protest, opřel se o opěradlo lenošky a zvolna rozevřel ranní noviny. Vtom naši pozornost upoutalo silné zazvonění a vzápětí se ozvalo duté bubnování, jako by někdo bušil pěstí na domovní dveře. Když se dveře otevřely, vpadl kdosi hlučně do předsíně, po schodech zadusaly rychlé kroky a o chvíli později k nám do pokoje vpadl jakýsi šílený mladý muž s divokým pohledem, bledý, roztřesený a s rozčuchanými vlasy. Podíval se na nás, hned na mě, hned na Holmesa, a z našich tázavých pohledů pochopil, že svůj neformální vstup musí nějak omluvit.

„Promiňte mi, pane Holmesi,“ zvolal. „Nesmíte mi to mít za zlé. Jsem na pokraji šílenství. Pane Holmesi, já jsem ten nešťastný John Hector McFarlane.“

Oznámil to takovým tónem, jako by nám jeho jméno mělo dostatečně vysvětlit jak jeho návštěvu, tak i způsob, jakým přišel, ale z nehnuté tváře mého druha mohl vyčíst jen to, že mu pronesené jméno říká stejně málo jako mně.

„Vezměte si cigaretu, pane McFarlane,“ nabídl mu Holmes své cigaretové pouzdro. „Můj přítel doktor Watson by vám na vaše příznaky jistě předepsal nějaký uklidňující lék. Posledních pár dní je vskutku až příliš teplé počasí. A teď, jestliže jste se již trochu uklidnil, požádal bych vás, abyste si sedl do křesla a beze spěchu a klidně nám pověděl, kdo jste a co si přejete. Vyslovil jste své jméno, jako by se samo sebou rozumělo, že je znám, ale ujišťuji vás, že o vás nevím pranic, kromě skutečností zřejmých na první pohled – že nejste ženatý, že jste právník, svobodný zednář a astmatik.“

Poněvadž jsem s metodami svého přítele obeznámen, nečinilo mi potíže sledovat jeho dedukce a povšiml jsem si návštěvníkova neupraveného zevnějšku, složky právních spisů, přívěsku na řetízku

u hodinek i jeho dýchavičnosti – drobností, které Holmesa k těmto závěrům vedly. Náš klient však jenom užasle zíral.

„Ano, v tom všem máte zcela pravdu, pane Holmesi, a navíc jsem v téhle chvíli ten nejnešťastnější člověk v Londýně. Zapřísahám vás, pane Holmesi, neodmítejte mě! Když mě přijdou zatknout, než svůj příběh dopovím, přimějte je, ať mi dopřejí aspoň tolik času, abych vám mohl povědět celou pravdu. Rád půjdu do vězení, když budu vědět, že pro mne venku pracujete vy.“

„Vás zatknout?“ řekl Holmes. „To je jistě velmi zásluž – – velmi zajímavé. Z čeho vás hodlají obvinít?“

„Z vraždy pana Jonase Oldacra z Lower Norwoodu.“

Výraz tváře mého přítele vyjadřoval pochopení, ale obávám se, že se v ní jevilo i uspokojení.

„Nu vida!“ pravil, „zrovna před chvilkou říkal jsem při snídani svému příteli doktoru Watsonovi, že se v našich novinách nevyskytují už žádné senzační případy.“

Návštěvník natáhl třesoucí se ruku a zvedl Daily Telegraph, který dosud ležel na Holmesově koleně.

„Kdybyste se podíval do novin, pane, bylo by vám okamžitě jasné, v jaké záležitosti k vám dnes ráno přicházím. Mám takový pocit, jako by mé jméno a mé neštěstí šly od úst k ústům.“ Obrátil stránku novin, takže se objevila vnitřní příloha. „Tady to stojí a s vaším svolením vám to přečtu. Poslouvejte, pane Holmesi. Titulky zní: ‚Záhadná aféra v Lower Norwoodu. Znamý stavitel zmizel. Podezřelý z vraždy a žhářství. Stopa k zločinci.‘ Po téhle stopě jdou, pane Holmesi, a já vím, že je nezbytně dovede ke mně. Sledovali mě od nádraží London Bridge a jsem si jist, že policie čeká pouze na zatykač, aby mě mohla zajistit. Mé matce z toho pukne srdce – pukne jí srdce!“ Zalomil rukama v návalu zoufalství a pohupoval se v křesle sem a tam.

Se zájmem jsem se díval na muže obviněného z hrdelního zločinu. Vlasy měl plavé jako len a byl hezký ve svém rozhořčení – s poděšenýma modrýma očima, hladce vyholenou tváří a slabošskými měkkými rty. Mohlo mu být asi tak dvacet sedm let a podle obleku a

držení těla bylo vidět, že je to gentleman. Z kapsy světlého letního svrchníku mu trčela složka popsaných listin, které hlásaly jeho zaměstnání.

„Musíme využít času, který nám ještě zbývá,“ řekl Holmes. „Buďte tak laskav, Watson, vezměte noviny a přečtete mi ten článek.“

Pod tučnými titulky, které nám náš klient citoval, přečetl jsem si toto sugestivní líčení:

„Včera pozdě v noci nebo dnes časně ráno došlo v Lower Norwoodu k nehodě, která, jak jest se obávati, ukazuje na vážný zločin. Pan Jonas Oldacre, známý a dlouholetý obyvatel této čtvrti, působil tu léta jako stavitel. Pan Oldacre je dvaapadesát let star, svobodný, bydlí v domě V úžlabině na sydenhamském konci stejnojmenné ulice. Měl pověst člověka výstředního, tajnůstkářského, který se drží v ústraní. Svého povolání, které mu prý vyneslo značný majetek, zanechal vlastně již před několika lety. U zadního traktu domu má však dosud sklad dřeva a včera kolem půlnoci došlo k poplachu, neboť jedna z hromad dřeva se octla v plamenech. Hasičské stříkačky záhy dorazily na místo, ale jako troud suché dřevo stálo v jednom plameni a požár se nepodařilo zdolat, dokud se hromada neproměnila v popel. Zdálo se, že jde o nešťastnou náhodu, ale nejnovější šetření naznačuje, že jde o vážný zločin. Překvapující bylo, že majitel se na místo neštěstí nedostavil, a při šetření vyšlo najevo, že zmizel z domu. Při prohlídce pokoje bylo zjištěno, že jeho postel je ustlaná, nedobytná pokladna v místnosti otevřená a množství důležitých listin rozházeno po podlaze. V pokoji byly zjištěny stopy zápasu na život a na smrt, jak o tom svědčí krvavé skvrny v místnosti a na rukojeti dubové vycházkové hole. Je známo, že pozdě večer přijal pan Jonas Oldacre ve své ložnici návštěvníka a že v nalezené holi byl zjištěn majetek tohoto muže. Návštěvníkem byl mladý londýnský právník John Hector McFarlane, mladší společník advokátní firmy Graham a McFarlane, Gresham Building 426, E. C. Policie se domnívá, že má v rukou

důkazy, které ukazují na velmi přesvědčivý motiv zločinu, a tak či onak není pochyb, že další senzační odhalení budou následovat.

Poslední zpráva. Ve chvíli, kdy dáváme toto číslo do tisku, obdrželi jsme nepotvrzenou zprávu, že pan John Hector McFarlane byl vzat do vazby v souvislosti se zavražděním pana Jonase Oldacra. Zcela jistě na něho byl vydán zatykač. Při vyšetřování v Norwoodu vyšly najevo další zlověstné skutečnosti: kromě stop po vražedném zápase bylo v pokoji zjištěno, že okna ložnice (která je v přízemí) jsou otevřena, a našly se stopy nasvědčující, že k hromadě dříví byl odvezen nějaký velký předmět, a tvrdí se, že v popelu spáleniště se našly i zuhelnatělé zbytky kostí. Policie se domnívá, že tu byl spáchán neobyčejně rafinovaný zločin – oběť byla ve své ložnici ubita holí, vrah prohledal cenné papíry a odtáhl mrtvolu k hromadě dřeva, kterou pak zapálil, aby zahladil stopy svého zločinu. Vyšetřování bylo svěřeno zkušeným rukám inspektora Lestrada ze Scotland Yardu, který se dal do pátrání se svou obvyklou energií a bystrostí.“

Tomuto pozoruhodnému vyličení naslouchal Sherlock Holmes se zavřenýma očima a s konečky prstů přitisknutými k sobě.

„Tenhle případ má zajisté několik zajímavých aspektů,“ řekl zvolna. „Předně bych se rád otázel, pane McFarlane, jak je možné, že jste dosud na svobodě, ač – jak se zdá – je pohromadě dostatek důkazů, které by ospravedlnily vaše zatčení?“

„Bydlím v Torrington Lodge v Blackheathu, u rodičů, pane Holmesi. Ale včera, když jsem měl pozdě v noci obchodní jednání s panem Jonasem Oldacrem, přenocoval jsem v hotelu v Norwoodu a odtud jsem jel do zaměstnání. O celé příhodě jsem neměl tušení, a teprve když jsem usedl do vlaku, dočetl jsem se, co jste právě vyslechl. Okamžitě jsem pochopil strašné nebezpečí, v němž jsem se ocitl, a spěchal jsem, abych celý případ svěřil do vašich rukou. Soudím, že ve své kanceláři nebo doma bych byl zatčen. Někaký

člověk mě sledoval z nádraží London Bridge a vůbec nepochybují – proboha, co se to děje?“

Ozvalo se cinknutí zvonku a hned nato těžký dusot po schodech. Za okamžik se ve dveřích objevil náš dávný přítel Lestrade. Za jeho rameny jsem venku zahlédl uniformované strážníky.

„Pan John Hector McFarlane?“ zeptal se Lestrade.

Náš nešťastný přítel vstal a zbledl jako křída.

„Zatýkám vás pro úkladnou vraždu Jonase Oldacra z Lower Norwoodu.“

McFarlane se k nám otočil, zoufale mávl rukou a znova se zhroutil na židli.

„Okamžiček, Lestrade,“ řekl Holmes. „Nezáleží vám přece na nějaké půlhodině – tenhle pán se právě chystal vylíčit nám celý ten zajímavý případ, což by nám jej možná pomohlo vysvětlit.“

„Myslím, že nebude těžké jej objasnit,“ řekl Lestrade studeně.

„Přesto bych ale rád to líčení slyšel, když dovolíte.“

„Ovšem, pane Holmesi, stěží vám mohu něco odmítnout, protože jste nám ve Scotland Yardu několikrát pomohl a jsme vám za to zavázáni,“ odpověděl Lestrade. „Musím však tu se zatčeným zůstat a varovat ho, že všechno, co řekne, může být použito proti němu jako důkaz.“

„Nic jiného si nepřejí,“ řekl náš klient. „Žádám jen, abyste mě vyslechli a poznali holou pravdu.“

Lestrade pohlédl na hodinky. „Dávám vám půl hodiny,“ řekl.

„Nejdřív vám musím vysvětlit,“ řekl McFarlane, „že jsem pana Jonase Oldacra osobně neznal. Jeho jméno mi bylo povědomé, protože se před mnoha lety stýkal s mými rodiči, ale později se navštěvovat přestali. Byl jsem proto velmi překvapen, když včera odpoledne asi ve tři hodiny přišel Oldacre do mé kanceláře v City. Ještě více mě však ohromilo, když mi oznámil důvod své návštěvy. Držel v ruce pár popsaných listů z poznámkového bloku – tady jsou – a položil mi je na stůl.“

„Tohle je má poslední vůle,“ řekl Oldacre. „Chtěl bych od vás, pane McFarlane, abyste jí dal náležitou právní formu. Počkám tu, až s tím budete hotov.“

Pustil jsem se do práce, a představte si, jak jsem užasl, když jsem zjistil, že až na několik drobnějších odkazů jsem hlavním dědicem já. Oldacre byl zvláštní pohyblivý mužík s bílými řasami, a když jsem se na něho podíval, viděl jsem, že si mě pobaveně měří chytrýma šedýma očima. Myslel jsem, že mě šálí zrak, když jsem podmínky té závěti četl, ale on mi vysvětlil, že je starý mládenec a nemá žádné žijící příbuzné. Když byl mladší, znal se s mými rodiči a o mně slyšel, že jsem schopný mladý člověk; je prý tedy přesvědčen o tom, že se jeho peníze dostanou do správných rukou. Stěží jsem ze sebe dokázal vykoktat poděkování. Po vyhotovení závěti ji Oldacre podepsal a můj koncipient připojil svůj podpis jako svědek. Tady na tomhle modrém papíře tu závěť máte, a jak jsem už řekl, koncept je na listech z poznámkového bloku. Pan Oldacre mi pak sdělil, že mi musí ukázat různé listiny – nájemní smlouvy, pozemkové a zástavní listy a podobně – abych byl o všem informován. Prohlásil, že nedojde klidu, dokud celou záležitost neuvede do pořádku, a žádal mě, abych hned večer přijel i s poslední vůlí k němu do Norwoodu, kde zbývající věci projednáme. „Mladý muži – ale rodičům ani slovo, dokud všechno nebude vyřízeno. Přichystáme jim malé překvapení.“ Zdálo se, že mu na tom velice záleží, takže jsem mu slíbil, že zatím o všem pomlčím.

Jistě pochopíte, pane Holmesi, že jsem takovou žádost nemohl odmítnout. Byl to můj dobrodinec, a byl jsem ochoten splnit všechna jeho přání. Domů jsem poslal telegram se zprávou, že mám nějakou důležitou práci, takže nevím, kdy se vrátím. Pan Oldacre mě požádal, abych s ním povečeřel v devět hodin, protože patrně dříve nebude doma. Nenašel jsem jeho dům snadno a bylo skoro půl desáté, když jsem se tam dostal. Pak –“

„Počkejte,“ řekl Holmes. „Kdo vám otvíral?“

„Žena ve středních letech, patrně jeho hospodyně.“

„A ta vás oslovila jménem, že?“

„Přesně tak,“ řekl McFarlane.

„Pokračujte prosím.“

Pan McFarlane si otřel zpoceně obočí a pokračoval ve vyprávění.

„Žena mě uvedla do obývacího pokoje, kde byla připravena skromná večeře. Pak mě pan Oldacre zavedl do ložnice, kde stála těžká nedobytná pokladna. Odemkl ji a vytáhl spoustu listin, které jsme spolu postupně probrali. Někdy mezi jedenáctou a dvanáctou jsme s tím byli hotovi. Pan Oldacre poznamenal, že nesmíme hospodyně rušit, a osobně mě vyprovodil zasklenými dveřmi, které byly po celou dobu mé návštěvy otevřené.“

„Byla žaluzie stažena?“ otázal se Holmes.

„Jistě to nevím, ale myslím, že byla stažena jen asi do poloviny. Ano, vzpomínám si, že ji povytáhl, aby mohl dokořán otevřít dveře. Nemohl jsem najít hůl a on mi řekl: ‚To nechte, mladý muži, doufám, že vás teď uvidím častěji. Až přijdete příště, hůl si odnesete.‘ Když jsem odcházel, byla pokladna otevřená a listiny srovnané na stole. Bylo už tak pozdě, že jsem se do Blackheathu nemohl vrátit, a tak jsem přenocoval v Anerley Arms. Neměl jsem o ničem tušení, až dnes ráno jsem se v novinách dočetl o celé té tragédii.“

„Chcete se zeptat ještě na něco, pane Holmesi?“ řekl Lestrade, který během tohoto pozoruhodného vyprávění jednou či dvakrát významně povytáhl obočí.

„Ne – až se vrátím z Blackheathu.“

„Chtěl jste říct z Norwoodu,“ řekl Lestrade.

„Ach ano, jistě – měl jsem na mysli Norwood,“ řekl Holmes se záhadným úsměvem. Lestrade se poučil už víckrát, než byl ochoten přiznat, že Holmes je s to proniknout svým bystrým mozkem i tam, kam se jemu proniknout nedaří. Viděl jsem, že se na mého společníka zpytavě zahleděl.

„Myslím, pane Holmesi, že si spolu co nevidět pohovoříme,“ řekl. „A teď, pane McFarlane, dva strážníci jsou u dveří a venku čeká kočár.“ Ubohý mladý muž vstal, naposled na nás prosebně

pohlédl a vyšel z místnosti. Strážníci ho odvedli k vozu, ale Lestrade se s námi ještě zdržel.

Holmes vzal listiny s konceptem závěti a prohlížel si je s výrazem soustředěného zájmu.

„Na té listině je několik zajímavých detailů, Lestrade, podívejte se na to,“ řekl a podal mu papíry.

Inspektor si je rozpačitě prohlížel. „Dokážu přečíst prvních pár řádků, něco i z druhé strany a jeden nebo dva řádky na konci. Ty jsou zřetelné, jako vytištěné,“ řekl, „ale písmo mezi tím je špatně čitelné a na třech místech to nepřečtu vůbec.“

„Co z toho vyvozujete?“ řekl Holmes.

„Nu raději – co z toho vyvozujete vy?“

„Že to bylo psáno ve vlaku: čitelné písmo znamená zastávky ve stanici, roztržené písmo jízdu a nečitelné přejíždění výhybek. Odborník by prohlásil, že to bylo napsáno za jízdy na předměstské trati, protože jenom v okolí velkoměsta jsou výhybky tak časté a v tak těsném sledu za sebou. Předpokládejme, že autor toho konceptu psal celou cestu, a pak to tedy byl expres, který mezi Norwoodem a nádražím London Bridge staví jen jednou.“

Lestrade se rozesmál.

„Když vyrukujete s některou tou svou teorií, pane Holmesi,“ řekl, „nestačím vás sledovat. Jak tahle teorie s případem souvisí?“

„Potvrzuje nám vyprávění mladého muže v tom směru, že závěť psal Jonas Oldacre včera cestou ve vlaku. Je to opravdu zvláštní, že by někdo sepisoval důležitý dokument tak ledabyle. Z toho lze soudit, že ta listina nebude mít prakticky žádný význam. Kdyby psal někdo poslední vůli, kterou by nemínil vážně, provedl by to asi takhle.“

„Inu, napsal si tím rozsudek smrti,“ řekl Lestrade.

„To myslíte vážně?“

„A vy?“

„Nu, možné to je, ale zatím mi ten případ není ještě jasný.“

„Není vám jasný? Když vám není jasný tenhle případ, co vám potom jasné je? Mladý muž se znenadání doví, že jakmile jistá starší

osoba zemře, stane se jejím dědicem. Co tedy ten mladý muž učiní? Nikomu nic neřekne, ale pod nějakou záminkou jde večer klienta navštívit, vyčká, až se druhá osoba v domě odebere ke spánku, a pak když je v pokoji se svou obětí sám, zavraždí ji, mrtvolu spálí na hranici dřeva a odejde do blízkého hotelu. Ty stopy po krvi v pokoji a na rukojeti hole jsou značně nezřetelné. Pachatel si patrně myslel, že žádnou krev neprolil, a doufal, že když mrtvolu spálí, zahladí oheň všechny stopy po tom, jak oběť zahynula. Stopy, které by nás nakonec musely dovést k pachateli. Není to nabíledni?“

„Zaráží mě, drahý Lestrade, právě to, že je to jasné až přespříliš,“ pravil Holmes. „Máte mnoho výtečných vlastností, ale představitivost mezi ně nepatří. Vmyslete se na chvíli do situace toho mladého muže. Vybral byste si první večer po sepsání závěti k tomu, abyste spáchal zločin? Nezdálo by se vám nebezpečné spojit obě události v tak těsném časovém sledu? A dál, spáchal byste to, když by vás pustila do domu hospodyně, která zná vaše jméno? A konečně, namáhal byste se zahlazovat stopy po mrtvole, a zároveň byste nechal na místě činu hůl, aby vás prozradila? Uznejte, Lestrade, že se to zdá přitažené za vlasy.“

„Pokud jde o tu hůl, pane Holmesi, víte stejně dobře jako já, že zločinec v rozrušení často provede něco, co by střízlivě uvažující člověk neudělal. Pachatel se patrně do toho pokoje bál vrátit. Povězte mi teorii, která by vysvětlovala všechna fakta.“

„Klidně vám takových teorií vymyslím půl tuctu,“ řekl Holmes. „Třeba tuhle – zní pravděpodobně a je docela přijatelná. Dávám vám ji darem. Ten starý pán zřejmě ukazuje cenné listiny. Tulák, který jde kolem domu, nakoukne dovnitř, poněvadž žaluzie na skleněných dveřích je stažena jen do poloviny. Právník odchází. Na scénu vstupuje tulák. Uchopí hůl, kterou tam najde, zabije Oldacra a zmizí, když předtím spálí mrtvolu.“

„Proč by to ten tulák dělal?“

„Když jsme u toho – proč by to dělal McFarlane?“

„Aby zahladil nějaké stopy.“

„Tulák se třeba snaží utajit, že vůbec byla spáchána vražda.“

„A proč tulák nic neodnesl?“

„Poněvadž by ty listiny nemohl zpeněžit.“

Lestrade zavrtěl hlavou, ale tak sebejistě jako zpočátku už se přece jen nechoval.

„Nuže, pane Holmesi, hledejte si toho svého tuláka, a než ho najdete, my se prozatím spokojíme s mužem, kterého máme. Budoucnost ukáže, kdo měl pravdu. Pane Holmesi, všimněte si jedné okolnosti – pokud je nám známo, žádná listina nebyla odcizena a zatčený je jediný člověk na světě, který měl důvody k tomu, aby nic nebral, poněvadž je zákonným dědicem celého majetku.“

Tato poznámka – jak se zdálo – mého přítele zarazila.

„Nehodlám popírat, že některé důkazy mluví velice ve prospěch vaší teorie,“ řekl. „Chci jen poukázat na to, že přicházejí v úvahu i jiné teorie. Jak říkáte, rozhodne budoucnost. Zatím se mějte hezky. Během dne se patrně zastavím v Norwoodu, abych viděl, jak pokračujete.“

Když detektiv odešel, můj přítel se zvedl a začal se chystat do denní práce s čílostí člověka, který má před sebou příjemný úkol.

„Má první cesta, Watson,“ pravil, když vklouzl do převlečníku, „povede – jak už jsem řekl – do Blackheathu.“

„A proč ne do Norwoodu?“

„Protože v tomhle případě máme co činit s dvěma rozdílnými událostmi, které se odehrály krátce po sobě. Policie chybuje v tom, že zaměřila pozornost jen na tu druhou událost, která byla protizákonná. Pro mne je jasné, že jediná logická cesta, jak ten případ řešit, je vysvětlit nejali událost číslo jedna – tu podivnou závěť, koncipovanou tak náhle a s tak nečekaným dědicem. Teprve pak pochopíme to, co následovalo. Ne, milý Watson, myslím, že mi nemůžete pomoci. Nebezpečí mi nehrozí, jinak bych se nevydal na cestu bez vás. Věřím, že až se večer shledáme, budu vám moci oznámit, že jsem něco udělal pro toho nešťastného mladého muže, který mě přišel žádat o ochranu.“

Bylo už pozdě, když se můj přítel vrátil, a při pohledu na jeho unavený obličej jsem poznal, že se ani v nejmenším nesplnily naděje, s nimiž se vydal na cestu. Celou hodinu hrál na housle, aby uklidnil své vybičované nervy. Nakonec nástroj odložil a podrobně mi začal líčit svůj neúspěch.

„Všechno se zvrtilo, Watsoně – všechno se zvrtilo tím nejhorším způsobem. Před Lestradem jsem se tvářil sebevědomě, ale namouvěru myslím, že tentokrát je na správné stopě on a na falešné my. Všechna fakta odporují tomu, co mi našeptává mé tušení, a velice se obávám, že britské poroty dosud nejsou tak důvtipné, aby daly přednost mým teoriím před Lestradovými fakty.“

„Byl jste v Blackheathu?“

„Ano, Watsoně, jel jsem tam a velice brzo jsem zjistil, že ten oplakávaný nebožtík Oldacre byl pěkný padouch. Otec odjel hledat syna. Doma byla matka – drobná modrooká paní, která se celá třásla strachem a rozhořčením. Vůbec ovšem nepřipustila možnost, že by její syn mohl být vinen. Oldacrovův osud ji však nepřekvapil a vůbec ho nelitovala. Naopak mluvila o mrtvém s takovou hořkostí, že nevědomky značně podpořila oficiální názor. Je zřejmé, že jestli ji syn slyšel mluvit tímhle tónem, nepochybně to v něm vzbudilo proti Oldacrovi nenávist. ‚Měl spíš povahu zlomyslné a prohnané opice a takový byl už odmlada,‘ řekla o něm.

‚Zнала jste ho už tehdy?‘ otázal jsem se.

‚Ano, znala jsem ho dobře. Koneckonců – vždyť se o mne ucházel. Měla jsem bohudíky dost rozumu, abych ho odmítla a vzala si lepšího, i když chudšího muže. Byla jsem s ním už zasnoubena, pane Holmesi, když jsem však jednoho dne viděla, jak pustil kočku do zavřeného holubníku, zprotivil se mi a rozešla jsem se s ním.‘ Pak chvíli hledala v sekretáři a ukázala mi pořezanou a nožem probodanou fotografii ženy. ‚Tohle je můj portrét,‘ řekla. ‚Takhle mi jej poslal v den mé svatby.‘

‚Nu,‘ řekl jsem, ‚přínejmenším vám už teď odpustil, když vašemu synovi odkázal celý majetek.‘

„Můj syn ani já od Jonase Oldacra nic nechceme, ať už je živý nebo mrtvý,“ vzkřikla hlasitě. „Na nebesích je ještě Bůh, pane Holmesi, a když toho zlého člověka potrestal, jistě také v pravou chvíli ukáže, že můj syn nemá ruce zbrocené krví zavražděného.“

Nuže, zkusil jsem si ještě ověřit pár bodů, ale nenašel jsem nic, co by podpořilo náš předpoklad, naopak všechno spíš svědčilo proti němu. Nakonec jsem toho nechal a odjel do Norwoodu.

Místo činu „V úžlabině“ je velká moderní vila z neomítnutých cihel a stojí stranou od silnice. Zepředu je lemována trávnickem a vavřínovými keři. Vzadu vpravo je sklad dřeva, kde vznikl požár. Tady v zápisníku mám náčrtek. Tohle okno na levé straně vede do Oldacrova pokoje. Ze silnice můžete do okna nahlédnout. To je asi také jediná útěcha, kterou jsem dnes získal. Lestrade tam nebyl, ale uvítal mě jeho seržant. Zrovna se jim podařil další úlovek. Dopoledne rozhrabávali popel na spáleništi, a kromě zuhelnatělých zbytků organických látek tam našli několik kovových kotoučků. Pečlivě jsem si je prohlédl a s určitostí jsem zjistil, že jsou to knoflíky od kalhot. Dokonce jsem na jednom z nich mohl rozluštit jméno „Hyams“ – a to byl Oldacrův krejčí. Pak jsem si velice pozorně prohlédl trávník, ale žádné stopy jsem nenašel, poněvadž v tomhle suchu ztvdla půda na kámen. Dalo se poznat jen tolik, že přes nízký plot z ptačího zobu, který je za tou hromadou dřeva a asi stejně vysoký, táhl kdosi nějaký těžký a objemný předmět. To všechno samozřejmě souhlasí s oficiální teorií. Prolezl jsem celý trávník, zatímco mi do zad pražilo srpnové slunce, a když jsem se po hodině zase zvedl, nebyl jsem o nic chytřejší než předtím.

Nuže, po tomto neúspěchu jsem se odebral do ložnice a důkladně si ji prohlédl. Krvavé skvrny nebyly zřetelné, vlastně to byly jen šmouhy, ale nepochybně čerstvé. Hůl si policie odnesla, ale i na té zůstaly jen nepatrné stopy. Není pochyb, že hůl patří našemu klientovi. Sám se k tomu přiznal. Na koberci byly znatelné stopy dvou lidí, ale žádné třetí osoby, což je opět bod pro druhou stranu. Zvyšují předstih, zatímco my přešlapujeme na místě.

Jen jednou mi svítila jiskřička naděje – ale nakonec z toho také nic nebylo. Prohlížel jsem si obsah nedobytné pokladny, který zůstal z valné části rozložený na stole. Listiny byly v zapečetěných obálkách a policie jich několik otevřela. Pokud jsem mohl soudit, nemají ty listiny žádnou valnou hodnotu, ani bankovní konto nedokazuje, že pan Oldacre byl nějak zámožný. Zdálo se mi však, že tam listiny nejsou všechny. Hovořilo se o nějakých smlouvách, které patrně reprezentují větší hodnoty – ale ty jsem nemohl nalézt. Kdybychom to nějak mohli prokázat, Lestradovo tvrzení by se obrátilo proti němu, protože kdo by kradl věc, o které ví, že ji zakrátko zdědí?

Když jsem konečně prohledal kdekoli a nic nenašel, pokusil jsem se o štěstí u hospodyně. Jmenuje se paní Lexingtonová a je to malá, snědá, tichá žena s podezíravým a vyhýbavým pohledem. Jsem přesvědčen, že kdyby chtěla, mohla by nám leccos povědět. Byla však kluzká jako úhoř. Ano, panu McFarlanovi v půl desáté otvírala, a kdyby věděla, co z toho bude, byla by radši, kdyby jí ruka upadla. V půl jedenácté si šla lehnout. Její pokoj je na opačné straně domu, takže nemohla nic slyšet. Pan McFarlane odložil v předsíni klobouk a také hůl – jestli si dobře vzpomíná. Probudilo ji volání na poplach, že hoří. Chudák její hodný pán byl jistě zavražděn. Jestli měl nějaké nepřátele? No, nepřátele má každý člověk, ale pan Oldacre žil velice uzavřeně a stýkal se s lidmi jen obchodně. Ukázali jí ty knoflíky, a je přesvědčena, že jsou z obleku, který měl její pán včera večer na sobě. Hromada dříví byla úplně vyschlá, protože už celý měsíc nepršelo. Vzplanula jako troud, a když tam hospodyně přišla, neviděla nic než plameny. Stejně jako hasiči cítila i ona pach škvařícího se masa. O listinách či soukromých záležitostech pana Oldacra nic nevěděla. Tak tedy, milý Watstone, zní má zpráva o nezdaru. Přesto však – přesto“ sepal hubené ruce, „určitě vím, že tu něco nesouhlasí. Cítím to v kostech. Někaká skutečnost nevyšla dosud najevo, a hospodyně ji zná. V očích se jí tajil jakýsi skrytý vzdor, který vždy prozrazuje špatné svědomí. Nemá ale cenu, abychom o tom dál mluvili, Watstone; a když nám nepomůže nějaké šťastná náhoda, obávám se,

že tenhle případ nezařadíme mezi své úspěchy, o nichž se naše trpělivá veřejnost bude dřív či později chtít dovědět.“

„Ovšem,“ řekl jsem, „McFarlanovo chování a jeho zevnějšek jistě učiní na každou porotu dobrý dojem.“

„To je nebezpečný argument, milý Watsoně. Vzpomínáte na Berta Stevense, toho hrozného vraha, který nás v osmdesátém sedmém roce žádal, abychom ho vytáhli z louže? Vypadal jako mládenec z nedělní školy a choval se jako beránek.“

„To je pravda.“

„Když se nám nepodaří najít jiné vysvětlení zločinu, je náš klient ztracen. Všechny dosavadní stopy a důkazy svědčí proti němu a další šetření jeho vinu jen potvrzuje. Mimochodem, v těch listinách jsem si všiml jisté maličkosti, která by nám snad mohla poskytnout alespoň orientační bod. Při prohlídce výtahu z bankovního konta jsem zjistil, že na něm zbývá jen malá částka, protože během posledního roku z něho byly několikrát proplaceny šeky na vysoké obnosy. Rád bych věděl, kdo je pan Cornelius, kterému stavitel ty peníze poukazoval. Je možné, že v tom měl prsty? Třeba je to nějaký makléř, ale nikde jsme nenašli žádný doklad, který by ty vysoké poukazy vysvětloval. Nezbyvá proto nic jiného, než abych se zeptal v bance po muži, který šeky inkasoval. Obávám se, milý příteli, že náš případ skončí neslavně a Lestrade našeho klienta dostane na šibenici. Pro Scotland Yard to bude velké zadostiučinění.“

Nevím, jestli Sherlock Holmes té noci vůbec spal, ale když jsem přišel k snídani, zastihl jsem ho bledého, s propadlou tváří a jeho lesklé oči se zdály ještě zářivější, protože je lemoval tmavý stín. Koberec v okolí jeho lenošky byl poset nedopalky cigaret a ležela tam první vydání ranních novin. Na stole se válel otevřený telegram.

„Co si o tom myslíte, Watsoně?“ otázal se a telegram mi podal.

Byl odeslán z Norwoodu a zněl:

Nové významné důkazy nezvratně svědčí o McFarlanově vině – doporučuji případ vzdát – Lestrade.

„To vypadá vážně,“ řekl jsem.

„Lestrade vztyčil vítěznou vlajku,“ odpověděl Holmes s hořkým úsměvem. „A přece by nejspíš bylo předčasné pustit případ k vodě. Nové významné důkazy jsou koneckonců dvousečnou zbraní a mohou eventuálně dokazovat pravý opak toho, co si představuje Lestrade. Nasnídejte se, Watsoně, a společně vyrazíme. Uvidíme, co se dá dělat. Tuším, že budu vás a vaší mravní podpory dnes potřebovat.“

Můj přítel neposnídal – v napjatých chvílích nikdy nepozřel ani sousto. Jednou jsem zažil, že dokonce omdlel hladu, protože přespříliš spoléhal na své železné zdraví. „Teď zrovna nemohu plýtvat energií na trávení,“ odpovídal mi vždy na lékařské napomínání. Proto jsem nebyl překvapen, když i dnes ráno nechal na stole jídlo nedotčené. Vydali jsme se do Norwoodu, a když jsme dorazili na místo, hloučky zevlounů postávaly dosud před předměstskou vilou V úžlabině, která vypadala přesně tak, jak mi ji Holmes vylíčil. U vrat nás přivítal Lestrade s obličejem zardělým pýchou nad vítězstvím. Choval se povzneseně.

„Tak co, pane Holmesi, už jste naši teorii vyvrátil? Našel jste toho tuláka?“ zvolal.

„Dosud jsem nedospěl k žádnému závěru,“ odpověděl můj společník.

„My jsme si ale ten závěr udělali už včera a dnes se prokázalo, že jsme se nemýlili. Uznáte jistě, že tentokrát jsme vás předběhli, pane Holmesi.“

„Chováte se, jako by se přihodilo něco neobyčejného,“ řekl Holmes.

Lestrade se hlasitě zasmál.

„Smířujete se s prohrou stejně nerad jako kdokoli jiný,“ řekl. „Člověk nemůže čekat, že vždycky bude po jeho – nemám pravdu, pane doktore Watsoně? Račte prosím tudy, pánové, doufám, že vás s konečnou platností přesvědčím, že pachatelem toho zločinu je McFarlane.“

Vedl nás chodbou do tmavé předsíně.

„Sem mladý McFarlane přišel po dokonaném zločinu, aby si vzal klobouk,“ řekl. „A teď se podívejte na tohle!“ V zájmu dramatického efektu rozškrtl zápalku a v jejím plamínku se na obílené stěně objevila krvavá skvrna. Když světlo přiblížil, viděl jsem, že to není pouhá skvrna, ale zřetelný otisk palce.

„Prohlédněte si to lupou, pane Holmesi.“

„Ano, to právě činím.“

„Je vám jistě známo, že neexistují dva shodné otisky prstů?“

„Ano, slyšel jsem o tom.“

„Nuže – porovnejte laskavě tenhle otisk s voskovým otiskem McFarlanova pravého palce, který jsem dnes ráno přikázal sejmut.“

Když přidržel voskový otisk vedle té krvavé skvrny, poznalo se i bez lupy, že oba otisky jsou totožné. Bylo mi jasné, že náš nešťastný klient je ztracen.

„Tím to končí,“ pravil Lestrade.

„Ano, tím to končí,“ opakoval jsem po něm.

„To je tedy konec,“ pravil i Holmes.

V jeho tónu jsem postřehl něco, co mě přimělo, abych se otočil a podíval se na něho. Výraz jeho tváře se změnil. Stěží potlačoval radost.

Oči mu svítily jako dvě hvězdy. Zdálo se mi, že se ze všech sil snaží, aby nepropukl ve smích.

„Podívejme se,“ řekl konečně. „Kdo by si to byl pomyslel? Jak klamný bývá první dojem! Takový příjemný mladý muž. To nám dává ponaučení, abychom nespolehali na svůj úsudek – nemám pravdu, Lestrade?“

„Ano, někteří lidé bývají přehnaně přesvědčeni o své neomylnosti, pane Holmesi,“ řekl Lestrade. Byl jízlivý až běda, ale nemohli jsme mu to mít za zlé.

„Přišlo vám neobyčejně vhod, že se ten mladík opřel palcem o zeď, když si bral z věšáku klobouk! Když na to myslím, počínal si naprosto přirozeně.“ Holmes vypadal klidně, ale doslova se celý chvěl potlačovaným vzrušením. „Mimochodem, Lestrade, kdo tenhle pozoruhodný objev učinil?“

„Hospodyně – paní Lexingtonová. Upozornila na to strážníka, který tu měl v noci službu.“

„Kde ten strážník byl?“

„V ložnici, kde byl zločin spáchán. Dával pozor, aby se nikdo ničeho nedotkl.“

„Jak to, že policie na tuhle stopu nepřišla už včera?“

„Inu, neměli jsme důvod k tomu, abychom předsíní důkladně prohlíželi. Kromě toho, jak vidíte, ten otisk není na zvlášť nápadném místě.“

„To tedy věru ne. Myslím, že není důvod nevěřit, že ten otisk tu byl už včera.“

Lestrade se na Holmese podíval, jako by zapochyboval o jeho zdravém rozumu. Přiznám se, že mě samotného překvapilo Holmesovo rozjařené chování a jeho podivné nápady.

„Nevím – jestli si snad myslíte, že McFarlane v noci uprchl z vězení, aby rozmnožil důkazy svědčící proti němu...“ řekl Lestrade. „Ať se k tomu vyjádří kterýkoli znalec, zda jde o otisk McFarlanova palce...“

„Je to nepochybně otisk jeho palce.“

„Tak – to stačí,“ řekl Lestrade. „Jsem praktik, pane Holmesi, a když mám pohromadě důkazy, vyvodím z nich závěr. Když mi budete chtít něco povědět, najdete mě v obývacím pokoji, kde budu psát hlášení.“

Holmes znovu nabyl rozvahy, ačkoli se mi zdálo, že ještě zcela neovládl svůj výraz, neboť mu kolem úst občas zacukalo.

„To se nám to nešťastně zvirtlo, Watsoně, vidíte?“ řekl. „Ale přece jen si myslím, že několik maličkostí poskytuje našemu klientovi jistou naději.“

„To rád slyším,“ řekl jsem potěšené. „Obával jsem se, že mu není pomoci.“

„To bych si netroufal tvrdit, milý Watsoně. Ten důkaz, který náš přítel považuje za tak nezvratný, má jeden velký nedostatek.“

„Neříkejte, Holmesi! A jaký?“

„Ten, že já jsem včera předsíní prohlížel a vím, že na stěně žádný otisk palce nebyl. A teď se, Watsoně, půjdeme projít na sluníčko.“

Doprovázel jsem svého přítele při procházce zahradou. Hlavou se mi honily neuspořádané myšlenky a do srdce se mi vrátila jiskra naděje. Holmes si s velkým zájmem postupně prohlížel dům ze všech stran. Pak se vrátil dovnitř a prošel celou budovu od suterénu až na půdu. Místnosti byly většinou nezařizené, ale Holmes si je přesto všechny důkladně prohlédl. Na horní chodbě, odkud se vcházelo do tří nepoužívaných ložnic, byl opět stížen záchvatem veselí.

„Tenhle případ se opravdu vyznačuje několika zvláštními rysy, Watsoně,“ řekl. „Myslím, že bude načase, abychom do věci zasvětili našeho přítele Lestrada. Zasmál se na náš účet, a doufám, že mu to oplátíme, pokud se nemýlím. Ano, myslím, že znám řešení téhle záhady.“

Inspektor ze Scotland Yardu ještě dopisoval hlášení, když ho Holmes vyrušil.

„Domnívám se, že sepisujete hlášení o našem případě,“ řekl.

„Tak jest.“

„Nemyslíte, že je to poněkud předčasné? Nemohu se zbavit dojmu, že v řetězu vašich důkazů ještě nějaký článek chybí.“

Lestrade znal mého přítele příliš dobře, než aby nedal na jeho slova. Odložil pero a zvědavě se na něho zadíval.

„Co tím míníte, pane Holmesi?“

„Že jste nevyslechl jednoho důležitého svědka.“

„Můžete ho přivést?“

„Myslím, že mohu.“

„Přiveďte ho tedy.“

„Udělám, co je v mých silách. Kolik strážníků tu máte?“

„Tři.“

„Výborně!“ řekl Holmes. „Smím se zeptat, zda jsou to velcí, tělesně zdatní muži se silnými hlasy?“

„To jistě, ale nechápu, co má jejich hlas s celou věcí společného.“

„Snad se mi podaří, abych vám to objasnil, a navíc ještě i několik dalších věcí,“ řekl Holmes. „Svolejte laskavě své muže, abych mohl přistoupit k pokusu.“

Za pět minut se strážníci shromáždili v předsíni.

„V hospodářském stavení najdete spoustu slámy,“ řekl Holmes. „Přineste do domu asi dvě otepi. Myslím, že nám ta sláma náramně pomůže přilákat svědka, kterého hledám. Děkuji vám. Doufám, že máte v kapse zápalky, Watsone. Pane Lestrade, teď vás požádám, abyste mě doprovodil do horního poschodí.“

Jak už jsem se zmínil, podél tří prázdných ložnic vedla nahoře široká chodba. Sherlock Holmes nás všechny seřadil na jednom, jejím konci. Strážníci se zubili, Lestrade užasle zíral na mého přítele a v tváři se mu střídal výraz ohromení, očekávání a posměchu. Holmes stál před námi a tvářil se jako kouzelník, který se chystá předvést nějaký kousek.

„Poslal byste laskavě strážníka pro dvě vědra vody? Tu slámu položte na podlahu tak, aby se nedotýkala zdi. A teď, myslím, máme všechno připraveno.“

Lestrade zrudl hněvem.

„Nevím, jakou hru s námi hrajete, pane Holmesi,“ řekl. „Jestliže něco víte, můžete nám to říct i bez téhle komedie.“

„Ujišťuji vás, milý Lestrade, že mám závažné důvody pro všechno, co dělám. Možná si vzpomínáte, že jste mě před několika hodinami škádlil, když slunce svítilo pro vás, a tak mi teď trochu té obřadnosti dopřejte. Watsone, smím vás požádat, abyste otevřel okno a pak tu slámu zapálil?“

Udělal jsem, co mi bylo řečeno, a proužek šedého dýmu, hnán průvanem, se plazil chodbou, zatímco suchá sláma praskala v plamenech.

„Teď se pokusíme najít vašeho svědka, pane Lestrade. Mohu vás požádat, abyste všichni najednou zvolali „Hoří? Počítám – ráz, dva, tři!“

„Hoří!“ zvolali jsme jako jeden muž.

„Děkuji. Budu vás obtěžovat ještě jednou.“

„Hoří!“

„A ještě jednou projím, a všichni naráz.“

„Hoří!“ Bylo to jistě slyšet po celém Norwoodu.

Naše volání ještě nedoznělo, když se stala překvapující věc. Na konci chodby, v místě, kde, jak se zdálo, byla jen souvislá, nepřerušovaná zeď, otevřely se náhle dveře a jako králík z nory z nich vyběhl jakýsi seschlý mužík.

„Výborně!“ poznamenal klidně Holmes. „Watsoně, vědro vody na tu slámu. To stačí! Lestrade, dovolte, abych vám představil vašeho korunního svědka, pana Jonase Oldacra.“

Detektiv ohromeně zíral na příchozího, který mžikal očima v jasném denním světle a hleděl na nás a na doutnající oheň. Vypadal odporně – měl úskočnou, zlomyslnou a prohnanou tvář s těkajícíma světle šedýma očima a bílými řasami.

„Co to má znamenat?“ pronesl konečně Lestrade. „Co jste celou tu dobu prováděl, co?“

Oldacre se křečovitě zasmál a couvl před zrudlou tváří rozzlobeného detektiva.

„Já nic špatného neudělal.“

„Nic špatného? Nasadil jste všechny síly, abyste dostal nevinného člověka na šibenici. Nebýt tady toho pána, mohlo se vám to i podařit.“

Ten odporný tvor začal škemrat.

„Ujišťuji vás, pane, že jsem jen žertoval.“

„Žertoval? No, tomuhle žertu se vy rozhodně smát nebudete, to vám slibuji. Odveďte ho do obývacího pokoje a hlídejte ho tam, než přijdu. Pane Holmesi,“ pokračoval, když ostatní odešli, „nemohl jsem mluvit před svými podřízenými, ale v přítomnosti doktora Watsona prohlašuji, že to byl váš dosud nejskvělejší kousek, třebaže mi zůstává tajemstvím, jak jste to svedl. Zachránil jste život nevinnému a zabránil neobyčejné ostudě, která by mi zničila kariéru.“

Holmes se usmál a poklepal Lestradovi na rameno. „Milý brachu, vaše pověst nebude pošramocena, ale naopak získáte si značný

věhlas. Stačí, abyste v hlášení, které právě sepisujete, provedl několik změn, a vaši nadřízení pochopí, že inspektora Lestrada nelze jen tak snadno obalamutit.“

„Vy nechcete, abych se o vás zmiňoval?“

„Nechci. Nejlepší odměnou mi bude vykonané dílo. Snad se i mně jednou v budoucnu dostane uznání, až dovolím svému horlivému kronikáři, aby opět vytáhl na světlo boží své zápisy – vidíte, Watsone. Tak a teď se podíváme, kde byla ta krysa zalezlá.“

Šest stop od konce byla chodba přepažena tenkou stěnou s obratně maskovanými dveřmi. Do této kukaně vnikalo světlo škvírami pod okapem. Uvnitř stálo pár kousků nábytku, byly tam dostatečné zásoby vody a potravin a také knihy a nějaké listiny.

„Jak výhodné je být stavitelem,“ řekl Holmes, když jsme odtamtud vyšli. „Mohl si tu skrýš upravit bez pomocníků, ovšem za pomoci své výtečné hospodyně, kterou bych také neváhal připojit k úlovku, inspektore.“

„Zařídím se podle vaší rady. Jak jste ale tu skrýš objevil, pane Holmesi?“

„Dospěl jsem k závěru, že se ten chlapík skrývá někde v domě. Když jsem změřil horní chodbu na kroky a shledal, že je o šest stop kratší než chodba pod ní, bylo mi vše jasné. Tušil jsem, že při požárním poplachu v úkrytu nezůstane. Mohli jsme ovšem vniknout dovnitř a vyvést ho, ale působilo mi potěšení přimět ho k tomu, aby se prozradil sám. A mimoto jsem vám chtěl oplatit vaše dopolední špičkování.“

„Inu, pane, to se vám věru podařilo. Jak jen jste ale mohl tušit, že ten muž je v domě?“

„To všechno ten otisk palce, Lestrade. Řekl jsem, že případ tím končí – a bylo tomu tak, jenže v docela jiném smyslu, než jste si představoval. Věděl jsem, že tam ten otisk včera nebyl. Jak víte, všímám si pozorně každé maličkosti. Předsín jsem prohlížel a věděl jsem s jistotou, že stěna byla čistá. Ten otisk tudíž musel někdo udělat v noci na dnešek.“

„Ale jak?“

„Docela prostě. Když se pečetily obálky s listinami, Jonas Oldacre požádal McFarlana, aby přitlačil palec do měkkého pečetního vosku. Jistě to provedl tak rychle a přirozeně, že si na to ani sám nevzpomene. Pravděpodobně ani Oldacre tehdy nevěděl, jak toho využije. Když pak o tom ve své skrýši přemítal, napadlo ho pojednou, jaký usvědčující důkaz může proti McFarlanovi vyrobit, jestliže použije otisku jeho palce. Pak už snadno pořídil z pečeti voskový otisk, který potřel krví – stačila mu kapička – a v noci buď sám, nebo s pomocí hospodyně vyrobil ten otisk na stěně. Vsadím se, že pečeť s otiskem palce najdete v té skrýši mezi listinami.“

„Úžasné!“ řekl Lestrade. „To je úžasné! Vysvětlil jste to tak, že je to jasné jako křišťál. Čeho ale tímhle podvodem zamýšlel dosáhnout, pane Holmesi?“

Bylo zábavné pozorovat, jak se detektivovo dřívější povýšené chování změnilo náhle v chování žáka, který se vyptává učitele.

„Nu, ani to není tak těžké vysvětlit. Pán, který vás očekává v přízemí, je prohnaný, zlovolný a mstivý. Víte, že je to bývalý nápadník McFarlanovy matky, který od ní dostal košem? Nevíte. Radil jsem vám, abyste nejdřív zajel do Blackheathu a teprve pak do Norwoodu. Na tuhle potupu nemohl zapomenout, pořád jítřila jeho zlou intrikánskou mysl a celý život toužil po pomstě; nikdy k ní však nenašel příležitost. V posledních dvou letech se k němu štěstí obrátilo zády – myslím, že prováděl spekulativní obchody – a upadl do dluhů. Rozhodl se věřitele oklamat, a vystavil proto šeky na vysoké částky pro jistého pana Cornelia – což nebude nikdo jiný než on sám – pod vymyšleným jménem. V té věci jsem ještě žádné pátrání nepodnikal, ale nepochybuji, že v některé venkovské bance má Oldacre pod tímhle jménem otevřený účet. Měl v úmyslu změnit si jméno, vyzvednout peníze a zmizet někam, kde by začal nový život.“

„Nejspíš to tak bude.“

„Napadlo ho, že po sobě nejen zahradí stopy, ale zároveň se krutě pomstí své bývalé milé, jestliže jejího jedináčka zatknou pro vraždu. Byl to dokonalý, padoušský plán a provedl jej mistrovsky. Ten

nápad s poslední vůlí, aby se motiv zločinu nemusel hledat daleko, ta tajnůstkářská návštěva, o které McFarlanovi rodiče nevěděli, zapomenutá vycházková hůl, potom ta krev a knoflíky a pozůstatky živočišné tkáně v spáleništi – to všechno bylo vymyšleno znamenitě. Před několika hodinami se mi zdálo, že z té sítě není úniku. Jenže Oldacre postrádal umělecký talent, nevěděl, kdy přestat. Chtěl zlepšovat to, co už bylo dokonalé, chtěl ještě víc utáhnout oprátku své oběti kolem krku, a tím všechno pokazil. Pojd'me dolů, Lestrade. Chtěl bych mu položit dvě otázky.“

Stvůra seděla v obývacím pokoji svého domu a hlídali ji dva strážníci.

„Byl to pouhý žert, milý pane, pouhý žert,“ kňučel neustále Oldacre. „Ujišťuji vás, pane, že jsem se schoval jediné proto, abych pozoroval, co to bude dělat. Neračte si myslet, že bych připustil, aby mladý McFarlane přišel k nějaké úhoně.“

„O tom rozhodne porota,“ řekl Lestrade. „Budete obžalován z úkladu a patrně i z pokusu o vraždu.“

„A vaši věřitelé nepochybně obstaví bankovní konto pana Cornelia,“ dodal Holmes.

Mužík sebou trhl a upřel zlověstné oči na mého přítele.

„Vám jsem velice zavázán,“ řekl. „Snad vám jednou ten dluh splatím.“

Holmes se shovívavě pousmál.

„Myslím, že budete pár let plně zaneprázdněn,“ řekl. „Mimochodem, co jste kromě kalhot spálil v té hranici dřeva? Mrtvého psa nebo králíky? Nepovíte nám to? Ale, ale, to od vás není pěkně. Dovolím si tedy prohlásit, že párek králíků by stačil jak na tu krev, tak na seškvařené oharky. Až jednou budete o tomhle případě psát, Watsone, nezapomeňte tam dát ty králíky.“

TANČÍCÍ FIGURKY

Už několik hodin seděl Holmes mlčky a skláněl dlouhá hubená záda nad chemickou retortou, v níž zahříval nějakou obzvlášť páchnoucí sloučeninu. Hlava mu klesla na hrud' a z místa, kde jsem byl, vypadal jako nějaký prapodivný, vychrtlý pták s mdle šedým peřím a černou chocholkou.

„Nuže, Watsoně,“ řekl náhle, „nehodláte tedy vložit peníze do jihoafrických cenných papírů?“

Překvapeně jsem sebou trhl. Třebaže jsem si už zvykl na Holmesovy podivuhodné schopnosti, vůbec jsem si nedovedl vysvětlit, jak mohl tak znenadání odhalit mé nejskrytější myšlenky.

„Jak to víte, u všech všudy?“ otázal jsem se.

Otočil se na sedátku s dýmající zkumavkou v ruce a ve vpadlých očích mu pobaveně zablýsklo.

„Teď se přiznejte, Watsoně, že jsem vás naprosto ohromil,“ řekl.

„Ovšem.“

„Měl byste mi to dát písemně.“

„Proč?“

„Za pět minut prohlásíte, že to je dětská hříčka.“

„Určitě nic podobného neřeknu.“

„Víte, milý Watsoně,“ uložil zkumavku do stojánku a připravil se k přednášce jako profesor, když mluví k žákům, „není nijak obtížné vytvořit řadu soudů, celkem jednoduchých, které vzájemně na sebe navazují. Když prostě zamlčíte všechny příčinné souvislosti a svým posluchačům sdělíte pouze premisu a závěr, zapůsobíte na ně ohromujícím, i když snad poněkud ošemetným dojmem. Opravdu, když jsem si prohlédl rýhu mezi vaším levým ukazovákem a palcem, nebylo obtížné usoudit, že nemáte v úmyslu investovat svůj malý kapitál do zlatých dolů.“

„Žádnou souvislost tu nevidím.“

„Velmi pravděpodobně nikoli; mohu vám ale tu úzkou souvislost snadno ukázat. Prozradím vám chybějící články tohoto

jednoduchého řetězce. Za první, když jste se včera večer vrátil z klubu, byl jste zamazán od křídý mezi levým ukazovákem a palcem. Za druhé, do ruky berete křídý při kulečnicku, abyste natřel tágo. Za třetí, kulečník hrajete jenom s Thurstonem. Za čtvrté, před čtyřmi týdny jste mi řekl, že Thurston má měsíční předkupní právo na nějaký majetek v jižní Africe a chtěl, abyste se stal jeho společníkem. Za páté, vaše šeková knížka je zamčena v zásuvce mého stolu a vy jste mě nepožádal o klíč. Za šesté, nehodláte tedy peníze tímto způsobem investovat.“

„Jak velice jednoduché!“ zvolal jsem.

„Přesně tak!“ řekl Holmes poněkud podrážděně. „Každý problém se vám zdá dětinsky snadný, jakmile znáte vysvětlení. A teď jeden problém dosud nevysvětlený. Povězte mi, jak se díváte na toto, příteli Watsone.“ Hodil mi na stůl list papíru a věnoval se dál chemickému rozboru.

Udiveně jsem pohlížel na podivné hieroglyfy na papíře.

„Ale, Holmesi, vždyť to je dětská kresba!“ zvolal jsem.

„No, to si myslíte vy.“

„A co jiného by to mělo být?“

„To právě by chtěl velice rád vědět pan Hilton Cubitt z Ridling Thorpe Manoru v Norfolku. Tato šaráda nám došla ranní poštou a její odesílatel přijede nejbližším vlakem. Někdo zvoní, Watsone. Příliš bych se nedivil, kdyby to už byl on.“

Zaslechli jsme těžké kroky na schodech a chvíli nato vstoupil vysoký, osmahlý, hladce oholený muž, jehož jasné oči a tváře kvetoucí zdravím prozrazovaly, že žije daleko od londýnských mlh. Zdálo se, že při svém příchodu vnesl do pokoje závan toho čerstvého, zdravého, svěžího vzduchu z východního pobřeží. Podal nám ruku a chystal se usednout, když zahlédl papír s podivnými značkami, který jsem si právě prohlížel a nechal ležet na stole.

„Tak co tomu říkáte, pane Holmesi?“ zvolal. „Slyšel jsem, že rád luštíte neobvyklé záhady, a myslím, že najdete sotva nějakou ještě neobvyklejší. Poslal jsem vám ten papír předem, abyste ho měl čas před mým příjezdem prostudovat.“

„Je to rozhodně prapodivný výtvar,“ řekl Holmes. „Na první pohled se zdá, že jde o nějaký dětský šprým. Na papíře je namalována řada nesmyslných figurek v tanečním postoji. Proč vůbec přikládáte důležitost tak groteskní věci?“

„Já ne, pane Holmesi, ale moje žena si to bere velice k srdci. Je na smrt vyděšena. Nemluví, ale v očích má hrůzu. A proto chci celé té věci přijít na kloub.“

Holmes zvedl list papíru do výše tak, že na něj plně svítilo slunce. List byl vytržen ze zápisníku. Figurky nakreslené tužkou vypadaly takto: ...

Holmes si je chvíli prohlížel – potom papír pozorně složil a zastrčil jej do náprsní tašky.

„Slibuje to nanejvýš zajímavý a neobvyklý případ,“ řekl. „Několik podrobností jste mi naznačil v dopise, pane Hiltone Cubitte, ale byl bych vám velmi zavázán, kdybyste celou záležitost laskavě prošel znovu, aby i můj přítel doktor Watson věděl to co já.“

„Neumím dobře vyprávět,“ řekl náš návštěvník a nervózně svíral a zase rozvíral velké silné ruce. „Když vám něco nebude jasné, tak se mě prostě zeptejte. Začnu od svého sňatku loňského roku, ale nejdřív bych rád předeslal, že i když nejsem člověk bohatý, naše rodina žije již dobrých pět století v Ridling Thorpu a je dobře známa po celém norfolkském hrabství. Vloni jsem přijel do Londýna na oslavy padesátého výročí vlády naší královny Viktorie a ubytoval jsem se v penziónu na Rusell Square, poněvadž tam bydlel Parker, vikář naší farnosti. Byla tam i mladá americká dáma – jmenovala se Patricková – Elsie Patricková. Spřátelili jsme se, a než uplynul měsíc, byl jsem do ní zamilován až po uši. Uzavřeli jsme tichý sňatek na matričním úřadě a do Norfolku jsme se vrátili už jako manželé. Budete to asi považovat za ztřeštěnost, pane Holmesi, že muž jako já, ze staré dobré rodiny, se ožení tak unáhleně, když neví nic o minulosti své ženy ani o její rodině. Kdybyste ji ale viděl a znal, pak byste jistě pochopil.“

Elsie ke mně byla velmi otevřená. Poskytla mi úplnou volnost v jednání, takže kdybych chtěl, mohl jsem odejít. „Měla jsem několik

nepříjemných známých,' řekla mi, 'a přála bych si na ně úplně zapomenout. Nejraději bych se ke své minulosti nevracela, protože každá vzpomínka je pro mne velmi bolestná. Když si mě vezmete, Hiltone, berete si ženu, která se nemá osobně zač stydět, ale budete se muset spokojit s mým slovem a dovolit mi, abych pomlčela o všem, co se stalo předtím, než jsme se poznali. Když se vám ty podmínky zdají příliš tvrdé, pak se vraťte do Norfolku a nechte mě, abych nadále žila osaměle jako dosud.' Ta slova mi řekla den před svatbou. Odpověděl jsem, že si ji vezmu za podmínek, které mi řekla, a svůj slib jsem dodržel.

Jsme svoji už rok a naše manželství je velmi šťastné. Ale před měsícem, koncem června, jsem zpozoroval první známky věštící nepříjemnosti. Jednoho dne dostala žena dopis z Ameriky. Zahlédl jsem na něm americkou poštovní známku. Moje žena zbledla jako křída, přečetla dopis a hodila jej do ohně. Později se o dopise již nezmínila a já rovněž ne, protože slib je slib. Od té chvíle ale nepoznala dobrou hodinku. Tváří se ustrašeně a má v obličeji výraz neustálého napětí, jako kdyby na něco čekala. Udělala by lépe, kdyby se mi svěřila. Přesvědčila by se, že jsem její nejlepší přítel. Ale dokud nepromluví, nemohu jí nijak poradit. Moje žena, pane Holmesi, je namouvěru pravdomluvná, a ať si měla v minulosti jakékoli nepříjemnosti, určitě je sama nezavinila. Jsem jenom prostý norfolkský statkář, ale v Anglii nenajdete muže, který klade čest rodiny výše než já. To má žena dobře ví a věděla to již, než se za mne provdala. Nikdy by naši rodinnou čest neposkvřnila - o tom jsem přesvědčen.

A teď se dostávám k podivné části celého příběhu. Asi před týdnem - předešlé úterý - jsem na jedné okenní římse našel křídou nakreslenou celou řadu nesmyslných tančících figurek, stejných jako tyto zde na papíře. Domníval jsem se, že to provedl čeledín, ale mládenec se zapřísáhl, že o tom nic neví. Dojista se tam kresba objevila během noci. Smysl jsem tu čmáranici a zmínil jsem se o ní ženě až později. Překvapilo mě, že celou věc brala velmi vážně a prosila mě, abych jí kresby ukázal, kdyby se opět někde objevily.

Celý týden se nic nedělo, až teprve včera ráno jsem našel v zahradě tento papír, položený na slunečních hodinách. Ukázal jsem list Elsii a ona v tu chvíli klesla v mdlobách. Od té doby chodí jako ve snách, celá zmámená, a z očí jí zírá strach. A tak jsem vám napsal, pane Holmesi, a kresbu přiložil. Nemohl jsem se s tím obrátit na policii, protože by se mi vysmáli, vy mi však poradíte, jak se mám zachovat. Nejsem bohatý člověk, ale jestliže mé ženušce hrozí nějaké nebezpečí, rád obětuji poslední krejcar, abych ji uchránil.“

Byl to ryzí člověk, tento muž ze staré anglické krve, prostý, přímý a ušlechtilý, s velkýma vážnýma očima a s širokou tváří budící důvěru. Z každého rysu jeho tváře přímo vyzařovalo, jak svou ženu miluje a jak jí důvěruje. Holmes neobyčejně pozorně vyslechl jeho vyprávění a nyní chvíli mlčky přemítal.

„Pane Cubitte,“ řekl posléze, „nemyslíte, že byste učinil nejlépe, kdybyste manželku rovnou požádal, aby se vám se svým tajemstvím svěřila?“

Hilton Cubitt zavrtěl mohutnou hlavou.

„Slib je slib, pane Holmesi. Kdyby mi to Elsie chtěla povědět, jistě by tak učinila. A když to neudělala, nemohu na ni naléhat. Ale mám právo jednat samostatně – a to činím.“

„Pak vám přispěji ze všech svých sil. Nejdřív mi řekněte, zda jste neslyšel, že se v okolí objevili nějakí cizí lidé?“

„Neslyšel.“

„Soudím, že žijete v místě velmi pokojném. Každá nová tvář by tam jistě vzbudila pozornost, že?“

„V nejbližším sousedství jistě. Ale nedaleko od nás je několik menších letovisek a rolníci tam pronajímají pokoje.“

„Ty hieroglyfy rozhodně něco znamenají. Jestliže jde o svévolné kresby, pak je patrně vůbec nerozluštíme. Jestliže ale naopak jsou značky napsány podle nějakého určitého systému, nepochybuji o tom, že se celé věci dostaneme na kloub. Tato jediná ukázka je však příliš krátká, takže s ní nemohu nic dělat, a fakta, která jste mi sdělil, jsou tak neurčitá, že jako základ pro naše pátrání nestačí. Navrhuji vám, abyste se vrátil do Norfolku a bedlivě sledoval všechno, co se

bude dít, a pořídil přesnou kopii každé nové kresby s tančícími figurkami. Je věčná škoda, že nemáme přesnou kopii té kresby na okenní římse. A rovněž opatrně zjistěte, zda se v okolí neobjevili nějakí cizí lidé. Jakmile získáte další informace, přijďte znovu za mnou. To je nejlepší rada, kterou vám mohu dát, pane Hiltone Cubitte. A kdyby došlo k nepředvídanému novému vývoji, jsem připraven hned se rozjet za vámi do Norfolku.“

Po tomto rozhovoru chodil Holmes v hlubokém zamyšlení a několikrát v příštích dnech jsem ho přistihl, jak z náprsní tašky vytahuje papír a podivné kresby si dlouho a zkoumavě prohlíží. O celé záležitosti nepadlo ani slovo, až jednou odpoledne, asi o čtrnáct dní později. Právě jsem se chystal odejít, když mě Holmes zavolal zpátky.

„Zůstaňte raději doma, Watsone.“

„Proč?“

„Protože dnes ráno jsem dostal telegram od Hiltona Cubitta – vzpomínáte si přece na Hiltona Cubitta a jeho tančící figurky? V jednu dvacet má přijet na Liverpool Street. Může zde být každou chvíli. Podle jeho telegramu soudím, že se přihodily asi další důležité události.“

Dlouho jsme čekat nemuseli, neboť návštěvník z Norfolku k nám přispěchal rovnou z nádraží tak rychle, jak ho drožka dovezla. Vypadal ustaraně a sklíčeně, oči měl unavené a na čele hluboké vrásky.

„Už mi celá ta záležitost jde na nervy, pane Holmesi,“ řekl a klesl do křesla celý zmořený. „Je samo o sobě dost zlé cítit, že vás obklopují neviditelní, neznámí lidé, kteří proti vám kují cosi nekalého, ale navíc ještě vědět, že vaše žena den ze dne chřadne víc a víc, to je na člověka z masa a kostí přece jen přespříliš. A ji to pozvolna ničí – doslova mi schází před očima.“

„Už vám něco řekla?“

„Ne, pane Holmesi, neřekla. Několikrát se chystala užůž promluvit, ale nakonec se k tomu přece jen neodhodlala. Pokoušel jsem se jí být nápomocný, ale patrně jsem to provedl dost

neohrabaně a spíše jsem ji odradil. Hovořila o naší starobylé rodině, o tom, jaké pověsti se v hrabství těší a jak jsme pyšní na svůj čistý štít, a já cítil, že směřuje k určitému cíli. Nějak jsme ale k němu nikdy nedošli.“

„Vy jste však na něco přišel sám?“

„Na řadu věcí, pane Holmesi. Mám pro vás několik dalších tančících figurek, ba co je důležitější, toho chlapíka jsem viděl.“

„Cože, člověka, který je kreslí?“

„Ano, viděl jsem ho při práci. Ale řeknu vám všechno po pořádku. Když jsem se od vás vrátil domů, první, co jsem nazítlí ráno uviděl, byla nová řada tančících figurek. Byly namalované křídou na černá dřevěná vrata kůlny, která stojí na trávníku přímo proti průčelním oknům domu. Přesně jsem je obkreslil a tady je máte.“ Narovnal složený papír a položil ho na stůl. Hieroglyfy vypadaly takto: ...

„Výborně!“ řekl Holmes. „Výborně! Prosím pokračujte.“

„Když jsem udělal tu kopii, smazal jsem kresbu, ale o dva dny později se objevil nový náčrt. Tady ho máte.“

Holmes si mnul ruce a spokojeně se zasmál. „Materiál se nám rychle shromáždí,“ řekl.

„Tři dny poté jsem našel další zprávu. Byla načmáraná na papír zatížený oblázkem a ležela na slunečních hodinách. Zde je ten papír. Jak vidíte, značky jsou úplně stejné jako v předešlé zprávě. Rozhodl jsem se tedy být na číhané. Vzal jsem si revolver a usedl u okna pracovny, odkud je vidět na trávník a zahradu. Asi ve dvě hodiny v noci, když byla všude tma a svítil pouze měsíc, uslyšel jsem za sebou kroky. Byla to moje žena v županu a prosila mě, abych si šel lehnout. Otevřeně jsem jí řekl, že chci vidět chlapíka, který provádí ty zlovolné kousky. Nato mi odpověděla, že tu jde pouze o nějaké nesmyslné žerty, kterých bych si vůbec neměl všímat.

„Když tě to tak rozčiluje, Hiltone, vydáme se spolu někam na cesty a těch nepříjemností se zbavíme.“

„Cože, nechat se vypudit z vlastního domu nějakým nejapným vtipálkem?“ řekl jsem. „Budeme pak pro smích celému hrabství!“

„No tak si tedy pojd' lehnout,“ řekla žena, „a ráno si o tom pohovoříme.“

Ještě nedomluvila, když její bledý obličej náhle v měsíčním svitu ještě více zbělel a pevně mi rukou sevřela rameno. Ve stínu kůlny se cosi pohybovalo. Spatřil jsem tmavou postavu, jak se přikradla kolem rohu a u dveří kůlny usedla na bobek. Chopil jsem se pistole a chystal se vyběhnout, když se mi manželka vrhla kolem krku a křečovitě mě objala. Snažil jsem se ji setrást, ale tiskla se ke mně ještě víc. Konečně jsem se vyprostil, než jsem však otevřel domovní dveře a doběhl ke kůlně, neznámý již zmizel. Nicméně zanechal po sobě důkaz své přítomnosti, protože na dveřích kůlny byly nakresleny tančící figurky. Vůbec se nelišily od obou předešlých kreseb. Po vetřelci nebylo nikde ani vidu, ani slechu, ač jsem prohledal celý pozemek. Ale někde se tam kupodivu po celou tu dobu jistě skrýval, protože když jsem ráno dveře znovu prohlížel, našel jsem pod tou původní ještě další kresbu.“

„Máte ten nový náčrt?“

„Ano, je velmi krátký, ale obkreslil jsem ho a přinesl.“

A vytáhl další papír. Nové seskupení vypadalo takto: ...

„Povězte mi,“ řekl Holmes – poznal jsem mu na očích, jak velice je vzrušen, „byl to pouze dodatek ke kresbě původní, či se zdálo, že jde o oddělený vzkaz?“

„Ta druhá kresba byla na jiné výplni dveří.“

„Výborně! To je pro nás nanejvýš významné zjištění. Naplňuje mě to novou nadějí. Nuže, pane Hiltone Cubitte, pokračujte prosím ve vašem velezajímavém vyprávění.“

„Už nemám, co bych dodal, pane Holmesi, leda to, že jsem se té noci na svou ženu zlobil, že mě zadržela, jinak jsem mohl toho potměšilého padoucha dopadnout. Řekla mi, že měla strach, aby mi neublížil. Blesko mi hlavou, že snad měla strach, abych já neublížil jemu, protože jsem nemohl být na pochybách, že moje žena ví, o koho jde a co znamenají ty podivné značky. Ale tón jejího hlasu a její pohled, pane Holmesi, mě přesvědčily, že se obávala opravdu jen o mé bezpečí. Tak, teď víte všechno a já bych chtěl, abyste mi poradil,

co mám dělat. Nejraději bych rozestavil půl tuctu čeledínů po zahradě, a až ten chlap zase přijde, připravil bych mu takové ponaučení, že by nás napříště už ponechal pěkně na pokoji.“

„Myslím, že ten případ je složitější a nedá se tak prostě vyřešit,“ řekl Holmes. „Jak dlouho můžete setrvat v Londýně?“

„Musím dnes zpátky. V žádném případě nechci ženu ponechat přes noc o samotě. Je velmi rozrušená a prosila mě, abych se vrátil.“

„Soudím, že jednáte správně. Ale kdybyste se mohl zdržet, patrně bych se za jeden či dva dny vrátil s vámi. Zatím mi tady ty papíry nechte. Předpokládám, že vás co nejdříve navštívím a pomohu tu záhadu vysvětlit.“

Sherlock Holmes zachoval svůj profesionální klid až do odchodu našeho návštěvníka, ale já ho znal tak dobře, že jsem snadno poznal, jak velice je vzrušen. Jakmile se za širokými zády Hiltona Cubitta zavřely dveře, spěchal můj přítel ke stolu, rozložil na něm všechny ty papíry s kresbami tančících figurek a zahloubal se do složitého a pracného propočítávání.

Plné dvě hodiny jsem ho pozoroval, jak jeden list papíru za druhým pokrýval číslicemi a písmeny, natolik zabrán do práce, že zcela zapomněl na mou přítomnost. Když se mu práce dařila, pohvizdoval si a prozpěvoval; občas se však zarazil a delší dobu seděl potichu s nasupeným obočím a pohledem upřeným do prázdna. Posléze vyskočil ze židle s výkřikem uspokojení, jal se přecházet po místnosti a mnul si ruce. Potom napsal dlouhý telegram na tiskopis kabelogramu. „Jestliže odpověď splní mé očekávání, přibude vám velmi pěkný případ do vaší sbírky, Watsone,“ řekl. „Předpokládám, že se do Norfolku můžeme vydat již zítra a podáme našemu příteli obšírné informace o příčinách těch mrzutostí.“

Přiznám se, že jsem přímo hořel zvědavostí, věděl jsem však, že Holmes si rád ponechává vysvětlení pro sebe až do chvíle, kterou pokládá za vhodnou. Vyčkával jsem tedy, až uzná, že nastal čas, aby mě poctil svou důvěrou.

Odpověď na telegram se zdržela, a tak následovaly dva dny netrpělivého čekání, kdy Holmes napíнал uši pokaždé, jakmile se ozval zvonek. Večer druhého dne přišel dopis od Hiltona Cubitta. Klid nebyl porušen – jedině ráno se objevil dlouhý nápis na podstavci slunečních hodin. Cubitt přiložil jeho kopii.

Holmes se několik minut skláněl nad tím groteskním nápisem a vzápětí vyskočil s výkřikem překvapení a úleku. V jeho tváři se zračily obavy.

„Nechali jsme dojít věci příliš daleko,“ řekl. „Jede dnes večer ještě nějaký vlak do North Walshamu?“

Zalistoval jsem v jízdním řádu. Poslední vlak už byl pryč.

„Posnídáme časně ráno a prvním ranním vlakem odjedeme,“ řekl Holmes. „Naše přítomnost je nanejvýš nutná. Aha, tady máme konečně ten kabelogram. Okamžik, paní Hudsonová – snad bude třeba odpovědět. Ne, je to přesně tak, jak jsem předpokládal. Tato zpráva pouze potvrzuje, že nesmíme ztrácet ani hodinu. Hilton Cubitt se co nejdříve musí dovědět, jak se věci mají, neboť se zapletl do neobyčejně nebezpečné sítě.“

A jak se ukázalo, také tomu tak vskutku bylo, a já sám, když nyní přicházím k pochmurnému vyvrcholení příběhu, který mi zpočátku připadal groteskní a dětinský, prožívám znovu všechno to znepokojení a hrůzu, jež jsem tehdy zakoušel. Kéž bych svým čtenářům mohl slíbit radostnější zakončení: jenže já zaznamenávám pouze fakta, a tak musím sledovat až k chmurnému závěru podivný řetěz události, které zavinily, že po několik dní Ridling Thorpe poutalo pozornost celé Anglie.

Sotvaže jsme v North Walshamu vystoupili z vlaku a řekli, kam máme namířeno, již k nám přispěchal přednosta stanice. „Myslím, že pánové jsou ti detektivové z Londýna, ne?“ otázal se.

Přes Holmesovu tvář přelétl podrážděný výraz. „Co vás přivedlo k takové domněnce?“

„Protože tudy právě projel inspektor Martin z Norwiche. Ale snad jsou pánové lékaři. Ona není mrtva – nebo aspoň podle

posledních zpráv dosud nebyla. Snad přijdete ještě včas, abyste ji zachránili – i když jen pro šibenici.“

Holmes úzkostlivě svažil obočí.

„Jedeme na statek Ridling Thorpe,“ řekl, „ale neslyšeli jsme nic o tom, co se tam přihodilo.“

„Strašná věc,“ řekl přednosta stanice. „Jsou oba postřeleni, pan Hilton Cubitt i jeho žena. Střelila nejdřív jeho a potom sebe – tak se to říká mezi služebnictvem. On je mrtev a její život visí na vlásku. Kdo by to byl řekl! Jedna z nejstarších a z nejváženějších rodin v norfolkském hrabství.“

Bez jediného slova spěchal Holmes ke kočáru a po celou sedm mil dlouhou cestu neotevřel ústa. Zřídka kdy jsem ho viděl tak sklíčeného. Už ve vlaku se choval velmi neklidně a pozoroval jsem ho, jak bedlivě a napjatě listuje v ranních novinách, ale teď když se tak nenadále splnily jeho nejhorší obavy, propadl hluboké trudnomyslnosti. Opíral se o sedadlo a oddával se chmurným úvahám. A naše okolí bylo přitom velmi zajímavé; projížděli jsme krajem, který má v Anglii málokde obdobu. Roztroušené chaloupky ukazovaly dnešní osídlení, zatímco na všech stranách ze zelené roviny vyčnívaly čtverhranné kostelní věže, které svědčily o slávě a rozkvětu dávné východní Anglie. Konečně se za zeleným okrajem norfolkského pobřeží vynořil fialový proužek Severního moře a kočí ukázal bičíštěm na dvě staré lomenice z cihel a trámů, které prosvítaly mezi skupinou stromů. „To je Ridling Thorpe,“ řekl.

Když jsme přijížděli k hlavnímu vchodu se sloupovým průčelím, povšiml jsem si kromě travnatého tenisového hřiště tmavé kůlny a slunečních hodin na podstavci, s nimiž nás pojily tak podivné asociace. Z dvoukolové bryčky právě vystoupil úhledný mužík s hbitými pohyby a navoskovaným knírem. Představil se jako inspektor Martin z norfolkského policejního sboru a jméno mého přítele ho značně ohromilo.

„Jakže, pane Holmesi, zločin byl spáchán teprve dnes ve tři hodiny ráno! Jak jste se o něm mohl v Londýně dovědět a dorazit na místo činu zároveň se mnou?“

„Předvídal jsem ten zločin. Přišel jsem ve víře, že mu zabráním.“

„Pak tedy jistě máte důležité stopy, o kterých my nevíme, poněvadž tohle manželství bylo považováno za příkladné.“

„Mám pouze svědectví tančících figurek,“ řekl Holmes. „Vysvětlím vám to později. Ale protože tragédii už zabránit nemůžeme, vynasnažím se zatím využít svých znalostí k tomu, aby bylo učiněno zadost spravedlnosti. Budeme postupovat společně, či si přejete vést vyšetřování nezávisle na mně?“

„Byl bych velmi pyšný, kdyby se mi dostalo možnosti s vámi spolupracovat, pane Holmesi,“ řekl inspektor vážně.

„V tom případě bych rád bez otálení vyslechl svědky a prozkoumal místo činu.“

Inspektor Martin byl natolik rozumný, že mému příteli dovolil, aby jednal podle vlastního uvážení, a sám se spokojil úlohou bedlivého pozorovatele. Místní lékař, starý, bělovlasý muž, vyšel právě z pokoje paní Cubittové a sdělil nám, že její zranění je sice vážné, ale nemusí být smrtelné. Střela pronikla čelními laloky mozku a patrně potrvá ještě nějaký čas, než se zraněná probere k vědomí. Na otázku, zda byla postřelena nebo zda se střelila sama, lékař se neodvážil jednoznačně odpovědět. Střela však rozhodně byla vypálena z bezprostřední blízkosti. V místnosti se našel pouze jeden revolver se dvěma prázdnými nábojnicemi. Pan Hilton Cubitt měl prostřelené srdce. Stejně dobře se dalo soudit, že nejprve postřelil ženu a pak se zastřelil sám, či že ten čin spáchala jeho žena, protože revolver ležel na podlaze stejně daleko od obou manželů.

„Bylo zde něčím hnuto?“

„Nedotkli jsme se ničeho kromě paní Cubittové. Nemohli jsme ji nechat zraněnou ležet na podlaze.“

„Jak dlouho jste zde, doktore?“

„Od čtyř hodin ráno.“

„Vešel do pokoje ještě někdo jiný?“

„Ano, strážník.“

„A ničeho jste se nedotkl?“

„Ne.“

„Pak jste se tedy choval rozvážné. Kdo pro vás poslal?“

„Služebná Saundersová.“

„To ona způsobila poplach?“

„Ona a kuchařka, paní Ringová.“

„Kde teď obě jsou?“

„V kuchyni, myslím.“

„Měli bychom je zřejmě vyslechnout.“

Stará síň s vysokými okny a s dubovým ostěním se proměnila ve vyšetřovací místnost. Holmes seděl ve vysokém staromódním křesle a ve vyzáblém obličejí mu svítily neúprosné oči. Četl jsem v nich pevné odhodlání, že zasvětit třeba celý život tomu, aby pomstil klienta, jehož život se mu už nepodařilo zachránit. Uhlazený inspektor Martin, starý, bělovlasý obvodní lékař, já a netečný venkovský strážník jsme tvořili zbytek té podivné společnosti.

Obě ženy vypovídaly celkem souvisle. Ze spánku je probudil zvuk výstřelu a asi za minutu poté následoval druhý výstřel. Jejich ložnice spolu souvisely a paní Kingová okamžitě přiběhla k Saundersové. Ze schodů sešly společně. Dveře pracovny zely dokořán a na stole hořela svíce. Uprostřed pokoje ležel obličejem dolů jejich pán a nejevil sebemenších známek života. Poblíž okna byla schoulena jeho žena, s hlavou opřenou o zeď, strašně zraněná, s tváří zalitou krví. Těžce oddechovala a nebyla s to promluvit. Chodba stejně jako pokoj byly plné kouře a zápachu po střelném prachu. Okno bylo zcela jistě uzavřeno a zevnitř zajištěno závorou. Tuto okolnost obě ženy shodně potvrzovaly. Ihned poslaly pro lékaře a pro strážníka. Poté s pomocí čeledína a podkoního odnesly zraněnou paní do jejího pokoje. Manželské postele byly rozestlány. Když byli nalezeni, byla paní oblečena a její manžel měl přes noční úbor župan. V pracovně se vůbec ničeho nedotkly. Obě souhlasně tvrdily, že nikdy neslyšely, že by se manželé spolu byli hádali. Podle názoru obou žen bylo manželství šťastné.

Tak zněly nejdůležitější body výpovědi obou služebných. Na inspektorovu otázku ženy potvrdily, že všechny dveře byly zevnitř uzamčeny, takže z domu nemohl nikdo odejít. Holmesovi obě

odpověděly, že pach střelného prachu ucítily, jakmile vyběhly z ložnic v horním poschodí. „Tento fakt doporučuji vaší bedlivé pozornosti,“ obrátil se Holmes na inspektora. „Domnívám se, že se nyní můžeme vydat na důkladnou prohlídku toho pokoje.“

Pracovna byla malá místnost, kde podél tří stěn stály police s knihami a psací stůl, obrácený k oknu vedoucímu na zahradu. Nejdřív jsme věnovali pozornost mrtvole nešťastného statkáře, jehož mohutná tělesná schránka ležela uprostřed místnosti. Jeho neuspořádaný oděv svědčil o tom, že byl vyburcován ze spánku. Střela byla vypálena zepředu, prošla mu srdcem a zůstala vězet v těle. Smrt nastala okamžitě a byla zajisté bezbolestná. Na županu ani na rukou nebyly stopy po střelném prachu. Podle zprávy lékaře měla paní na obličeji stopy po střelném prachu, ne však na rukou.

„To, že ty stopy chybí, neznamená nic, kdežto kdybychom je našli, mohlo by to znamenat všechno,“ řekl Holmes. „Pokud některá nábojnice není uvolněná, můžete vypálit kolikrát, a nezanechá na vás stopu po střelném prachu. Navrhoji, aby mrtvola pana Cubitta byla odvezena do márnice. Doktore, soudím, že střelu, která paní Cubittovou zranila, jste nevyňal?“

„Paní by se musela podrobit vážné operaci. V bubínku revolveru jsou však ještě čtyři náboje. Dva náboje byly vypáleny a zranily dvě osoby, takže víme, co se s těmi střelami stalo.“

„Snad to víme,“ řekl Holmes. „Můžete mi tedy vysvětlit, odkud se vzala střela, která zasáhla okenní rám?“

Znenadání se otočil a dlouhým, štíhlým prstem ukázal na otvor v okenním rámu, asi tři centimetry od dolního okraje.

„U všech všudy!“ zvolal inspektor. „Jak jste si toho vůbec povšiml?“

„Protože jsem to hledal.“

„Výborně!“ řekl lékař. „Máte úplně pravdu, pane. Určitě byl vypálen třetí výstřel, a byla tudíž přítomna ještě třetí osoba. Ale kdo to byl a jak se odtud dostal?“

„Ten problém nyní hodláme vyřešit,“ řekl Sherlock Holmes. „Vzpomínáte si, inspektore Martine, že když služebné prohlásily, že

ucítily pach střelného prachu, jakmile vyšly z ložnice, podotkl jsem, že jde o fakt velmi závažný?“

„Ano, pane, ale přiznám se, že nechápu, proč jde o tak významný fakt.“

„Protože lze usuzovat, že ve chvíli, kdy padly rány, okno i dveře pracovny byly otevřeny. Jinak by se dým střelného prachu nemohl tak rychle rozšířit po celém domě. K tomu bylo třeba, aby byl v místnosti průvan. Dveře a okno byly ovšem otevřeny jen nakrátko.“

„Jak to chcete dokázat?“

„Poněvadž svíčka nehořela.“

„Ohromné!“ zvolal inspektor. „Ohromné!“

„Došel jsem k přesvědčení, že v okamžiku tragédie bylo okno otevřeno, a tudíž jsem předpokládal, že se tu patrně vyskytovala ještě osoba třetí, která střelila dovnitř otevřeným oknem. Výstřel na ni vypálený by mohl zasáhnout okenní rám. Přesvědčil jsem se a skutečně jsem tam našel stopu po střele.“

„Ale jak to, že okno bylo zavřené a zajištěné?“

„Žena to okno instinktivně zavřela a zajistila. Ejhle! Podívejme se! Co je tohle?“

Byla to dámská kabelka, která stála v pracovně na stole – pěkná kabelka z krokodýlí kůže, ozdobená stříbrem. Holmes ji otevřel a obsah vysypal na stůl. Vypadl odtud svazek dvaceti padesátilibrových bankovek sepnutý gumovou páskou – a to bylo všechno.

„Uschovejte to jako doličný předmět,“ řekl Holmes a podal kabelku s obsahem inspektorovi. „Je třeba, abychom objasnili i třetí výstřel, který přišel zřejmě zevnitř, jak lze soudit podle rozštípnutého dřeva. Rád bych znovu promluvil s kuchařkou Ringovou... Paní Ringová, řekla jste, že vás probudil hlukný výstřel... Když jste to řekla, mínila jste tím, že výstřel se vám zdál silnější než ten druhý?“

„Pane, probudil mě ze spánku, a tu je těžko soudit. Rána mi připadala velice silná.“

„Nemohly by to být dva výstřely vypálené téměř zároveň?“

„To nemůžu prohlásit určitě, pane.“

„Já myslím, že tomu skutečně tak bylo. Mám za to, inspektore, že se v tomto pokoji nedozvíme již nic nového. Doprovoďte mě laskavě do zahrady, podíváme se, jaké další stopy najdeme tam.“

Pod oknem pracovny se prostíral květinový záhon, a jakmile jsme se k němu přiblížili, vydral se nám z úst výkřik. Květiny byly pošlapané a v měkké půdě bylo plno šlépějí velkých mužských nohou se zvlášť dlouhými, úzkými špičkami. Holmes hledal v trávě a listí jako honící pes, když pátrá po zraněném ptákově. S výkřikem uspokojení se pojednou sehnul a zvedl ze země mosazný váleček.

„To jsem si myslel,“ řekl. „Revolver měl vyhazovač a zde máme třetí nábojnici. Opravdu si myslím, inspektore Martine, že náš případ je téměř uzavřen.“

Na tváři venkovského inspektora se zračilo nesmírné překvapení nad rychlým a mistrovským postupem Holmesova pátrání. Zprvu se sice také snažil prosadit se, nyní však byl pln obdivu a ochoty bez jediné otázky následovat Holmesa kamkoli.

„Koho podezíráte?“ otázal se.

„O tom se zmíním později. V celé té záhadě je několik bodů, které jsem vám dosud nemohl vysvětlit. Nyní když jsem již došel tak daleko, bude nejlepší, abych postupoval vlastní cestou, a pak vám vše obšírně vyličím.“

„Jak si přejete, pane Holmesi, hlavně že dopadneme pachatele.“

„Nerad se tvářím záhadně, ale v této chvíli se nemohu pouštět do dlouhého a složitého vysvětlování. Držím v rukou všechny nitky celého případu. I kdyby zraněná už nenabyla vědomí, můžeme rekonstruovat události předešlé noci a postarat se o to, aby spravedlnosti byl dán průchod. Předně bych rád věděl, zda se někde v sousedství vyskytuje hostinec zvaný Elrige?“

Nikdo ze služebnictva takové místo neznal. Záležitost objasnil až podkoní, který si vzpomněl, že kdesi směrem na East Ruston bydlí sedlák toho jména.

„Je ta usedlost osamělá?“

„Úplně odlehlá, pane.“

„Sotva tedy slyšeli, co se zde v noci přihodilo?“

„Asi ne, pane.“

Holmes se na chvilku zamyslel a potom mu na rtech zahrál zvláštní úsměv.

„Mládenče, osedlej koně,“ řekl. „Chci, abys tam odjel se vzkazem.“

Z kapsy vytáhl rozmanité pruhy papíru s kresbami tančících figurek. Položil je před sebe na stůl a chvíli psal. Nakonec podal chlapci dopis s tím, aby jej odevzdal adresátovi do vlastních rukou, ale rozhodně neodpovídal na žádné otázky. Na vnější straně dopisu stála adresa napsaná roztřeseným rukopisem, naprosto odlišným od Holmesova obvyklého úhledného písma. Adresa zněla na pana Abe Slaneyho, Elrige, East Ruston, Norfolk.

„Domnívám se, inspektore, že byste měl telegrafovat pro posilu,“ poznamenal Holmes, „protože ukážou-li se mé předpoklady správné, budete mít na starosti velmi nebezpečného vězně. Chlapec, který dopis veze, může podat taky váš telegram. Jestliže máme ještě odpoledne nějaké spojení do Londýna, Watson, měli bychom tím vlakem nejspíš jet, protože bych ještě rád dokončil jistý zajímavý chemický rozbor a naše vyšetřování spěje velmi rychle k závěru.“

Když odjel mladík s dopisem, Sherlock Holmes vydal příkazy služebnictvu. Kdyby se po paní Cubittové někdo ptal, nesmí mu být poskytnuta žádná zpráva o jejím zdravotním stavu a návštěvník má být ihned uveden do přijímacího pokoje. Holmes zdůraznil, že jeho příkaz musí být přesně dodržen. Pak nás dovedl do přijímacího pokoje s tím, že zatím musíme vyčkat, než se uvidí, co nám přinese další vývoj. Lékař odešel za svými pacienty a inspektor a já jsme zůstali sami.

„Doufám, že vám pomohu strávit hodinku toho čekání užitečně a zajímavě,“ řekl Holmes, přisunul židli ke stolu a rozložil na něm papíry s kresbami skupin tančících figurek. „Vám, příteli Watson, jsem dlužen omluvu za to, že jsem tak dlouho napíнал vaši zvědavost. A pro vás, inspektore, tento případ bude pozoruhodný z odborného hlediska. Úvodem vás musím seznámit se všemi

zajímavými okolnostmi, které vyšly najevo při návštěvách pana Hiltona Cubitta u mne v Baker Street.“ Holmes potom stručně shrnul všechna fakta, která už čtenáři znají.

„Před sebou mám tyto zvláštní kresby, jimž by se člověk mohl smát, kdyby se později neukázalo, že byly předzvěstí hrozné tragédie. Jsem dosti zběhlý ve všech druzích tajného písma a napsal jsem o tomto předmětu menší monografii, v níž jsem probral sto šedesát různých způsobů šifer, ale přiznávám, že tahle je pro mne novinkou. Lidé, kteří systém vynalezli, měli zřejmě v úmyslu zakrýt pravý charakter písma a hodlali vzbudit dojem, že jde pouze o bezvýznamné dětské čmáranice.

Jakmile jsem pochopil, že jednotlivé figurky nahrazují písmena, a postupoval podle pravidel, která nám slouží jako pomůcka při řešení všech druhů tajných písem, nebylo obtížné přijít věci na kloub. První vzkaz, který mi byl předložen, byl příliš stručný, než abych vyčetl něco jiného než to, že znak ... znamená E. Jak jistě víte, je E nejčastěji používaným písmenem anglické abecedy a převládá v ní natolik, že je najdeme i v docela krátké větě. Z patnácti znaků první zprávy vypadaly čtyři stejně, takže bylo na místě dosadit za ně písmeno E. Je pravda, že někdy figurka držela vlaječku a jindy zase ne, ale podle toho, jak byly vlaječky rozmístěny, dalo se soudit, že oddělují slova ve větě. Přijal jsem to jako pracovní hypotézu a poznamenal si, že E je zastoupeno znakem ...

Opravdu obtížná práce však teprve začínala. Hojnost výskytu dalších písmen není v angličtině už tak výrazná a jejich četnost zjištěná v jednom tiskovém archu nemusí platit pro nějakou krátkou větu. Zhruba řečeno T, A, O, I, N, S, H, R, D a L následují po sobě v těsném sledu, a to platí zejména o T, A, O a I, takže zkoušet všechny ty kombinace tak dlouho, až nám dá věta smysl, by byla práce opravdu mravenčí. Čekal jsem proto na čerstvý materiál. Při druhé návštěvě mi pan Hilton Cubitt přinesl dvě krátké věty a jeden vzkaz, a poněvadž tam nebyl nakreslen praporek, šlo patrně o jediné slovo. Zde jsou ty znaky. V tom slově mám dvě E – druhé a čtvrté písmeno ve slově o pěti písmenech. Může to být ‚sever‘ (přerušit) či

„lever“ (páka) nebo „never“ (nikdy). Je nesporné, že jako odpověď na výzvu se zdála nejpříjemnější možnost třetí a okolnosti nasvědčovaly tomu, že je to odpověď, kterou napsala žena. Když vycházíme z tohoto předpokladu, můžeme prohlásit, že symboly ... znamenají N, V a R.

I tak jsem stál před obtížným úkolem, ale šťastný nápad mi pomohl rozluštit několik dalších písmen. Napadlo mi, že když tyto vzkazy pocházejí od člověka, jenž paní Cubittovou dříve dobře znal, pak slovo o pěti písmenech, které má E na začátku a na konci, znamená ELSIE. Při dalším zkoumání jsem zjistil, že tato kombinace znaků tvořila zakončení třikrát opakované zprávy. Šlo tedy rozhodně o nějakou výzvu k „Elsii“. Tak jsem přišel na to, který znak zastupuje L a S a I. Ale o jakou výzvu šlo? Slovo před „Elsii“ sestávalo pouze ze čtyř písmen a končilo na E. To slovo bylo podle všeho „COME“ (přijď). Vyzkoušel jsem všechny ostatní kombinace slov o čtyřech písmenech, které končí na E, ale nenašel jsem žádnou, jež by se hodila. Ted' jsem měl již C, O a M, a mohl jsem se tedy znovu pustit do řešení první zprávy, rozdělit ji ve slova a místo neznámých znaků napsat tečku. Potom vypadala zpráva takto:

. M. ERE.. E SL. NE.

První písmeno mohlo být jediné A. Byl to významný pokrok, neboť ve zprávě se tento znak opakuje celkem třikrát, a je rovněž jasné, že k druhému slovu patří H. Vychází nám:

AM HERE A. E SLANE.

Čili když doplníme mezeru ve jméně:

AM HERE A. E SLANEY. (Jsem zde, Abe Slaney)

Znal jsem již dost písmen, abych mohl s dostatečnou důvěrou přikročit k další zprávě. Vyšlo mi toto:

A. ELRI. E S.

To mohlo mít smysl jedině pak, když jsem za první znak dosadil T a vyšlo mi AT (u, v) a místo druhé tečky jsem dosadil G, neboť jistě šlo o jméno domu nebo hostince, v němž se pisatel zdržuje.“

Naslouchali jsme s inspektorem Martinem s největším zaujetím obšírnému a jasnému výkladu mého přítele, jak došel k výsledkům, které nám tak rychle umožnily vnést světlo do tohoto případu.

„Co jste učinil potom, pane?“ otázal se inspektor.

„Měl jsem dostatečné důvody k předpokladu, že Abe Slaney je Američan, neboť Abe je americká zkratka jména Abrahám, a protože všechny nesnáze začaly, když přišel dopis z Ameriky. A měl jsem rovněž důvod k domněnce, že v celé té věci se tají něco zločinného. Narážky dámy na její minulost a to, že se zdráhala svěřit se manželovi, o tom také svědčily. Proto jsem poslal kabelogram svému příteli Wilsonu Hargreavesovi z newyorské policie, který nejednou využil mé znalosti londýnského podsvětí. Otázal jsem se ho, zda zná jméno Abe Slaney. Odpověděl: ‚Nejnebezpečnější zločinec v Chicagu.‘ Večer, když jsem obdržel tuto odpověď, poslal mi Hilton Cubitt poslední Slaneyovu zprávu. Dosadil jsem za známé znaky písmena a vyšlo mi toto:

ELSIE. RE. ARE TO MEET THY GO.

Doplnil jsem P a D, takže věta zněla: ‚Elsie prepare to meet thy God‘ (Elsie, chystej se na cestu k Pánu). Ten padouch přešel od přemlouvání k hrozbám. Znam mentalitu chicagských zločinců, takže jsem tušil, že záhy může přejít od slov k činu. Okamžitě jsem se odebral se svým přítelem a kolegou doktorem Watsonem do Norfolku, ale naneštěstí už došlo k nejhoršímu.“

„Jsem skutečně poctěn, že s vámi mohu spolupracovat,“ řekl inspektor vřele. „Ale prosím, abyste mě omluvil, když k vám budu upřímný. Vy odpovídáte jen za sebe, ale já se musím zodpovídat svým nadřízeným. Jestliže je Abe Slaney, který bydlí u Elrigeho,

skutečně vrahem a jestliže uprchl, zatímco já zde sedím, budu z toho mít určitě vážné potíže.“

„Nemusíte si dělat starosti. Nepokusí se uprchnout.“

„Tak to víte?“

„Útěk by znamenal přiznání viny.“

„Tak ho tedy pojd'me zatknout.“

„Očekávám každou chvíli jeho příchod.“

„Ale proč by sem chodil?“

„Poněvadž jsem ho pozval, aby se dostavil.“

„Ale to je neuvěřitelné, pane Holmesi! Proč by sem chodil, když jste ho o to požádal? Nevyvolá takové pozvání spíš jeho podezření a nepokusí se uprchnout?“

„Řekl bych, že jsem věděl, jak ten dopis formulovat,“ řekl Sherlock Holmes. „A jestli se nemýlím, očekávaný host už přichází.“

Po chodníku vedoucím k domu kráčel muž. Byl to vysoký, hezký, osmahlý chlapík v šedém flanelovém obleku se slamákem na hlavě, s naježeným černým plnovousem a s velkým, bojovně zahnutým nosem a při chůzi si pohrával s vycházkovou holí. Vykračoval si, jako by mu tento dům patřil, a za chvíli jsme zaslechli, jak dlouze a sebevědomě zazvonil.

„Myslím, pánové,“ řekl klidně Holmes, „že bude nejlépe, abychom se postavili za dveřmi. Když jednáme s chlapíkem takového zrna, musíme učinit všechna potřebná opatření. Vy, inspektore, si připravte pouta. Rozhovor s ním povedu já.“

Plnou minutu jsme čekali mlčky. Byla to jedna z těch minut, na které člověk nezapomíná. Pak se dveře otevřely a muž vešel. V okamžiku mu Holmes přitiskl pistoli ke spánku a Martin mu nasadil pouta. Všechno bylo provedeno tak hbitě a obratně, že chlapík stál bezmocný, dříve než si uvědomil, co se děje. Planoucímá černýma očima hleděl z jednoho na druhého a pak propukl v trpký smích.

„Vážení, tentokrát jste mě doběhli. Asi jsem se přepočítal. Přicházím na písemné pozvání paní Cubittové. Neříkejte mi, že ona má v tomhle prsty? Nepovídejte mi, že vám pomáhala vlákat mě do léčky.“

„Paní Cubittová je vážně zraněna a stojí na prahu smrti.“

Muž vyrazil chraplavý skřek, který se rozlehl domem.

„Zbláznili jste se!“ volal divoce. „On byl zraněn, ne ona. Kdo by chtěl Elzičce ublížit? Snad jsem jí vyhrožoval, bůh mi odpusť, ale na její hezké hlavičce bych nikdy nezkřivil ani vlasek. Odvolejte to – vy! Řekněte mi, že není zraněna!“

„Ležela těžce zraněna vedle mrtvého manžela.“

Muž zasténal, klesl na sedátko a spoutanýma rukama si zakryl obličej. Pět minut mlčel. Pak zvedl hlavu a promluvil v chladném zoufalství.

„Vážení, nemám před vámi co skrývat,“ řekl. „Když jsem toho muže zastřelil, udělal jsem to proto, že on střelil po mně, a není to tedy vražda. Ale jestli myslíte, že bych mohl ublížit jeho ženě, pak neznáte ani mne, ani ji. Říkám vám, že žádný muž nemiloval ženu víc, než já miloval ji. Mám na ni právo. Zaslíbila se mi před lety. Jak se ten Angličan mohl postavit mezi nás? Říkám vám, že na ni mám přednostní právo a že jsem se dožadoval svého.“

„Když poznala, co jste zač, unikla vašemu vlivu,“ řekl Holmes přísně. „Utekla z Ameriky, aby se vás zbavila, a vdala se za počestného anglického gentlemana. Vy jste ji sledoval a změnil její život v utrpení, abyste ji přiměl opustit manžela, kterého milovala a jehož si vážila. Chtěl jste, aby utekla s vámi, s člověkem, kterého se bála a nenáviděla. A nakonec jste zavinil smrt ušlechtilého muže a jeho ženu dohnal k sebevraždě. To je bilance vašeho snažení, pane Abe Slaney, a před zákonem se z toho budete odpovídat.“

„Když Elsie zemře, je mi jedno, co se stane se mnou,“ řekl Američan. Rozevřel dlaň a podíval se na zmačkaný lístek. „Koukejte, pane,“ vzkřikl a v očích mu blýsklo podezření, „chcete mě vystrašit, co? Jestli je ta dáma vážně zraněna, jak říkáte, kdo psal tedy tenhle lístek?“ Mrštil papírem na stůl.

„Napsal jsem to já, abych vás sem dostal.“

„Že jste to psal vy? Kromě Sdružení nikdo na světě nezná tajemství tančících figurek. Jak jste to mohl napsat?“

„Co jeden člověk vymyslí, může druhý odhalit,“ řekl Holmes. „Zanedlouho přijede drožka, která vás dopraví do Norwiche, pane Slaney. Zatím vám zbývá čas, abyste poněkud napravil, co jste způsobil. Uvědomujete si, že na paní Cubittovou padlo vážné podezření z vraždy manžela, a jediné moje přítomnost a vědomosti ji před tímto obviněním uchránily? To nejmenší, co pro ni můžete učinit, je, že před celým světem prohlásíte, že za manželův tragický konec nenese ona přímou ani nepřímou odpovědnost.“

„Nic lepšího si nežádám,“ řekl Američan. „Počítám, že si mohu nejlépe posloužit, když povím holou pravdu.“

„Je mou povinností, abych vás varoval, že všechno, co řeknete, může být použito proti vám,“ pronesl inspektor s tím skvělým smyslem pro fair play, kterým je nesen britský trestní zákoník.

Slaney pokrčil rameny.

„Odvážím se toho,“ řekl. „Vážení, předem vězte, že jsem tu dámu znal jako mladé děvče. Tehdy v Chicagu nás bylo sedm v Sdružení, které vedl Elsiin otec. Starý Patrick byl mazaný chlap. On vymyslel tohle písmo, které každý, kdo k němu nemá klíč, bude považovat za dětskou škrabanici. Elsie něco o naší činnosti tušila, nelíbilo se jí, co jsme dělali, a poněvadž měla vlastní počestně vydělané peníze, dala nám kvinde a odjela do Londýna. Byli jsme spolu zasnoubeni a domnívám se, že by si mě vzala, kdybych si našel jiné zaměstnání. Nechtěla však mít nic společného s nekalou činností. Teprve po její svatbě s tím Angličanem se mi podařilo zjistit, kde se zdržuje. Napsal jsem jí, ale nedostal jsem odpověď. Nato jsem přijel sem, a poněvadž posílat jí dopisy nemělo smysl, nechával jsem jí zprávy tam, kde je mohla číst.“

Jsem tady už měsíc. Bydlím na statku v pronajatém pokoji v přízemí, takže jsem v noci mohl odcházet a zase se vracet a nikdo o tom nevěděl. Zkusil jsem všechno možné, abych Elsii odtud odlákal. Věděl jsem, že četla moje vzkazy, protože pod jeden připsala odpověď. Nakonec jsem se už déle nedokázal ovládat a začal jsem jí vyhrožovat. Pak mi poslala dopis, kde mě prosila, abych odešel a že by jí zlomilo srdce, kdyby manžela zapletla do nějakého skandálu.

Slíbila, že ve tři ráno, až bude manžel spát, sejde dolů k oknu, kde si promluvíme, jen abych potom odtud odešel a nechal ji na pokoji. Také přišla s penězi a chtěla mě podplatit, abych odešel. Rozzlobil jsem se, chytil ji za ruku a snažil se vytáhnout ji oknem ven. V té chvíli přiběhl manžel s revolverem v ruce. Elsie klesla na podlahu a my dva stáli tváří v tvář. Byl jsem taky ozbrojen a namířil jsem na něho bouchačku, aby se lekl a já zatím zmizel. Vystřelil, ale chybil. Já jsem v témž okamžiku stiskl kohoutek a on klesl k zemi. Prchal jsem zahradou a slyšel jsem ještě, jak za mnou kdosi zavřel okno. Každé slovo, které vám říkám, vážení, je svatá pravda, nic víc jsem o tom neslyšel, až přijel ten mládenec na koni s dopisem, který mě sem přilákal, abych se jako hlupák vydal do vašich rukou.“

Zatímco Američan mluvil, dorazila drožka s dvěma uniformovanými strážníky. Inspektor Martin povstal a položil vězni ruku na rameno.

„Je načase, abychom šli.“

„Mohu ji ještě vidět?“

„Ne, ještě nenabyla vědomí. Pane Sherlocku Holmesi, doufám, že až budu zase vyšetřovat nějaký důležitý případ, bude mi přát štěstí, abych vás měl po boku.“

Stáli jsme u okna a hleděli za odjíždějící drožkou. Když jsem se obrátil, padl můj pohled na zmačkaný papír na stole. Byla to zpráva, kterou mu Holmes podvrhl.

„Zkuste to přečíst, Watsoně,“ řekl Holmes s úsměvem.

Zpráva neobsahovala jediné slovo, ale tuto řádku tančících figurek:

„Když použijete klíče, který jsem vysvětlil,“ řekl Holmes, „poznáte, že zpráva prostě říká ‚Come here at once‘ (Hned přijed’ sem). Byl jsem přesvědčen, že pozvání neodmítne, neboť ho vůbec nemohlo napadnout, že mu je posílá někdo jiný než ta dáma. A tak, můj milý Watsoně, tančící figurky, které tolikrát předtím pomáhaly zlu, jednou posloužily spravedlivé věci, a já myslím, že jsem splnil

svůj slib a vám poskytl zajímavý příběh pro vaše zápisky. Náš vlak odjíždí ve tři čtyřicet a na večeri budeme v Baker Street.“

Ještě slovo závěrem.

Američan Abe Slaney byl při podzimním zasedání poroty norwišského hrabství odsouzen k smrti, jeho trest však byl změněn na doživotní žalář vzhledem k polehčujícím okolnostem a prokázané skutečnosti, že Hilton Cubitt vystřelil první.

O paní Cubittové vím jen tolik, že se uzdravila, zůstala vdovou a zasvětila život správě majetku svého manžela a péči o chudé.

OSAMĚLÁ CYKLISTKA

Od roku 1894 do roku 1901 byl Sherlock Holmes velmi zaneprázdněný muž. Lze bezpečně říci, že během těchto osmi let se nenašel obtížnější veřejný případ, v němž by nebyl dotázán o radu, a v stovkách soukromých případů, z nichž některé byly velmi složité a neobyčejné, sehrál význačnou roli. Toto dlouhé údobí neustálé práce mu přineslo řadu překvapujících úspěchů a několik nevyhnutelných nezdarů. Ježto jsem si uchoval úplné záznamy o všech těchto případech a na mnohých z nich jsem se osobně podílel, lze si představit, že není snadnou úlohou rozhodnout, který z nich vybrat, abych jej předložil veřejnosti. Budu se řídit svým dřívějším pravidlem a dám přednost případům, které nejsou ani tak pozoruhodné z hlediska brutálního provedení zločinu jako spíše svým důvtipným a dramatickým rozuzlením. Z tohoto důvodu předkládám nyní čtenáři fakta týkající se případu slečny Violety Smithové, osamělé cyklistky z Charlingtonu, a podivného závěru našeho pátrání, které vyvrcholilo neočekávanou tragédií. Je pravda, že okolnosti tu nedovolily nijak překvapující osvědčení oněch schopností mého přítele, které mu získaly věhlas, na druhé straně však tento případ některými rysy vyniká nad všechny z těch dlouhých análů zločinů, z nichž čerpám látku pro tyto krátké příběhy.

Když jsem nahlédl do svého zápisníku z roku 1895, shledávám, že o slečně Violetě Smithové jsme poprvé slyšeli v sobotu 23. dubna. Vzpomínám si, že její návštěva přišla pro Holmese v nanejvýš nepříhodnou chvíli, protože se právě intenzívně zabýval velmi temným a složitým problémem, a to podivným pronásledováním známého milionáře Johna Vincenta Hardena, jenž zbohatl obchodem s tabákem. Můj přítel, který měl nadevšecko rád přesné a soustředěné přemýšlení, byl velmi nedůtklivý, když byl vyrušen z případu, kterým se právě zabýval. Ale nechtěl-li přichodzí drsně odmrštit, což bylo jeho povaze cizí, musel vyslechnout příběh mladé

ženy, jež byla sličná, vysoká, půvabné postavy a královského držení těla. Objevila se u nás v Baker Street pozdě večer, aby ho požádala o radu a pomoc. Námitka, že Holmes je časově už plně vytížen jiným případem, vyzněla naplano, neboť mladá dáma se dostavila s odhodláním, že nám vypoví svůj příběh, a dala nám jasně najevo, že pokud ji nevyslechneme, dostaneme ji z pokoje jenom násilím. S rezignovaným výrazem a poněkud nuceným úsměvem požádal Holmes krásnou vetřelkyni, aby usedla a sdělila nám, co ji tíží.

„Jistě to nebude váš zdravotní stav,“ řekl Holmes, když ji přelétl bystrým pohledem, „neboť tak horlivá cyklistka jako vy energii nepochybně překypuje.“

Překvapeně se podívala na nohy a já si všiml, že má lehké odřeniny na boku botky, způsobené třením o hranu šlapky.

„Ano, pane Holmesi, jezdím hodně na bicyklu, a to poněkud souvisí i s mou dnešní návštěvou.“

Můj přítel uchopil dámu za ruku, na které neměla rukavičku, a zkoumal ji s napjatou pozorností, ale bez sebemenšího citového záchvěvu, tak jako učenec zkoumá vzorek.

„Doufám, že mi prominete. Patří to k mému povolání,“ řekl, když její ruku opět pustil. „Málem bych upadl do omylu, že píšete na stroji. Je arci zřejmé, že pěstujete hudbu. Vidíte rozšířené konečky prstů, Watsone, společné oběma zaměstnáním? Na tváři však,“ jemně natočil tvář návštěvnice proti světlu, „se jeví oduševnělost, kterou písáčky na stroji nemívají. Tato dáma je hudebnicí.“

„Ano, pane Holmesi, vyučuji hudbě.“

„Na venkově, jak soudím podle vaší zdravé barvy.“

„Ano. Poblíž Farnhamu, na pomezí surreyského hrabství.“

„Nádherná krajina. Pojí mě s ní řada zajímavých vzpomínek. Pamatujete, Watsone, že tam nablízku jsme zatkli padělatele Archieho Stamforda? Nuže, slečno Violeto, co se vám přihodilo poblíž Farnhamu, na pomezí surreyského hrabství?“

S naprostým klidem a velice jasně se nám mladá dáma jala vyprávět tento zvláštní příběh:

„Můj otec je již mrtev, pane Holmesi. Jmenoval se James Smith a byl dirigentem orchestru v bývalém divadle Imperial. Zanechal mou matku a mě bez jediného příbuzného, až na strýce Ralpha Smithe, který odjel před pětadvaceti lety do Afriky a od té doby jsme o něm neslyšely ani slova. Po otcově smrti jsme zůstaly téměř bez prostředků, ale jednoho dne jsme se doslechly, že v Timesech se někdo inzerátem poptává po našem pobytu. Dovedete si představit naše rozechvění, neboť nás napadlo, že nám třeba někdo zůstavil velký majetek. Okamžitě jsme se odebraly do advokátní kanceláře, jejíž adresa byla v novinách uvedena. Tam jsme se setkaly s dvěma pány – Carruthersem a Woodleym, kteří přijeli domů na návštěvu z jižní Afriky. Řekli mi, že můj strýc byl jejich přítelem a před několika měsíci zemřel v chudobě v Johannesburgu. Než vydechl naposled, požádal je, aby vyhledali jeho příbuzné v Anglii a přesvědčili se, zda nežijí v nouzi. Zdálo se nám divné, že strýc Ralph, který o nás neprojevil sebemenší zájem, pokud byl naživu, pojednou chtěl, aby o nás bylo po jeho smrti postaráno. Avšak pan Carruthers nám vysvětlil, že strýc se právě před svým skonem doslechl o smrti svého bratra, a cítil proto odpovědnost za náš osud.“

„Dovolte,“ řekl Holmes, „kdy k tomu rozhovoru došlo?“

„V prosinci – před čtyřmi měsíci.“

„Pokračujte prosím.“

„Pan Woodley na mne zapůsobil velmi nepříjemným dojmem. Neustále na mne dělal oči. Je to obhroublý mladý muž s odulou tváří, zrzavými kníry a vlasy přilípnutými do čela. Připadal mi přímo odporný – a byla jsem si jista, že by si Cyril nepřál, abych se s takovou osobou stýkala.“

„On se tedy jmenuje Cyril?“ řekl Holmes s úsměvem.

Mladá dáma se zapýřila a zasmála se.

„Ano, pane Holmesi. Cyril Morton, elektrotechnický inženýr. Koncem léta se hodláme vzít. Jemine, jak to, že jsem o něm vůbec začala hovořit? Chtěla jsem totiž říci, že pan Woodley byl dokonalý protiva, leč pan Carruthers, muž daleko starší, byl mnohem příjemnější. Je tmavovlasý, pobledlý, hladce oholený a zamlklý, ale

chová se dvorně a má příjemný úsměv. Vyptával se nás na naše finanční poměry, a jakmile seznal, že jsme velice chudé, navrhl mi, abych učila hudbě jeho desetiletou dcerku. Odpověděla jsem, že bych svou matku nerada opouštěla, načež mi řekl, že za ní mohu jezdit každou sobotu. Nabídl mi sto liber ročně, opravdu nádherný plat. Skončilo to tím, že jsem na jeho nabídku přistoupila a odjela do Chiltern Grange, asi šest mil od Farnhamu. Pan Carruthers je vdovec a jeho domácnost vede hospodyně paní Dixonová, velmi spořádaná starší paní. Jeho dcerka je roztomilé dítě, a tak se všechno slibně vyvíjelo. Pan Carruthers je velmi přívětivý a hudebně značně nadaný, takže jsme trávili pospolu neobyčejně příjemné večery. Na konci každého týdne jsem jezdila do Londýna za matkou.

Prvním kazem mého štěstí byl příchod pana Woodleyho se rzavými kníry. Přijel na týdenní návštěvu, ale mně se to zdálo jako čtvrt roku! Je skutečně odpuzující, chová se vůči každému zpupně, ale ke mně se choval ještě protivněji. Drze mi vyznával lásku, vychloubal se svým jménem, říkal, že jestliže se za něho provdám, budu nosit nejkrásnější démanty v Londýně, a nakonec, když jsem s ním nechtěla nic mít, mě jednou po večeři sevřel do náruče – má hroznou sílu – a přísahal, že mě nepustí, dokud ho nepolíbím. Pan Carruthers náhle vešel a odtrhl ho ode mne, načež se Woodley obrátil proti svému hostiteli, srazil ho k zemi a poranil na tváři. Tím, jak si dovedete představit, jeho návštěva skončila. Pan Carruthers se mi druhého dne omluvil a ujistil mě, že nikdy už nebudu vystavena takovému pohanění. Od té doby jsem pana Woodleyho nespatriila.

A nyní, pane Holmesi, přicházím konečně k oné zvláštní události, která mě pohnula k tomu, že se k vám dnes obracím o radu. Vězte, že každou sobotu dopoledne jezdím na bicyklu k nádraží ve Farnhamu, abych stihla vlak ve 12.22 do Londýna. Cesta z Chiltern Grange je opuštěná, zejména asi míli dlouhý úsek, z jedné strany obklopený blaty a z druhé lesíkem, který se prostírá u charlingtonského statku. Věřu, sotva najdete jinde odlehlejší kus cesty. Než se dostanete na silnici pod crooksburským kopcem, potkáte jen velmi zřídka nějaký povoz či venkovana. Před dvěma

týdny jsem jela těmito místy a náhodou jsem se ohlédla. Asi dvě stě yardů za sebou jsem spatřila muže, který jel rovněž na bicyklu. Vypadal jako člověk v středních letech a měl krátkou černou bradku. Znovu jsem se ohlédla, než jsem dojela do Farnhamu, ale muž zatím zmizel, a tak jsem ho pustila z hlavy. Můžete si však představit mé překvapení, pane Holmesi, když jsem v pondělí při svém návratu na témž úseku cesty znovu uviděla toho muže. Můj údiv vzrostl, když se případ úplně přesně opakoval následující sobotu a pondělí nato. Muž se neustále držel v uctivé vzdálenosti a vůbec se mě nepokoušel obtěžovat, nicméně se mi to všechno zdálo velmi podivné. Zmínila jsem se o tom panu Carruthersovi, kterého mé vyprávění zaujalo. Řekl mi, že objednal bryčku s koněm, takže napříště nepojedu po té opuštěné cestě bez společníka.

Bryčka s koněm mě měla čekat tento týden, ale z nějakého důvodu se tak nestalo, a já opět musela k nádraží šlapat na bicyklu. Umíte si představit, že jsem se ohlédla, jen jsem dojela k charlingtonskému vřesovišti. A tam, jak se dalo čekat, jsem zase uzřela onoho muže, přesně jako před dvěma týdny. Držel se daleko za mnou, takže jsem mu neviděla dobře do obličeje, ale nebyl to nikdo z nových známých. Oblečen byl do tmavého obleku a na hlavě měl látkovou čepici. Z jeho tváře jsem zřetelně zahlédla pouze černou bradku. Dnes jsem se však už nebála, ale přemohla mě zvědavost, a rozhodla jsem se vyzvědět, kdo to je a co si přeje. Zpomalila jsem, a on rovněž zmírnil rychlost. Potom jsem zastavila docela, načež on též zastavil. Poté jsem mu nastražila léčku. O kousek dál je ostrá zatáčka, kterou jsem rychle projela, a pak jsem se zastavila a čekala. Domnívala jsem se, že prolétne zatáčkou a předjede mě, než se mu podaří bicykl zastavit. Jenže on se vůbec neobjevil. Vrátila jsem se tedy zpátky za ohyb cesty. Viděla jsem před sebe na celou míli, ale po něm nebylo ani vidu. Je to tím podivnější, že tam nikde neodbočuje vedlejší cesta, po které se mohl dát.“

Holmes se tiše zasmál a zamnul si ruce.

„Tento případ jeví nepochybně osobité rysy,“ pravil. „Kolik času uplynulo od chvíle, co jste zajela za záhyb cesty, až do okamžiku, kdy jste zpozorovala, že cesta je liduprázdná?“

„Dvě nebo tři minuty.“

„Cestou se tudíž vrátit nemohl a vy říkáte, že v těch místech nevede žádná odbočka?“

„Nikoli.“

„Pak tedy jistě použil pěšiny na jedné či druhé straně.“

„Nemohl se dát k vřesovišti, jinak bych ho byla zahlédla.“

„Dospíváme vylučovací metodou tedy k závěru, že zamířil k charlingtonskému statku, který podle vašeho sdělení leží uprostřed vlastních pozemků po jedné straně cesty. Ještě něco?“

„Už nic, pane Holmesi, jenom to, že jsem z toho všeho byla úplně zmatena a cítila jsem, že nebudu mít klid, dokud vás nenavštívím a neporadím se s vámi.“

Holmes seděl mlčky nějakou dobu.

„Kde je zaměstnán pán, s nímž jste zasnoubena?“ otázal se posléze.

„U Midlandské elektrické společnosti v Coventry.“

„Nechtěl vás znenadání překvapit svou návštěvou?“

„Och, pane Holmesi! Jako kdybych ho neznala!“

„Neměla jste snad jiné ctitele?“

„Několik, předtím než jsem poznala Cyrila.“

„A od té doby?“

„Toho strašlivého člověka Woodleyho, můžete-li jej nazvat ctitelem.“

„Už nikoho jiného?“

Zdálo se, že to naši sličnou klientku uvedlo do rozpaků.

„Kdo byl váš další ctitel?“ otázal se Holmes.

„Och, patrně je to pouhá domněnka, leč někdy se mi zdálo, že můj zaměstnavatel, pan Carruthers, o mne projevuje značný zájem. Jsme rádi pospolu a po večerech ho doprovázím na klavír. Nikdy ale nic neřekl. Je dokonalý gentleman. Ale to dívka vždycky pozná.“

„Ha!“ Holmesova tvář zvážněla. „Z čeho žije?“

„Je to bohatý člověk.“

„A nemá povoz a koně?“

„Nu, přinejmenším je zámožný. Jezdívá však do Londýna dvakrát či třikrát týdně. Neobyčejně se zajímá o akcie jihoafrických zlatých dolů.“

„Slečno Smithová, o jakémkoli novém vývoji událostí mě uvědomte. Mám nyní plné ruce práce, ale najdu si čas, abych váš případ trochu prošetřil. Prozatím nepodnikejte nic, o čem mě předem neuvědomíte. Sbohem a věřím, že od vás obdržíme pouze dobré zprávy.“

„Patří k ustálenému řádu přírody, že dívka jako tato má nápadníky,“ řekl Holmes, zamyšleně bafaje z dýmky, „nebývá ale zvykem, že je sledována velocipedisty jedoucími na opuštěných venkovských cestách. Nepochybně je to nějaký tajnůstkářský zbožňovatel. Nicméně shledávám u tohoto případu některé podivné a nápadné okolnosti, Watsone.“

„Že se ten cyklista objevuje vždy na témž místě?“

„Přesně tak. Především musíme vypátrat, kdo je nájemcem charlingtonského statku. A pak – co spojuje Carrutherse s Woodleyem, přestože se zdá, že jde o muže tak rozdílné letory? Jak to, že se snažili oba tak usilovně vypátrat příbuzné Ralphi Smithe? A ještě jeden bod. Co je to za ménage, kde vychovatelka bere dvojnásobek běžného platu, ale kde nedrží koně, třebaže je dům šest mil od nádraží? To je zvláštní, Watsone, velice zvláštní.“

„Zajedete tam?“

„Nikoli, milý příteli, pojedete tam vy. Může jít o nějaké malicherné pletichy, a já kvůli tomu nemohu přerušit své druhé důležité šetření. V pondělí přijedete dopoledne do Farnhamu, ukryjete se poblíž charlingtonského vřesoviště a budete pozorovat, co se bude dít, a jednat podle vlastního uvážení. Až vyzvítě vše o obyvatelích statku, vrátíte se a podáte mi zprávu. A nyní, Watsone, už ani slůvko o téhle záležitosti, dokud nebudeme mít několik pevných opěrných bodů, s jejichž pomocí můžeme doufat, že dospějeme k rozřešení záhady.“

Od mladé dámy jsme zvěděli, že se vrací v pondělí vlakem, který odjíždí z nádraží Waterloo v 9.50. Vyrazil jsem tedy časně a stihl vlak v 9.13. Na stanici ve Farnhamu mi beze všeho ukázali cestu k charlingtonskému vřesovišti. Místo, kde mladá dáma prožila své dobrodružství, jsem si nemohl splést, protože cesta vede z jedné strany mezi otevřeným vřesovištěm a z druhé je lemována hustým tisovím, za nímž se prostírá park pyšnicí se nádhernými stromy. Dva kamenné pilíře, jež tvoří bránu, byly porostlé lišejníkem a měly nahoře vytesané rozpadávající se rodové znaky: ale kromě tohoto hlavního vjezdu pro vozy jsem upozoroval několik průlin v tisoví, kudy vedly pěšiny. Z cesty nebylo statek vidět, ale celé okolí svědčilo o zasmušilosti a rozpadu.

Vřesoviště pokrývaly zlaté pruhy kvetoucího hlodaše, který se nádherně třpytil v záři jarního slunce. Zaujal jsem postavení za jedním z těchto hlodašových keříků, abych měl výhled jak na vjezd, tak na dlouhý úsek cesty po obou stranách. Cesta byla opuštěná, když jsem z ní sešel, nyní jsem však uviděl cyklistu jedoucího z opačné strany, než jsem přišel já. Měl na sobě tmavý oblek a zahlédl jsem jeho černé vousy. Když dojel ke konci pozemků charlingtonského statku, seskočil z bicyklu, provedl kolo mezerou v živém plotě a zmizel mi z očí.

Uplynulo čtvrt hodiny a potom se objevil další cyklista. Tentokrát to byla mladá dáma přijíždějící od nádraží. Viděl jsem, jak se rozhlíží, když se přiblížila k tisovému živému plotu. O chvíli později se muž vynořil ze svého úkrytu, nasedl na velocipéd a jel za ní. V celém širém kraji se pohybovaly pouze tyto dvě postavy; půvabná dívka sedící rovně na svém bicyklu a muž jedoucí za ní, skloněný nízko nad řídítka, s jakousi podivnou pokradmostí v každém pohybu. Dívka se ohlédla, a když ho upozorovala, zvolnila jízdu. On rovněž zpomalil. Dívka zastavila a muž také okamžitě zastavil, asi dvě stě yardů za ní. Její další čin byl stejně neočekávaný jako odvážný. Pojednou hbitě otočila bicykl a rozjela se přímo k němu. Muž však nelenil a zoufale a kvapně ujížděl pryč. Zakrátko se dívka zase vracela po cestě s hlavou hrdě vztyčenou, neuznávajíc svého

tichého průvodce za hodná další pozornosti. On mezitím také otočil bicykl a udržoval stejný odstup, dokud je záhyb cesty neskryl mému zraku. Zůstal jsem ve svém úkrytu a dobře jsem učinil, protože muž se za chvíli objevil znovu. Jel pomalu, zabočil k bráně statku a sestoupil z bicyklu. Několik minut jsem ho viděl stát mezi stromy. Zvedl ruce a zdálo se, že si upravuje vázanku. Potom znovu nasedl na bicykl a vzdaloval se ode mne po cestě k statku. Přeběhl jsem přes vřesoviště a nakukoval mezi stromy. V dáli jsem viděl obrysy starobylé šedé budovy s ježícími se tudorskými komíny, ale cesta vedla mezi křovinami, takže jsem už svého muže nezahlédl.

Zdálo se mi nicméně, že jsem za dopoledne vykonal pořádný kus práce, a v povznesené náladě jsem se vrátil do Farnhamu. Zdejší zprostředkovatel realit mi o charlingtonském statku nemohl nic říci a odkázal mě na jistou dobře známou kancelář na Pall Mallu. Zastavil jsem se tam cestou domů a byl jsem zdvořile přijat zástupcem firmy. Ne, charlingtonský statek mi na léto nemohou pronajmout. Přišel jsem pozdě, protože byl pronajat už před měsícem. Nájemce se jmenuje pan Williamson a je to úctyhodný starší pán. Zdvořilý agent litoval, že mi žádné další podrobnosti nemůže prozradit, protože v záležitostech svých klientů je vázán mlčelivostí.

Sherlock Holmes pozorně naslouchal dlouhé zprávě, kterou jsem mu téhož večera přednesl, avšak neodměnil mě ani slůvkem úsečné chvály, jak jsem doufal a jíž bych si byl zaslouhoval. Naopak, jeho asketická tvář nabyla ještě přísnějšího výrazu než obvykle, když pronášel poznámky o tom, co jsem vykonal, i o tom, co jsem nevykonal.

„Váš úkryt, milý Watsone, byl velmi pochybený. Měl jste stát za tisovím, potom byste byl tu zajímavou osobu viděl zblízka. Ale takhle jste od ní byl bezmála několik set yardů, a můžete mi povědět ještě méně než slečna Smithová. Ona se domnívá, že toho muže nezná; já však jsem přesvědčen o opaku. Proč by se jinak tak zoufale snažil, aby se k němu nepřiblížila a neviděla mu do tváře? Pravil jste, že se skláněl nízko nad řídkými. Vidíte – zase snaha skrýt svou

tvář. Odvedl jste opravdu pozoruhodně špatnou práci. Muž se vrací do domu a vy chcete zjistit, kdo to je. A jdete se na to ptát do londýnské realitní kanceláře!“

„A co jsem měl tedy činit?“ zvolal jsem ne bez rozhorlení.

„Zajít do nejbližší hospody. Tam se soustředí klepy z celého okolí. Řekli by vám, jak se kdo jmenuje – od pána až po myčku nádobí. Williamson! To jméno mi nic nepřipomíná. Je-li to postarší muž, pak není tím čilým bicyklistou, který plnou rychlostí uniká pronásledování sportovně trénované mladé dámy. Co jsme získali vaší výpravou? Vědomost, že dívčino vyprávění je pravdivé. O tom jsem nikdy nepochyboval. Že mezi bicyklistou a statkem existuje nějaká spojitost. O tom jsem rovněž nepochyboval. Že nájemce statku se jmenuje Williamson. Jaká nám z toho kyne výhoda? Nu tak, milý brachu, netvařte se tak sklíčeně. Do příští soboty budeme moci vykonat trochu víc a já zatím rovněž provedu menší šetření.“

Nazítří ráno přišel dopis od slečny Smithové, v němž stručně a přesně vylicila příhody, jichž jsem byl svědkem, avšak jádro dopisu obsahovala douška:

Pane Holmesi, jsem si jista, že budete respektovat mou důvěru, když vám povím, že je mi obtížné zůstat nadále v tomto místě, protože můj zaměstnavatel mě požádal o ruku. Jsem přesvědčena jak o hloubce jeho citu, tak a naprosté počestnosti jeho úmyslů. Zaslíbila jsem se ovšem již jinému muži. Mé odmítnutí přijal velmi vážně, ale také velice taktně. Zajisté pochopíte, že situace je poněkud napjatá.

„Zdá se, že naše mladá přítelkyně se dostává do úzkých,“ řekl Holmes zamyšleně, když dopis dočetl. „Případ jeví nesporně mnohem víc zajímavých rysů a větší možnosti vývoje, než jsem se původně domníval. Jeden klidný, pokojný den na venkově by mi neuškodil a mám chuť se tam dnes odpoledne rozjet a přezkoušet správnost jedné či dvou teorií, které jsem si vytvořil.“

Holmesův klidný den na venkově měl nevšední zakončení, protože se v Baker Street objevil pozdě večer s natrženým rtem a boulí na čele. A jeho celkové zpustlé vzezření snadno mohlo upoutat

pozornost Scotland Yardu. Svým dobrodružstvím byl nadmíru rozjařen a srdečně se smál, když mi je líčil.

„Málokdy mám příležitost trénovat, a když se mi jí dostane, vždy mi to způsobí kratochvíli,“ pravil. „Je vám známo, že mám jistou zběhlost ve starém a dobrém britském sportu – rohování. Občas mi je k užitku. Dnes bych kupříkladu bez něho dopadl velmi bídne.“

Poprosil jsem ho, aby mi vyprávěl, co se mu přihodilo.

„Našel jsem onu venkovskou hospodu, kterou jsem již doporučoval vaší pozornosti, a zahájil jsem tam diskrétní pátrání. Zastavil jsem se ve výčepu a povídavý hostinský mi prozradil, co jsem potřeboval vědět. Williamson má bílou bradku a bydlí na statku sám s několika sloužícími. Koluje pověst, že je knězem, leč jeden či dva incidenty z doby jeho krátkého pobytu na statku mě překvapily, neboť na nich bylo pramálo kněžského. Přeptal jsem se na něj na duchovní správě, kde mi řekli, že kněz toho jména skutečně existoval a jeho kariéra že je mimořádně temná. Hospodský mi dále prozradil, že koncem každého týdne přijíždějí do statku návštěvníci – ‚pěkná čeládka, pane‘ – zejména jistý pán se zrzavým knírem, jménem Woodley, který tam bývá pokaždé. Dospěli jsme až sem, když dovnitř vešel řečený pán, jenž popíjel pivo vedle v salónu a celý náš rozhovor slyšel. Kdo prý jsem? Co si přeju? Co znamená mé vyptávání? Byl pěkně výmluvný a používal různých přívlastků. Posléze zakončil řetěz nadávek výpadem obrácenou pěstí a já se jeho ráně zcela opomněl vyhnout. Těch dalších pár minut byl požitek. Vyzrazil jsem proti výbojnému rabiátovi přímou levičkou. Vyšel jsem z toho tak, jak mě vidíte. Pana Woodleyho odvezli domů povoze. Tak skončil můj výlet na venkov a musím přiznat, že ač mě ten den strávený na pomezí surreyského hrabství potěšil, nepřinesl o nic víc užitku než den, který jste tam prožil vy.“

Ve čtvrtek došel další dopis od naší klientky.

Nebudete překvapen, pane Holmesi (psala), kdys uslyšíte, se opouštím zaměstnání u pana Carrutherse. Ani vysoký plat mi nemůže vynahradit nepříjemnosti mého postavení. V sobotu přijedu do Londýna a nehodlám se už vrátit. Pan Carruthers si konečně opatřil bryčku, takže nebezpečí na opuštěné cestě, pokud vůbec hrozilo, je nyní zažehnáno.

Co se týče důvodu mého odchodu, není to pouze můj napjatý vztah k panu Carruthersovi, leč i to, že ten ohavný člověk, pan Woodley, se znovu objevil. Byl vždy ošklivý, nyní však vypadá strašlivěji než kdy jindy, protože podle všeho utrpěl nějakou nehodu, která ho znetvořila. Viděla jsem ho s okna a s potěšením mohu říci, se jsem se s ním nesetkala. Dlouze hovořil s panem Carruthersem, který se poté zdál také velmi rozčilený. Woodley je patrně ubytován někde v sousedství, protože v domě nepřespál, ale já ho přesto zahlédla dnes ráno, jak se ploužil mezi křovinami. Věru bych raději viděla vůkol domu potulovat se nijakou divokou šelmou. Hnuší se mi a strachuji se ho více, než mohu slovy povědět. Jak jenom může pan Carruthers strpět u sebe takového tvora, byť jen na, chvilku? Avšak všechny mé svízele v sobotu skončí.

„Chtěl bych tomu věřit, Watsone, chtěl bych tomu věřit,“ řekl Holmes vážně. „Proti té mladé ženě se podle všeho osnují nějaké pikle a je naší povinností postarat se, aby ji při návratu nikdo neobtěžoval. Myslím, Watsone, že si musíme vyšetřit tolik času, abychom tam v sobotu ráno mohli spolu zajet a ubezpečit se, že naše podivné a zatím neprůkazné pátrání nebude mít nepříjemné zakončení.“

Přiznávám, že až doposud jsem ten případ nebral příliš vážně. Připadal mi spíš groteskní a bizarní, ne však nebezpečný. Není nijak neslýchané, když je nějaký muž na cíhané, aby mohl sledovat velmi hezkou ženu, a měl-li tak mizivě málo odvahy, že se ji nejenom neosmělil oslovit, leč prchal, když se k němu přiblížila, svědčilo to, že nejde o nijak zvlášť nebezpečného útočníka. Ten rváč Woodley byl osobou ze zcela jiného těsta, ale naši klientku obtěžoval pouze jednou a nyní navštívil Carruthersův dům, aniž se vtíral do její

společnosti. Bicyklista nepochybně patřil ke společnosti, která na sobotu jezdívala na statek, jak o tom mluvil hostinský: kdo však to byl či co chtěl, zůstávalo i nadále obestřeno záhadou. Teprve vážné Holmesovo počínání a okolnost, že než opustil byt, zasunul do kapsy revolver, vzbudily ve mně dojem, že tento prapodivný sled události může vyústit v tragédii.

Deštivou noc vystřídal zářivé jitro a očím unaveným ponurou londýnskou šedí připadala venkovská vřesoviště se žlutě svítícími chomáči kvetoucího hlodaše tím krásnější. Holmes a já jsme kráčeli po široké, písčité cestě, z plných plic jsme vdechovali čistý ranní vzduch a těšili se z ptačího zpěvu a svěžího dechu jara. Z vyvýšeniny u crookburského kopce jsme spatřili pochmurný statek, jenž se tyčil mezi letitými duby, které však byly přesto mladší než budova, již obklopovaly. Holmes ukázal dolů na dlouhý úsek cesty, rudožlutou stužku vinoucí se mezi hnědými blaty a zelení rašících lesů. V dálce jsme zahlédli nějaký černý bod, povoz přijíždějící směrem k nám. Holmes vzkřikl netrpělivostí.

„Počítal jsem s časovým rozmezím půl hodiny,“ pravil.

„Je-li to její bryčka, jede zajisté k dřívějšímu vlaku. Obávám se, Watson, že projede kolem Charlingtonu, dřív než se s ní potkáme.“

Jakmile jsme sestoupili z vyvýšeniny, zmizel nám povoz z očí. Spěchali jsme takovým tempem, že se u mě projevil známky sedavého života a byl jsem nucen zůstat vzadu. Holmes byl arci vždy v dokonalé kondici, protože měl nevyčerpatelné zdroje energie. Ani na okamžik nezvolnil svižný krok, až pojednou, když byl dobrých sto yardů přede mnou, se zastavil, a užřel jsem, jak hněvivě a zoufale mávl rukou. V téže chvíli se v ohybu cesty vynořila prázdná bryčka s klusajícím koněm. Opratě se vlekly po zemi a povoz drkotal rychle směrem k nám.

„Pozdě, Watson, tuze pozdě!“ zvolal Holmes, když jsem celý udýchaný přiběhl k němu. „Jaký jsem to byl bloud, že jsem nevzal v úvahu ten dřívější vlak! Je to násilný únos, Watson – únos! Vražda! Bůh sám ví co! Zataraste cestu! Zastavte koně! Výborně! A nyní naskočte a uvidíme, zda ještě napravím důsledky své hrubé chyby.“

Skočili jsme do bryčky, Holmes obrátil koně, prudce ho šlehl bičem a uháněli jsme zpátky po cestě. Když jsme vyjeli ze zatačky, otevřel se nám výhled na celý úsek cesty mezi statkem a vřesovištěm. Sevřel jsem Holmesovi paži. „Tamhle je ten muž!“ vyrazil jsem ze sebe. Přijížděl k nám osamělý bicyklista. S hlavou skloněnou a s ohnutými rameny – jako by každou unci své tělesné energie chtěl šlapáním přenést do pedálů. Uháněl jako závodník. Pojednou zvedl vousatou tvář, spatřil nás kousek před sebou, zarazil a seskočil z velocipédu. Jeho uhlově černý vous ostře kontrastoval s bledostí tváře a oči se mu horečně leskly. Upřeně se podíval na nás, potom na bryčku. Nato se mu po obličeji rozestřel výraz údivu.

„Holá! Zastavte!“ vykřikl a pootočil bicykl, aby nám zatarasil cestu. „Kde jste vzali tu bryčku? Stát, povídám!“ zvolal a vytáhl z kapsy revolver. „Zastavte, pravím, nebo vám namouvěru zastřelím koně!“ Holmes mi hodil opratě do klína a seskočil z bryčky. „Vy jste muž, kterého jsme si přáli vidět. Kde je slečna Violeta Smithová?“ pravil svým rychlým rozhodným způsobem.

„Na to se ptám já vás. Jedete v její bryčce. Musíte tedy vědět, kde je.“

„Potkali jsme bryčku na cestě. Nikdo v ni neseseděl. Jeli jsme nazpět, abychom mladé dámě pomohli.“

„Milosrdný bože, co mám jen učinit?“ zvolal neznámý v krajním zoufalství. „Zmocnili se jí – ten zloduch Woodley a ten lotrovský kněz. Pojd'te, muži, pojd'te, jste-li opravdu její přítel. Pomozte mi a zachráníme ji, i kdyby má mrtvola měla spočinout v charlingtonském lesíku.“

Jako smyslů zbavený hnál se s revolverem v ruce k mezeře v tisoví. Holmes ho následoval a já nechal koně, aby se popásal u cesty, a spěchal jsem za Holmesem.

„Prošli tudy,“ řekl a ukázal na stopy několika párů nohou v měkké půdě. „Hola! Posečkejte chvíli! Kdopak to leží tady v křoví?“

Byl to mladík asi sedmnáctiletý, oděný jako kočí – v koženkách a kamaších. Ležel na zádech, s koleny přitaženými k tělu a na hlavě

měl hrozný šrám. Byl v bezvědomí, ale dýchal. Pohled na jeho ránu mě přesvědčil, že lebeční kost není proražena.

„To je Petr, čeledín,“ zvolal neznámý. „Vezl slečnu. Ti ničemové ho strhli z kozlíku a udeřili holí do hlavy. Necháme ho ležet; jemu neprospějeme, ale můžeme zachránit ženu od nejhoršího osudu, který ji může stihnout.“

Jako o závod jsme utíkali po stezce, která se vinula mezi stromy. Když jsme dorazili k živému plotu, který obklopoval dům, Holmes zůstal stát.

„Do domu nešli. Zde nalevo jsou jejich stopy – zde za vavřínovými keři! Och, já to tušil!“

Když ještě mluvil, zazněl zpoza hustého zeleného porostu před námi pronikavý ženský výkřik – výkřik naplněný hrůzou a děsem – který v nejvyšším tónu pojednou skončil přidušeným zachroptěním.

„Tudy! Tudy! Jsou v aleji,“ zvolal neznámý a vrhl se mezi křoviny. „Och, ti zbabělí psi! Za mnou, pánové! Je pozdě, pozdě! Zpropadeně!“

Octli jsme se pojednou na půvabném palouku vroubeném věkovitými stromy. Na druhé straně, ve stínu mohutného dubu, stála pozoruhodná skupina tří osob. Jednou z nich byla žena, naše klientka, skleslá a ochablá, se šátkem otočeným kolem úst. Naproti ní stál mladý muž s odulou a surovou tváří a zrzavým knírem; nohy v kamaších měl rozkročené. Jednu ruku opíral v bok a druhou švihal jezdeckým bičíkem. Celý jeho zevnějšek působil dojmem vítězoslavného chvastouna. Mezi nimi stál starší muž s šedivým vousem, který měl přes světlý tvídový oblek navlečenou komži. Zřejmě právě vykonal svatební obřad, neboť zastrčil do kapsy modlitební knihu, když jsme se objevili, a žoviálně poplácal zlověstného ženicha po zádech, jako by mu blahopřál.

„Jsou oddáni!“ vyrazil jsem sípavě.

„Kupředu!“ zvolal náš průvodce, „kupředu!“ Rozběhl se přes palouk, Holmes a já v patách za ním. Když jsme se přiblížili, mladá dáma zavrávala a opřela se o kmen stromu, aby neklesla. Williamson, bývalý duchovní, se nám uklonil s výsměšnou

zdvořilosti a rváč Woodley vybuchl v surový a jásavý smích a pokročil k nám.

„Můžeš si ty vousy strhnout, Bobe,“ řekl. „Hned jsem tě poznal. Víš, ty a tvoji kamarádi jste přišli zrovna včas, abych vás představil paní Woodleyové.“

Náš průvodce na to odpověděl nevšedním způsobem. Strhl si černý vous, kterým byl maskován, a hodil ho na zem, takže se objevila jeho podlouhlá, pobledlá, hladce oholená tvář. Potom pozvedl revolver a namířil na mladého lotra, jenž krácel k němu, hrozivě mávaje jezdeckým bičkem.

„Ano,“ pravil náš spojenec, „jsem Bob Carruthers a postarám se, aby se té ženě stalo po právu, i kdybych za to měl viset. Říkal jsem ti, co udělám, jestliže ji budeš obtěžovat, a přísámbohu, že svému slovu dostojím!“

„Přicházíš příliš pozdě. Je mou ženou!“

„Nikoli, je tvou vdovou.“

Jeho revolver třeskl a viděl jsem, jak z Woodleyho vesty vytryskla krev. Woodley se s výkřikem otočil kolem své osy a padl na záda. Jeho ohyzdná, zarudlá tvář se náhle pokryla hroznou bledostí. Starší muž oděný v komži vychrlil řadu sprostých nadávek, jaké jsem v životě neslyšel, a vytáhl revolver, ale dřív než ho mohl zvednout, hleděl do ústí Holmesovy zbraně.

„Dost už,“ řekl můj přítel chladně. „Odhod'te pistoli! Watsone, zvedněte ji! Přidržte mu ji u hlavy! Děkuji. A vy, Carruthersi, vydejte mi svůj revolver. Skoncujeme už s násilím. No tak, dejte mi ten revolver.“

„Kdo jste?“

„Jmenuji se Sherlock Holmes.“

„Dobrý bože!“

„Vidím, že jste o mně už slyšel. Budu zastupovat úřední policii až do jejího příchodu. Hej, vy tam!“ zavolal na vyděšeného podkoního, který se vynořil na kraji mýtiny. „Pojd'te sem. Tenhle papír odvezete co nejrychleji do Farnhamu.“ Načmáral několik slov na lístek ze svého zápisníku. „Předáte jej policejnímu inspektorovi. Dokud se

nedostaví, musím vás všechny podržet pod svým osobním dohledem.“

Holmesova silná, velitelská osobnost ovládla tragickou scénu a všichni přítomní se v jeho ruce proměnili v loutky. Williamson a Carruthers společně odnesli raněného Woodleyho do domu a já nabídl rámě vyděšené dívce. Zraněný muž byl uložen na lože a na Holmesovu žádost jsem ho vyšetřil. Přišel jsem se svou zprávou do staré jídelny ověšené čalouny, kde seděl Holmes s oběma vězni před sebou.

„Přežije to,“ řekl jsem.

„Jakže!“ zvolal Carruthers a vyskočil z křesla. „Jdu nahoru a dorazím ho. Chcete mi tvrdit, že to děvče, ten anděl, má být po celý život připoutáno k Řvounovi Jacku Woodleymu?“

„V tom ohledu si nemusíte dělat starosti,“ řekl Holmes. „Jsou tu dva velmi pádné důvody, proč se za žádných okolností nemůže stát jeho ženou. Především lze velmi vážně pochybovat o oprávnění pana Williamsona posvětit nějaké manželství.“

„Byl jsem vysvěcen!“ vzkřikl starý ničema.

„Ale také zbaven kněžské hodnosti.“

„Jednou knězem – navždy knězem.“

„To bych neřekl. A co povolení k sňatku?“

„Pro tuto svatbu bylo vystaveno povolení. Mám je zde v kapse.“

„Pak jste je vylákal podvodně. Ale vynucené manželství není v žádném případě platné a je velmi vážným proviněním, jak zanedlouho sám poznáte. Budete mít čas asi deset let o tom přemýšlet, ledaže bych se velmi mýlil. A pokud jde o vás, Carruthersi, byl byste učinil lépe, kdybyste nechal zbraň v kapse.“

„Skoro si to také myslím, pane Holmesi. Ale když si vzpomenu na všechna bezpečnostní opatření, která jsem na ochranu té dívky učinil – protože já ji miloval, pane Holmesi! Poprvé jsem poznal, co znamená láska... Dohánělo mě téměř k šílenství, že je v moci nejhoršího jihoafrického surovce a rváče, jehož jméno je postrachem od Kimberley po Johannesburg. Víte, pane Holmesi, stěží tomu asi budete věřit, ale od chvíle, co ta dívka u mne byla zaměstnána,

nenechal jsem ji ani jednou projít kolem tohoto domu, kde, jak jsem věděl, na ni ti padouši číhali. Nepustil jsem ji ven, aniž bych ji sledoval na bicyklu, aby nedošla žádné úhony. Držel jsem se za ní vpovzdálí a pokaždé jsem si nasadil falešný vous, aby mě nepoznala, neboť je to dívka hodná a ušlechtilá, a kdyby věděla, že ji sleduji po venkovských cestách, dlouho by u mne v zaměstnání nezůstala.“

„Proč jste jí nepověděl nic o nebezpečí, které jí hrozí?“

„Poněvadž by mě pak také byla opustila, a já nemohl to pomyšlení snést. I když mě nemohla mít ráda, moc pro mne znamenalo už to, že jsem její půvabnou postavu viděl v domě kolem sebe a slyšel její hlas.“

„Inu,“ řekl jsem, „vy tomu říkáte láska, pane Carruthersi, ale já bych to nazval sobectvím.“

„Obojí snad spolu souvisí. Prostě jsem nemohl dovolit, aby odešla. Mimoto – s touhle cháskou v sousedství – bylo dobře, že měla poblíž sebe někoho, kdo se staral o její ochranu. Když přišel ten telegram, věděl jsem totiž, že se k něčemu chystají.“

„Jaký telegram?“

Carruthers vytáhl z kapsy kabelogram.

„Tenhle,“ pravil. Zpráva byla stručná a věcná:

STARY JE MRTEV

„Hm,“ řekl Holmes, „myslím, že rozumím, jak spolu věci souvisely, a chápu, jak je ten telegram musel zburcovat k rozhodnému činu. Ale mezitímco čekáme, mohl byste mi říci vše, co víte.“

Starý podvodník v kolárku vychrlil záplavu nadávek.

„Přisámboh,“ pravil, „jestli něco práskneš, zatočím s tebou stejně jako ty s Jackem Woodleym! Můžeš o té dívce mektat, co ti srdce ráčí, to je tvoje věc, ale jestli tomuhle fízlovi shodíš své kámoše, připravuješ si nejhorší polízanici, jakou jsi kdy zažil!“

„Vaše velebnost se nemusí tolik rozčilovat,“ pravil Holmes a zapálil si cigaretu. „Případ je dostatečně jasný a já se chci dovědět jen několik podrobností, abych ukojil svou soukromou zvědavost. Pokud ovšem máte zábrany a nechcete mi to sám vyprávět, budu hovořit já, a potom poznáte, jak malou máte naději, že své tajemství uchováte. Předně jste z jižní Afriky kvůli této záležitosti přijeli tři – vy, Williamstone, vy, Carruthersi, a Woodley.“

„Lež číslo jedna,“ řekl starší muž. „Žádného z nich jsem neviděl dřív než před dvěma měsíci a jakživ jsem nebyl v Africe – to si laskavě nappěte do fajfky a vykuřte, pane Vsetečko Holmesi!“

„To, co říká, je pravda,“ prohlásil Carruthers.

„Dobrá, tedy jste připluli jen dva. Jeho velebnost je kvítko z našich luhů. V jižní Africe jste poznali Alpha Smithe. Viděli jste, že už má na kahanuku. Zjistili jste si, že jeho neteř po něm zdědí veškerý majetek. Nuže, je tomu tak?“

Carruthers přikývl a Williamson zaklel.

„Nepochybně je jeho nejbližší příbuzná a vy jste dobře věděli, že stařec nenapíše poslední vůli.“

„Neuměl ani číst, ani psát,“ řekl Carruthers.

„Takže vy dva jste sem přijeli a dívku vypátrali. Měli jste v úmyslu, že jeden z vás se s ní ožení a druhý se bude podílet na kořisti. Z jakého důvodu byl za jejího manžela vybrán Woodley?“

„Cestou na lodi jsme o ni hráli karty. On vyhrál.“

„Chápu. Přijal jste mladou dámu do svých služeb a hned se objevil Woodley, aby se jí dvořil. Velice záhy ho prohlédla a poznala, že je to opilý rabiát, a nechtěla o něm už ani slyšet. Vaše úmluva byla mezitím poněkud zvrácena faktem, že do mladé dámy jste se zamiloval vy sám. Nemohl jste nadále snést pomyslení, že by mohla patřit tomu surovci.“

„Ano, přísámbůh, to jsem opravdu nemohl!“

„Pohádali jste se kvůli tomu. Woodley od vás odešel rozzuřený a jal se nezávisle na vás kout vlastní plány.“

„Williamstone, je nabíledni, že toho není moc, co bychom pánovi ještě mohli prozradit,“ zvolal Carruthers a hořce se zasmál. „Ano,

pohádali jsme se a on mě srazil k zemi. Aspoň v té věci jsem se s ním vyrovnal. Potom se mi ztratil z očí. Tehdy se spojil tady s tím suspendovaným knězem. Zjistil jsem, že se usadili v tomhle domě u cesty, kudy slečna musela jezdit k nádraží. Od té doby jsem na ni začal dávat pozor, neboť jsem tušil, že se chystá nějaká nekalost.

Viděl jsem je jen občas, neboť jsem toužil zjistit, co mají za lubem. Předě dvěma dny přišel Woodley za mnou do domu s kabelogramem o smrti Ralphi Smithe. Tázal se mě, zda naši úmluvu dodrží. Odpověděl jsem mu záporně. Zeptal se mě, zda si dívku hodlám sám vzít a poskytnout mu podíl na dědictví. Řekl jsem, že bych to rád učinil, ale že mě ona nechce. „Nejdřív ji oddáme a za týden za dva uvidí všechno v jiném světle,“ odpověděl. Řekl jsem, že s násilím nechci mít nic společného. A tak odešel s nadávkami jako sprosták s nevymáchanou hubou, kterým skutečně je, a přísahal, že dívku přece jen dostane. Tuto sobotu mě měla opustit a já obstaral bryčku, aby ji dovezla na nádraží, ale cítil jsem takový neklid, že jsem ji sledoval na bicyklu. Měla však přede mnou náskok, a než jsem ji stačil dostihnout, došlo k neštěstí. Zvěděl jsem však o tom teprve tehdy, když jsem uviděl vás, pánové, jak se v její prázdné bryčce vracíte zpátky.“

Holmes povstal a odhodil oharek cigarety do krbu. „Byl jsem náramně zabeďněný, Watsone. Když jste mi ve své zprávě řekl, že jste viděl cyklistu, který, jak jste se domníval, si upravoval vázanku za křovím, mělo mi už to samo o sobě prozradit všechno. Buď jak buď, můžeme si blahopřát k neobyčejnému a v některých ohledech jedinečnému případu. Na příjezdové cestě vidím tři strážníky a jsem rád, že mladý čeledín s nimi dokáže držet krok: zdá se pravděpodobné, že ani on, ani ten zajímavý ženich neutrpěli při dnešním ranním dobrodružství zranění s vážnějšími následky. Myslím, Watsone, že jako lékař byste si měl vzít na starost slečnu Smithovou a sdělit jí, že jestliže se už zotavila, milerádi ji doprovodíme do domu její matky. Pokud se ještě dostatečně nesebrala, stačí snad naznačit, že hodláme telegrafovat jistému mladému elektrotechnikovi, a pravděpodobně se rychle vyléčí.

Pokud se vás týče, pane Carruthersi, nejspíš jste učinil vše, co jste mohl, abyste napravit svou spoluúčast v zlovolném spiknutí. Zde je má navštívenka, pane, a pokud by vám má výpověď mohla být ku prospěchu při přelíčení, jsem vám k službám.“

Ve víru neustálé činnosti je pro mne mnohdy obtížné, jak si čtenář už patrně všiml, doplnit své líčení závěrečnými podrobnostmi, které zvědaví čtenáři ode mne očekávají. Po každém našem případě následoval další, a jakmile vyvrcholil, jeho účastníci navždy zmizeli z našeho zaneprázdněného života. Na konci svých záznamů jsem přece však našel krátký dovětek o tomto případě. Zaznamenal jsem si tam, že slečna Violeta Smithová se skutečně stala dědičkou značného jmění a je nyní manželkou Cyrila Mortona, staršího obchodního společníka firmy Morton a Kennedy, proslulého westminsterského elektrotechnického závodu, a že Williamson a Woodley byli postaveni před soud pro únos a veřejné násilí; první z nich dostal sedm a druhý deset let. O Carruthersově osudu nemám zapsáno nic, ale jsem přesvědčen, že soud na jeho spoluúčast pohlížel milostivě, protože Woodley měl pověst velmi nebezpečného rváče. Soudil bych, že stačilo jen pár měsíců, aby požadavkům spravedlnosti bylo učiněno zadost.

ŠKOLA V PRIORY

Na naší malé scéně v Baker Street jsme zažili mnoho dramatických příchodů a odchodů, ale žádný nebyl tak nenadálý a překvapivý, jako když se u nás poprvé objevil Thorneycraft Huxtable, mistr svobodných umění, doktor filosofie a tak dále a tak dále. Jeho navštívenka se zdála příliš malá na to, aby unesla tíhu všech jeho akademických titulů. O několik vteřin později vešel on sám – mohutný, honosný a úctyhodný, hotové vtělení rozvahy a solidnosti. Ale sotvaže se za ním dveře zavřely, dopotácel se ke stolu a zhroutil se na zem. Jeho majestátní postava zůstala bezvládně ležet na medvědí kožešině před krbem.

Oba jsme vyskočili a několik vteřin překvapeně a mlčky zírali na tento obrovský vrak, který ztroskotal v nějaké neznámé a prudké duševní bouři. Holmes podložil našemu návštěvníkovi polštář pod hlavu a já jsem mu vpravil do úst kalíšek brandy. Masitá bledá tvář nesla stopy starostí, pod zavřenými víčky visely váčky olověné barvy, kouty úst měl pokleslé a převislá dvojité brada byla neoholená. Límeček košile byl ušpiněný po dlouhé cestě. Na pěkně formované hlavě mu odstávaly neučesané vlasy. Ležel tu muž, kterého potkalo neštěstí.

„Co je mu, Watsone?“ zeptal se Holmes.

„Naprostá vyčerpanost – nejspíš bude jen hladový a unavený,“ řekl jsem s prstem na jeho nitkovitém pulsu, v němž proudil jen slabý pramének života.

„Zpáteční lístek z Mackletonu v severní Anglii,“ řekl Holmes při pohledu na jízdenku, kterou omdlelému vytáhl z náprsní kapsy. „Není ještě poledne. Vyjel jistě časně ráno.“

Mužova opuchlá víčka se zachvěla a vzápětí na nás vzhledly nepřítomné šedé oči. Za chvíli muž namáhavě vstal a tvář mu zalil ruměnec.

„Promiňte mi tu slabou chvilku, pane Holmesi, jsem poněkud přepracován. S díky bych přijal šálek mléka a suchar, jistě mi bude

hned lépe. Přišel jsem k vám osobně, pane Holmesi, abych měl jistotu, že mě na zpáteční cestě doprovodíte. Obával jsem se, že telegram by vás nepřesvědčil o nesmírné naléhavosti mého případu.“

„Až zase budete v pořádku –“

„Už je mi dobře. Nedovedu si tu náhlou nevolnost vysvětlit. Přál bych si, pane Holmesi, abyste se mnou odjel nejbližším vlakem do Mackletonu.“

Můj přítel zavrtěl hlavou.

„Můj spolupracovník doktor Watson vám potvrdí, že teď máme plné ruce práce. Mám vyšetřit případ s Ferrersovými listinami a v nejbližší době přijde před soud vražda v Abergavenny. Jedině neobyčejně důležitá záležitost by mě teď mohla odvolat z Londýna.“

„Důležitá!“ Náš návštěvník spráskl ruce. „Neslyšel jste nic o únosu jediného syna vévody z Holdernesse?“

„Cože? Toho bývalého ministra?“

„Tak jest. Snažili jsme se, aby se nic nedostalo do novin, ale ve včerejším Globu se o tom přece jen objevila zpráva. Domníval jsem se, že jste se už také o něčem doslechl.“

Holmes natáhl dlouhou štíhlou ruku a vytáhl ze své příruční knihovny svazek „H“.

„Holdernesse, šestý vévoda, rytíř Podvazkového řádu, člen tajné královské rady, baron z Beverley, earl z Carstonu – to je titul! Lenní pán v Hallamshiru od roku 1900. Oženil se s Edith, dcerou sira Charlese Appledora, v roce 1888. Dědic a jediné dítě lord Saltire. Majitel asi dvou set padesáti tisíc akrů pozemků. Těžba nerostů v Lancashiru a Walesu. Adresa: Carlton House Terrace, Holdernesse Hall, Hallamshire; Carston Castle, Bangor, Wales. Lord admirality 1872, státní sekretář pro – Inu, tenhle muž nepochybně patří k nejvznešenějším poddaným koruny!“

„K nejvznešenějším a patrně také k nejbohatším. Je mi známo, pane Holmesi, že si případy vybíráte a že jste ochoten pracovat i bez odměny, když vás případ zajímá. Mohu vám však prozradit, že Jeho vévodská Milost nabízí odměnu pět tisíc liber osobě, která mu sdělí

místo pobytu jeho syna, a vyplatí další tisíc liber tomu, kdo mu oznámí jméno člověka nebo lidí, kteří jeho syna unesli.“

„To je nabídka vpravdě knížecí,“ řekl Holmes. „Watsoně, myslím, že doprovodíme doktora Huxtable na jeho zpáteční cestě. A vy mi, doktore Huxtable, až dopijete to mléko, laskavě povíte, co se stalo, kdy se to stalo, jak se to stalo a také co s tím má co dělat doktor Thorneycraft Huxtable ze školy Priory u Mackletonu a proč přichází až po třech dnech – vidím, že jste se tak dlouho neholil – žádat o mé skromné služby.“

Když náš host snědl zákusek a vypil mléko, nabyly jeho oči opět lesku a obličej se rozjasnil. Posadil se zpříma a s velkým zaujetím a přehledem začal vyprávět.

„Především vám, pánové, musím říci, že jsem zakladatelem a ředitelem soukromé školy Priory, která je přípravkou na universitu. Snad si vybavíte mé jméno, když vám připomenu ‚Huxtableovy poznámky k Horariovi‘. Priory je rozhodně nejlepší a nejvýběrovější soukromá škola v Anglii. Lord Leverstoke, hrabě Blackwater, sir Cathcart Soames – ti všichni svěřili své syny mé péči. Vrcholného uznání se ovšem mé škole dostalo před třemi týdny, když sám vévoda z Holdernessu za mnou poslal svého tajemníka pana Jamese Wildera a ten mi sdělil, že se vévoda rozhodl vložit do mých rukou péči o vzdělání svého jediného syna a dědice, mladého lorda Saltira. Pochopitelně jsem netušil, že tato zpráva je předzvěstí nejstrašnějšího neštěstí v mém životě.

Hoch přijel 1. května, kdy na mé škole začíná letní běh. Byl to příjemný mladík, který se velmi brzy přizpůsobil školnímu pořádku. Myslím, že vám mohu prozradit – aniž se dopustím indiskrétnosti, neboť nemá smysl, abych něco zatajoval – že hoch nežil v příznivých rodinných poměrech. Je celkem veřejným tajemstvím, že vévodovo manželství nebylo šťastné a po oboustranné dohodě skončilo rozlukou. Vévodkyně se usadila někde v jižní Francii. To všechno se stalo teprve nedávno. Hoch ke své matce velmi lnul a po jejím odchodu z rodinného sídla se choval sklíčeně, takže si jeho otec přál poslat chlapce do mého ústavu. Za

čtrnáct dní se u nás chlapec cítil jako doma a byl očividně zcela spokojený.

Minulé pondělí, třináctého večer, jsme ho viděli naposled. Jeho pokoj je ve druhém poschodí a vchází se tam druhou větší ložnicí, kde spí dva chlapci. Žádný z nich ho neviděl ani neslyšel a je jisté, že mladý Saltire této cesty k odchodu nepoužil. Okno v jeho pokoji však bylo dokořán a silný kmen popínavého břečťanu odtamtud splývá až na zem. Pod oknem jsme nenašli žádné stopy, je však jisté, že je to jediná možná cesta, kudy mohl uniknout.

V úterý v sedm hodin ráno jsme ho začali postrádat. Postel měl rozházenou a bylo vidět, že v ní spal. Odešel úplně oblečený v obvyklém školním oděvu – černé etonské sako a tmavošedé kalhoty. Nenašli jsme žádné známky toho, že by někdo vstoupil do jeho pokoje, a křik nebo hluk zápasu by někdo zcela jistě zaslechl, protože Caunter, starší z obou hochů v předním pokoji, má velmi lehký spánek.

Jakmile jsem zjistil, že lord Saltire zmizel, dal jsem hned svolat všechny žáky, učitele a pomocný personál. Tehdy se přišlo na to, že kromě lorda Saltira chybí také učitel němčiny Heidegger. Bydlel v pokoji ve druhém poschodí a okna měl na stejnou stranu jako lord Saltire. I jeho postel byla rozházená, odešel však jen napůl ustrojený, neboť jeho košile a ponožky ležely na podlaze. Nepochybně sešplhal dolů po břečťanu, protože na trávníku jsme našli otisky jeho nohou. Bicykl, který měl schovaný poblíž v malé kůlně, byl také pryč.

Ten učitel je na mé škole dva roky. Nastoupil s nejlepším doporučením, byl však zamlklý a morous. Mezi žáky ani mezi svými kolegy nebyl příliš oblíben. Po uprchlících jako by se slehla země a dnes, ve čtvrtek dopoledne, toho nevíme o nic víc, než jsme věděli v úterý. Samozřejmě jsme se neprodleně zeptali na zámku Holdernesse. Leží pouze několik málo mil od školy, a domnívali jsme se proto, že hochu přepadla náhle touha po domově a že se vrátil k otci. Na zámku ale o něm nic nevěděli. Vévoda je nanejvýš znepokojen, a pokud jde o mne, pánové, přesvědčili jste se sami, k jakému nervovému vyčerpání mé vzrušení a pocit zodpovědnosti

dohnaly. Pane Holmesi, zapřísahám vás, abyste učinil vše, co je ve vašich silách, protože rozhodně nenajdete jiný případ, který by si toho zasloužil víc.“

Sherlock Holmes vyslechl se soustředěnou pozorností vyprávění nešťastného ředitele školy. Jeho stažené obočí a hluboká vráska nad kořenem nosu nasvědčovaly, že nepotřebuje žádnou pobídku k tomu, aby se plně věnoval této záhadě, která kromě vypsané odměny Holmese nepochybně lákala svou neobvyklostí a složitostí. Vytáhl zápisník a zapsal si několik poznámek.

„Udělal jste chybu, že jste ke mně nepřišel dřív,“ řekl přísně. „Hned od počátku jsem v nevýhodě, protože už uběhlo tolik času. Lze kupříkladu předpokládat, že břečťan a trávník pod ním by zkušenému pozorovateli leccos prozradily.“

„To mi ovšem nemůžete vyčítat, pane Holmesi. Jeho Milosti velice záleží na tom, aby se vyvaroval veřejného skandálu. Bojí se, aby se jeho nešťastné manželství nepřetřásalo před celým světem. Z něčeho takového má přímo hrůzu.“

„Úřední vyšetřování však bylo zahájeno?“

„Ovšem, ale jeho výsledek zklamal. Zjistila se sice zprvu jakási stopa, totiž to, že ranním vlakem odjel ze sousedního nádraží nějaký hoch v doprovodu mladého muže. Teprve včera v noci jsme se dozvěděli, že byli oba zadrženi v Liverpoolu, a zjistilo se, že s naším případem nemají naprosto nic společného. Po probdělé noci mě beznaděj a zklamání přiměly k tomu, abych se prvním ranním vlakem vypravil za vámi.“

„Předpokládám, že vyšetřování na místě činu ochablo, zatímco jste sledovali tuhle stopu?“

„Od dalšího pátrání se zcela upustilo.“

„Takže byly promarněny tři dny. Ten případ dostali do rukou břidilové.“

„Domnívám se, že máte pravdu.“

„A přece lze tento problém rozřešit. S radostí se ho ujmu. Podařilo se vám zjistit, zda se pohřešovaný chlapec znal nějak blíž s učitelem němčiny?“

„Vůbec se neznali.“

„Patřil mezi jeho žáky?“

„Ne. Pokud vím, ti dva spolu nevyměnili ani slůvko.“

„To je rozhodně velice zvláštní. Měl hoch velocipéd?“

„Ne.“

„Pohřešuje se nějaký velocipéd?“

„Ne.“

„Víte to jistě?“

„Ano.“

„Nuže, snad se vážně nedomníváte, že ten Němec odjel uprostřed noci na velocipédu s chlapcem v náručí?“

„To si věru nemyslím.“

„Jaký je tedy váš názor?“

„Ten velocipéd snad měl zmást stopu. Dvojice ho někam skryla a putovala dál pěšky.“

„Přesně tak. Jenže já si myslím, že je to dost nesmyslný způsob, jak svádět ze stopy. Byly v kůlně uschovány také jiné velocipédy?“

„Ano. Několik.“

„Nemyslíte, že kdyby chtěli předstírat útěk na velocipédu, vypůjčili by si dva?“

„Patrně ano.“

„Zcela určitě. Teorie falešné stopy tedy nevyhovuje. Nicméně skýtá znamenité východisko pro další pátrání. Koneckonců není bicykl předmět, který se dá snadno ukrýt nebo zničit. Ještě jednu otázku. Přišel někdo navštívit chlapce toho dne, než zmizel?“

„Ne.“

„Dostal nějaké dopisy?“

„Ano, jeden dopis.“

„Od koho?“

„Od svého otce.“

„Otevíráte chlapcům dopisy?“

„Ne.“

„Jak tedy víte, že ten dopis byl od jeho otce?“

„Obálka nesla vévodův erb a adresa byla napsána jeho výrazným rukopisem. Kromě toho si vévoda vzpomíná, že chlapci psal.“

„Kdy předtím dostal hoch nějaký dopis?“

„Už několik dní žádnou poštu neobdržel.“

„Dostával někdy dopisy z Francie?“

„Ne, nikdy.“

„Chápete ovšem, kam těmi otázkami mířím. Chlapec byl unesen buď násilně, anebo odešel z vlastní vůle. V tom případě pak musíme předpokládat, že tu působil nějaký vnější popud, aby přiměl tak mladého chlapce k podobnému činu. Návštěvy neměl, takže ten popud musel přijít poštou. Proto se snažím zjistit, kdo mu psal.“

„V tom vám bohužel nebudu moc platný. Pokud je mi známo, psal mu jedině jeho otec.“

„A ten mu napsal právě v den, kdy chlapec zmizel. Panovaly mezi otcem a synem zvlášť přátelské vztahy?“

„Jeho Milost vévoda se s nikým příliš nepřátelí. Je natolik zaneprázdněn otázkami veřejného života, že není tuze přístupný obvyklým lidským citům. Ale svým způsobem se vždy k chlapci choval pěkně.“

„Hoch však měl raději svou matku?“

„Ano.“

„Sám vám to řekl?“

„Ne.“

„Pak tedy vévoda?“

„Kdepak, vůbec ne!“

„Jak to tedy můžete vědět?“

„Z důvěrného hovoru s panem Jamesem Wilderem, tajemníkem Jeho Milosti. Ten mi prozradil, jak se to má s city lorda Saltira.“

„Ach tak. Mimochodem, našel se u chlapce v pokoji poslední vévodův dopis?“

„Ne, vzal si jej s sebou. Pane Holmesi, myslím, že je načase, abychom vyrazili k Eustonskému nádraží.“

„Objednám drožku. Za čtvrt hodiny jsme k vašim službám. Budete-li posílat telegram domů, doktore Huxtable, bylo by dobře,

aby se lidé ve vašem okolí i nadále domnívali, že vyšetřování pokračuje v Liverpoolu či někde jinde. Mezitím budu nenápadně pátrat v okolí školy a doufejme, že stopa ještě natolik nevychladla, aby ji dva zkušení ohaři jako Watson a já nedokázali vysлідit.“

Téhož večera jsme už dýchali chladný a svěží vzduch hornatého kraje, v němž leží proslulý ústav doktora Huxtabla. Dorazili jsme k němu až za tmy. V hale na stole ležela navštívěnka, a když majordomus něco pošeptal svému pánovi, obrátil se k nám doktor Huxtable se vzrušeným výrazem.

„Přišel vévoda,“ řekl. „Vévoda a pan Wilder jsou v mé pracovně. Pojd'te dál, pánové, a já vás představím.“

Znal jsem samozřejmě proslulého státníka z fotografií, ale ve skutečnosti vypadal docela jinak. Byl vysoký a statný, pečlivě ustrojený, s protáhlým, vyhublým obličejem a s dlouhým, groteskně zahnutým nosem. Jeho mrtvolně bledá pleť nápadně kontrastovala s dlouhým, ohnivě rezavým plnovousem, který mu splýval na bílou vestu, a tam, kde končil, třpytil se zlatý řetízek od hodinek. Tak vypadala osobnost, která si nás stoje na bronzové předložce před krbem doktora Huxtabla měřila studeným pohledem. Po jeho boku stál velmi mladý muž, o němž jsem předpokládal, že je to Wilder, vévodův osobní tajemník. Byl malý, neklidný, stále ve střehu a měl zvědavé, světle modré oči a pohyblivé rysy obličeje. Oslovil nás řízným a sebejistým hlasem:

„Dnes ráno jsem vás navštívil, pane doktore Huxtable, ale přišel jsem už pozdě, abych překazil váš odjezd do Londýna. Doslechl jsem se, že máte v úmyslu požádat pana Sherlocka Holmesa, aby se případu ujal. Jeho Milost velmi překvapilo, pane doktore Huxtable, že jste podobný závažný krok učinil, aniž jste se s ním předběžně poradil.“

„Jakmile jsem se dozvěděl, že policejní pátrání –“

„Jeho Milost se nic podobného nedomnívá.“

„Zajisté však, pane Wildere –“

„Pane doktore Huxtable, víte velmi dobře, že Jeho Milosti obzvláště záleží na tom, aby se předešlo jakémukoli veřejnému skandálu. Jeho Milost si přeje, aby do této záležitosti bylo zasvěceno co nejméně lidí.“

„To lze snadno napravit,“ řekl zaraženě doktor. „Pan Sherlock Holmes se může vrátit ranním vlakem do Londýna.“

„To sotva, doktore, to sotva,“ pronesl Holmes mile. „Zdejší vzduch je velice příjemný a zdravý, a zamýšlím proto strávit několik dní na vašich vřesovištích a zaměstnat si mozek, jak nejlépe to půjde. Zda budu spát pod střechou vašeho domu či venkovské hospody, rozhodnete ovšem vy sám.“

Pozoroval jsem, že nešťastný doktor je na vahách, jak odpovědět. Zachránil ho hluboký zvučný hlas rudovousého vévody, který zazněl jako úder gongu.

„Souhlasím s panem Wilderem, pane doktore Huxtable, že byste byl učinil moudře, kdybyste se nejprve se mnou poradil. Ale protože pan Holmes je už beztak do celého případu zasvěcen, nemá nejmenší smysl připravit se o jeho služby. Do hostince ovšem spát nepůjdete, pane Holmesi, naopak bude mi potěšením, když přijmete mé pozvání na zámek Holderness.“

„Děkuji, Vaše Milosti. Pro mé pátrání bude užitečnější, zůstanu-li na místě záhady.“

„Jak je vám libo, pane Holmesi. Pan Wilder a já vám ovšem rádi poskytneme všechny potřebné informace.“

„Bude patrně nezbytné, abych vás na zámku navštívil,“ řekl Holmes. „Teď se vás chci pouze otázat, zda jste si, pane, sám vytvořil nějaký názor na záhadné zmizení vašeho syna?“

„Nikoli, pane.“

„Promiňte, že se dotýkám věci, která je pro vás jistě bolestná, nemám však na vybranou. Nedomníváte se, že v tom má co činit vévodkyně?“

Proslulý státník zřejmě zaváhal.

„Ne, to si nemyslím,“ řekl konečně.

„Jiné vysvětlení, které je nasnadě: chlapec byl unesen kvůli výkupnému. Nedostal jste zatím žádnou žádost o peníze?“

„Nikoli, pane.“

„Ještě jednu otázku, Vaše Milosti. Vyrozuměl jsem, že jste psal synovi právě v den, kdy se ta nešťastná událost přihodila.“

„Ne, psal jsem mu den předtím.“

„Přesně tak. Ale on váš dopis dostal až druhý den?“

„Ano.“

„Napsal jste snad něco, co by chlapce mohlo rozrušit či přimět k podobnému kroku?“

„Nikoli, pane, to rozhodně ne!“

„Odeslal jste dopis osobně?“

Než stačil šlechtic odpovédět, vmísil se chvatně do rozhovoru jeho tajemník.

„Jeho Milost nemá ve zvyku odesílat poštu osobně,“ řekl. „Dopis ležel s jinými listy na stole v jeho pracovně a já sám je vkládal do poštovního vaku.“

„Víte jistě, že mezi nimi len dopis byl?“

„Ano, povšiml jsem si ho.“

„Kolik dopisů napsala ten den Vaše Milost?“

„Dvacet nebo třicet. Mám rozsáhlou korespondenci. Myslím však, že tohle je pro vás jistě bezvýznamné.“

„Ne tak docela,“ řekl Holmes.

„Z vlastního podnětu,“ pokračoval vévoda, „jsem policii doporučil, aby svou pozornost obrátila do jižní Francie. Prohlásil jsem již, že nevěřím, že by vévodkyně mohla mít účast na tak ohavném činu, ale chlapec leckdy míval podivné nápady, a není vyloučeno, že prchl k matce a že mu ten Němec při útěku pomáhal. Pane doktore Huxtable, soudím, že je čas, abych se vrátil na zámek.“

Viděl jsem, že Holmes by mu rád ještě položil další otázky, ale šlechtic dal svým příkrým chováním zřetelně najevo, že rozmluvu považuje za ukončenou. Zřejmě se jeho naveskrz aristokratické povaze velice přičilo, aby hovořil s cizím člověkem o soukromých

rodinných záležitostech, a nepochybně se obával, že další otázky ještě víc osvětlí temná zákoutí jeho vévodské minulosti.

Jakmile šlechtic s tajemníkem odešli, Holmes se s dychtivostí jemu vlastní okamžitě pustil do práce.

Důkladně prozkoumal chlapcův pokoj, ale nezískal tím nic víc než přesvědčení, že jediná možná úniková cesta vedla oknem. Pokoj a osobní věci německého učitele rovněž neposkytly žádné vodítko k objasnění záhady. Ve světle svítilny jsme viděli v trávniku prohlubeninu, kterou tam zanechaly učitelovy podpatky, když se pod jeho vahou utrhł břechťan. Stopa v nízké zelené trávě byla jediným materiálním důkazem jeho nevysvětlitelného nočního útěku.

Sherlock Holmes odešel z domu sám a vrátil se teprve po jedenácté hodině. Opatřil si podrobnou mapu okolí, kterou přinesl ke mně do pokoje, na posteli ji rozložil, uprostřed mapy postavil lampu, zapálil si dýmku a občas jantarovou troubelí ukazoval na důležité body.

„Tenhle případ se mi začíná zamlouvat, Watsoně,“ prohlásil. „Rozhodně obsahuje několik zajímavých rysů. Teď, na začátku našeho vyšetřování, vás seznámím s geografickými podmínkami zdejšího okolí, protože pro další průběh našeho pátrání bude výhodné je znát.

Pohleďte na mapu. Tenhle tmavý obdélník je škola Priory. Zapíchnu tam špendlík. Tahle čára je hlavní silnice. Vidíte, že vede podél školy od východu k západu a na vzdálenost jedné míle se v žádném směru nekříží s jinou cestou. Jestliže ti dva odešli po silnici, museli jít tudy.“

„Přesně tak.“

„Šťastná náhoda nám přála, že si můžeme ověřit, co se dělo na silnici v noci, kdy hoch zmizel. Na místě, kam ukazuje troubel dýmky, měl od půlnoci do šesti hodin ráno službu strážník. Jak vidíte, je to první křižovatka směrem k východu. Strážník prohlásil, že se ani na okamžik nevzdálil ze svého stanoviště, takže chlapec ani jeho učitel kolem něho nemohli nepozorovaně projít. Dnes večer

jsem se strážníkem mluvil a působil na mne dojmem důvěryhodného člověka. Útěk tímto směrem tedy nepřichází v úvahu. A teď si vezměte druhou stranu. Stojí tam hostinec U červeného vola. Hostinská toho večera onemocněla a poslala do Meckletonu pro lékaře, který přijel teprve ráno, protože v noci byl u jiného pacienta. V hostinci zůstali po celou noc vzhůru, protože čekali na lékaře, a někdo pořád dával pozor a vyhlížel na silnici. Všichni prohlásili, že kolem nikdo neprošel. Jestliže dáme na jejich výpověď, pak můžeme vyloučit i možnost útěku směrem západním a prohlásit, že uprchlíci vůbec po silnici nešli.“

„Ale co s tím velocipédem?“ namítl jsem.

„Správně. Hned se k tomu dostaneme. Pokračujme v našich úvahách: jestliže uprchlíci nešli nebo nejeli po silnici, mohli se dát buď na jih, nebo na sever. To je jisté. Zvažme nyní obě možnosti. Na jih od školy, jak vidíte, rozprostírá se rozsáhlý lán orné půdy, rozdělený kamennými zídkami na malá políčka. Uznávám, že se tudy na velocipédu jet nedá. Tuhle možnost můžeme vyloučit. Podíváme se na krajinu ležící na sever. Zde najdeme skupinu stromů zvanou hájek a o něco výš se prostírá deset mil dlouhý močál, Dolní gillská blata, který se zvolna stáčí k severu. Na jedné straně této pustiny stojí zámek Holdernesse, kam je od školy deset mil po silnici a šest mil přes močál. Je to neobyčejně opuštěná planina. Stojí na ní pár osamělých rolnických usedlostí, kde se chovají ovce a dobytek. Jinak uvidíte pouze čejky a kulíky, dokud nepřijdete na silnici k Chesterfieldu, kde stojí kostel, pár stavení a hostinec. Pak už začínají srázné kopce. Naše pátrání se tedy bude muset soustředit sem na sever.“

„Ale co ten bicykl?“ naléhal jsem.

„Ale, ale,“ řekl netrpělivě Holmes. „Dobrý bicyklista nepotřebuje silnici. Močál je protkán stezkami a té noci stál měsíc v úplňku. Hola, co se to děje?“

Ozvalo se prudké zaklepání na dveře a vzápětí už stál v pokoji doktor Huxtable. V ruce držel modrou kriketovou čapku s bílým prýmkem.

„Konečně máme nějaké vodítko!“ zvolal. „Bohudíky! Konečně jsme našemu drahému chlapci na stopě! To je jeho čepice.“

„Kde se našla?“

„Ve voze u cikánů, kteří tábořili na močále. V úterý odjeli. Dnes je policie našla a vykonala u nich prohlídku. A objevila tohle.“

„Jak to cikáni vysvětlují?“

„Vykrucují se a lžou – tvrdí, že ji našli na blatech v úterý ráno. Ti lotři určitě vědí, kde ten hoch je! Bohudíky jsou všichni v bezpečí za mřížemi. Strach z trestu nebo vévodova peněženka je nakonec přimějí k tomu, aby prozradili, co vědí.“

„Zatím všechno dobře pokračuje,“ řekl Holmes, když doktor konečně odešel z našeho pokoje. „Především to potvrzuje domněnku, že jediné v močálu se při pátrání můžeme nadít nějakých výsledků. Místní policie neudělala nic, pouze zavřela pár cikánů. Podívejte se, Watsone! Močálem se vine nějaký potůček. Vidíte, že je zakreslen na mapě. Místa se vytrácí do bažin, zejména mezi zámkem Holdernesse a školou. Při letošním suchu by bylo zbytečné hledat stopy jinde, v téhle končině však máme naději, že něco najdeme. Zítra záhy ráno pro vás přijdu a společně se pokusíme vnést do záhady trochu světla.“

Rozednívalo se, když jsem se probudil a spatřil u postele Holmesovu štíhlou postavu. Byl úplně ustrojen a zřejmě již byl venku.

„Prohlédl jsem si trávník a kůlnu,“ řekl. „Také jsem prošel hájek. Watsone, ve vedlejším pokoji máte připravené kakao. Musím vás požádat, abyste si pospíšil, protože nás čeká perný den.“

Oči mu zářily a tváře měl uzardělé nadšením umělce, který před sebou vidí hotové dílo. Jak se tenhle činorodý a výkonný Holmes lišil od uzavřeného, bledého snílka z Baker Street! Když jsem pohlédl na jeho svižnou postavu, ve které to jen hrálo utajenou energií, věděl jsem, že nás opravdu očekává perný den.

A přece začal hořkým zklamáním. Plni očekávání jsme se vydali napříč rudohnědým rašeliništěm, protkaným stovkami ovčích stezek, a došli jsme k širokému, světle zelenému pásu, který

označoval bažinu mezi námi a zámek Holdernesse. Kdyby byl šel chlapec domů, musil projít právě tudy a jistě by po sobě zanechal nějaké stopy. Ale ani po něm, ani po jeho německém učiteli nezůstala sebemenší známka. S chmurným výrazem kráčel Holmes podél okraje bažiny a bedlivě si všímal každé blátivé skvrny na mechovém povrchu. Našli jsme spoustu ovčích stop a o několik mil níže stopy kravských kopyt. To však bylo všechno.

„První kontrola,“ řekl Holmes a zasmušile se zahleděl na širokou bažinu. „Tam dole o kousek níž je další mokřina a vede přes ni úzká šíje. Hleďme, hleďme, copak to tady máme?“

Došli jsme k černé pěšině, uprostřed níž byly ve vlhké půdě zřetelně znát stopy velocipédu.

„Sláva,“ vykřikl jsem. „Už to máme.“

Ale Holmes zavrtěl hlavou a v jeho tváři se spíše zračily rozpaky a očekávání než radost.

„Ovšem, jsou to stopy velocipédu, ne však toho, který hledáme,“ řekl Holmes. „Znám dva a čtyřicet různých vzorků pneumatik. To, co zde vidíte, je vzor pneumatiky Dunlop, která má na plášti záplatu. Heidegger měl pneumatiky značky Palmer a ty zanechávají podélné rýhy. Aveling, učitel matematiky, je si tím zcela jistý. Není to tedy stopa Heideggerova velocipédu.“

„Snad je to stopa toho chlapce.“

„Ovšem, kdybychom prokázali, že ten chlapec bicykl měl. To se nám ale dosud nepodařilo. Jak vidíte, stopu zanechal bicyklista jedoucí od školy.“

„Nebo ke škole?“

„Ne, to právě ne, milý Watsone. Kolo, na němž spočívá hlavní váha, to jest kolo zadní, zanechá hlubší otisky. Všimněte si několika míst, kde se stopy kříží a kde zadní kolo smazalo mělké stopy kola předního. Bicykl nepochybně směřoval od školy. Možná s naším případem souvisí, možná ne, ale než se po stopě pustíme dopředu, půjdeme po ní zpátky.“

Učinili jsme to, ale po několika stech metrech, když jsme se dostali z bažinaté oblasti rašeliniště, stopa zmizela. Kráčeli jsme po

pěšině zpátky, až jsme došli k místu, kde ji přetíná vodní stružka. Zde se znovu objevily stopy kol, ale skoro je smazaly otisky kravských kopyt. Pak jsme nenašli již nic, stezka však směřovala přímo k hájku, který se rozkládal kousek za školou. Z tohoto lesíka velocipéd podle všeho vyjel. Holmes usedl na balvan a podepřel si rukama bradu. Vykouřil jsem dvě cigarety, než se zase pohnul.

„Nu dobrá,“ řekl konečně. „Je ovšem možné, že prohnáný chlap vymění pneumatiky velocipédu, aby po sobě zmátl stopy. Zločinec schopný vymyslet takovou lest je člověk, s nímž se velice rád utkám. Tu otázku zatím ponecháme stranou a pospíšíme si zpátky k močálu, protože z větší části jsme jej dosud neprosлідili.“

Pokračovali jsme v soustavném průzkumu bažinatého pruhu rašeliniště a záhy jsme byli za svou vytrvalost královsky odměněni.

Přes dolní část bažiny vedla blátivá stezka. Když k ní Holmes došel, radostně vykřikl. Uprostřed stezky se jako svazek tenkých telegrafních drátů táhla stopa pneumatiky. Byl to otisk pláště značky Palmer.

„Tak tohle je docela jistě náš Herr Heidegger!“ zvolal Holmes vzrušeně. „Zdá se, že moje vývody byly vskutku správné, Watsone.“

„Blahopřeji vám.“

„Máme však před sebou ještě dlouhou cestu. Buďte tak laskav a jděte po kraji pěšinky. Teď budeme sledovat stopu. Obávám se, že nás moc daleko nedovede.“

Při našem postupu jsme však shledali, že rašeliniště je místy prostoupeno rozměklejšími pruhy, a třebaže nám stopa občas zmizela z očí, podařilo se nám ji vždy znovu objevit.

„Pozorujete,“ pravil Holmes, „že zde bicyklista zrychlil jízdu? O tom nemůže být pochyb. Podívejte se, tady lze otisky obou kol dobře rozeznat. Oba jsou stejně hluboké. Neznamenají nic jiného, než že jezdec přenášel váhu na řídítka, a to činí jen tehdy, když chce jet co největší rychlostí. Hleďme! Tady spadl z kola.“

Široký nepravidelný otisk rozmazal stopy na vzdálenost několika metrů. Pak jsme spatřili několik otisků nohou a stopa pneumatiky se objevila znovu.

„Smyk,“ poznamenal jsem.

Holmes zvedl polámanou větvíčku kvetoucího vřesu. S hrůzou jsme spatřili, že žlutá kvítka jsou rudě potřísněna. Na pěšině a vedle ní na trsech vřesu byly temné skvrny sražené krve.

„To je zlé!“ řekl Holmes. „Velmi zlé. Nehýbejte se z místa, Watsone. Ani jeden zbytečný krok! Co z toho usuzuji? Zraněný klesl, pak vstal, znovu nasedl a pokračoval v jízdě. Ale žádné jiné stopy tu nejsou. Pouze kravské šlápoty na téhle postranní cestě. Nebyl snad napaden býkem? Když nás teď vedou ty skvrny a stopy pneumatik, zcela jistě ho musíme dostihnout.“

Naše pátrání vskutku netrvalo dlouho. Stopy pneumatik se na mokré a lesklé pěšině stále víc klikatily. Když jsem pohlédl před sebe, v husté hlodašové houštině se zableskl kov. Vytáhli jsme odtud velocipéd s pláští značky Palmer a s jednou šlapkou ohnutou. Celá přední část byla hrozně zamazána a potřísněna krví. Z druhé strany porostu vyčuhoval střevíc. Rychle jsme houštinu oběhli a spatřili nešťastného bicyklistu. Byl to vysoký muž s plnovousem a brýlemi s jedním sklem rozbitým. Smrt nastala po prudké ráně, která mu prorazila lebku. To, že po tak strašném zranění ještě pokračoval v jízdě, výmluvně svědčilo o jeho neobyčejné vůli a vitalitě. Nebožtík měl střevíce obuté naboso a pod rozepnutým kabátem bylo vidět noční košili. Nebylo pochyb, že před námi leží učitel němčiny.

Holmes mrtvolu šetrně obrátil a velmi pozorně ji prohlížel. Potom usedl a nějaký čas soustředěně přemýšlel. Podle jeho svraštěného obočí jsem soudil, že truchlivý nález nám při dalším pátrání rozhodně příliš neprospěje.

„Jsem na vahách, co mám dále podniknout, Watsone,“ řekl konečně. „Sám se přikláním k názoru, abychom co nejrychleji v pátrání pokračovali, protože jsme ztratili již tolik času, že si nemůžeme dovolit promarnit ještě další hodinu. Na druhé straně

jsme však povinni uvědomit policii o svém nálezu a dohlédnout, aby se o mrtvolu toho nešťastníka někdo postaral.“

„Mohu se vrátit a oznámit to,“ řekl jsem.

„Jenže já potřebuji vaši společnost a pomoc. Počkejte. Tamhle dobývá nějaký člověk rašelinu. Přiveďte ho a pošleme ho pro policii.“

Přivedl jsem ho a Holmes poslal po vyděšeném muži lístek doktoru Huxtablovi.

„Nuže, Watsone,“ řekl, „během dopoledne se nám podařilo odhalit dvě stopy. První je velocipéd s pneumatikami Palmer, a sám vidíte, kam nás dovedl. Druhou stopou je velocipéd se spravovanými pneumatikami Dunlop. Než půjdeme dál, pokusme se zopakovat si všechno, co víme, abychom svých znalostí využili co nejlépe a oddělili podstatné od náhodného.“

Předně chci zdůraznit, že chlapec nesporně odešel z vlastní vůle. Vylezl oknem ložnice a utekl ať už sám, či s nějakým společníkem. To je jisté.“

Prisvědčil jsem.

„Tak, a teď obrátíme pozornost na nešťastného učitele němčiny. Když chlapec utíkal, byl úplně oblečen. Z toho plyne, že se na útěk připravil. Němec však odešel bez ponožek. Jistě jednal v časové tísní.“

„Nepochybně.“

„Co ho k tomu přimělo? Pozoroval chlapcův útěk z okna své ložnice. Proto se ho pokusil dohonit a přivést nazpět. Nasedl na bicykl, a když chlapce pronásledoval, stihla ho smrt.“

„Všechno tomu nasvědčuje.“

„A teď přicházím ke kritickému místu své úvahy. Když dospělý pronásleduje chlapce, lze předpokládat, že se za ním rozběhne. Je mu jasné, že ho dohoní. Němec však jednal jinak. Vzal si velocipéd. Slyšel jsem, že byl znamenitý bicyklista. Neučinil by to, kdyby nevěděl, že hoch má nějaký rychlý dopravní prostředek.“

„Ten druhý bicykl.“

„Pokračujme v naší rekonstrukci. Němec umírá pět mil od školy. Všimněte si, že nebyl usmrčen střelou, kterou by mohl vypálit i chlapec, ale že zemřel po strašné ráně do hlavy, kterou musela zasadit silná paže. Chlapec měl tudíž při svém útěku společníka. A že ten útěk byl rychlý, dokazuje skutečnost, že výborný bicyklista dostihl uprchlíky až po pěti mílích. Prozkoumali jsme půdu v okolí místa, kde došlo k tragédii. A co jsme našli? Nic, pouze několik otisků kopyt. Obešel jsem místo v kruhu, a do vzdálenosti padesáti metrů nevede nikde žádná pěšina. S vraždou tedy ten druhý bicyklista neměl co dělat. V okolí jsem také nenašel žádné šlépěje.“

„Holmesi,“ zvolal jsem, „to je nemožné.“

„Výborně!“ řekl Holmes. „Vaše poznámka mnohé objasňuje. Není možné, aby se vše zběhlo přesně tak, jak jsem říkal, a proto některý závěr bude chybný. Ale viděl jste to na vlastní oči. Přijdete na to, kde jsem se dopustil chyby?“

„Nemohl si rozbít hlavu při pádu z bicyklu?“

„Na bažině, Watsoně?“

„Jsem s rozumem v koncích.“

„Ale, ale, vyřešili jsme už horší záhady. Konečně – materiálu máme spoustu, jenom ho umět uplatnit. Nuže, pojďme tedy, a když jsme vyčerpali problém pneumatiky Palmer, podíváme se, co nám řekne spravovaný dunlop.“

Vrátili jsme se na tuto stopu a nějakou dobu jsme ji sledovali. Záhy však močál přešel ve vyvýšeninu porostlou vřesem a potůček zůstal za námi. Nemohli jsme čekat, že nám rozměklá půda pomůže. Z místa, kde jsme naposled viděli otisky spravované pneumatiky Dunlop, mohl bicyklista stejně dobře odjet k zámku Holderness, jehož věže se tyčily několik mil nalevo od nás, či do nízko položené ponuré osady, která ležela před námi a ukazovala, kudy vede chesterfieldská silnice.

Když jsme se blížili k odpuzující a špinavé hospodě s vymalovaným kohoutem na štítě, Holmes pojednou vykřikl a sevřel mi rameno, aby neupadl. Namohl si šlachy na kotníku a v takovém případě se člověk stává úplně bezmocným. S námahou dokulhal ke

dveřím, kde podsaditý a zamračený starší muž pokuřoval ze začernalé porcelánové dýmky.

„Jak se máte, pane Reubene Hayesi?“ řekl Holmes.

„Kdopak jste a odkud znáte tak dobře mé jméno?“ odpověděl venkovan a vychytralé oči mu podezíravě zableskly.

„Na vývěsním štítě nad vaší hlavou stojí přece jméno. Snadno se pozná, že jste pánem tohoto domu. Nemáte ve stáji náhodou nějaký povoz?“

„Ten teda nemám.“

„Mohu se sotva postavit na nohu.“

„Tak se na ni nestavte.“

„Já ale nemohu chodit.“

„Tak byste třeba mohl skákat.“

Chování pana Hayese mělo do vlídnosti hodně daleko, Holmes je však toleroval s obdivuhodným klidem.

„Podívejte se, pane. Jsem opravdu v nepříjemné situaci. Nemám tušení, jak se odtud dostanu.“

„To taky nevím,“ řekl mrzoutský pán domu.

„Běží o velmi důležitou věc. Za půjčení velocipédu bych dal jednu libru.“

Hostinský nastražil uši.

„Kam chcete jet?“

„Na zámek Holderness.“

„Kamarádi pana vévody, co?“ řekl hostinský a posměšně si prohlížel náš zablácený oblek.

Holmes se dobromyslně usmál.

„V každém případě nás rád uvidí.“

„Proč?“

„Protože mu přinášíme zprávu o jeho ztraceném synovi.“

Hostinský sebou prudce škubl.

„Jste mu na stopě?“

„Byl spatřen v Liverpoolu. Očekává se, že ho dopadnou co nevidět.“

Těžká, neholena tvář hostinského prodělala opět rychlou proměnu. Pojednou se muž začal chovat vlídně.

„Ze všech lidí na světě mám já nejmíň důvodů, abych vévodovi přál něco dobrého,“ pravil. „Sloužil jsem u něho jako kočí, ale on se ke mně zachoval nehezky. Jeden prolhaný překupník obilí mě pomluvil a vévoda mě vyhodil na hodinu. Ale stejně rád slyším, že mladýho pána viděli v Liverpoolu. Já vám pomůžu, abyste se s tou dobrou zprávou dostali na zámek,“

„Děkujeme,“ řekl Holmes. „Nejdřív něco pojíme. Pak nám půjčíte velocipéd.“

„Žádný nemám.“

Holmes zvedl dva prsty se zlatou mincí.

„Už jsem vám jednou povídal, že nic takovýho nemám. Půjčím vám dva koně a na těch do zámku dojedete.“

„Tak tedy dobrá,“ řekl Holmes, „o tom si promluvíme, až nám dáte něco k jídlu.“

Jakmile jsme osaměli v kuchyni s kamennou podlahou, Holmesův kotník přestal zlobit přímo zázračně. Už se stmívalo a my jsme od časného rána nic nejedli, takže jsme trochu času obětovali na jídlo. Holmes byl pohřížen v myšlenkách a jednou či dvakrát přikročil k oknu a zkoumavě vyhlédl ven. Okno vedlo na špinavý dvorek, kde ve vzdáleném koutě stála kovárna a v ní pracoval ušmudlaný učedník. Na druhé straně dvora byly stáje. Po jednom z těchto výletů k oknu se Holmes na chvíli posadil a pak náhle s výkřikem vyskočil ze židle.

„U všech všudy, Watstone! Myslím, že jsem na to přišel,“ vzkřikl. „Ano, ano, je to tak. Watstone, pamatujete se na ty kravské šlápoty, co jsme dnes viděli?“

„Ano, viděli jsme je několikrát.“

„Kde?“

„Nu, všude. Na mokřinách a znovu na pěšině a také blízko místa, kde ubohý Heidegger dokonal.“

„Přesně tak. A teď, Watstone, kolik krav jste viděl na vřesovišti?“

„Nepamatuji se, že bych viděl vůbec nějakou.“

„To je podivné, Watsoně, že podél celé té naší cesty jsme viděli kravské stopy, ale na rašeliništi jsme přitom žádnou krávu ani nezahledli. To je velmi podivné, Watsoně, že?“

„Ano, opravdu je to divné.“

„A teď se, Watsoně, snažte v duchu přenést zpátky na rašeliniště. Vidíte před sebou ty otisky na pěšině?“

„Ano, vidím.“

„Vzpomínáte si, že některé ty stopy vypadaly někdy takhle,“ z drobtů chleba sestavil vzorek::: „a někdy zase takhle“:.....“a občas zase takhle“.“

Vzpomínáte si?“

„Ne, na to si nevzpomínám.“

„Já ale ano. Mohl bych na to přísahat. Až budeme mít chvíli pokdy, vrátíme se tam a ověříme si to. Byl jsem slepý, že jsem z toho nevyvodil žádný závěr!“

„A jak tedy váš závěr zní?“

„Tak, že kráva, která se pohybuje krokem, klusem a cvałem, je věru výjimečný jev. Zpropadeně, Watsoně, taková lest se nemohla vylihnout v hlavě nějakého vesnického balíka! Pojd'te – až na toho mládence v kovárně je vzduch čistý. Vyklouzneme ven a uvidíme, co se vidět dá.“

Ve stáji, která byla na spadnutí, stáli dva nevyhřebelcovaní ryzáci. Holmes zdvihl jednomu z nich zadní nohu a hlasitě se zasmál.

„Staré podkovy nově okované – staré podkovy, avšak nové hřebíky. Tenhle případ si zaslouží, aby se stal klasickým. Pojd'me naproti do kovárný.“

Mládenec si hleděl své práce a nás si nevšímal. Viděl jsem, že Holmesovy oči pátrají sem tam mezi změtí kusů dřeva a železa na podlaze kovárný. Náhle jsem za sebou zaslechl kroky. Byl to hostinský, díval se zlým pohledem zpod nasupeného hustého obočí a jeho odpudivá tvář byla zruzněna zlobou.

V ruce držel krátkou okovanou hůl a blížil se k nám tak výhrůžně, že jsem byl opravdu rád, když jsem v kapse nahmatал revolver. „Zatracení špehouni!“ zařval chlap. „Copak hledáte?“

„Ale, ale, pane Reubene Hayesi,“ řekl Holmes klidně, „člověk by mýsl, že se bojíte, abychom tu něco nenašli.“

Chlap se s nadlidským úsilím ovládl a zkřivil ústa, jako by se chtěl pousmát, takže vypadal ještě výhrůžněji, než když se předtím mračil.

„Bude mě těšit, když v mý kovárně něco najdete,“ řekl. „Koukněte, pane, nemám rád lidi, kteří se mi potloukají po domě bez mýho dovolení. Čím dřív mi zaplatíte a zmizíte, tím budu radši.“

„Dobrá, pane Hayesi, nic ve zlém,“ řekl Holmes. „Šli jsme se podívat na vaše koně. Myslím ale, že nakonec půjdu přece jen pěšky. Doufám, že to není daleko.“

„Slabý dvě míle k bráně zámku. Tou cestou vlevo.“ Sledoval nás nenávisným pohledem, dokud jsme nezmizeli z jeho pozemku.

Nedošli jsme daleko, neboť Holmes se zastavil, jakmile jsme zašli za první zákrut cesty.

„V té hospodě přihořivalo, jak se říká,“ pronesl Holmes. „Zdá se mi, že při každém kroku, kterým se odtamtud vzdaluji, je mi větší zima. Ne, ne, nemohu ho pustit jen tak ze zřetele.“

„Jsem přesvědčen,“ řekl jsem, „že tenhle Reuben Hayes ví o celé věci všechno. Ten padouch se sám usvědčoval.“

„Učinil na vás takový dojem? Má koně, má kovárnu. Ano, hospoda U bojovného kohouta je opravdu zajímavá. Myslím, že si ji ještě jednou nenápadně prohlédneme.“

Za námi se táhl kopec s dlouhým svahem, pokrytý šedými balvany. Sešli jsme ze silnice a začali stoupat do vršku, když jsem pojednou zahlédl, že od zámku přijíždí nějaký bicyklista.

„K zemi, Watson!“ zvolal Holmes a položil mi dlaň na rameno. Jen taktak že jsme stačili ulehnout a bicyklista se přehnal kolem nás po silnici. V oblacích prachu jsem zahlédl smrtelně bílý vzrušený obličej. Každý jeho rys vyjadřoval hrůzu, ústa měl otevřená a oči

divoce upřené před sebe. Vypadal jako nějaká nepovedená karikatura úpravného Jamese Wildera, kterého jsme potkali včera večer.

„Vévodův tajemník!“ zvolal Holmes. „Pojďme, Watsone, musíme se podívat, co má za lubem.“

Škrábali jsme se z balvanu na balvan, až jsme se octli na místě, odkud jsme mohli průčelí hospody dobře pozorovat. Wilderův velocipéd byl opřen o zeď vedle vchodu. Před domem se nic nehýbalo a v oknech jsme rovněž nikoho nezahlédli. Za vysokými věžemi zámku Holderness zapadalo slunce a pomalu se stmívalo. Viděli jsme, jak se ve stáji rozsvítily dvě lucerny, a zanedlouho poté zarachotila kola bryčky, když vyjela na silnici a rychle uháněla směrem k Chesterfieldu.

„Co o tom soudíte, Watsone?“ zašeptal Holmes.

„Vypadá to jako útěk.“

„Pokud jsem mohl vidět, seděl v bryčce pouze jeden člověk. Určitě to nebyl pan James Wilder, protože ten stojí tamhle ve dveřích.“

V temnu se objevil narudle osvětlený obdélník. Uprostřed stála tmavá postava tajemníka, který s hlavou nachýlenou dopředu pátravě vyhlížel do noci. Zřejmě na někoho čekal. Pak se konečně na silnici ozvaly kroky, proti světlu se na okamžik objevila druhá postava, dveře se zavřely a vše se znovu zahalilo do tmy. Po pěti minutách se rozsvítilo okno v prvním patře.

„K Bojovnému kohoutu chodí podivní hosté,“ řekl Holmes.

„Výčep je z druhé strany.“

„Přesně tak. Tohle budou asi takzvaní soukromí hosté. Co u všech všudy pohledává v téhle noční hodině pan James Wilder v takové putyce a kdo je ten společník, s nímž tu má schůzku? Pojďte, Watsone, musíme se toho odvážit a podívat se na ně zblízka.“

Společně jsme slezli na silnici a kradmo jsme se přiblížili k domovním dveřím hostince. Bicykl stál opřen o zeď. Holmes rozškrtl zápalku a přidržel plamínek u zadního kola. Zaslechl jsem,

jak se přidušeně zasmál, když světlo padlo na spravovanou pneumatiku Dunlop. Přímo nad námi bylo osvětlené okno.

„Musím tam nakouknout, Watsone. Když se trochu nahnrbíte a přidržíte se rukama zdi, možná že to dokážu.“

Za okamžik mi už stál na ramenou, ale vzápětí zase slezl.

„Pojďte, příteli,“ řekl Holmes, „dnes jsme se už napracovali dost. Myslím, že jsme zjistili všechno, co se zjistit dalo. Do školy máme hodný kus cesty, a čím dříve vyrazíme, tím lépe.“

Po celou únavnou cestu přes rašeliniště Holmes sotva promluvil, a když jsme přišli ke škole, nevešel dovnitř, ale kráčel dál na nádraží v Mackletonu, aby odeslal několik telegramů. Pozdě v noci jsem ho slyšel utěšovat doktora Huxtabla, kterého zdrtila zpráva o tragickém skonu učitele němčiny. Když potom Holmes vstoupil do našeho pokoje, vypadal stejné svěží, jako když jsme ráno vyrazili. „Všechno pokračuje dobře, příteli,“ řekl. „Slibuji vám, že do zítřejšího večera bude celá záhada rozřešena.“

Nazítří v jedenáct hodin dopoledne kráčeli jsme – můj přítel a já – proslulým tisovým stromořadím zámku Holderness. Velkolepým vchodem v alžbětinském slohu jsme byli uvedeni do vévodovy pracovny. Našli jsme tam pana Jamese Wildera. Tvářil se vážně a zdvořile, ale v očích mu dosud zůstala stopa vytržitého výrazu z minulé noci a ve tváři mu neklidně cukalo.

„Přišli jste navštívit Jeho Milost? Lituji, ale vévodovi není právě nejlépe. Poslední tragické zprávy ho velmi rozrušily. Včera odpoledne jsme od doktora Huxtabla obdrželi telegram a dověděli se o vašem objevu.“

„Musím s vévodou mluvit, pane Wildere.“

„Vévoda dlí ve svých komnatách.“

„Pak musím jít za ním.“

„Obávám se, že je v ložnici.“

„Pak za ním musím do ložnice.“

Z Holmesova chladného a neoblomného vystupování tajemník pochopil, že další úhyby jsou marné.

„Dobrá, pane Holmesi, oznámím mu, že jste tady.“

Vznešený šlechtic se objevil až za půl hodiny. Jeho tvář vypadala ještě mrtvolněji než jindy, ramena mu sklesle visela a zdálo se, že od včerejšího rána velmi zestárl. Pozdravil nás se vši zdvořilostí a posadil se ke stolu. Rudý vous mu splýval až na desku stolu.

„Nuže, pane Holmesi?“ řekl.

Můj přítel se však upřeně díval na tajemníka, který stál u křesla svého pána.

„Domnívám se, Vaše Milosti, že bych v nepřítomnosti pana Wildera mohl mluvit otevřeněji.“

Tajemník zbledl a změřil si Holmese zlobným pohledem.

„Když si Vaše Milost přeje –“

„Ano, ano, bude lépe, když půjdete. Nuže, pane Holmesi, co mi chcete povědět?“

Můj přítel vyčkal, až se za tajemníkem zavřely dveře.

„Vaše Milosti, od doktora Huxtabla se mému kolegovi doktoru Watsonovi a mně dostalo ujištění, že v tomto případě byla vypsána jistá odměna. Rád bych měl tuto skutečnost potvrzenou přímo od vás.“

„Je tomu tak, pane Holmesi.“

„Pokud jsem dobře informován, nabízíte pět tisíc liber tomu, kdo vám sdělí místo pobytu vašeho syna.“

„Ano.“

„A dalších tisíc liber tomu, kdo uvede jméno osoby či osob, které ho vězní?“

„Přesně tak.“

„Těmi osobami se tedy nepochybně rozumí nejen únosci, ale i osoby, které se spolčily k tomu, aby chlapce držely v zajetí?“

„Ano, ano,“ vzkřikl vévoda netrpělivě. „Když svou práci provedete dobře, pane Sherlocku Holmesi, nebudete mít důvod stěžovat si na mé skrblictví.“

Můj přítel si zamnul štíhlé ruce s tak neskrývanou lačností po penězích, až mě to překvapilo, protože jsem znal jeho skromnost.

„Mám dojem, že šeková knížka Vaší Milosti leží na stole,“ řekl. „Byl bych rád, kdybyste mi laskavě vystavil šek na šest tisíc liber.“

Bude jistě dobře, když mi dáte křížený šek. Mám účet u Depozitní a diskontní banky, pobočka v Oxford Street.“

Jeho Milost seděla vážně a vzpřímeně v křesle a pozorovala Holmesa ledovým pohledem.

„To má být šprým, pane Holmesi? V této záležitosti nehodlám žertovat.“

„Vůbec ne, Vaše Milosti. V životě jsem nemluvil vážněji.“

„Co tím tedy chcete říci?“

„Chci říci, že tu odměnu jsem si zasloužil. Víím, kde je váš syn, a znám aspoň některé z osob, které ho vězní.“

Vévodův rudý vous se nápadně odrážel na pozadí jeho smrtelně bledého obličeje.

„Kde je můj syn?“ pronesl, těžce oddychuje.

„Je – či včera v noci byl – v hospodě U bojovného kohouta, asi dvě míle od brány vašeho parku.“

Vévoda znovu klesl do křesla.

„A kdo jsou ti viníci?“

Holmesova odpověď mě ohromila. Rychle pokročil vpřed a položil vévodovi ruku na rameno.

„Viník jste vy,“ řekl. „A teď, Vaše Milosti, vás budu prosit o ten šek.“

Nikdy nezapomenu na to, jak vévoda vyskočil z křesla a zalapal rukama jako člověk padající do propasti. S velkým přemáháním se konečně znovu posadil a skryl tvář do dlaní. Několik minut trvalo, než opět promluvil.

„Co všechno víte?“ otázal se konečně, aniž pozvedl hlavu.

„Viděl jsem vás včera večer pohromadě.“

„Vím o tom ještě někdo – kromě vašeho přítele?“

„S nikým jsem o tom nemluvil.“

Vévoda se chopil třesoucími prsty pera a otevřel šekovou knížku.

„Dodržím slovo, pane Holmesi. Vystavím vám šek, i když informace, které jste získal, mi nejsou příliš vítané. Když jsem vypisoval tu odměnu, netušil jsem ještě, k jak nešťastnému zvratu

dojde. Ale vy i váš přítel jste lidé, kteří dovedou zachovat tajemství, že, pane Holmesi?“

„Nerozumím vám dobře, Vaše Milosti.“

„Budu mluvit otevřeně, pane Holmesi. Zatím o té věci víte pouze vy dva a není třeba, aby se zpráva dál šířila. Mám za to, že vám dlužím dvanáct tisíc liber, vidíte?“

Holmes však s úsměvem zavrtěl hlavou.

„Obávám se, Vaše Milosti, že tu záležitost tak snadno nesprovedíte ze světa. Musíme vzít v úvahu, že ten učitel přišel o život.“

„Ale o tom James nic nevěděl. Nemůžete ho za to činit odpovědným. Ten skutek má na svědomí padouch, kterého si naneštěstí vzal za pomocníka.“

„Podle mého názoru, Vaše Milosti, jakmile se člověk propůjčí k zločinu, bere na sebe mravní odpovědnost také za jiné zločiny, které z toho vzejdou.“

„Mravně ano, pane Holmesi. Máte nepochybně pravdu. Není ale vinen v očích zákona. Člověk nemůže být odsouzen pro vraždu, při které nebyl přítomen a kterou si oškliví a protiví stejně jako vy sám. Jakmile se o ní James dověděl, okamžitě se mi ke všemu přiznal, plný hrůzy a výčitek. Neztrácel ani chvíli, aby se od vraha distancoval. Oh, pane Holmesi, vy ho musíte zachránit – musíte ho zachránit! Říkám vám, že ho musíte zachránit!“ Vévoda ztratil poslední zbytek sebevlády, chodil po pokoji s křečovitě staženým obličejem a lomil rukama. Nakonec se přece jen znovu ovládl a usedl ke stolu. „Vážím si toho, že jste nejdříve přišel za mnou a nemluvil o tom s nikým jiným,“ řekl. „Aspoň se můžeme poradit, jak hrozící skandál nejlépe ututláme.“

„Přesně tak,“ řekl Holmes. „Domnívám se, Vaše Milosti, že toho dosáhneme jediné tak, že k sobě budeme naprosto upřímní. Jsem ochoten Vaší Milosti ze všech sil pomoci, a právě proto musím znát celou situaci do nejmenších podrobností. Myslím, že se vaše slova týkala pana Jamese Wildera a ten že vrahem není.“

„Nikoli, vrah uprchl.“

Sherlock Holmes se zdvořile usmál.

„Patrně jste. Vaše Milosti, dosud neslyšel, jaké pověsti se těším, protože jinak byste se nedomníval, že je tak snadné přede mnou uprchnout. Na můj příkaz byl pan Reuben Hayes včera v jedenáct hodin večer v Chesterfieldu zatčen. Dnes ráno, než jsme odešli ze školy, oznámila mi to místní policie telegraficky.“

Vévoda se opřel v křesle a užasle zíral na mého přítele.

„Zdá se mi, že vládnete nadlidskými silami,“ řekl. „Tak Reubena Hayese sebrali? To rád slyším, jen aby se to ale neobrátilo proti Jamesovi.“

„Vašemu tajemníkovi?“

„Nikoli. Mému synovi.“

Ted' byla řada na Holmesovi, aby se zatvářil překvapeně.

„Přiznám se, že mi říkáte úplnou novinu, Vaše Milosti. Musím vás požádat o bližší vysvětlení.“

„Nebudu před vámi nic tajit. Souhlasím s vámi, že jen úplná otevřenost, jakkoli pro mne bolestná, je nejlepší způsob, jak rozetnout tuto zoufalou situaci, do které nás přivedla Jamesova ztřeštěnost a žárlivost. Když jsem byl mladý, pane Holmesi, zamiloval jsem se, jak se člověk může v životě zamilovat pouze jedenkrát. Požádal jsem tu dámu o ruku, ale ona mne odmítla, protože by nerovný sňatek mohl zničit mou kariéru. Kdyby zůstala naživu, jistě bych se byl neoženil s žádnou jinou. Ta žena však zemřela a zanechala jediného syna, kterého jsem z lásky k ní hýčkal a vychovával. Před světem jsem se k němu nesměl přiznat, ale umožnil jsem mu nejlepší vzdělání, a když dospěl, nechal jsem si ho u sebe. On však odkryl mé tajemství a od té doby vůči mně uplatňoval svůj nárok, jinak hrozil vyvolat veřejný skandál, který by se mi zhloubi duše protivil. Jeho přítomnost nepříznivě ovlivnila můj manželský život. Hlavně však od samého začátku nenáviděl mého legitimního syna a choval vůči němu zášť. Patrně se zeptáte, proč jsem za takových okolností s Jamesem bydlel pod jednou střechou. Odpovím vám, že to bylo proto, jelikož jsem v jeho tváři viděl podobu jeho matky a z velké lásky k ní jsem podstupoval toto

nekonečné utrpení. Připomínal mi a oživoval v mých vzpomínkách všechno, co na ní bylo krásného. Nedokázal jsem ho poslat pryč. Ale tolik jsem se obával, aby Arturovi – totiž lordu Saltirovi – neprovedl nějakou špinavost, že jsem chlapce poslal do bezpečí na školu doktora Huxtabla.

James se seznámil s tím chlapem Hayesem, protože to byl můj nájemce a James s ním projednával obchodní záležitosti. Ten chlap byl odjakživa lotr, ale James se s ním nějakým podivným způsobem spřátelil. Vždy míval sklon stýkat se se špatnou společností. Když se James rozhodl lorda Saltira unést, použil služeb toho člověka. Vzpomínáte si, že jsem Arturovi právě toho posledního dne psal. Nuže, James můj dopis otevřel a přiložil lístek, v němž Artura žádal, aby se s ním sešel v lesíku blízko školy zvaném hájek. Použil jména vévodkyně, čímž přiměl chlapce k tomu, že přišel. V onen osudný večer odjel James do školy na bicyklu – svěřuji vám, k čemu se mi sám přiznal – a Arturovi řekl, že si ho matka přeje spatřit a bude na něj čekat na vřesovišti a že když Artur znovu přijde do lesíka o půlnoci, najde tam člověka s koněm, který ho k matce dovede. Chudák Artur padl do léčky. Na schůzku se dostavil a našel tam Hayese, který vedl poníka. Artur nasedl a oba se vydali na cestu. Podle všeho – třebaže se to James dozvěděl až včera – byli pronásledováni, Hayes pronásledovatele udeřil holí a ten svému zranění podlehl. Hayes pak dovedl Artura do svého hostince U bojovného kohouta a tam ho zavřel v horním pokoji. Pečovala o něj paní Hayesová, laskavá žena, ale dočista ve vleku svého krutého manžela.

Nuže, pane Holmesi, tak se věci měly, když jste před dvěma dny přijel. Já sám jsem neznal pravdu o nic víc než vy. Zajisté se ptáte, jaký důvod Jamese k tomu činu vedl. Odpovím vám, že jeho nenávist vůči mému synovi neznala mezí. Podle jeho názoru se měl univerzálním dědicem stát on sám, a byl rozezlen na zákony naší společnosti, které to znemožňují. Měl přitom i jiné plány. Žádal mě, abych změnil dědickou poslušnost, a domníval se, že to mohu učinit. Chtěl se mnou uzavřít dohodu. Vrátil by mi Artura pod

podmínkou, že dědickou posloupnost změním a v závěti ho učiním dědicem veškerého jmění. Dobře věděl, že se o své vůli nikdy neobrátil k policii o pomoc proti němu. Řekl jsem, že měl v úmyslu uzavřít se mnou tuto dohodu, ale ve skutečnosti k tomu nedošlo, protože události dostaly příliš prudký spád a on už nestačil své plány uskutečnit.

Jeho hanebné plány ztroskotaly ve chvíli, když jste našel Heideggerovu mrtvolu. Jamese tato zpráva vyděsila. Dověděli jsme se o tom včera, když jsme spolu seděli ve studovně. Doktor Huxtable nám poslal telegram. James byl tak zdrcen, že se mé dosavadní podezření změnilo v naprostou jistotu, a přímo jsem ho obvinil, že ten čin má na svědomí on. Dobrovolně se k němu doznal. Pak mě zapřisáhl, abych ještě tři dny uchoval jeho tajemství a poskytl tak jeho zločinnému společníku, obtíženému takovou vinou, příležitost zachránit si život. Podlehl jsem jako vždycky jeho prosbám a James okamžitě spěchal k Bojovnému kohoutu, aby Hayese varoval a poskytl mu prostředky k útěku. Sám jsem se tam nemohl odebrat za denního světla, abych na sebe neupoutal pozornost, ale jakmile nastala noc, spěchal jsem, abych svého drahého Artura spatřil. Našel jsem ho ve zdraví a v bezpečí, ale nevýslovně zdrceného, neboť byl svědkem onoho strašného činu. Poněvadž jsem dal slovo, nakonec jsem souhlasil – i když mi to nebylo po vůli – aby Artur ještě tři dny zůstal v péči paní Hayesové. Bylo totiž zřejmé, že nelze policii oznámit, kde chlapec je, a neříci přitom, kdo je vrahem, a na druhé straně jsem neviděl možnost, jak potrestat vraha, aniž by to mému nešťastnému Jamesovi zničilo život. Žádal jste mne o upřímnost, pane Holmesi, a já vás vzal za slovo, a proto také jsem vám teď vyprávěl všechno a nepokoušel se nic skrývat ani zatajovat. Je řada na vás, abyste mi oplatil stejnou mincí.“

„To také učiním,“ řekl Holmes. „Především bych vás rád upozornil, Vaše Milosti, že v očích zákona jste se octl ve velmi špatném světle. Neohlásil jste zločin a napomohl vrahovi k útěku. I

peníze, které dal James Wilder svému společníkovi, aby mu umožnil útěk, jistě pocházejí z peněženky Vaší Milosti.“

Vévoda souhlasně přikývl.

„To je ovšem velmi vážné. Podle mého mínění je však větší provinění to, jak jste se zachoval k svému mladšímu synovi. Nechal jste ho tři dny v tom doupěti.“

„Oni mi svatosvaté slíbili...“

„Co znamenají sliby takových lidí? Nemáte žádnou záruku, že vašeho syna neodvezou zas někam jinam. Abyste vyhověl provinilému staršímu synovi, vystavil jste bezprostřednímu a zbytečnému nebezpečí svého nevinného mladšího syna. Takové jednání je neomluvitelné!“

Pyšný pán z Holdernesse nebyl rozhodně zvyklý na to, aby ho někdo tak ostře káral v jeho vévodském sídle. Do tváři se mu vehnala krev, ale svědomí mu prikazovalo mlčet.

„Pomohu vám pod jedinou podmínkou. Zavoláte sluhu a necháte mě, abych mu dal příkazy, které uznám za vhodné.“

Vévoda beze slova stiskl tlačítko elektrického zvonku. Sluha vešel.

„Jistě rád uslyšíte,“ řekl Holmes, „že váš mladý pán byl nalezen. Vévoda si přeje, aby byl okamžitě vyslán kočár k Bojovnému kohoutu a přivezl odtamtud lorda Saltira domů.“

„A teď,“ řekl Holmes, jakmile potěšený lokaj vyšel, „když jsme zajistili budoucnost, můžeme si dovolit větší toleranci i k minulosti. Nemám úřední detektivní licenci, a pokud bude učiněno spravedlnosti zadost, není důvodu, abych odhaloval, co vím. Pokud jde o Hayese, nemám, co bych dodal. Čeká ho šibenice a nevynasnažím se ani v nejmenším, abych ho před ní zachránil. Co prozradí, nemohu říci, ale Vaše Milost mu jistě dá na srozuměnou, že je v jeho zájmu, aby mlčel. Podle názoru policie mohl unést chlapce proto, aby vymáhal výkupné. Když na to policie nepříjde sama, nemám důvod, abych ji upozorňoval, že se na celou záležitost mají dívat z širšího hlediska. Chci však Vaši Milost varovat, že další

přítomnost Jamese Wildera v této domácnosti může přivodit pouze nesnáze.“

„To chápu, pane Holmesi, a už jsem zařídil, že mě navždy opustí a půjde si hledat štěstí do Austrálie.“

„V tom případě, Vaše Milosti, ježto jste sám přiznal, že všechny neshody ve vašem manželství působila jeho přítomnost, doporučuji vám, abyste vévodkyni vyšel vstříc a pokusil se obnovit vztahy, které byly tak nešťastně přerušeny.“

„I to jsem již zařídil, pane Holmesi. Dnes ráno jsem napsal vévodkyni.“

„Nuže tedy,“ řekl Holmes a povstal, „potom si já i můj přítel můžeme blahopřát, že jsme během své krátké návštěvy ve zdejší kraji dospěli k tomuto příznivému výsledku. Chtěl bych osvětlit ještě jednu drobnost. Hayes okoval koně podkovami, které zanechávají stopy kravských kopyt. Poradil mu ten neobvyklý uskok pan Wilder?“

Vévoda se na chvíli zamyslel a na tváři se mu rozhostil výraz velikého překvapení. Pak otevřel dveře a zavedl nás do místností zařízené jako muzeum. Přistoupil k vitríně v rohu a ukázal na nápis.

„Tyto podkovy,“ stálo tam, „byly nalezeny v hradebním příkopu zámku Holdernesse. Jsou vykovány do tvaru kravského kopyta, aby svedly ze stopy pronásledovatele. Patřily podle všeho některému z loupežných rytířů, kteří ve středověku sídlili na zámku Holdernesse.“

Holmes otevřel vitrínu a navlhčeným prstem přejel po podkově. Na pokožce mu ulpěla tenká šmouha čerstvého bláta.

„Děkuji vám,“ řekl a přiklopil skleněné víko. „To je druhý nejzajímavější předmět, který jsem zde spatřil.“

„A který byl ten první?“

Holmes přeložil šek a pečlivě jej zasunul do tobolky. „Jsem chudý člověk,“ řekl, něžně na ni poklepal a zastrčil ji do hlubin náprsní kapsy.

ČERNÝ PETR

Nikdy jsem nepoznal svého přítele v lepší duševní a tělesné formě, než v jaké byl v roce 1895. Jeho rostoucí věhlas mu získal ohromnou klientelu a dopustil bych se indiskrétnosti, kdybych pouhým náznakem prozradil jména některých vznešených klientů, kteří překročili náš skromný práh v Baker Street. Holmes však, jako všichni velcí umělci, žil pro své umění, a kromě případu vévody z Holdernessu zřídka kdy požadoval za svá neocenitelné služby větší honorář. Byl tak nezištný – či tak rozmarný – že často odepřel pomoc mocnému a bohatému muži, když problém nevzbudil jeho sympatie, kdežto jindy věnoval celé týdny nejušilovnějšího pátrání záležitosti některého skromného klienta, jehož případ se vyznačoval zvláštními a dramatickými rysy, které rozněcovaly jeho obrazotvornost a dráždily jeho důvtip.

V pamětihodném roce 1895 upoutala jeho pozornost zajímavá a velmi pestrá řada případů. Počínaje pověstným vyšetřováním příčin nenadálé smrti kardinála Tosky – pátrání prováděl na výslovnou papežovu žádost – až k zatčení proslulého pěstitele kanárů Wilsona, jímž byla odstraněna morová skvrna z londýnského East Endu. Vzápětí za těmito dvěma vyhlášenými případy následovala tragédie v Lesníkově závěťi a velmi temné okolnosti obestírající smrt kapitána Petera Careyho. Vyprávění o činech Sherlocka Holmese by nebylo úplné, kdyby neobsahovalo i vylíčení tohoto zcela neobyčejného případu.

Protože v prvním červencovém týdnu nebyl můj přítel často na delší dobu v našem bytě k zastížení, věděl jsem, že na něčem pracuje. To, že mezitím přišlo do jeho bytu několik drsně vypadajících mužů, kteří se přeptávali na kapitána Basila, prozradilo mi, že Holmes kdesi pracuje pod jedním z četných převleků a nepravých jmen, jimiž skrýval svou totožnost. Můj přítel měl v různých částech Londýna nejméně pět útulků, v nichž se mohl přestrojovat. O své práci mi neřekl nic a neměl jsem ve zvyku na

něm vyzvídat. První určitější náznak, který mi poskytl o zaměření svého pátrání, byl věru neobyčejný. Vyšel z domova před snídání a já jsem právě zasedl ke stolu, když vrazil do místnosti, s kloboukem naraženým na hlavě a v podpaždí nesl jako deštník velký ozubený oštěp.

„Pro milosrdenství boží, Holmesi!“ zvolal jsem. „Snad jste se s tímhle neprocházel po Londýně?“

„Zašel jsem si k řezníkovi a zpátky.“

„K řezníkovi?“

„A vracím se s báječnou chutí k jídlu. Mohu potvrdit, milý Watsoně, že je dobře zacvičit si před snídání. Vsadím ale, že neuhodnete, jak a s čím jsem cvičil.“

„Nehodlám se o to ani pokoušet.“

Zasmál se, když si naléval kávu.

„Kdybyste byl nahlédl do zadní místnosti Allardykova krámu, viděl byste, jak se na háku houpe zabítý vepř a jak jeden pán, vysvlečený z kabátu, do něho prudce bodá touhle zbraní. Ta energická osoba jsem byl já a přesvědčil jsem se, že ani při nejkrajnějším úsilí nejsem s to vepře jednou ranou probodnout. Nechtěl byste to zkusit vy?“

„Za nic na světě. Proč jste to ale dělal?“

„Protože se mi zdálo, že to možná nepřímo souvisí s tajemným případem v Lesníkově závětrí. Hopkinsi, dostal jsem váš telegram včera večer a očekávám vás. Pojd'te a posnídejte s námi.“

Náš návštěvník byl neobyčejně bystrý muž, asi třicátník, v tvídovém obleku nenápadné barvy, ale vzpřímeného držení těla jako někdo, kdo je zvyklý nosit stejnokroj. Naráz jsem v něm poznal Stanleyho Hopkinse, mladého policejního inspektora, jehož budoucnost považoval Holmes za velice nadějnou, zatímco on zas projevoval k vědeckým metodám proslulého amatéra žakovskou úctu a obdiv. Zachmuřený Hopkins usedl s hluboce sklíčeným výrazem.

„Ne, děkuji vám, pane. Posnídal jsem už, než jsem k vám přišel. Strávil jsem noc ve městě, protože jsem přijel již včera podat hlášení.“

„A jak to vaše hlášení znělo?“

„Nezdar – naprostý nezdar, pane.“

„Neučinil jste žádný pokrok?“

„Žádný.“

„Ale, ale! Musím se na ten případ podívat sám.“

„Nic si víc nepřeju, pane Holmesi. Je to má první velká příležitost, a já jsem bezradný. Buďte tak hodný a podejte mi pomocnou ruku.“

„Nu, náhodou jsem právě bedlivě přečetl zprávu o dosavadním stavu úředního šetření. Mimochodem, jak si vysvětlujete ten váček na tabák, který se našel na místě zločinu? Neposkytuje žádnou stopu?“

Hopkins se na Holmese překvapeně podíval.

„Byl to váček zavražděného, pane. Uvnitř jsou jeho iniciály. Váček je z tulení kůže – a její vlastník byl ostřílený lovec tuleňů.“

„Jenomže neměl žádnou dýmku.“

„Ano, pane, žádnou dýmku jsme nenalezli. Ve skutečnosti kouřil ten muž hrozně málo. Tabák ale mohl mít u sebe pro své přátele.“

„Nepochybně. Zmiňuji se o tom jedině proto, že kdybych byl sám pověřen vyšetřováním tohoto případu, zvolil bych nejspíš ten váček za výchozí bod svého pátrání. Avšak můj přítel doktor Watson o téhle věci nic neví, a proto bych se nehněval, kdybych ještě jednou vyslechl celý sled událostí. Buďte tak hodný a stručně nám vylište hlavní rysy případu.“

Stanley Hopkins vytáhl z kapsy list papíru.

„Mám zde několik údajů, které vám poskytnou obrázek o kariéře mrtvého, kapitána Petera Careyho. Narodil se roku 1845 – bylo mu tedy padesát let. Patřil k nejodvážnějším a nejúspěšnějším lovcům tuleňů a velryb. Roku 1833 velel parníku Mořský jednorožec z Dundee. Potom podnikl ještě několik úspěšných plaveb a o rok později, v roce 1884, odešel na odpočinek. Poté několik let cestoval

pro zábavu a posléze si zakoupil malou usedlost, zvanou Lesníkovo závětrí, poblíž Forest Row v sussexském hrabství. Tam bydlel šest let a tam také před týdnem zemřel.

Byl to v mnoha ohledech zvláštní muž. Ve všedním životě byl přísný puritán – člověk věčně zachmuřený a zamlklý. V jeho domácnosti žila jeho žena, dvacetiletá dcera a dvě služky. Ty se neustále střídaly, neboť služba nebyla právě příjemná, a někdy byla dokonce zcela nesnesitelná. Ten člověk se občas opíjel a tu se z něho stával učiněný ďábel. Je o něm známo, že ženu a dceru vyhnal z domu třeba o půlnoci, bil je a honil po sadě, až svým křikem probudily celou vesnici.

Jednou byl obžalován pro surové napadení starého faráře, který ho navštívil, aby mu jeho chování vytkl. Krátce a dobře, musel byste dlouho hledat, pane Holmesi, než byste našel nebezpečnějšího muže, než byl tenhle Peter Carey, a slyšel jsem, že se choval stejně, když byl kapitánem své lodi. Námořníci ho znali pod přezdívkou Černý Petr. To jméno dostal nejen pro svou snědou tvář a barvu mohutného plnovousu, ale také pro nálady, kterými naháněl strach celému svému okolí. Nemusím snad dodávat, že jím všichni sousedé opovrhovali a vyhýbali se mu. Nad jeho strašným koncem jsem od nikoho neslyšel jediné slovo lítosti.

V zápise o předběžném šetření jste, pane Holmesi, zajisté četl o kajutě onoho muže, ale váš přítel o ní patrně neslyšel. Carey si několik set yardů od svého domu postavil dřevěnou chatu, které říkal kajuta, a v noci tam vždy přespával. Byla to jediná místnost – šestnáct stop dlouhá a deset široká. Klíč k ní nosil Carey u sebe, sám si stlal postel, uklízel v pokojíku a nikomu nedovolil, aby mu přestoupil práh. Na každé straně kajuty jsou okénka, zastřená záclonami, která dosud nikdy nebyla otevřena. Jedno okénko je obráceno k silnici, a když v noci uvnitř svítilo světlo, lidé si na okno ukazovali a divili se, co tam asi Černý Petr dělá. A právě to okno, pane Holmesi, nám poskytlo jednu z několika málo opor pro naše pátrání.

Vzpomínáte si možná, že dva dny před vraždou se jistý kameník jménem Slater vracel z Forest Row. Když kráčil kolem usedlosti, byla asi jedna hodina s půlnoci. Zastavil se a zadíval se na osvětlený čtverec, který ještě zářil mezi stromy. Přisahal, že na zácloně zřetelně viděl profil mužské hlavy a že to nebyl stín Petera Careyho, kterého dobře znal. Ta mužská tvář měla rovněž vousy, ale krátké a zježené dopředu, zcela rozdílné od kapitánových vousů. To tvrdí onen muž, sám však předtím dvě hodiny vysedával v hospodě a od silnice k oknu je dosti daleko. Mimoto šlo o pondělní noc, a vražda byla spáchána ve středu.

V úterý byl Peter Carey v nejchmurnější náladě, opilý, a počínal si divoce jak nebezpečný dravec. Toulal se kolem domu a ženy uprchly, když ho slyšely přicházet. Pozdě večer se odebral do své chaty. Kolem druhé hodiny ranní zaslechla jeho dcera, která spala u otevřeného okna, ve směru od chaty strašný výkřik. Nebylo však nijak nezvyklé, že Carey v opilství řval a křičel, takže si toho dcera dál nevšímalá. Když ráno v sedm hodin vstala jedna ze služek, zpozorovala, že dveře chaty jsou otevřené. Avšak ten muž vzbuzoval všude tak velkou hrůzu, že nadešlo poledne, než se někdo odvážil podívat, co se s ním stalo. Když služby otevřenými dveřmi nahlédly dovnitř, naskytl se jim takový pohled, že s tvářemi bledými jak smrt uprchly do vesnice. Za necelou hodinu jsem už byl na místě a ujal jsem se pátrání.

Nu, pane Holmesi, vy víte, že mám celkem dobré nervy. Dávám vám však své slovo, že když jsem strčil hlavu do chaty, celý jsem se otrásl. Uvnitř to jen bzučelo mouchami a masačkami a podlaha a stěny vypadaly jako někde na jatkách. Carey říkal tomu pokojíku kajuta a vskutku jako kajuta vypadal, neboť ve vás vzbuzoval dojem, že jste na lodi. Na jednom konci byla palanda, lodní truhla, námořní mapy, vyobrazení parníku Mořský jednorožec a řada lodních deníků na polici, všechno navlas takové jako v kapitánské kajutě. A uprostřed toho všeho byl sám kapitán. Tvář měl zkřivenou jako duše zatracená k věčným mukám a tmavé vousy se mu zježily při smrtelném zápase. Široká prsa mu proklála ocelová harpuna,

kteřá se zaryla hluboko do dřevěné stěny za mrtvým tělem. Byl napíchnutý jako nějaký brouk na lepence. Ovšemže byl nadobro mrtev, a to od okamžiku, kdy vyrazil ten úzkostný výkřik.

Znám vaše metody, pane, a také jsem jich použil. Dřív než jsem dovolil, aby se čímkoli hnulo, velice bedlivě jsem prozkoumal půdu v okolí i podlahu v chatě. Nenašel jsem tam však žádné stopy.“

„Totiž – žádné jste neviděl.“

„Ujišťuji vás, pane, že tam žádné nebyly.“

„Můj milý a dobrý Hopkinsi, vyšetřoval jsem mnoho zločinů, ale nevím o žádném, který by spáchal létající tvor. Pokud budou zločinci chodit po dvou, vždy zanechají na místě činu nějaké škrábnutí, nějaké otření nohy, nějakou drobnou změnu, kterou vědecky školený pozorovatel může odhalit. Je k neuvěření, že by místnost zbrocená krví nevykázala sebemenší stopu, která by nám mohla pomoci. Ze zprávy o předběžném šetření jsem zjistil, že jste přece jen některé předměty přehlédl.“

Mladý inspektor se při ironických poznámkách mého přítele zavrtěl.

„Provedl jsem pošetlost, že jsem vás nezavolał hned, pane Holmesi. Ale stalo se, už se to nedá napravit. Ano, v místnosti byly některé předměty zasluhující si pozornosti. Jedním z nich byla harpuna, kterou byl čin spáchán. Byla stržena ze stojanu u stěny. Dvě další tam zůstaly, ale držák na třetí byl prázdný. Na držadle harpuny stálo vyryto Parník Mořský jednorožec z Dundee. To podle všeho nasvědčuje, že zločin byl spáchán v návalu vzteku a že vrah popadl první zbraň, která mu padla do ruky. Skutečnost, že zločin byl spáchán ve dvě hodiny v noci, a že Peter Carey byl přesto úplně oblečen, vzbuzuje domněnku, že měl s vrahem smluvenou schůzku. To dotvrzuje i skutečnost, že na stole stála láhev rumu a dvě použité sklenky.“

„Ano, oba závěry lze připustit,“ pravil Holmes. „Našel jste kromě rumu v místnosti ještě jiné lihoviny?“

„Ano, na lodní truhle stály dvě karafy s brandy a s whisky. To ovšem pro nás není nikterak důležité, neboť obě byly plné, a nebylo z nich tedy pito.“

„Přesto prese všechno je ten nález významný,“ řekl Holmes. „Teď nám ale povězte něco víc o předmětech, která se vám zdají pro objasnění případu důležité.“

„Na stole jsem našel ten váček na tabák.“

„Na které straně stolu?“

„Ležel uprostřed. Je z drsné, srstnaté tulení kůže a zavazuje se koženým řemínkem. Na koženém jazýčku uvnitř jsou písmena P. C. Obsahoval asi půl unce silného námořnického tabáku.“

„Výborně! Co dále?“

Stanley Hopkins vytáhl z kapsy hnědý zápisník. Vnější desky byly odřené, listy vybledlé. Na první stránce stála písmena J. H. N. a datum 1883. Holmes položil zápisník na stůl a podle svého zvyku jej zevrubně zkoumal, zatímco Hopkins a já jsme mu nahlíželi přes rameno. Na druhé straně stála písmena C.P.R. a poté následovalo několik listů pokrytých číslicemi. Jiné záhlaví znělo Argentina, další Costarica, ještě další San Paulo a po každém z nich následovaly stránky značek a číslic.

„Co o tom soudíte?“ zeptal se Holmes.

„Vypadá to jako seznamy burzovních cenných papírů. Myslím, že J.H.N. jsou počáteční písmena jména nějakého makléře a ten C.P.R. je snad jeho klient.“

„Zkuste to s Kanadskou pacifickou železnicí – Canadian Pacific Railway,“ pravil Holmes.

Stanley Hopkins procedil mezi zuby kletbu a zařátou pěstí se udeřil do stehna.

„Jsem to ale osel!“ zvolal. „Je to samozřejmě tak, jak říkáte. Pak už jen zbývá vyřešit iniciály J.H.N. Prohlédl jsem si staré burzovní záznamy a v roce 1883 jsem mezi burzovními makléři a senzály nenašel nikoho, jehož jméno by těmito písmeny začínalo. Nicméně mám dojem, že je to naše nejdůležitější vodítko. Zajisté připustíte, pane Holmesi, že jsou to iniciály oné druhé osoby, která byla v chatě

- jinými slovy: počáteční písmena vrahova jména. Rovněž trvám na tom, že tento doklad týkající se cenných papírů nám poskytuje první náznak o pohnutce zločinu.“

Na tváři Sherlocka Holmesa bylo vidět, že je tímto novým vývojem zaražen.

„Musím uznat oba vaše body,“ pravil můj přítel. „Přiznávám, že jsem o zápisníku ve zprávě o předběžném šetření nečetl. Tím se mění teorie, kterou jsem si zatím o případu utvořil. Snažil jste se vypátrat některé cenné papíry v zápisníku uvedené?“

„Vedeme v tomto směru pátrání, ale úplný rejstřík akcionářů zmíněných jihoamerických společností se bohužel nachází v Jižní Americe. Uplyne patrně několik neděl, než majitele akcií zjistíme.“

Holmes mezitím prohlížel desky zápisníku pod lupou. „Vidím tu cosi tmavého,“ pravil.

„Ano, pane. Je to skvrna od krve. Říkal jsem vám, že jsem zápisník zvedl z podlahy.“

„Byla na něm ta krvavá skvrna nahoře, nebo dole?“

„Byla na straně obrácené k podlaze.“

„To ovšem svědčí o tom, že zápisník padl na zem až po spáchání zločinu.“

„Přesně tak, pane Holmesi. Uvažoval jsem o tom a usoudil jsem, že vrah zápisník upustil při svém kvapném útěku. Ležel poblíž dveří.“

„Předpokládám, že v pozůstalosti žádný z těch cenných papírů nalezen nebyl.“

„Nikoli, pane.“

„Máte důvodné podezření, že bylo něco uloupeno?“

„Nikoli, pane. Zdá se, že na nic nebylo sáhnuo.“

„Dobrotivé nebe, toť opravdu neobyčejně zajímavý případ. Nalezl se tam také nůž, že ano?“

„Ano, nůž v pouzdře. Ležel u nohou mrtvého. Paní Careyová v něm poznala majetek svého muže.“

Holmes se na chvíli zamyslel.

„Věru,“ řekl posléze, „myslím, že si přece jen s vámi vyjedu, abych se porozhlédl po místě činu.“

Stanley Hopkins vykřikl radostí.

„Děkuji vám, pane. Spadl mi kámen ze srdce.“

Holmes inspektorovi vyčítavě pohrozil prstem.

„Před týdnem by to pro mne byl snazší úkol,“ pravil. „Ale ani teď nebude má návštěva zcela bez užitku. Watsone, můžete-li se uvolnit, budu velmi rád, když mě doprovodíte. Objednejte laskavě fiakr, Hopkinsi, a za čtvrt hodiny můžeme vyjet do Forest Row.“

Vystoupili jsme na malém venkovském nádraží a několik mil jsme jeli zbytky rozlehlých lesů, kdysi částí oné obrovské lesní divočiny, která tak dlouho zadržovala saské nájezdníky – jedním z oněch neproniknutelných „wealdů“, jež byly šedesát let baštou Británie. Viděli jsme rozsáhlé mýtiny, na nichž vznikly první železné hutě a kde byly vyvrácené stromy, neboť se jich používalo jako paliva při tavbě rudy. Tento průmyslový obor strhla na sebe nyní bohatší ložiska na severu země, a kromě zpustošených lesů a velikých jam v zemi už zde nic nepřipomíná rušnou minulost. Klikatá cesta mezi poli vedla k rozlehlému kamennému domu, který stál na pasece. Poblíž silnice, obklopený ze tří stran křovinami, spatřili jsme malý dřevěný domek; dveřmi a jedním oknem byl obrácený k nám. Octli jsme se na scéně vraždy.

Stanley Hopkins nás nejprve zavedl do stavení, kde nás představil hubené, šedovlasé ženě, vdově po zavražděném, jejíž vyzáblá tvář, zbrázděná hlubokými vráskami, a zrudlé oči s uhýbavým výrazem hrůzy prozrazovaly léta strádání a špatného zacházení, jež byla nucena snášet. Byla s ní její dcera, bledá, plavovlasá dívka. Vzдорovitě po nás blýskla očima a řekla nám, že je ráda, že její otec je mrtev. Prohlásila, že blahořečí ruce, která ho sprovedla ze světa. Byla to strašná domácnost, jakou si Černý Petr vytvořil, a pocítili jsme úlevu, když jsme se opět octli na slunci a kráčeli po poli pěšinkou vyšlapanou nohama mrtvého.

Chata byla prosté obydlí s dřevěnými stěnami, jednoduchou střechou, jedním oknem vedle dveří a druhým v protější stěně. Stanley Hopkins vytáhl z kapsy klíč a sklonil se, aby odemkl, když tu s pozorným a překvapeným výrazem na tváři se pojednou zarazil.

„Někdo si pohrával se zámekem,“ řekl.

A skutečně – měl pravdu. Dveřní výplň byla poškrábaná a porušeným nátěrem prosvítalo bílé dřevo, jako by se vše stalo teprve před chvílí. Holmes prozkoumal okno.

„Někdo se pokoušel násilím je otevřít. Ať už to ale byl kdokoli, vniknout dovnitř se mu nepodařilo. Nepochybně nějaký lupič amatér.“

„Je to nanejvýš podivné,“ pravil inspektor. „Přísahal bych, že tyhle stopy tu včera večer ještě nebyly.“

„Možná že to udělal některý zvědavý vesničan,“ nadhodil jsem.

„To je velice nepravděpodobné. Málokterý by se odvážil vstoupit na zdejší pozemky, a tím méně by se pokoušel vniknout násilím do kajuty. Co o tom soudíte, pane Holmesi?“

„Soudím, že štěstěna je nám velmi nakloněna.“

„Myslíte tím, že se ta osoba ještě vrátí?“

„Nejspíš ano. Přišla sem v domněnání, že nalezne dveře otevřené. Pokusila se vypáčit zámek čepelí malého perořízku. To se jí nepovedlo. Co tedy asi učiní?“

„Přijde příští noci znovu – s vhodnějším nástrojem.“

„To se domnívám také. A dopustili bychom se chyby, kdybychom tu nebyli, abychom ji mohli přivítat. Zatím mi dovolu, abych si prohlédl vnitřek kajuty.“

Stopy tragédie už byly odstraněny, avšak v malé místnosti zůstalo všechno zařízení tak, jak bylo oné noci, kdy byl zločin spáchán. Dvě hodiny zkoumal Holmes s krajně napjatou pozorností předmět za předmětem, avšak výraz jeho tváře zřetelně prozrazoval, že pátrání není úspěšné. Svou trpělivou prohlídku přerušil pouze jednou.

„Vzal jste něco z téhle police, Hopkinsi?“

„Ne. Neodnesl jsem nic.“

„Něco odtud odneseno bylo. Na téhle straně police je míň prachu než jinde. Snad tu ležela kniha nebo krabice. Inu, nedá se nic dělat. Zatím se projdeme krásnými okolními lesy, Watsone, několik hodin se budeme věnovat ptactvu a květinám. Hopkinsi, s vámi se tu setkáme později a uvidíme, zda se nám povede seznámit se blíž s pánem, který sem v noci zavítal na návštěvu.“

Bylo už po jedenácté, když jsme se postavili na číhanou. Hopkins chtěl, abychom ponechali dveře chaty otevřené, ale Holmes usoudil, že by to vzbudilo podezření neznámého. Dveře měly jednoduchý zámek a stačila čepel většího nože, aby západka zámku odskočila. Holmes rovněž navrhl, abychom nečekali v domku, ale zůstali venku v houštinách rostoucích pod druhým, odlehlejší oknem. Tak budeme moci pozorovat svého muže, jestliže rozsvítí světlo, a poznáme záměry jeho tajné noční návštěvy.

Byla to dlouhá a jednotvárná hlídka, spojená nicméně s jistým napětím, jaké pociťuje lovec, když čeká u napajedla na příchod žíznivé šelmy. Jaký divoký tvor se k nám asi přikrade z temnot? Bude to lýtý a surový tygr s vyceněnými tesáky a vystrčenými drápy, kterého lze zdolat teprve po tuhém boji, anebo nějaký tiše se plíživí šakal, nebezpečný pouze slabochům a hazardérům? V naprostém tichu jsme se schoulili mezi křovisky v očekávání toho, co mělo přijít. Naši hlídku nejprve oživovaly kroky několika opožděných venkovanů a hlasy doléhající sem z vesnice; postupně ale i tyto zvuky ustaly a kolem nás se rozhostilo naprosté ticho, rušené pouze údery věžních hodin ze vzdáleného kostela, které nám prozrazovaly, jak ubíhá noc, nebo šelestem drobného deště bubnujícího do klenby listů nad našimi hlavami. Odbilo půl třetí a nadešla nejtemnější hodina před svítáním, když tu jsme sebou všichni trhli, neboť vrátka u plotu tlumeně cvakla. Někdo vešel na pěšinu. Opět se rozhostilo na nějaký čas ticho, až jsem se začal obávat, že jde o falešný poplach, když tu jsme z opačné strany domku zaslechli kradmé kročeje a za chvíli skřípot a cinknutí kovu. Muž se zřejmě pokoušel vypáčit zámek! Tentokrát byl obratnější

anebo si přinesl lepší nástroj, protože vzápětí jsme zaslechli prudké rupnutí a vrznutí stěžejí. Ozvalo se škrtnutí sirky a za okamžik nato zalilo vnitřek domku poklidné světlo svíce. Přes průhlednou tylovou záclonu naše oči sledovaly, co se uvnitř děje.

Noční návštěvník byl mladý muž, slabý a hubený, s černým knírkem, který ještě zdůrazňoval smrtelnou bledost jeho tváře. Nebylo mu mnoho přes dvacet. Neviděl jsem dosud lidskou bytost, která by vypadala tak zoufale ustrašeně, neboť mu zjevně cvakaly zuby a chvěl se po celém těle. Byl oblečen jako člověk z lepší společnosti v norfolkský kabát a pumpky a na hlavě měl soukennou čepici. Pozorovali jsme ho, jak se vyděšeně rozhlíží kolem sebe. Potom postavil oharek svíčky na stůl a zmizel nám z dohledu, protože ustoupil do kouta. Vrátil se s velkou vázanou knihou, jedním z těch lodních deníků, které stály seřazeny vedle sebe na polici. Opřel se o stůl a chvatně listoval, až dospěl k hledanému záznamu. Potom s hněvivým posuňkem zaťaté ruky knihu sklapl, postavil ji na místo a sfoukl svíčku. Sotva se otočil, aby vyšel z chaty, uchopil jej Hopkins za límec a uslyšeli jsme jeho hlasitý povzdech, když pochopil, že byl dopaden. Rozsvítili jsme svíčku a spatřili zbědovaného zajatce, jak se chvěje a krčí v detektivově sevření. Svezl se na lodní truhlu a bezmocně pokukoval z jednoho na druhého.

„A teď – můj rozmilý,“ řekl Stanley Hopkins, „kdopak jste a co tu pohledáváte?“

Muž se poněkud vzpamatoval a snažil se znovu nabýt duševní rovnováhy.

„Vy jste asi detektivové, že?“ řekl. „Zřejmě si myslíte, že mám něco společného se smrti kapitána Petera Careyho. Ujišťuji vás, že jsem nevinný.“

„To uvidíme,“ řekl Hopkins. „Především – jak se jmenujete?“

„John Hopley Neligan.“

Povšiml jsem si, jak si Holmes s Hopkinsem vyměnili rychlé pohledy.

„Co jste tu pohledával?“

„Mohu mluvit důvěrně?“

„Ne, to tedy ne.“

„Proč bych vám to pak měl říkat?“

„Když nebudete odpovídat, mohlo by vám to u soudu přitížit.“

Mladík sebou trhl.

„Dobrá, povím vám to,“ řekl. „Nač bych to tajil? Nejsem ovšem rád, když si pomyslím, že se znovu vynese na světlo ten dávný skandál. Slyšeli jste někdy o firmě Dawson a Neligan?“

Na Hopkinsově tváři jsem poznal, že o té firmě jakživ neslyšel, ale Holmese obě jména zřejmě velmi zaujala.

„Míníte zajisté ty bankéře ze západní Anglie,“ řekl. „Udělali miliónový úpadek, finančně zruinovali polovinu rodin v cornwallském hrabství a Neligan pak zmizel.“

„Tak jest. Neligan byl můj otec.“

Konečně jsme se dověděli něco konkrétnějšího. Přesto však se zdálo, že zbývá vyplnit velkou mezeru – najít spojitost mezi uprchlým bankéřem a kapitánem Peterem Careym, přibodnutým ke stěně vlastní harpunou. Všichni jsme napjatě naslouchali mladíkovým slovům.

„Celou pohromu si bral k srdci hlavně otec. Dawson se odebral na odpočinek. Mně bylo teprve deset let, byl jsem však už dost starý, abych nad tím vším cítil zděšení a hanbu. Vždycky se říkalo, že můj otec všechny cenné papíry odcizil a uprchl. Není to pravda. Věřil, že kdyby mu bylo dopřáno dost času, aby je zpeněžil, všechno by bylo dobře dopadlo a věřitelé by byli plně vyplaceni. Otec vyplul na své malé jachtě do Norska krátce předtím, než na něho byl vydán zatykač. Dobře si vzpomínám na poslední noc, kdy se loučil s mou matkou. Zanechal nám seznam cenných papírů, které si s sebou bral, a přísahal, že se zase vrátí, až jeho čest bude očištěna, a že nikdo, kdo mu věřil, nebude poškozen. Žel, neslyšeli jsme už o něm ani slova.“

Jachta i on nadobro zmizeli. Matka a já jsme uvěřili, že otec i s cennými papíry, které si s sebou vzal, odpočívá na dně mořském. Máme však oddaného přítele, který se zabývá obchodem, a ten před

nějakou dobou zjistil, že některé cenné papíry, které si můj otec odvezl, objevily se znovu na londýnském trhu. Dovedete si jistě představit náš úžas. Řadu měsíců jsem šel po stopách těch cenných papírů a po mnoha obtížích a nesnázích se mi nakonec podařilo zjistit, že je dal do prodeje kapitán Peter Carey, majitel tohoto domku.

Jal jsem se samozřejmě pátrat po jeho minulosti. Dověděl jsem se, že byl kapitánem velrybářské lodi, která se vracela z polárních moří právě v době, kdy můj otec plul do Norska. Na podzim onoho roku často přicházely bouře a vichřice od jihu následovaly rychle za sebou. Otcova jachta byla podle všeho zahnána výš na sever, kde se patrně setkala s lodí kapitána Careyho. Jestliže tomu tak bylo, co se stalo s mým otcem? Buď jak buď, kdybych na základě přísaze výpovědi Petera Careyho mohl doložit, jak se ty cenné papíry dostaly na trh, měl bych důkaz, že je můj otec neprodal a že když je s sebou vezl, neměl na zřeteli svůj osobní prospěch.

Přijel jsem do Sussexu s úmyslem kapitána navštívit, ale právě v té době ho potkal ten strašlivý konec. Při předběžném úředním šetření jsem uslyšel popis jeho kajuty a také se mluvilo o tom, že v ní měl uschované staré lodní deníky. Napadlo mě, že kdybych si mohl přečíst záznamy ze srpna 1883 o tom, co se přihodilo na palubě Mořského jednorožce, rozřešil bych možná záhadu otcova zmizení. Včera v noci jsem se pokusil se k těm deníkům dostat, ale nepodařilo se mi otevřít dveře. Dnes v noci jsem pokus s úspěchem opakoval, ale zjistil jsem, že z lodního deníku jsou listy týkající se onoho měsíce vytrženy. A za okamžik poté jsem už byl vaším zajatcem.“

„To je všechno?“ zeptal se Hopkins.

„Ano, to je všechno.“ Když to mladík řekl, sklopil oči.

„Nemáte nám už co povědět?“

Neligan zaváhal.

„Ne, nic.“

„Před tou včerejší nocí jste zde nebyl?“

„Ne.“

„Jak tedy vysvětlíte tohle?“ zvolal Hopkins a pozvedl do výše usvědčující zápisník s iniciálami našeho vězně na prvním listě a s krvavou skvrnou na deskách.

To ubohého mladíka zdrtilo. Zabořil obličej do dlaní a celý se chvěl.

„Kde jste to našli?“ zaúpěl. „Já netušil... Myslil jsem, že jsem jej ztratil v hotelu.“

„Tak už dost,“ řekl Hopkins přísně. „Cokoli ještě chcete dodat, musíte říci před soudem. Teď mne doprovodíte na policejní stanici. Pane Holmesi, jsem vám i vašemu příteli velmi zavázán, že jste mi přišli na pomoc. Jak se nyní ukázalo, vaše přítomnost zde byla zbytečná, a já bych byl dovedl případ k úspěšnému konci i bez vás. Nicméně jsem vám velmi povděčen. Dal jsem vám rezervovat pokoje v hotelu Brambletye, takže se teď můžeme vydat do vesnice společně.“

„Nu tak, Watsons, co o tom soudíte?“ zeptal se mě Holmes nazítří ráno, když jsme se vraceli do Londýna.

„Vidím, že nejste spokojen.“

„Och ano, milý Watsons, jsem spokojen dokonale. Zároveň se mi však nezamlouvají metody Stanleyho Hopkinse. Zklamal jsem se v něm. Očekával jsem od něho trochu víc. Člověk musí brát v úvahu i případnou další možnost a počítat s ní. To je první pravidlo při každém vyšetřování zločinu.“

„Jak vypadá ta druhá možnost?“

„Je to směr, v němž pátrám já. Snad nepovede nikam – to dosud nemohu říci. Přinejmenším jej ale budu sledovat až do konce.“

V Baker Street očekávalo Holmese několik dopisů. Chopil se jednoho z nich, otevřel ho a vítězoslavně se rozesmál.

„Výtečně, Watsons. Druhá možnost se slibně rozvíjí. Máte telegrafní blankety? Napište tyhle dva telegramy: ‚Sumner, lodní agent, Ratcliff Highway. Pošlete tři muže, čekám v deset dopoledne. – Basil.‘ Pod tím jménem mě tam znají. Druhý telegram bude znít: ‚Inspektor Stanley Hopkins, 46 Lord Street, Brixton. Přijďte na snídani zítra v půl desáté. Telegrafujte, kdybyste přijít nemohl. –

Sherlock Holmes.' Ten pekelný případ mě pronásleduje už deset dní. Teď se ho snad zbavím nadobro. Doufám, že o něm zítra uslyšíme naposled.'

Přesně ve stanovenou hodinu dostavil se inspektor Stanley Hopkins a společně jsme zasedli k výtečné snídani, připravené paní Hudsonovou. Mladý detektiv byl v růžové náladě, potěšen svým úspěchem.

„Opravdu si myslíte, že je vaše řešení správné?“ zeptal se Holmes.

„Neumím si představit případ, v němž by důkazy byly pádnější.“

„Mě tak docela nepřesvědčují.“

„Udivujete mě, pane Holmesi. Co si můžete víc přát?“

„Pamatuje vaše vysvětlení na všechny body?“

„Samozřejmě. Zjistil jsem, že mladý Neligan přijel do hotelu Brambletye právě v den, kdy byl ten zločin spáchán, pod záminkou, že si hodlá zahrát golf. Měl pokoj v přízemí, takže z něho mohl odejít, kdykoli se mu zachtělo. Ještě téže noci se odebral k Lesníkovu zámětku, uviděl v chatě Petera Careyho, pohádal se s ním a probodl ho harpunou. Potom, zděšen svým činem, uprchl z chaty a na útěku ztratil zápisník, který si přinesl, aby se Petera Careyho mohl pozeptat na ty cenné papíry. Snad jste si povšiml, že některé byly v seznamu označeny křížkem, ale ostatní – těch byla většina – tak označeny nebyly. Zatřené položky označují papíry, které se objevily na londýnském trhu. Ty ostatní měl Carey podle všeho ještě u sebe. Mladý Neligan se podle toho, co vypověděl, snažil ty papíry znovu získat, aby vyrovnal požadavky otcových věřitelů. Po svém útěku se nějaký čas neodvažoval k chatě přiblížit, ale nakonec se k tomu přece jen odhodlal, poněvadž ty informace nutně potřeboval. To je snad zcela jasné, ne?“

Holmes se usmál a zavrtěl hlavou.

„Zdá se mi, že vaše teorie má pouze jediný nedostatek, Hopkinsi – totiž ten, že je v podstatě nemožná. Pokusil jste se už probodnout někoho harpunou? Ne? Víte, milý pane, takovým maličkostem musíte nezbytně věnovat pozornost. Můj přítel Watson by vám

mohl povědět, že jsem tím cvikem strávil celé dopoledne. Není to nikterak snadné a vyžaduje to silné a cvičené paže. Harpuna byla vedena s takovou prudkostí, že se její hrot zaryl hluboko do stěny. Domníváte se, že ten chudokrevný mladík by byl schopen tak strašného útoku? Že on je ten muž, který s Černým Petrem popíjel za hluboké noci grog? Byl to jeho profil za záclonou – dvě noci předtím? Nikoli, Hopkinsi, musíme hledat jinou osobu, mnohem strašlivější.“

Během Holmesovy řeči se detektivova tvář prodlužovala stále víc. Všechny jeho ambice a naděje se hroutily. Nehodlal ale své pozice vyklidit bez boje.

„Nemůžete popřít, že tam té noci Neligan byl, pane Holmesi. Dokazuje to jeho zápisník. Soudím, že mám dost důkazů, aby uspokojily porotu, i když jste schopen najít v nich některé nedostatky. Kromě toho, pane Holmesi, já jsem svého muže dopadl. A pokud jde o tu vaši strašlivou osobu, kde ji máte?“

„Slyším ji právě přicházet po schodech,“ řekl Holmes. „Myslím, Watsoně, že bude dobře, když budete mít revolver po ruce.“ Zvedl se a položil popsany papír na vedlejší stolek. „Tak, teď jsme připraveni,“ řekl.

Zvenčí jsme zaslechli drsné hlasy a paní Hudsonová už otevřela dveře a oznámila nám, že tu jsou tři muži a ptají se na kapitána Basila.

„Pošlete nám je dovnitř jednoho po druhém,“ řekl Holmes.

První vešel zakrslý mužík s brunátnými tvářemi a bílými licousy. Holmes vytáhl z kapsy jakýsi dopis.

„Jak se jmenujete?“ otázal se.

„James Lancaster.“

„Je mi líto, pane Lancastere, ale posádka lodi je už úplná. Zde máte deset šilinků za svou námahu. Jděte zatím do vedlejšího pokoje a pár minut tam počkejte.“

Druhý muž byl vytáhlý, sušinka s prořídlymi vlasy a snědými tvářemi. Jmenoval se Hugh Pattins. Dostalo se mu rovněž odmítnutí, deseti šilinků a příkazu počkat vedle.

Třetí uchazeč byl muž pozoruhodného zjevu. Divoká buldočí tvář vykukovala z houští vlasů a vousů a zpod huňatého, rozčuchaného, převislého obočí vyhlížela prasečí očka. Když pozdravil, postavil se po způsobu námořníků do pozoru a žmolal čapku v ruce.

„Vaše jméno?“ zeptal se Holmes.

„Patrick Cairns.“

„Harpunář.“

„Ano, pane. Dvacet šest plaveb.“

„Jste z Dundee, pokud se nemýlím?“

„Ano, pane.“

„A jste ochoten odjet na palubě výzkumné lodi?“

„Ano, pane.“

„Za jaký plat?“

„Osm liber měsíčně.“

„A můžete nastoupit hned?“

„Ano, jen co si připravím zavazadla.“

„Máte s sebou doklady?“

„Ano, pane.“ Muž vytáhl z kapsy svazek pomačkaných a umaštěných papírů. Holmes si je prohlédl a vrátil mu je.

„Jste ten pravý, koho hledám,“ řekl. „Tamhle na stolku je smlouva. Jakmile ji podepíšete, budeme to mít z krku.“

Lodník přešel místnost a vzal do ruky pero.

Holmes se mu nahnul přes rameno a sevřel mu ruce kolem hrdla.

Zaslechl jsem cinknutí kovu a zařvání, jakého je schopen jen rozzuřený býk. Vzápětí se lodník a Holmes váleli po podlaze. Námořník měl tak obrovskou sílu, že by byl i s pouty, která mu Holmes obratně nasadil na ruce, mého přítele přemohl, kdybychom mu já a Hopkins nepřispěchali na pomoc. Teprve když jsem námořníkovi přitiskl na spánek studené ústí revolverové hlavně, pochopil, že veškerý odpor je marný. Spoutali jsme mu nohy provazem a celí udýchaní jsme se zvedli z místa zápasu.

„Musím se vám opravdu omluvit, Hopkinsi,“ prohlásil Sherlock Holmes, „ale míchaná vajíčka nám bohužel mezitím vychladla.“

Ostatní chody vám ale budou jistě chutnat tím víc – při pomyslení, že jste svůj případ úspěšně zakončil.“

Stanley Hopkins nedokázal ze sebe vypravit ani slovo, jak byl udiven.

„Nevím, co říct, pane Holmesi,“ vyhrkl konečně celý zardělý. „Tak se mi zdá, že jsem se dopouštěl hloupostí od samého začátku. Teď je mi jasné, nač jsem nikdy neměl zapomínat – že jsem žák a vy učitel. Teprve nyní vidím, co jste vykonal, ačkoli nevím, jak jste to dokázal a co to znamená.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Holmes rozjařeně. „Všichni se zkušenostmi učíme a tentokrát jste dostal lekci, že nesmíte nikdy pouštět ze zřetele ještě další možnost. Soustředil jste se tak úporně na mladého Neligana, že jste vůbec nepomyslel na Patricka Cairnse, skutečného vraha Petera Careyho.“

Do našeho hovoru vpadl drsný námořníkův hlas.

„Koukněte, pane,“ pravil, „nestěžuju si na hrubé zacházení, ale chtěl bych, aby se věci nazývaly pravými jmény. Říkáte, že já Petera Careyho zavraždil, ale já vám říkám, že jsem Careyho zabil. V tom je celý ten rozdíl. Možná že mým slovům nevěříte. Třeba si myslíte, že vám věším na nos bulíka.“

„Ani nápad,“ řekl Holmes. „Vyslechneme si, co nám chcete povědět.“

„Není to moc dlouhá historie a přísahám, že vám ji povím zcela pravdivě. Znal jsem Černého Petra, a když na mne vytáhl nůž, mrštíł jsem po něm harpunou, protože jsem věděl, že na místě zůstane mrtev buď on, nebo já. Tak zahynul. Můžete to nazvat vraždou. Ale stejně radši zemřu s oprátkou na krku než s nožem Černého Petra v srdci.“

„Jak jste se k němu dostal?“ zeptal se Holmes.

„Budu vám to vyprávět od začátku. Jenom mě posad'te, abych mohl líp mluvit. Stalo se to v srpnu roku 1883. Peter Carey byl kapitánem na Mořském jednorožci a já harpunářem. Vraceli jsme se domů – vyvázli jsme z ledové tříště a proti nám vál už týden silný protivítr od jihu – když jsme najednou potkali menší loď, která byla

zřejmě týmž větrem zahnána na sever. Byl na ní jediný muž, zřejmě naprostý zelenáč na moři. Jeho posádka si myslela, že se loď potopí, a vydala se s člunem k norskému pobřeží. Nejspíš se všichni utopili. Nu, tak jsme tedy toho muže vzali na palubu a on o něčem dlouho mluvil s kapitánem. Neměl s sebou nic než plechovou skříňku. Jméno toho muže, pokud vím, vůbec nepadlo, a v noci zmizel, jako kdyby vůbec nikdy neexistoval. Říkalo se, že v tom bouřlivém počasí byl smeten vlnami z paluby nebo že spadl do moře sám. Jediný člověk věděl, jak to doopravdy bylo, a tím člověkem jsem byl já. Na vlastní oči jsem viděl kapitána, jak ho uprostřed temné noci chytil za nohy a hodil přes zábradlí. To se stalo dva dny předtím, než jsme zahlédli světla majáku na Shetlandských ostrovech.

Víte, tuhle vědomost jsem si nechal pro sebe a vyčkával jsem, co se z toho ze všeho vyklube. Když jsme se vrátili do Skotska, celá ta příhoda se snadno utajila a nikdo se na nic nevyptával. Kdosi neznámý se náhodou utopil a nikdo neměl zájem tu věc vyšetřovat. Zanedlouho nato zanechal Peter Carey námořnického povolání a trvalo mi řadu let, než jsem vypátral, kde je. Tušil jsem, že nechal námořníčení kvůli obsahu té skříňky a že nyní bude mít na to, aby mi dobře zaplatil za mé mlčení.

Od lodníka, který Careyho potkal v Londýně, jsem se dověděl, kde teď kapitán bydlí, a vypravil jsem se za ním, abych z něho něco vymáčkl. První noc se choval docela rozumně a byl ochoten dát mi tolik peněz, že bych už do smrti nemusel na moře. O dvě noci později jsme se měli dohodnout na výši té částky. Když jsem přišel podruhé, byl kapitán opilý a v prachmizerné náladě. Zasedli jsme ke stolu, popíjeli a vykládali si o starých časech. Čím víc však kapitán pil, tím méně se mi líbil výraz jeho tváře. Zahlédl jsem na stěně harpunu a napadlo mi, že ji snad budu potřebovat, dřív než celou záležitost skoncujeme. A opravdu – nakonec se na mne obořil, spílal mi a proklínal mě a z očí mu koukala vražda. Sáhl po velikém noži. Ale dřív než ho stačil vytáhnout z pouzdra, měl harpunu v těle. Probůh, jak strašlivě zařval! A jeho tvář mě pronásleduje ve snu až doteďka.

Stál jsem tam, jeho krev stříkala všude kolem, a chvíli jsem čekal. V okolí ale byl klid, a tak jsem si znova dodal odvahy. Ohlédl jsem se a na polici jsem uviděl plechovou skříňku. Měl jsem na ni koneckonců stejné právo jako Peter Carey, a tak jsem si ji vzal a utekl z domku. Jako hlupák jsem ale zapomněl na stole svůj váček na tabák.

A teď vám povím nejpodivnější část celé té historie. Sotva jsem vykročil z chaty, uslyšel jsem někoho přicházet, a proto jsem se ukryl ve křoví. Nějaký muž se ostražitě přiblížil k chatě, vešel dovnitř, vykřikl, jako by zahlédl strašidlo, a prchal odtamtud tak rychle, jak jen ho nohy nesly. Kdo to byl a co tam pohledával, to vám nepovím. Kráčel jsem deset mil pěšky k Tunbridge Wellsu, kde jsem nasedl do vlaku; nikdo o tom všem neměl ani tušení.

Když jsem prozkoumal obsah skříňky, shledal jsem, že v ní nejsou peníze, ale jen papíry, které jsem se neodvažoval prodat. Z Černého Petra jsem už peníze vydírat nemohl, a tak jsem uvízl v Londýně bez šilinku. Zbylo mi zas jen mé povolání. Zahlédl jsem oznámení, že se hledají harpunáři a nabízí se jim vysoký plat; zašel jsem si proto k lodním agentům, kteří mě poslali na tuhle adresu. To je všechno, co vím, a znova opakuju; spravedlnost by mi měla poděkovat za to, že jsem Černého Petra zabil, protože jsem jí ušetřil vydání za konopný provaz.“

„Vylíčil jste to věru velice přesně,“ pravil Holmes, který se zvedl a zapálil si dýmku. „Neměl byste, Hopkinsi, asi otálet a měl byste svého vězně dopravit na bezpečné místo.“

Tenhle pokoj se za vězeňskou celu nehodí a pan Patrick Cairns nám zabírá příliš mnoho místa na koberci.“

„Pane Holmesi,“ řekl Hopkins, „ani nevím, jak bych vám vyjádřil svou vděčnost. Dokonce ještě ani teď dobře nevím, jak jste k tomuto výsledku dospěl.“

„Jedině tak, že jsem měl štěstí a sledoval jsem hned od začátku pravou stopu. Je docela možné, že kdybych býval věděl o tom zápisníku, byl by s to odvést mé myšlenky jiným směrem, jak se to stalo vám. Ale všechno, co jsem slyšel, ukazovalo jediným směrem.“

Překvapující síla a obratnost v zacházení s harpunou, rum, váček z tulení kůže plný silného tabáku – to vše ukazovalo na nějakého lodníka, který se účastnil velrybářských výprav. Byl jsem přesvědčen, že iniciály P. C. na váčku se jenom náhodou shodují s počátečními písmeny Petera Careyho a že mu ten váček nepatří, neboť kouřil jen zřídka a v kajutě se žádná dýmka nenašla. Vzpomínáte si, že jsem se vás otázel, zda jste v chatě viděl whisky a brandy? Potvrdil jste mi to. Kolik suchozemců pije rum, když má možnost sáhnout po těchto lihovinách? Ano, bylo jisté, že je to lodník.“

„A jak jste ho vypátral?“

„Milý pane, to byl docela prostý problém. Jestliže šlo o námořníka, mohl to být jedině námořník, který sloužil pod Careym na Mořském jednorožci. Pokud jsem dokázal zjistit, neplul kapitán na žádné jiné lodi. Strávil jsem tři dny výměnou telegramů s Dundee a konečně jsem si opatřil jména všech členů posádky Mořského jednorožce v roce 1883. Když jsem mezi harpunáři našel jméno Patricka Cairnse, mé pátrání se chýlilo ke konci. Předpokládal jsem, že ten muž bude patrně v Londýně a že asi touží na nějaký čas opustit Anglii. Proto jsem strávil několik dní v East Endu, vymyslel jsem si výpravu do polárních moří a harpunářům, kteří by chtěli sloužit pod kapitánem Basilem, jsem nabídl výhodné finanční podmínky – a tady vidíte výsledek!“

„Obdivuhodné!“ zvolal Hopkins. „Obdivuhodné!“

„Musíte se co nejdříve postarat o propuštění mladého Neligana,“ řekl Holmes, „dlužíte mu omluvu. Plechová skříňka mu musí být vrácena, ale ty cenné papíry, které Peter Carey prodal, jsou bohužel navždy ztracené. Venku stojí drožka, Hopkinsi; můžete si v ní svého muže odvézt. Budete-li mě potřebovat při soudním přelíčení, sdělím vám přesnou adresu později – já a Watson budeme v Norsku.“

CHARLES AUGUSTUS MILVERTON

Události, o nichž budu nyní mluvit, odehrály se před řadou let, ale přesto se o nich zmiňuji s jistým ostychem. Ani při nejkratnější opatrnosti a rezervovanosti nebylo možno tato fakta zveřejnit: až teď, kdy hlavní postava je už mimo dosah lidských zákonů, a jestliže neuvedu některé podrobnosti, lze tento příběh vyprávět tak, aby nikomu neuškodil. Zaznamenává zkušenost, která byla v životě Sherlocka Holmese i v životě mém zcela ojedinělá. Čtenář mi promine, zamlčím-li časové či jiné údaje, podle nichž by mohl odhalit skutečnost.

Jednoho studeného, mrazivého zimního večera jsme se vrátili s Holmesem kolem šesté z večerní procházky. Když Holmes rozsvítil stolní lampu, padlo světlo na vizitku na stole. Pohlédl na ni a potom ji s výkřikem odporu hodil na podlahu. Zvedl jsem vizitku a četl:

CHARLES AUGUSTUS MILVERTON

Appledore Towers

Hampstead

Jednatel

„Kdo je to?“ zeptal jsem se.

„Nejhorší člověk v Londýně,“ odpověděl Holmes, když usedl a natáhl si nohy ke krbu. „Stojí něco vzadu na vizitce?“

Obrátil jsem ji.

„Přijdu v 6.30. – C.A.M.,“ četl jsem.

„Hm! Už by tu měl být co nevidět. Nemíváte takový nepříjemný, úzkostlivý pocit mrazení, Watson, když v zoologické zahradě stojíte u hadí klece a pozorujete kluzké, slizké plazy se zploštělou, potměšilou hlavou a zlovlnýma očima? Víte, právě takovým dojmem na mne působí Milverton. Za své kariéry jsem měl co činit s padesáti vrahy, ale ani ten nejhorší z nich ve mně nevzbudil takový odpor, jaký cítím k tomuhle člověku. Nicméně se nemohu vyhnout

tomu, abych s ním obchodně nejednal – přichází vlastně na mé pozvání.“

„Kdo to ale je?“

„Povím vám to, Watsone. Je to král všech vyděračů. Ať se nebesa smilují nad mužem a především nad ženou, jejichž tajemství a pověsti se Milverton zmocní. S usměvavou tváří a se srdcem z mramoru je bude ždímat a ždímat, dokud jeho oběti nadobro nevykrvácí. Je svým způsobem neobyčejně schopný a jistě by se byl dobře uplatnil v některém jiném, poctivějším povolání. Jeho metoda vypadá asi takhle: dá o sobě rozšířit zprávu, že je ochoten zaplatit velmi vysoké částky za dopisy, které kompromitují bohaté nebo společensky vysoce postavené osoby. Materiály ho zásobují nejen prorační sloužící, ale mnohdy i elegantní darebáci, kteří se vetřeli do důvěry a přízně lehkověrných žen. A on není skoupý. Ví náhodou, že za dvouřádkový vzkaz zaplatil jistému lokajovi sedm set liber – a dohnal tak jednu vznešenou rodinu ke zkáze. Všechno, co se objeví na trhu, doputuje k Milvertonovi, a v tomhle velkoměstě se najdou stovky lidí, kteří při vyslovení jeho jména zblednou jak stěna. Nikdo neví, kdy je zmáčkne do kleští, neboť Milverton je natolik bohatý a prohnáný, že nepracuje jen tok z ruky do úst. Dovede čekat i několik let, než vynese kartu ve chvíli, kdy mu kyne nejvyšší výhra. Řekl jsem, že je to ten nejhorší člověk v Londýně, a rád bych se vás zeptal, dá-li se vůbec srovnávat darebák, jenž v záchvatu horkokrevnosti zmlátí svého spolčence, s tímhle člověkem, který metodicky a promyšleně trýzní duši a cupuje nervy jen proto, aby zmnožil své beztak početné měšce peněz?“

Málokdy jsem svého přítele slyšel mluvit tak procítěně.

„Nepochybně,“ řekl jsem, „je ten člověk v dosahu zákona?“

„Teoreticky ovšem ano, prakticky však nikoliv. Co by kupříkladu některé ženě prospělo, kdyby ho na několik měsíců přivedla do vězení? Jen by tím bezprostředně přivodila vlastní zkázu. Jeho oběti se mu neodvažují oplatit ránu. Kdyby začal jednou vydírat někoho nevinného, potom bychom ho dostali: on však je prohnáný jako sám ďábel. Ne, ne – musíme najít jiný způsob, jak ho zdolat.“

„A proč k nám přijde?“

„Protože jedna vznešená klientka svěřila svůj žalostný případ do mých rukou. Je to lady Eva Brackwellová, nejkrásnější debutante minulé sezóny. Za dva týdny má uzavřít sňatek s earlem z Dovercourtu. Nekouká jejích nemoudrých dopisů – nemoudrých, Watsone, nic víc – které napsala jednomu chudému venkovskému šlechtici, se ten padouch zmocnil. Ty dopisy stačí k tomu, aby ze svatby sešlo. Milverton hodlá dopisy poslat earlovi, jestliže mu za ně nebude zaplacená vysoká částka. Byl jsem pověřen, abych se s ním sešel a dojednal co nejpríznivější podmínky.“

V té chvíli se dole na ulici ozval dusot kopyt a rachot kol. Když jsem vyhlédl, spatřil jsem impozantní kočár s párem koní. Jasné svítily ozařovaly hladké boky ušlechtilých hnědáků. Lokaj otevřel dvířka a z kočáru vystoupil tlustý muž v huňatém astrachánovém kožichu. O minutu později stál už v našem pokoji.

Charles Augustus Milverton byl asi padesátník s velkou hlavou, kulatou, blahobytnou bezvousou tváří, strnulým úsměvem a bystrými šedými očima, které se jasně leskly za velkými brýlemi v zlatých obroučkách. V jeho zevnějšku bylo něco z blahovůle pana Pickwicka, a ten dojem mařil jen jeho utkvělý neupřímný úsměv a tvrdý lesk neklidných a pronikavých očí. Hlas měl hladký a přívětivý stejně jako obličej – když popošel kupředu s nataženou buclatou rukou a zamumlal, jak lituje, že nás nezastihl už při své první návštěvě.

Holmes podávanou ruku přehlédln a zadíval se na něho s tváří jakoby vytesanou ze žuly. Milvertonův úsměv se rozšířil; pokrčil rameny, svlékl kožich, pomalu a rozvážně jej přehodil přes opěradlo křesla a posadil se.

„Tenhle pán,“ řekl a ukázal směrem ke mně. „Je diskrétní? Dá se před ním mluvit?“

„Doktor Watson je můj přítel a společník.“

„Jak si přejete, pane Holmesi. Ozval jsem se jen v zájmu vaší klientky. Jde o velmi choulostivou záležitost –“

„Doktor Watson už o ní slyšel.“

„Takže můžeme přikročit k jednání. Pravíte, že zastupujete lady Evu. Dala vám plnou moc k přijetí mých podmínek?“

„Jak zní vaše podmínky?“

„Sedm tisíc liber.“

„A druhá možnost?“

„Milý pane, je mi trapné o tom mluvit, ale jestliže do čtrnáctého peníze nedostanu, pak se ta svatba zcela jistě osmnáctého konat nebude.“ Jeho nesnesitelný úsměv nemohl být samolibější. Holmes se na chvíli zamyslel.

„Zdá se mi,“ řekl posléze, „že to všechno považujete za víc než samozřejmé. Přirozeně, s obsahem těch dopisů jsem seznámen. Má klientka zajisté učiní, co jí poradím. Doporučím jí, aby svému nastávajícímu manželovi všechno pověděla a spolehla se na jeho velkomyslnost.“

Milverton se zachechtal.

„Vy zřejmě earla neznáte,“ řekl.

Podle zklamaného výrazu na Holmesově tváři jsem jasně pochopil, že ho zná.

„Co je na těch dopisech tak špatného?“ zeptal se.

„Jsou bujaré – náramně bujaré,“ odpověděl Milverton. „Ta dáma je psala s velkým půvabem. Mohu vás ale ujistit, že earl z Dovercourtu to nedokáže ocenit. Nicméně jste zřejmě jiného názoru, takže toho necháme. Jde o čistě obchodní záležitost. Jestliže jste přesvědčen, že je v nejlepším zájmu vaši klientky, aby earl dostal dopisy do rukou, pak by bylo věru pošetilé vyplatit tak velkou peněžní částku za to, abyste je získali zpět.“ Zvedl se a chopil se astrachánového kožichu.

Holmesův obličej zešedl hněvem a zklamáním.

„Počkejte okamžik,“ řekl, „postupujete příliš rychle. Vyvineme zajisté veškeré úsilí, abychom se v tak choulostivé záležitosti vyhnuli skandálu.“

Milverton znova usedl do křesla.

„Byl jsem přesvědčen, že se na to budete dívat z téhle stránky,“ předl jako kočka.

„Ovšem,“ pokračoval Holmes, „lady Eva není bohatá dáma. Ujišťuji vás, že už dva tisíce liber by vyčerpaly její finanční prostředky, a částka, kterou uvádíte, daleko přesahuje její možnosti. Proto vás snažně žádám, abyste se ve svém požadavku umírnil a vrátil nám dopisy za cenu, kterou jsem uvedl – ubezpečuji vás, že vyšší nemůžete dosáhnout.“

Milvertonův úsměv se rozšířil a v očích se mu šelmovsky zablesklo.

„Jsem si vědom, že to, co říkáte o finančních možnostech lady Evy, je pravda,“ pravil. „Na druhé straně jistě uznáte, že svatba mladé dámy poskytuje jejím přátelům a příbuzným velmi vhodnou příležitost k tomu, aby jí prokázali menší službu. Možná že se nemohou rozhodnout pro vhodný svatební dar. Mohu je ujistit, že ten svazeček dopisů jí způsobí větší radost než všechny londýnské svícny a misky na máslo.“

„To je nemožné,“ řekl Holmes.

„Pro pět ran, to je ale směla!“ zvolal Milverton a vytáhl objemnou náprsní tašku. „Nepochopím, že se dámy chovají tak nerozvážně, když od nich žádáte drobnou úsluhu. Podívejte se na tohle!“ Zvedl do výše obálku s vyraženým erbem. „Patří – nu, snad by ani nebylo slušné prozrazovat to jméno před zítřejším ránem. Ale v té době už bude dopis v ruce manžela té dámy. A to všechno pouze proto, že nezaplatila nuzácký obnos, který by sehnala za hodinu, kdyby své brilianty vyměnila za imitaci. Je to věru škoda. Vzpomínáte si snad, jak bylo náhle zrušeno zasnoubení dcery earla, slečny Milesové, s plukovníkem Dorkingem? Pouhé dva dny před sňatkem se v Morning Postu objevilo stručné oznámení, že se svatba nebude konat. A proč? Je to téměř neuvěřitelné, ale celou záležitost by bylo urovnalo nicotných dvanáct set liber. Není vám to líto? A teď opět vidím, že se rozumný člověk jako vy dohaduje o podmínkách, když budoucnost a čest jeho klientky jsou v sázce. Udivujete mě, pane Holmesi.“

„To, co vám říkám, je pravda,“ odpověděl Holmes. „Tolik peněz sehnat nemůže. Rozhodně je pro vás výhodnější spokojit se s

nemalou částkou, kterou nabízím, než zničit život ženy, a vůbec nic tím nezískat.“

„V tom se mýlíte, pane Holmesi. Takové odhalení mi přinese značný zisk nepřímo. Osm či deset podobných případů spěje právě k vyvrcholení. Jestliže se mezi nimi roznese, že v případě lady Evy jsem si počínal s ukázkovou bezohledností, všichni budou mnohem přístupnější hlasu rozumu. Chápete mé stanovisko?“

Holmes vyskočil z křesla.

„Zastupte mu cestu, Watsone. Nepouštějte ho ven! A teď se, pane, podíváme na obsah vaší náprsní tašky.“

Milverton však hbitě jako krysa přeběhl na druhou stranu místnosti a postavil se zády ke stěně.

„Ale, ale, pane Holmesi!“ řekl, rozevřel kabát a ukázal pažbu velkého revolveru, která mu vyčnívala z vnitřní kapsy. „Očekával jsem od vás něco originálnějšího. Tohle se mi stalo už kolikrát – a k čemu to kdy bylo dobré? Ujišťuji vás, že jsem po zuby ozbrojen a nebudu váhat použít zbraně, protože vím, že zákon stojí na mé straně. Kromě toho vaše domněnka, že ty dopisy nosím v náprsní tašce, je naprosto mylná. Takovou hloupost bych neudělal. A teď, pánové – dnes večer mě čeká ještě několik rozhovorů a do Hampsteadu je daleko.“ Pokročil kupředu, vzal si kožich, položil ruku na revolver a obrátil se ke dveřím. Uchopil jsem židli, ale Holmes zavrtěl hlavou, a tak jsem ji zase pustil. S úklonou, úsměvem a zamžouráním opustil Milverton místnost a o chvíli později jsme zaslechli zabouchnutí dvířek kočáru a rachot kol, když odjížděl.

Holmes seděl nehnutě před krbem, s rukama zabořenýma hluboko do kapes kalhot, hlavu svěšenou na prsa a oči upřené na řezavé uhlí. Půl hodiny mlčel a nehybně seděl. Potom vyskočil s pohybem člověka, který se rozhodl, a zašel do ložnice. O chvíli později švihácký mladý dělník s kozí brádkou a vypínavou chůzí si u lampy zapálil porcelánku. „Vrátím se později, Watsone,“ řekl a vytratil se do noci. Pochopil jsem, že zahájil válečné tažení proti

Charlesi Augustu Milvertonovi, ale věru jsem netušil, jak podivné podoby to tažení nabude.

Po několik dní přicházel a odcházel Holmes v nejružnějších denních i nočních hodinách v tomto obleku, ale nevěděl jsem, co dělá, jen jednou se zmínil, že tráví čas v Hampsteadu, a nikoli nadarmo. Posléze za divokého, bouřlivého večera, kdy vítr skučel, až nám okna drncela, vrátil se ze své poslední výpravy, a když svlékl přestrojení, usedl ke krbu a srdečně se zasmál, tiše a pro sebe.

„Řekl byste o mně, že jsem ženitbychtivý muž?“

„Kdepak, ani nápad!“

„Bude vás tedy zajímat, že jsem se zasnoubil.“

„Milý příteli! Srdečně gratu –“

„S Milvertonovou služebnou.“

„Dobrá nebesa, Holmesi!“

„Potřeboval jsem informace, Watsone.“

„A nezašel jste příliš daleko?“

„Byl to naprosto nezbytný krok. Jsem klempíř, vlastním vzkvétající živnost a jmenuji se Emmett. Každý večer jsem si s ní vyšel na procházku a povídali jsme si spolu. Dobrý bože, to byly ale hovory! Zato mám všechno, co potřebuji. Znam Milvertonův dům jak dlaň své ruky.“

„Co bude ale dělat ta dívka, Holmesi?“

Pokrčil rameny.

„Nemohu za to, milý Watsone. Když je ve hře tolik, musíte vynášet karty, jak nejlépe dovedete. Nicméně mohu s potěšením konstatovat, že mám nenáviděného soka, který mě určitě vyhodí ze sedla, jakmile se k ní obrátím zády. To je dnes ale nádherná noc!“

„Vám se tohle počasí líbí?“

„Vyhovuje mým záměrům, Watsone, neboť mám dnes v noci v úmyslu vloupat se do Milvertonova domu.“

Zalupal jsem po dechu a zamrazilo mě při těch slovech, vyřčených pomalu a tónem soustředěného odhodlání. Jako když blesk v temné noci odhalí v okamžiku každíčkou podrobnost celé širé krajiny, tak i mně se zdálo, že jsem jediným pohledem spatřil

všechny možné následky takového činu – Holmes bude odhalen a dopaden, jeho počestná kariéra skončí nenapravitelným fiaskem a hanbou a můj přítel bude vydán na milost a nemilost nenáviděnému Milvertonovi.

„Proboha, Holmesi, uvažte, co činíte!“ vykřikl jsem.

„Milý brachu, všechno jsem pečlivě uvážil. Nikdy se nepouštím do ukvapených činů a také teď bych tenhle rázný a věru nebezpečný postup nezvolil, kdyby existovala jiná možnost. Pohledme na věc jasně a střízlivě. Uznáváte, doufám, že jde o čin morálně ospravedlnitelný, třebaže technicky vzato trestný. Vloupat se do jeho domu je vlastně totéž jako vzít mu násilím náprsní tašku – čin, při němž jste mi byl ochoten pomoci.“

Zamyslel jsem se nad tím.

„Ano,“ řekl jsem, „morálně je to ospravedlnitelné, pokud nemáme v úmyslu vzít nic jiného než předměty sloužící k nezákonným účelům.“

„Tak jest. Protože jde o čin morálně ospravedlnitelný, uvažuji teď pouze o otázce osobního rizika. A na to by pravý muž neměl klást přílišný důraz, když dáma v zoufalé tísní vyžaduje jeho přispění.“

„Ooctete se v naprosto nevýhodném postavení.“

„Nu, to už souvisí s tím rizikem. Žádná jiná možnost, jak dopisy získat, neexistuje. Nešťastná dáma nemá tolik peněz a v její rodině není nikdo, komu by se mohla svěřit. Zítra je poslední den lhůty, a jestliže se těch dopisů nezmocníme dnes v noci, ten padouch dodrží slovo a dočista ji zničí. Musím tudíž svou klientku buď ponechat jejímu osudu, anebo vynést poslední kartu. Mezi námi, Watsone, je to sportovní souboj mezi tím padouchem Milvertonem a mnou. Jak jste viděl, z prvních kol vyšel vítězně; ale má sebeúcta a věhlas mě nutí bojovat až do konce.“

„Víte, mně se to nelíbí, ale asi to jinak nepůjde,“ řekl jsem. „Kdy vyrazíme?“

„Vy tam nepůjdete.“

„Pak nepůjdete ani vy,“ řekl jsem. „Dávám vám své čestné slovo – a nikdy v životě jsem je neporušil – že odjedu drožkou přímo na

policejní stanici a udám vás, pokud mi nedovolíte, abych se toho dobrodružství zúčastnil s vámi.“

„Nemůžete mi pomoci.“

„Jak to víte? Nemůžete vědět, co se stane. Já jsem se ale beztak už rozhodl. Nemyslete si, že sebeúctu, a dokonce i tu pověst máte jen vy sám.“

Holmes se tvářil rozmrzele, ale čelo se mu vyjasnilo a popleskal mě po rameni.

„Nu, milý brachu, budiž! Bydlíme spolu v tomhle pokoji hezkých pár let a bylo by zábavné, kdybychom společně skončili v téže vězeňské cele. Víte, Watsone, přiznávám se vám bez okolků, že jsem odjakživa věřil, že by ze mne byl velice úspěšný zločinec. V tomto ohledu dnes dostávám životní příležitost. Pohled'te!“ Vytáhl ze zásuvky úhledné kožené pouzdro, otevřel je a ukázal mi několik lesklých nástrojů. „Tohle je prvotřídní a nejnovější lupičská výbava s poniklovaným páčidlem, diamantem na řezání skla, sadou pakličů a všemi těmi moderními vymoženostmi, jakých vyžaduje pokrok civilizace. A zde mám zlodějskou lucernu. Všechno v pořádku. Máte nehluché střevíce?“

„Mám tenisky s gumovou podešví.“

„Výborně. A škrabošku?“

„Mohu jich pár vyrobit z černého hedvábí.“

„Vidím, že máte sám pro tyto věci značné vlohy od přírody. Velmi dobře, vyrobte ty masky. Než odejdeme, pojíme studenou večeři. Teď je půl desáté. O jedenácté pojedeme drožkou až k Church Row. Odtud je k Appledore Towers čtvrt hodinka chůze. Před půlnocí se dáme do práce. Milverton spí tvrdě a chodívá si lehnout přesně o půl jedenácté. Když nám bude štěstí jen trochu přát, měli bychom být ve dvě hodiny zpátky s dopisy lady Evy v kapse.“

Oblékli jsme se s Holmesem do večerního úboru, abychom vypadali jako dva návštěvníci divadla, kteří se vracejí domů. Na Oxford Street jsme zastavili drožku a odjeli na vymyšlenou adresu do Hampsteadu. Tam jsme drožkáři zaplatili a se zapjatými zimníky

- byla palčivá zima a vítr nás profukoval - jsme kráčeli podél okraje parku.

„Musíme si počínat velmi obezřetně,“ řekl Holmes. „Listiny jsou v nedobytné pokladně v pracovně toho zloducha a pracovna je předpokojem jeho ložnice. Naopak zas jako všichni malí tloušťci, kteří si potrpí na dobré jídlo, je Milverton náramný spáč. Agatha - to je má snoubenka - říkala, že se v čeledníku obvykle chechtají nad tím, jak pána nemohou probudit. Má tajemníka, který je mu zcela oddaný a celý den se nevzdálí z pracovny. Proto tam vnikneme v noci. A potom - má zlého psa, který pobíhá po zahradě. Včera a především jsem si s Agathou dal schůzku pozdě večer a ona teď hafana zavírá, abych k ní měl cestu volnou. Tady je náš dům, ten veliký uprostřed zahrady. Branou - a teď doprava mezi ty vavřínové keře. Bude lépe, když si zde nasadíme škrabošky. Vidíte, ani jedno okno nesvítlí a všechno se nám zatím znamenitě daří.“

S černými hedvábnými maskami, které nás proměnily ve dvě nejsveřepěji vypadající postavy v celém Londýně, příkradli jsme se k tichému, ponurému domu. Po jedné straně se rozkládala jakási veranda, krytá taškovou střechou, s několika okny a dvojími dveřmi.

„To je jeho ložnice,“ zašeptal Holmes. „Tyhle dveře vedou rovnou do jeho pracovny. Hodily by se nám nejlépe, ale jsou uzamčeny a zajištěny závorou, a kdybychom chtěli tudy, natropíme příliš mnoho hluku. Tady pojďme. Přes zimní zahradu, kterou se dostaneme do salónu.“

Zimní zahrada byla uzamčena, ale Holmes vyřízl ve skle kulatý otvor a otočil zevnitř klíčem. Po chvíli za námi zavřel dveře a v očích zákona jsme se stali zločinci. Hustý teplý vzduch zimní zahrady a sytá, opojná vůně exotických rostlin nám sevřely hrdlo. Holmes mě ve tmě uchopil za ruku a rychle mě vedl kolem okrajů ozdobných keřů, které se nám lehce otíraly o tváře. Holmes měl podivuhodné schopnosti vidět ve tmě a pečlivě je cvičival. Držel mě ještě za ruku, když otevřel dveře, a já nejasně poznal, že jsme vešli do rozlehlého pokoje, v němž nedlouho předtím někdo kouřil doutník. Můj přítel

postupoval obezřetně mezi nábytkem, otevřel další dveře a zavřel za námi. Když jsem natáhl ruku, nahmatal jsem několik kabátů zavěšených na stěně a poznal jsem, že je to chodba. Prošli jsme jí a Holmes nadmíru tiše otevřel dveře na pravé straně. Něco se na nás vrhlo a já leknutím zdřevěněl, ale téměř jsem se dal do smíchu, když jsem si uvědomil, že to byla kočka. V místnosti, do níž jsme vešli, plál v krbu oheň a vzduch tam opět čpěl tabákovým kouřem. Holmes vešel po špičkách, počkal, až vstoupím, a potom velice tiše dveře zavřel. Stáli jsme v Milvertonově pracovně a portiéra naproti nám ukazovala, kde je vchod do jeho ložnice.

Oheň v krbu jasně plápolal a osvětloval celý pokoj. Viděl jsem, že u dveří se leskne elektrický vypínač, ale nerozsvítil jsem. Po jedné straně krbu visel těžký závěs zakrývajícím arkýřové okno, které jsme viděli zvenčí. Na druhé straně vedly dveře na verandu. Uprostřed stál psací stůl s otáčivou židlí potaženou lesklou červenou kůží. Naproti byla velká knihovna a na ní mramorová bysta Athény, v rohu mezi knihovnou a stěnou stála vysoká zelená nedobytná pokladna a záblesky plamenů se odrážely od lesklých mosazných kulatých klik na jejích dveřích. Holmes se k nim přikradl a prohlížel si je. Potom se neslyšně přiblížil ke dveřím ložnice, zůstal stát a se skloněnou hlavou pozorně naslouchal. Zevnitř se nic neozývalo. Mě zatím napadlo, že bude moudré zajistit si ústup vnějšími dveřmi, a pozorně jsem si je prohlížel. K mému úžasu nebyly dveře uzamčené a závora nebyla zasunutá! Dotkl jsem se Holmesovy paže a on obrátil maskovanou tvář tím směrem. Viděl jsem, jak sebou škubl; zřejmě ho to překvapilo stejně jako mě.

„To se mi nelíbí,“ zašeptal, když mi přitiskl rty těsně k uchu. „Nedovedu si to dobře vysvětlit. Nicméně nesmíme ztrácet čas.“

„Mohu vám nějak pomoci?“

„Ano, postavte se ke dveřím. Kdybyste slyšel někoho přicházet, zasuňte závoru zevnitř a odejdeme tudy. Kdyby někdo přišel z druhé strany, vyjdeme ven těmito dveřmi, jestliže budeme s prací hotovi, anebo se skryjeme za ty závěsy, když s ní hotovi nebudeme. Rozuměl jste?“

Přikývl jsem a postavil se ke dveřím. První pocit strachu mě přešel a pociťoval jsem teď pronikavé vzrušení, jaké jsem nikdy nezažil, pokud jsme byli ochránci zákona a nikoli jeho narušiteli. Vznešený cíl našeho poslání, vědomí, že je nesobecké a rytířské, podlost našeho protivníka, to všechno zvyšovalo sportovní ráz našeho dobrodružství. Vůbec jsem se necítil jako provinilec, naopak radoval jsem se a byl nadšen očekávaným nebezpečím. S obdivem jsem pozoroval, jak Holmes vybaluje pouzdro a vybírá nástroje s klidnou, vědeckou přesností chirurga chystajícího se k choulostivé operaci. Věděl jsem, že otevírání nedobytných pokladen je Holmesovým oblíbeným koníčkem, a chápal jsem, jaké potěšení má z toho, že může změřit své síly s touto zlatozelenou nestvůrou, drakem, který ve svém jícnu skrývá pověst mnoha krásných paní. Ohrnul si manžety fraku – plášť předtím odložil na židli – připravil si dvě vrtačky, páčidlo a několik paklíčů. Stál jsem u prostředních dveří a upíral oči na oboje další, připraven zakročit v případě nouze, třebaže jsem vlastně měl jen velmi neurčité plány, co bych podnikl, kdyby nás někdo vyrušil. Holmes pracoval půl hodiny se soustředěnou energií, jeden nástroj položil, druhý zvedl, a s každým zacházel zručně a jemně jako vyučený zámečnick. Posléze jsem zaslechl cvaknutí, široké zelené dveře se rozevřely a uvnitř jsem uviděl větší množství papírových balíčků, každý převázaný, zapečetěný a opatřený nápisem. Holmes jeden z nich vybral, ale v plápolavém světle plamenů nebyl s to číst, a proto vytáhl malou zlodějskou svítilnu. Rozsvítit elektrické světlo nebylo radno, protože Milverton byl v sousedním pokoji. Pojednou jsem spatřil, jak se Holmes zarazil, napjatě se zaposlouchal, poté zabouchl dveře pokladny, vzal si plášť, vecpal nástroje do kapes a vběhl za závěs, když mi předtím pokynul, abych učinil totéž.

Jakmile jsem se k němu připojil, uslyšel jsem, co alarmovalo jeho bystřejší smysly. Odkudsi z domu se ozýval šramot. Zpovzdálí se ozvalo zabouchnutí dveří. Nejasný, hluchý zvuk se změnil v pravidelný dusot těžkých, rychle se přibližujících kroků. Přicházely z chodby před pokojem. U dveří se zastavily. Dveře se otevřely.

Ozvalo se ostré cvaknutí při otočení vypínače. Dveře se zavřely a ucítili jsme štiplavý pach silného doutníku. Potom se kročeje ozvaly znovu, přecházely nahoru a dolů, nahoru a dolů, několik stop od nás. Nakonec zavržala židle a kročeje dozněly. Potom se ozvalo cvaknutí klíče otočeného v zámku a šustot papírů. Až dosud jsem se neodvažoval vyhlédnout, ale teď jsem trochu roztáhl závěsy před sebou a vykoukl jsem mezerou. Ucítil jsem dotek Holmesova ramene a věděl jsem, že se rovněž dívá. Přímo před námi, téměř na dosah ruky, jsme viděli široká, zakulacená Milvertonova záda. Bylo zřejmé, že jsme se dokonale přepočítali v odhadu toho, co bude dělat. Vůbec si nešel lehnout do ložnice, ale zdržoval se někde v odlehlejších křídle domu, v kuřárně nebo kulečnickovém pokoji, jehož okna jsme neviděli. Jeho široká, prošedivělá hlava s lesknoucí se pleší byla hned v popředí našeho zorného pole. Seděl pohodlně zakloněný na červené kožené židli, nohy měl natažené a z úst mu trčel dlouhý černý doutník. Měl na sobě kuřácký kabátek vínové barvy a polovojenského střihu s černým sametovým límcem. V ruce držel jakousi dlouhou právní listinu, kterou lhostejně pročítal a vypouštěl přitom z úst kroužky tabákového kouře. Jeho neuspěchané počínání a pohodlná poloha naznačovaly, že nemá v úmyslu hned tak odejít.

Pocítil jsem, jak se Holmesova ruka vkradla do mé a jak mně ji stiskl, jako by mě hodlal ubezpečit, že situace je v jeho moci a že je klidný. Nebyl jsem si jist, zda viděl, co z mého místa bylo víc než nápadné – že dvířka nedobytné pokladny nejsou dobře přiřazená a že Milverton si toho může co nevidět povšimnout. V duchu jsem se rozhodl, že jakmile mě jeho strnulý pohled přesvědčí, že to zpozoroval, okamžitě vyskočím, přehodím mu přes hlavu plášť, přidržím mu ruce u těla a ostatní přenechám Holmesovi. Milverton ale vůbec nevzhlédl. S nevelkým zájmem zíral na listiny v ruce a obracel stránku za stránkou, jak sledoval advokátovy vývody. Pomyslel jsem si, že jakmile dokument dočte a dokouří doutník, odejde alespoň do své ložnice; ale dřív než byl hotov s tím či oním,

nastal v událostech pozoruhodný obrat, který odvedl naše myšlenky zcela jiným směrem.

Několikrát jsem si povšiml, že se Milverton podíval na hodinky, a jednou se dokonce s netrpělivým gestem zvedl a znovu posadil. Ani mě však nenapadlo, že by mohl mít v tak pozdní hodině schůzku, až najednou jsem z verandy zaslechl jakýsi šramot. Milverton upustil listiny a strnule se narovnal v křesle. Zvuk se opakoval a pak se ozvalo slabé zaťukání na dveře. Milverton vstal a otevřel.

„No,“ řekl stroze, „máte skoro půl hodiny zpoždění.“ To tedy vysvětlovalo, proč dveře zůstaly nezamčené a proč je Milverton tak pozdě v noci vzhůru. Ozvalo se jemné zašustění ženských šatů. Když k nám Milverton otočil tvář, zatáhl jsem šterbinu mezi závěsy, ale nyní jsem se odvážil opatrně ji rozevřít. To už Milverton opět seděl v křesle a doutník mu stále trčel ve vyzývavém úhlu z úst. V jasné záři elektrického světla před ním stála vysoká, štíhlá černovlasá žena se závojem na tváři a s pláštěm vyhrnutým až po bradu. Rychle a s námahou oddechovala a celá pružná postava se jí chvěla mocným pohybem.

„Nu,“ řekl Milverton, „kvůli vám se ani pořádně nevyspím, má milá. Doufám, že se mi to vyplatí. To jste nemohla přijít někdy jindy – hm?“ Žena zavrtěla hlavou.

„No, když nemohla, tak nemohla. Jestliže je hraběnka tak přísnou paní, máte teď příležitost vyrovnat si s ní účet. Proč se tak chvějete, milá slečno? No, už je to lepší. Vzchopte se! A teď přistoupíme k věci.“ Ze zásuvky ve stole vytáhl dopis. „Říkáte, že máte pět dopisů, které kompromitují hraběnku d'Albertovou. Chcete je prodat. Já je chci koupit. Až sem je to vše v pořádku. Zbývá pouze dohodnout cenu. Rád bych ovšem ty dopisy viděl. Pokud jsou to opravdu hodnotné exempláře... Dobré nebe, to jste vy?“

Žena beze slova nadzvedla závoj a spustila límec pláště, který jí zakrýval bradu. Před Milvertonem se objevila tmavá, půvabná, neobyčejně výrazná tvář, s ohnutým nosem, černým obočím nad chladnými, lesklými očima a ústy s tenkými rty sevřenými v nebezpečném úsměvu.

„To jsem já,“ řekla, „žena, které jste zničil život.“

Milverton se zasmál, ale hlas se mu zachvěl strachem. „Byla jste velice umíněná,“ řekl. „Proč jste mě donutila hnát celou věc až do krajnosti? Ujišťuji vás, že pokud by šlo jen o mne, neublížil bych ani mouše, ale každý máme své povolání, a co jsem měl dělat? Cenu jsem stanovil tak, aby pro vás byla přijatelná. Nechtěla jste zaplatit.“

„A tak jste ty dopisy poslal mému manželovi, a jemu – nejušlechtilejšímu muži, který kdy žil, muži, jemuž jsem nebyla hodná zašněrovat boty – puklo statečné srdce a zemřel. Vzpomínáte si, že když jsem včera večer těmito dveřmi vešla a snažně vás žádala, prosila o milost – vysmál jste se mi do obličeje stejně, jako se o to pokoušíte teď, jenže vaše zbabělé srdce nezabrání vašim rtům, aby se nechvěly. Ano, vás vůbec nenapadlo, že byste mě zde někdy opět spatřil, ale mě ta noc naučila, jak se s vámi setkat tváří v tvář a o samotě. Nu, Charlesi Milvertone, co k tomu máte co říci?“

„Nemyslete si, že mě zastrašíte,“ řekl a vstal. „Stačí, abych vykřikl, přivolám sloužící a dám vás uvěznit. Beru ale ohled na váš přirozený hněv. Opusťte okamžitě tento pokoj, jděte, odkud jste přišla, a já na vše zapomenu.“

Žena stála s rukou v západní a na úzkých rtech jí pohrával stále týž úsměv smrtelné nenávisti.

„Nikomu už nezničíte život, tak jak jste ho zničil mně. Žádné srdce už nebudete týrat, jako jste týral moje. Zbavím svět jedovatého plazu. Tumáš, ty pse – tumáš! – a tumáš! – tumáš! – tumáš!“

Vytáhla malý lesklý revolver a vyprázdnila jednu komoru po druhé do Milvertonova těla – ústí hlavně bylo od jeho náprsenky vzdálené necelé dvě stopy. Ucouvl a potom klesl se zachroptěním na stůl, hmataje po papírech před sebou. Potácivě se zvedl, zasáhla ho však další střela a skácel se na podlahu. „Vy – vy jste mě zabila,“ zvolal a zůstal nehybně ležet. Žena se na něho upřeně podívala a dupla mu podpatkem do tváře. Znovu na něj pohlédla, ale nic nebylo slyšet, nic se nepohnulo. Zaslechl jsem slabé zašustění, do vyhráté místnosti zadul noční vzduch a mstitelka zmizela. Žádný zákrok z naší strany nemohl toho člověka uchránit před jeho

osudem; ale když žena pálila jednu střelu za druhou do Milvertonova padajícího těla, chystal jsem se vyskočit, avšak ucítil jsem, že mi Holmes chladně a pevně sevřel zápěstí. Pochopil jsem, co všechno znamená to jeho silné, varovné sevření – že to není naše věc, že padoucha stihla spravedlnost, že máme své povinnosti a své záměry, které nesmíme ztrácet ze zřetele. Sotva žena vyběhla z pokoje, Holmes rychlými, tichými kroky přešel k druhým dveřím. Otočil klíčem v zámku. V témž okamžiku jsme zaslechli hlasy v domě a hluk pádících nohou. Výstřely z revolveru vyburcovaly služebnictvo. Holmes s dokonalou chladnokrevností přeběhl k nedobytné pokladně, vzal odtud plnou náruč převázaných balíčků s dopisy a všechny naházal do plamenů. Opakoval to jednou a pak znova, dokud pokladna nebyla prázdná. Potom se rychle rozhlédl. Dopis, který předznamenal Milvertonovu smrt, ležel na stole, celý potřísněný krví. Holmes jej hodil mezi hořící papíry. Potom vytáhl klíč z vnějších dveří, vyšel za mnou ven a zvenčí je zamkl. „Tudy, Watsoně,“ řekl, „tímhle směrem můžeme přelézt přes zahradní zeď.“

Nebyl bych uvěřil, že se poplach může tak rychle rozšířit. Když jsem se ohlédl, tonul rozlehlý dům v jediné záplavě světla. Přední dveře byly otevřené a na příjezdovou cestu vybíhaly postavy. Celá zahrada ožila lidmi, a když nás spatřili vybíhat z verandy, někdo vykřikl a rozběhl se za námi. Holmes se podle všeho v zahradě dokonale vyznal, neboť se hbitě proplétal mezi vysazenými stromky. Držel jsem se mu v patách a náš nejbližší pronásledovatel supěl za námi. Do cesty se nám postavila šest stop vysoká zeď, ale Holmes se na ni vymrštil a za okamžik byl na druhé straně. Když jsem ho napodobil, ucítil jsem, že mě za kotník uchopila mužská ruka, ale kopnutím jsem nohu uvolnil a vydrápal jsem se přes skleněné střeptiny zasazené na vrcholu zdi. Spadl jsem na tvář do nějakého křoví, ale Holmes mě v mžiku zvedl na nohy a spolu jsme uháněli přes celý Hampstead Heath. Uběhli jsme jistě nejméně dvě míle, než se Holmes konečně zastavil a napjatě naslouchal. Za námi

bylo všude naprosté ticho. Setrásli jsme své pronásledovatele a byli jsme v bezpečí.

Druhý den po netuctovém zážitku, který jsem popsal, pokuřovali jsme po snídani ranní dýmku, když byl do našeho skromného pokoje uveden pan Lestrade ze Scotland Yardu, velmi vážný a důstojný.

„Dobré jitro, pane Holmesi,“ řekl, „dobré jitro. Smím se zeptat, zda nejste právě zaneprázdněn?“

„Nejsem zaneprázdněn natolik, abych vás nevyslechl.“

„Myslel jsem, že když právě nemáte nic nutného na práci, měl byste snad zájem spolupracovat se mnou na jednom z nejpozoruhodnějších případů, který se udal v noci na dnešek v Hampsteadu.“

„Probůh!“ řekl Holmes. „Co se tam přihodilo?“

„Vražda – velmi dramatická a pozoruhodná vražda. Víím, jak nesmírně se o tyto věci zajímáte, a považoval bych za velkou laskavost z vaší strany, kdybyste s námi zašel do Appledore Towersu a mohl nám poradit. Není to obvyklý zločin. Toho pana Milvertona jsme už nějakou dobu sledovali a mezi námi, byl to pěkný darebák. Víím, že měl různé listiny, kterých používal k vydírání. Vrahové všechny ty dokumenty spálili. Žádný cenný předmět nebyl odcizen a je pravděpodobné, že zločinci byli lidé z lepších vrstev, jejichž jediným cílem bylo zabránit společenskému skandálu.“

„Zločinci?“ zvolal Holmes. „Bylo jich víc?“

„Ano, byli dva. Dopadli je téměř při činu. Máme otisky jejich nohou, máme jejich popis a sázím deset ku jedné, že je vypátráme. Ten první byl tělesně velmi zdatný, ale druhého chytil zahradníkův pomocník za nohu, podařilo se mu však vyškubnout se. Byl to statný muž střední postavy – s hranatou čelistí, silným krkem, kníry a maskou na očích.“

„To zní dost neurčitě,“ řekl Sherlock Holmes. „Věřu, ten popis by se hodil třeba i na Watsona!“

„To je pravda,“ řekl inspektor pobaveně. „Mohl by to klidně být popis pana doktora.“

„Ne, bohužel vám nemohu pomoci, Lestrade,“ řekl Holmes. „Po pravdě řečeno, toho Milvertona jsem znal a považoval jsem ho za jednoho z nejnebezpečnějších lidí v Londýně. Myslím, že jsou zločiny, které se vymykají zákonu, a které proto do jisté míry ospravedlňuji soukromou pomstu. Ne, nemá smysl, abyste mě přemlouval. Už jsem se rozhodl. Sympatizuji spíš s těmi zločinci než s jejich obětí, a tímhle případem se zabývat nebudu.“

Holmes mi neřekl ani slovo o tragédii, které jsme se stali svědky, ale neuniklo mi, že byl celé dopoledne velice zamyšlený a svým nepřítomným pohledem a roztržitým chováním působil dojmem člověka, který se pokouší něco si vybavit v paměti. Ještě jsme nedojedli oběd, když pojednou vyskočil. „U všech všudy, Watson! Přišel jsem na to!“ zvolal. „Vezměte si klobouk! Pojd'te se mnou!“ Rychlými kroky spěchal po Baker Street a po Oxford Street, dokud jsme nedorazili málem až k Regent Circus. Po levé straně je tam výkladní skříň plná fotografií slavných osobností a módních krás. Holmes upřel oči na jednu z nich, a když jsem sledoval jeho pohled, spatřil jsem portrét vznešené a majestátní dámy v dvorním úboru, s vysokou diamantovou tiárou na ušlechtilé hlavě. Hleděl jsem na ten jemně prohnutý nosík, nápadné obočí, rovná ústa a pevnou, drobnou bradu pod nimi. Vzápětí jsem zalapal po dechu, když jsem si přečetl starodávný titul proslulého šlechtice a státníka, jehož ženou ta dáma byla. Můj zrak se setkal s Holmesovým a on přitiskl prst na rty, když jsme se od výkladu odvrátili.

ŠEST NAPOLEONŮ

Nebylo nikterak neobvyklé, že se u nás večer občas zastavil pan Lestrade ze Scotland Yardu a Sherlock Holmes jeho návštěvy jen vítal, neboť se tak dovídal všechno, co se dělo na policejním velitelství. Jako protihodnotu za zprávy, které Lestrade přinášel, vyslechl Holmes vždycky ochotně a pozorně podrobnosti každého případu, na němž detektiv pracoval, a třebaže sám do záležitosti nezasahoval, občas mu mohl pomoci nějakou radou či návrhem, které čerpal ze svých rozsáhlých znalostí a zkušeností.

Tohoto večera Lestrade nejdřív probral počasí a zprávy v tisku. Nato se odmlčel a zamyšleně pokuřoval doutník. Holmes si ho změřil ostrým pohledem.

„Máte něco pozoruhodného?“ zeptal se.

„Kdepak, pane Holmesi, nic zvláštního.“

„Tak mi o tom povězte.“

Lestrade se zasmál.

„Víte, pane Holmesi, proč bych to zapíral, opravdu mám něco na srdci. Je to věc tak pošetilá, že jsem vás tím nechtěl obtěžovat. Na druhé straně, třebaže triviální, je nepochybně divná a vím, že máte rád všechno nezvyklé. Podle mého mínění je to však spíš případ pro doktora Watsona než pro vás.“

„Nemoc?“ otázal jsem se.

„Šílenství. A přitom podivná forma šílenství. Sotva by vás napadlo, že v dnešní době může žít člověk, který do té míry nenávidí Napoleona, že rozbije každé jeho zpodobení, jakmile je spatří.“

Holmes se pohodlně usadil v křesle.

„To není nic pro mne,“ prohlásil.

„Tak jest. To jsem také říkal. Jenomže když se ten muž dopustí vloupání, aby rozbíjel sochy, které mu nepatří, přestává to být jen věcí lékaře a přechází do sféry policie.“

Holmes se opět napřímil.

„Vloupání! To zní mnohem zajímavěji. Povězte mi podrobnosti.“

Lestrade vytáhl úřední zápisník a listováním v něm si osvěžoval paměť.

„První případ byl hlášen před čtyřmi dny,“ řekl. „Došlo k němu na Kennington Road v obchodě Morse Hudsona, který prodává obrazy a sochy. Prodavač na chvíli odešel z prodejní místnosti, ale vtom zaslechl silnou ránu, a jakmile přispěchal, uviděl napadřít rozbitou sádrovou bystu Napoleona, která předtím s několika jinými uměleckými výtvary stála na pultě. Vyřítíl se na ulici, ale přestože několik kolemjdoucích prohlásilo, že si povšimli, jak z krámu vyběhl nějaký muž, prodavač nikoho neviděl a nepodařilo se mu zjistit, kdo byl ten darebák. Zdálo se, že jde o nesmyslný vandalský kousek, jaký se občas přihází, a tak to také ohlásil strážníkovi, který měl ve čtvrti službu. Sádrový odlitek měl hodnotu pouhých několika šilinků a celá záležitost vypadala příliš dětinsky, než aby stála za zvláštní vyšetřování.“

Druhý případ však byl vážnější a také podivnější. Odehrál se teprve v noci na dnešek.

Na Kennington Road, několik set kroků od obchodu Morse Hudsona, bydlí velmi známý praktický lékař, doktor Barnicot, který má jednu z nejrozvětvenějších praxí na jižním břehu Temže. Byt a hlavní ordinaci má na Kennington Road, ale filiální ordinaci a výdejnu léků v Lower Brixton Road, což je odtamtud dvě míle. Zmíněný doktor Barnicot je nadšeným obdivovatelem Napoleona a jeho dům je plný knih, portrétů a památek na francouzského císaře. Přednedávnem koupil u Morse Hudsona dva sádrové odlitky Napoleonovy hlavy od francouzského sochaře Devina. Jednu z nich postavil v hale domu na Kennington Road a druhou na křbovou římsu ordinace v Lower Brixton Road. Když doktor Barnicot dnes ráno vyšel z ložnice, s úžasem zjistil, že se v noci někdo vloupal do domu, ale kromě sádrové hlavy v hale nic neodcizil. Pachatel vynesl bystu ven a vztekle ji rozbil o zahradní zeď, u které byly sádrové úlomky nalezeny.“

Holmes si zamnul ruce.

„To je rozhodně něco nového,“ řekl.

„Myslel jsem si, že se vám to bude zamlouvat. Ale ještě jsem neskončil. Doktor Barnicot přišel o dvanácté hodině do své filiální ordinace a dokážete si jistě představit, jak byl ohromen, když viděl, že v noci někdo otevřel okno a že střepy jeho druhé bysty jsou rozházené po celé místnosti. Někdo ji rozbil napadrt' tam, kde stála. Ani v jednom případě jsme nenalezli stopy, které by nám poskytly vodítko, kde hledat zločince nebo šílence, jenž tyto zlovolné činy spáchal. Nuže, pane Holmesi, teď znáte fakta.“

„Jsou neobyčejná, neřkuli groteskní,“ řekl Holmes. „Smím se otázat, zda obě bysty rozbité u doktora Barnicota byly přesnými kopiemi té, která byla zničena v obchodě Morse Hudsona?“

„Byly to odlitky pořízené z téže formy.“

„Tento fakt rozhodně odporuje teorii, že muž, který je rozbíjí, byl ovlivněn nějakou povšechnou nenávistí vůči Napoleonovi. Když uvážíme, kolik set soch slavného císaře v Londýně existuje, bylo by věru až příliš nápadnou shodou okolností, kdyby nevyběravý obrazoborec zahájil své dílo ničením tří odlitků téže bysty.“

„Nu, to jsem si také myslel,“ řekl Lestrade. „Jenže Morse Hudson má jediný obchod s bystami v téhle části Londýna a několik let měl v krámě jediné tyto tři Napoleonovy bysty. A třebaže se podle vašich slov v Londýně vyskytují stovky císařových soch, je velmi pravděpodobné, že se v tomhle okrese nalézaly pouze ty tři. Proto místní fanatik začal s nimi. Co o tom soudíte, doktore Watsone?“

„Projev monomanie jsou neomezené,“ odpověděl jsem. „Existuje porucha, kterou moderní francouzští psychologové nazvali *idée fixe*; ve své podstatě může být zcela nevinná a může být provázena jinak naprostou normalitou. U člověka, který o Napoleonovi mnoho četl nebo který trpí nějakou dědičnou rodinnou nemocí v důsledku ‚velké války‘, může se vyvinout *idée fixe* a on se pak pod jejím vlivem může dopustit fantastických činů.“

„To se mi nějak nezdá, milý Watsone,“ řekl Holmes a zavrtěl hlavou, „poněvadž žádná *idée fixe* by vašemu zajímavému monomaniakovi nepomohla zjistit, kde se podobné bysty nalézají.“

„Nu, jak si to tedy vysvětlujete vy?“

„Ani se o to nepokouším. Chci pouze poznamenat, že ve výstředním počínání toho pána je jistá metoda. Kupříkladu u doktora Barnicota, kde by hluk mohl probudit rodinu, vynesl pachatel bystu před dům a potom teprve ji rozbil, zatímco v ordinaci, kde mu podobné nebezpečí nehrozilo, rozbil ji na místě. Na první pohled se celá ta věc zdá směšně malicherná, ale netroufám si tvrdit o ničem, že je to triviální, uvážím-li, že některé z mých nejklasičtějších případů začínaly stejně málo slibně. Vzpomínáte si, Watsone, že na ten hrozný případ Abernattyho rodiny mě nejprve upozornilo to, jak hluboko se petržel za dusného dne ponořila do másla. Proto si nemohu dovolit vysmívat se vašim třem rozbitým bystám, Lestrade. Budu vám neobyčejně zavázán, jestliže mi oznámíte jakýkoli další vývoj v tomto neobyčejném sledu událostí.“

K vývoji, o jehož oznámení můj přítel žádal, došlo rychleji a měl nekonečně tragičtější podobu, než si Holmes dokázal představit. Druhý den ráno jsem se oblékal v ložnici, když se ozvalo zaklepání na dveře a vešel Holmes s telegramem v ruce. Přečetl jej nahlas:

„Prijedte okamžite 131 Pitt Street. Kensington – Lestrade.“

„Co to znamená?“ zeptal jsem se.

„Nevím – může to být cokoli. Mám ale podezření, že jde o pokračování té historky se sochami. Vypadá to, že náš přítel obrazoborec zahájil činnost v další londýnské čtvrti. Káva je na stole, Watsone, a přede dveřmi čeká drožka.“

Za půl hodiny jsme dorazili do Pitt Street, poklidné uličky v těsném sousedství jedné z nejrušnějších tepen londýnského života. Dům číslo 131 stál v řadě navzájem si podobných nanicovatých, úctyhodných a naprosto neromantických obydlí. Když jsme se přiblížili, spatřili jsme, že se u zábradlí před domem tísň zástup zvědavců. Holmes si hvízdal.

„Namouvěru, tohle bude přinejmenším pokus o vraždu. Nic menšího pozornost londýnského poslíčka neupoutá. Nakloněná ramena a natažený krk tamhletoho chasníka jasně prozrazují, že běží o násilný čin. Co to, Watsone? Horní schod je umytý a ostatní schody jsou suché. Ale je tu beztak dosti šlápot. Hle, Lestrade stojí u průčelního okna a zakrátko se dovíme všechno.“

Policista nás přijal s velmi vážnou tváří a uvedl nás do obývacího pokoje, v němž sem tam přecházel velmi neupravený a rozčilený starší pán ve flanelovém županu. Představil nám ho jako majitele domu – pana Horace Harkera z Centrálního tiskového syndikátu.

„Jde zas o Napoleonovu bystu,“ řekl Lestrade. „Včera večer jsem měl dojem, že vás to zajímá, a myslel jsem, že asi teď, kdy celá záležitost vzala mnohem vážnější obrat, budete docela rád přítomen.“

„A k čemu se vlastně obrátila?“

„K vraždě. Pane Harkere, vypravujte laskavě těmto pánům, co se přesně stalo.“

Muž v županu k nám otočil nanejvýš melancholickou tvář.

„Je zvláštní,“ řekl, „že celý život sbírám zprávy o jiných lidech, a teď kdy se mi naskytla opravdu závažná zpráva, jsem z toho natolik zmatený a utrápený, že nedokážu dát dohromady dvě slova. Kdybych sem byl přišel jako žurnalista, napsal bych rozhovor sám se sebou a v kterémkoli večerníku bych dostal dva sloupce. Takhle jen plýtvám cenným materiálem, poněvadž tuhle historku vykládám znovu a znovu řadě lidí, a sám ji nedokážu zpracovat. Znam ale vaše jméno, pane Sherlocku Holmesi, a kdybyste mi jen dokázal tu podivnou záležitost vysvětlit, odměnil byste mě tím za námahu, že vám tu historku povím.“

Holmes usedl a naslouchal.

„Všechno se zřejmě točí kolem Napoleonovy bysty, kterou jsem si koupil do tohoto pokoje asi před čtyřmi měsíci. Dostal jsem ji levně v prodejně u Harding Brothers, druhé dveře od stanice podzemní dráhy v High Street. Své novinářské práci se věnuji většinou v noci a často píšu až do ranních hodin. Tak tomu bylo i dnes. Seděl jsem ve

svém doupěti, vzadu v poschodí, a asi kolem třetí hodiny se mi zdálo, že zezdola slyším nějaký hluk. Naslouchal jsem, ale hluk se neopakoval, a dospěl jsem k závěru, že ke mně zalehl zvenčí. Potom pojednou, asi pět minut nato, ozval se hrozný výkřik – zvuk tak strašný, že jsem něco podobného jaktěživ neslyšel. Do smrti mi bude znít v uších. Chvilí jsem seděl zkamenělý hrůzou. Potom jsem uchopil pohrabáč a sešel dolů. Když jsem vstoupil do tohoto pokoje, okno bylo dokořán a okamžitě jsem si povšiml, že bysta zmizela z krbové římsy. Nedovedu pochopit, proč lupič kradl takovou věc, vždyť to byl pouhý sádrový odlitek a neměl žádnou cenu.

Sám vidíte, že komukoli, kdo se chce tím otevřeným oknem dostat ven, stačí udělat delší krok a došlápne na nejhořejší schod. To také zřejmě učinil lupič, a proto jsem šel otevřít dveře. Vykročil jsem do tmy a téměř jsem klopýtl o mrtvého muže, který tam ležel. Běžel jsem zpět pro svítilnu a zjistil jsem, že jde o nešťastníka s hlubokou, zející ranou v krku. Všude kolem bylo plno krve. Ležel na zádech, s koleny přitahenými k tělu a se strašně otevřenými ústy. O tom se mi ještě dlouho bude zdávat. Stačil jsem jenom hvízdnout na policejní píšťalku a potom jsem patrně ztratil vědomí, poněvadž víc nevím o ničem, jenom tolik, že když jsem se v hale probral, stál nade mnou strážník.“

„A kdo byl ten zavražděný?“ zeptal se Holmes.

„Nic nám neprozrazuje, kdo to byl,“ řekl Lestrade. „Mrtvolu uvidíte v márnici, ale zatím jsem o ní nic nezjistil. Je to vysoký opálený muž statné postavy, asi třicetiletý. Je nuzně oděný, ale nezdá se, že by to byl dělník. Vedle něho ležel v kaluži krve kapesní nůž s rukojetí z rohoviny. Zda je to zbraň, kterou byl zločin spáchán, nebo zda patřila nebožtíkovi, to nevím. Na šatech nebylo žádné jméno a v kapsách měl zavražděný jenom kousek provázku, jablko, laciný plán Londýna a fotografii. Tady je.“

Zřejmě to byla momentka z nějakého malého aparátu. Zobrazovala čilého muže, trochu podobného opici, s ostře řezanou tváří, hustým obočím a velmi podivným výčnělkem na spodní polovině tváře, která připomínala čenich paviána.

„A co se stalo s tou bystou?“ zeptal se Holmes, když si fotografii důkladně prohlédl.

„Obdrželi jsme o ní hlášení těsně před vaším příchodem. Byla nalezena v zahradě před prázdným domem na Campden House Road. Rozbitá napadrť. Jdu se tam teď podívat. Půjdete se mnou?“

„Zajisté. Jen se tu ještě porozhlédnu.“ Prozkoumal koberec a okno. „Ten muž měl buď velmi dlouhé nohy, nebo byl tělesně neobyčejně zdatný,“ pravil. „Při té vzdálenosti to vůbec nebyla maličkost dosáhnout na okenní římsu a okno otevřít. Návrat byl poměrně jednoduchý. Půjdete se s námi podívat na pozůstatky vaší bysty, pane Harkere?“

Zdrcený novinář usedl za psací stůl.

„Musím se pokusit něco sesmolit,“ řekl, „třebaže nepochybuji, že první vydání večerníků už určitě vyšlo se všemi podrobnostmi. Já prostě mám takovou smůlu. Vzpomínáte si, jak se zřítíla ta tribuna v Doncasteru? No – a já byl jediný žurnalista na tribuně, a jenom moje noviny o tom neuveřejnily žádnou zprávu, protože jsem byl příliš otřesen, než abych ji mohl napsat. A teď zas přijdu pozdě – s vraždou spáchanou u mého vlastního domu.“

Když jsme odcházeli z pokoje, slyšeli jsme, jak jeho pero skřípavě zadrhává po papíře.

Místo, kde se našly úlomky bysty, bylo vzdáleno pouze několik set kroků. Náš zrak nejprve spočinul na sošce slavného císaře, který zřejmě vzbuzoval v mysli neznámého tak divokou a ničivou nenávist. Ležela na trávě rozmetána na drobné střepy. Holmes jich několik zvedl a pozorně si je prohlížel. Podle jeho napjaté tváře a cílevědomého počínání jsem usoudil, že konečně našel stopu.

„Nuže?“ zeptal se Lestrade.

„Jsme teprv na začátku,“ pravil. „Ale nicméně – nicméně máme několik faktů, které nám poskytují jisté náznaky, o něž se můžeme při dalším postupu opřít. Vlastnictví bezcenné bysty znamenalo pro toho podivného zločince víc než lidský život. To za prvé. A k tomu navíc přistupuje zvláštní skutečnost, že ji nerozbil v domě nebo v

jeho těsném sousedství – pokud ovšem pachateli záleželo pouze na zničení bysty.“

„Setkání s druhým mužem ho rozrušilo, a tak se unáhlil. Sotva si byl vědom, co činí.“

„Nu, zdá se to pravděpodobné. Obzvlášť vás ale chci upozornit na polohu tohoto domu i zahrady, v níž byla bysta rozbita.“

Lestrade se rozhlédl kolem sebe.

„Je to prázdný dům, takže pachatel věděl, že ho v zahradě nikdo nevyruší.“

„Ano, ale nad ním stojí v ulici jiný neobydlený dům, kolem kterého musel pachatel projít, než došel sem. Proč nerozbil bystu tam, když se každým krokem zvyšovalo nebezpečí, že ho někdo potká?“

„Vzdávám se,“ řekl Lestrade.

Holmes ukázal na pouliční svítilnu nad našimi hlavami.

„Tady na svou práci viděl, kdežto u druhého domu ne. V tom je ten důvod.“

„U všech všudy, máte pravdu!“ zvolal detektiv. „Když o tom teď uvažuji, bysta v ordinaci doktora Barnicota byla rozbita také poblíž nočního světla. Nu, pane Holmesi, co si počneme s tímhle faktem?“

„Zapamatujeme si jej – zapíšeme do paměti. Později můžeme přijít na něco, co s nim bude souviset. Jaké kroky navrhuje teď podniknout, Lestrade?“

„Podle mého názoru bude nejpraktičtější zjistit totožnost toho mrtvého. To by nemělo působit žádné obtíže. Jakmile vypátráme, kdo to je a s kým se stýkal, máme dobrý začátek, z něhož postupně přijdeme na to, co dnešní noci v Pitt Street pohledával, s kým se tam sešel a kdo ho na prahu domu pana Horace Harkera zabil. Nemyslíte?“

„Nepochybně, nicméně já bych k řešení přistoupil poněkud jinak.“

„Co byste tedy dělal?“

„No, nedejte se mnou ovlivňovat. Navrhuji, abyste postupoval podle své metody a já zas podle své. Později můžeme své poznatky porovnat a vzájemně doplnit.“

„Výborně,“ řekl Lestrade.

„Jestliže se vracíte do Pitt Street, mohl byste se zastavit u pana Horace Harkera. Vyříd'te mu, že jsem dospěl k přesvědčení, že jeho dům navštívil nebezpečný vraždící šílenec, trpící napoleonským fantasem. Bude to užitečné pro jeho článek.“

Lestrade vypadal užasle.

„Snad tomu vážně nevěříte?“

Holmes se usmál.

„Že ne? Nu – snad ne. Jsem si ale jist, že to bude zajímat pana Horace Harkera a předplatitele Centrálního tiskového syndikátu. Věřu, Watsoně, dneska nás očekává dlouhá a dost složitá práce. Byl bych rád, Lestrade, kdybyste se s námi mohl sejít v šest hodin večer v Baker Street. Do té doby bych si rád ponechal fotografii nalezenou v kapse mrtvého. Je možné, že vás požádám o doprovod a přispění při menší výpravě, na kterou se dnes večer vydáme, pokud se ukáže, že mé vývody byly správné. Prozatím se s vámi loučím a přeji sám sobě mnoho zdaru.“

Sherlock Holmes a já jsme společně odešli do High Street a tam jsme se zastavili v obchodě Harding Brothers, kde byla bysta zakoupena. Mladý prodavač nám sdělil, že pan Harding přijde až odpoledne a že on sám je v obchodě teprve krátce, takže nám nemůže poskytnout žádné informace. Na Holmesově tváři se objevil výraz zklamání a rozmrzelosti.

„Nu, nemůžeme čekat, že nám vždycky vyjde všechno tak, jak si přejeme, Watsoně,“ řekl posléze. „Musíme se tu zastavit odpoledne, když zde pan Harding dřív nebude. Jak jste asi vytušil, snažím se vypátrat původ těch byst, abych zjistil, zda nepříjdu na něco neobvyklého, co by jejich pozoruhodné osudy vysvětlilo. Zastavíme se u pana Morse Hudsona na Kennington Road a uvidíme, zda nám tento problém trochu nevyjasní on.“

Po hodinové jízdě drožkou octli jsme se v prodejně obchodníka s obrazy. Byl to obtloustlý mužík se zarudlým obličejem a nakvašeným vystupováním.

„Ovšem, pane. Přímo tady na pultě, pane,“ řekl. „Nevím, k čemu platíme všechny ty daně a poplatky, když si kdejaký lump může přijít a rozbítet mi zboží. Ano, pane, ty dvě sošky jsem doktoru Barnicotovi prodal já. Je to ostuda, pane. Komplot nihilistů, tím si to vysvětluji. Rozbítet sochy může jenom nějaký anarchist. Od koho jsem sochy koupil? Nechápu, jak to s tím souvisí. Nu, když to opravdu potřebujete vědět, byly od firmy Gelder & Co. v Church Street ve Stepney. Ve své branži je to už dvacet let velmi dobře známá firma. Kolik jsem jich měl? Tři – dvě a jedna jsou tři – dvě koupil doktor Barnicot a jednu mi rozbili tady na pultě za bílého dne. Jestli znám toho muže na fotografii? Ne, neznám ho. Ale vlastně ano, znám ho. Vždyť je to Beppo! To byl italský řemeslník, vypomáhal mi v krámě. Trochu se vyznal v modelování, pozlacování rámců a drobných opravách. Odešel minulý týden a od té doby jsem o něm neslyšel. Ne, nevím, odkud přišel ani kam odešel. Pokud byl u mne zaměstnán, nic jsem proti němu neměl. Odešel dva dny předtím, než byla bysta zničena.“

„Nu, to je všechno, co se dalo čekat, že se od Morse Hudsona dovíme,“ pravil Holmes, když jsme vyšli z krámu. „Máme Beppa jako společného jmenovatele – jak v Kenningtonu, tak v Kensingtonu, takže se nám ta deset mil dlouhá jízda vyplatila. A teď, Watsone, se vypravíme k firmě Gelder & Co. ve Stepney, poněvadž tam byly ty bysty vyrobeny, odtamtud pocházejí. Velice by mě překvapilo, kdybychom se tam něco nedověděli.“

V rychlém sledu jsme prošli přes okraj módního Londýna, hotelového Londýna, divadelního Londýna, literárního Londýna, obchodního Londýna a posléze námořního Londýna, až jsme dorazili do stotisícového města na břehu řeky, kde se činžáky hemží a páchnou vyvrženci z celé Evropy. Tam, na široké třídě, kde kdysi sídlili bohatí městští kupci, našli jsme hledanou sochařskou dílnu. Venku na rozlehlém dvoře stála řada rozpracovaných pomníků a

soch. Uvnitř byla prostorná místnost, v níž modelovalo a odlévalo asi padesát dělníků. Ředitel, mohutný plavovlasý Němec, nás zdvořile přijal a dal Holmesovi na všechny jeho otázky jasnou odpověď. Nahlédnutím do knih zjistil, že z mramorové kopie Napoleonovy hlavy podle Devina bylo vyrobeno několik set odlitků, ale ty tři, které firma asi před rokem zaslala Morsi Hudsonovi, byly polovinou série čítající šest kusů – druhá polovina byla odeslána firmě Harding Brothers v Kensingtonu. Nebyl důvod, proč by se těch šest odlitků mělo nějak lišit od ostatních. Ředitel nám nemohl uvést sebemenší příčinu, proč by si někdo umanol ty odlitky zničit – po pravdě řečeno se takovému nápadu vysmál. Velkoobchodní cena bysty činila šest šilinků, ale maloobchod mohl dostat dvanáct nebo ještě víc. Odlévalo se ve dvou formách, přední a zadní část zvlášť, pak se oba sádrové profily spojily, čímž vznikla kompletní bysta. Tuto práci obvykle prováděli Italové v místnosti, v níž jsme právě byli. Hotové bysty se postavily na stůl do chodby, aby vyschly, a poté byly odvezeny do skladu. To bylo všechno, co nám mohl povědět.

Když ale Holmes vytáhl fotografii, zareagoval ředitel zcela nečekaně. Tvář mu zrudla hněvem a obočí nad modrýma germánskýma očima se mu nasupilo.

„Ach, ten lotr!“ zvolal. „Ovšem, znám ho velice dobře. Naše firma má dobré jméno a policie k nám přišla jen jednou, a to všechno kvůli tomu chlapovi. Je to už víc než rok. Probodl nožem na ulici jiného Itala a potom přišel do práce, policie ho sledovala a tady byl dopaden. Jmenoval se Beppo – jeho příjmení jsem se nikdy nedověděl. Patřilo mi to, neměl jsem chlapa s takovým ksichtem do zaměstnání přijímat. Byl to ale dobrý pracovník – jeden z nejlepších.“

„Kolik dostal?“

„Ten napadený zůstal naživu, a Beppo vyfasoval jen jeden rok. Určitě už je venku; ale neodvážil se tu ani ukázat. Je u nás ale zaměstnán jeho bratranec a ten by vám snad mohl povědět, kde ho najdete.“

„Ne, ne,“ zvolal Holmes, „tomu bratranci ani slůvko – ani slůvko, o to vás prosím. Jde o velmi závažnou věc a čím hlouběji do ní pronikám, tím se mi zdá závažnější. Když jste zjišťoval ze záznamů, komu jste ty odlitky prodal, povšiml jsem si, že je tam uvedeno datum 3. června minulého roku. Nevíte náhodou, kdy byl Beppo zatčen?“

„Zhruba vám to mohu říci podle výplatní listiny,“ odpověděl ředitel. „Ano,“ pokračoval, když po chvíli listování našel příslušnou stránku, „poslední výplatu bral dvacátého května.“

„Děkuji vám,“ řekl Holmes. „Myslím, že už vás nebudu okrádat o čas a zneužívat vaší trpělivosti.“ Ještě jednou ho upozornil, aby se o našem pátrání nikomu nezmiňoval, a znovu jsme se vydali na západ.

Odpoledne už hodně pokročilo, než se nám podařilo rychle se naobědvat v jedné restauraci. U vchodu visel novinový plakát s titulky „Násilí v Kensingtonu. Šílenec vraždí“ a obsah novin naznačoval, že pan Horace Harker přece jen uplatnil svůj článek. Neobyčejně senzační a květnatý popis celé události zabral dva sloupce. Holmes si opřel noviny o stojánek s octem a hořčicí a četl je při jídle. Několikrát se tlumeně zachechtal.

„To je výborné, Watson,“ pravil. „Poslechněte si to: ‚Uspokojuje nás vědomí, že názory na případ se nebudou rozcházet, protože pan Lestrade, jeden z nejzkušenějších příslušníků policejního sboru, a pan Sherlock Holmes, známý poradní expert, nezávisle na sobě dospěli k názoru, že příčinou groteskního sledu událostí, které vyvrcholily tak tragicky, je spíše choromyslnost než promyšlený zločin. Pouze duševní úchylka může poskytnout vysvětlení všech faktů.‘ Tisk, Watson, je neobyčejně cenný vynález, když víte, jak ho využít. A teď, jestliže jste už dojedl, se vrátíme do Kensingtonu a uvidíme, co nám poví majitel firmy Harding Brothers.“

Ukázalo se, že zakladatel tohoto obchodu je čilý mužík, velmi úpravný a pohyblivý, s jasnou hlavou a pohotový v řeči.

„Ano, pane, už jsem o tom četl ve večernících. Pan Horace Harker je náš zákazník. Bystu jsme mu dodali před několika měsíci. U firmy

Gelder & Co. ve Stepney jsme objednali tři stejné bysty. Všechny jsme je už prodali. Komu? Stačí nahlédnout do našich prodejních záznamů a velmi snadno to zjistíme. Ano, tady to máme. První bystu, jak vidíte, koupil pan Harker, druhou pan Josiah Brown, vila Laburnum, Laburnum Vale v Chiswicku, a třetí pan Sandeford, Lower Grove Road v Readingu. Ne, tvář muže, kterou mi ukazujete na fotografii, jsem nikdy neviděl. A člověk by si ho sotva mohl nepamatovat – vidíte, pane – protože jsem málokdy viděl ošklivější obličej. Jestli jsou u nás zaměstnáni nějakí Italové? Ano, pane, máme několik italských dělníků a čističů. Ano, řekl bych, že jestliže chtěli, mohli do prodejních záznamů nahlédnout. Nemáme žádný zvláštní důvod, proč bychom je tajili. Ba, je to věru prapodivná záležitost a doufám, že mi dáte vědět, jestliže něco vypátráte.“

Během výpovědi pana Hardinga si Holmes zapsal několik poznámek a viděl jsem, že je velice spokojen s tím, jak se naše pátrání vyvíjí. Ale neřekl nic, pouze poznamenal, že si musíme pospíšet, abychom na schůzku s Lestradem nepřišli pozdě. A opravdu, když jsme dorazili do Baker Street, detektiv tam už čekal a horečně přecházel pln netrpělivosti. Tvářil se důležité, takže jsme poznali, že jeho celodenní práce nebyla marná.

„Nuže?“ zeptal se. „Jak vám štěstí přálo, pane Holmesi?“

„Měli jsme velmi rušný den, který jsme celý nepromarnili,“ vysvětlil můj přítel. „Navštívili jsme nejen prodejny, ale rovněž velkoobchodní výrobce. Každou z těch byst mohu nyní sledovat od okamžiku, kdy byla vyrobena.“

„Bysty!“ zvolal Lestrade. „Nuže dobrá, vy máte své metody, pane Sherlocku Holmesi, a nepřísluší mi, abych je kritizoval, ale myslím si, že jsem dnes vykonal lepší práci než vy. Zjistil jsem totožnost mrtvého.“

„Neříkejte!“

„A odhalil jsem pohnutku zločinu.“

„Skvělé!“

„Máme inspektora, který je specialistou na Saffron Hill a italskou čtvrtí. Nebožtík měl na krku nějaký katolický talisman, což mě spolu

se zabarvením jeho pleti přivedlo na myšlenku, že pochází z jihu. Inspektor Hill ho poznal na první pohled. Mrtvý se jmenuje Pietro Venucci, pochází z Neapole a patřil k největším londýnským hrdlořezům. Byl ve spojení s mafií, která jak víte, je tajnou politickou společností a vynucuje si poslušnost třeba vraždou. Vidíte, jak se případ začíná vyjasňovat! Ten druhý je patrně rovněž Ital a člen mafie. Nějak porušil stanovy. Poslali za ním Pietra. Na fotografii, kterou jsme našli v jeho kapse, je zřejmě vyobrazen ten hledaný, aby Pietro náhodou neprobodl někoho jiného. Sleduje ho, vidí ho vcházet do domu, počká si na něho venku a při rvačce sám utrhá smrtelnou ránu. Co na to řeknete, pane Sherlocku Holmesi?"

Holmes pochvalně zatleskal.

„Výborně, Lestrade, výborně!“ zvolal. „Jen jsem dobře nepochopil, jak si vysvětlujete ty rozbité bysty.“

„Bysty! Vám ty bysty zřejmě nějak nejdou z hlavy. Koneckonců je to maličkost; drobná krádež, nanejvýš šest měsíců. My vlastně vyšetřujeme vraždu a říkám vám, že se v mých rukou sbíhají všechny nitky.“

„A další krok?“

„Je velmi prostý. Půjdu s Hillem do italské čtvrti, naleznu muže, jehož fotografii máme, a zatknu ho pro podezření z vraždy. Půjдете s námi?“

„Myslím, že ne. Domnívám se, že se k cíli dostaneme jednodušším způsobem. Nemohu to říci určitě, protože všechno závisí na činiteli, který je mimo naši kontrolu. Chovám ale značnou naději – abych pravdu řekl, pravděpodobnost je dvě ku jedné – že jestliže nás dnes večer doprovodíte, pomohu vám dopadnout pachatele.“

„V italské čtvrti?“

„Ne, myslím, že ho spíš zastihneme v Chiswicku. Lestrade, když dnes večer se mnou půjдете do Chiswicku, slibuji vám, že vás zítra doprovodím do italské čtvrti, a z toho odkladu nevznikne žádná škoda. A teď myslím, že by nám všem prospělo pár hodin spánku, protože nehodlám vyrazit před jedenáctou a vrátíme se sotva dřív

než ráno. Povečeříte s námi, Lestrade, a potom vám můžeme nabídnout pohovku až do odchodu. Zatím, Watsone, bych byl rád, kdybyste zazvonil pro spěšného posla, neboť chci odeslat dopis a je důležité, aby neprodleně odešel.“

Holmes strávil večer hledáním v archívu starých deníků, kterých jsme měli plnou komoru. Když se posléze vrátil, měl v očích vítězoslavný pohled, ale neprozradil nám výsledky svého výzkumu. Pokud se týkalo mne, sledoval jsem krok za krokem metody, které mu umožnily zdolávat jednotlivé potíže tohoto komplikovaného případu, a třebaže jsem dosud nepostřehl cíl, k němuž spějeme, bylo mi jasné, že Holmes předpokládá, že se groteskní zločinec pokusí zmocnit i zbývajících dvou byst, z nichž jedna, jak jsem si pamatoval, se nalézá v Chiswicku. Nepochybně bylo záměrem naší cesty dopadnout ho přímo při činu a nemohl jsem neobdivovat lest, s níž můj přítel propašoval do večerníků falešnou stopu, aby tak v zločinci vzbudil dojem, že může bezstarostně pokračovat ve svých plánech. Nepřekvapilo mě, když Holmes navrhl, abych vzal s sebou revolver. Sám si vzal jezdecký bičík vyplněný olovem, který byl jeho oblíbenou zbraní.

O jedenácté stála přede dveřmi drožka, která nás odvezla přes Hammersmith Bridge na druhou stranu řeky. Tam dostal drožkář pokyn, aby čekal. Po chvíli jsme přišli na soukromou cestu, po obou stranách lemovanou pěknými domy, které stály každý na vlastním pozemku. Ve světle pouliční svítilny jsme si na bráně jednoho z nich přečetli Laburnum Villa. Její obyvatelé už zřejmě ulehli, neboť všude bylo tma, pouze z půlobloukového okénka nad domovními dveřmi se linul rozmazaný kruh světla na zahradní cestičku. Dřevěný plot, který odděloval zahradu od cesty, vrhal hluboký stín na vnitřní stranu, a tam jsme se přikrčili.

„Bohužel, budete asi čekat dlouho,“ zašeptal Holmes. „Můžeme děkovat hvězdám, že neprší. Myslím, že si ani nesmíme vykouřit cigaretu, aby nám lépe utíkal čas. Nicméně máme vyhlídky dvě ku jedné, že naše námaha bude odměněna.“

Ukázalo se, že naše hlídka neměla trvat tak dlouho, jak se Holmes obával – skončila nenadále a zvláštním způsobem. V jediném okamžiku, aniž nás sebemenší šelest varoval, že někdo přichází, otevřela se vrátka a pružná, temná postava, svižná a rychlá jako opice, vběhla na zahradní pěšinku. Zahlédli jsme ji, jak se mihla ve světle z okénka nade dveřmi a potom zmizela v černém stínu domu. Následovala dlouhá přestávka, během níž jsme zadržovali dech, a nato jsme zaslechli velmi tiché vrznutí. Někdo otevíral okno. Vrzání přestalo a zavládlo opět dlouhé ticho. Vetřelec se dobýval do domu. Zahlédli jsme záblesk zlodějské lucerny v místnosti. Zřejmě nenašel, co hledal, neboť za jinou roletou jsme zahlédli další záblesk a potom ještě za jednou.

„Pojďme k otevřenému oknu! Polapíme ho, až poleze ven,“ zašeptal Lestrade.

Ale než jsme se mohli hnout z místa, muž se opět vynořil. Když vyšel ven, do roztřesené skvrny světla, zahlédli jsme, že nese pod paždí něco bílého. Kradmo se rozhlédl kolem sebe. Ticho opuštěné ulice v něm budilo pocit bezpečí. Obrátil se zády k nám, položil své břímě na zem a vzápětí se ozvalo třesknutí a po něm zachřestění. Muž byl natolik zaujat svým počínáním, že vůbec neslyšel naše kroky, když jsme se k němu tiše ubírali po trávníku. Holmes vyskočil jako tygr a vrhl se mu na záda, vzápětí nato Lestrade a já jsme ho drželi každý za jednu ruku a nasadili mu pouta. Když jsme ho otočili, spatřil jsem ohavnou, zažloutlou tvář, která se vztekla šklebila a zlostně na nás zírala. Bylo mi jasné, že jsme zajistili člověka vyobrazeného na fotografii.

Holmes však našemu vězni nevěnoval pozornost. Seděl na bobku na prahu a velice pečlivě prohlížel, co muž vynesl z domu. Byla to Napoleonova bysta připomínající tu, kterou jsem viděl ráno, a rozbitá na podobné úlomky. Holmes každý střípek opatrně obrátil ke světlu, ale ani jeden se v ničem nelišil od druhého. Právě skončil, když se v hale rozsvítila světla, dveře se otevřely a ukázal se majitel domu, žoviální tloušťák v košili a kalhotách.

„Pan Josiah Brown, pokud se nemýlím?“ řekl Holmes.

„Ano, pane, a vy jste zajisté pan Sherlock Holmes? Obdržel jsem dopis, který jste mi zaslal po spěšném poslovi, a řídil jsem se přesně vašimi příkazy. Uzamkli jsme všechny dveře zevnitř a čekali, co bude dál. Věřu velmi rád vidím, že jste toho lotra dopadli. Doufám, pánové, že půjdete dovnitř a přijmete nějaké občerstvení.“

Jenomže Lestrade toužil mít svého vězně co nejdříve v bezpečí pod zámek, a tak jsme o několik minut později přivolali naši drožku a všichni čtyři jsme se vydali na cestu do Londýna. Náš vězeň nepromluvil ani slovo; jenom na nás zíral zpod rozčuchaných vlasů a jednou, když se mu zdálo, že má ruka je na dosah, chňapl po ní jako hladový vlk. Zdrželi jsme se na policejní stanici a dověděli se, že se při prohlídce jeho oděvu nenašlo nic kromě několika šilinků a dlouhého nože v pochvě, který na rukojeti nesl hojné stopy čerstvé krve.

„To je v pořádku,“ řekl Lestrade, když jsme se rozcházeli. „Hill všechny tyhle výtečníky zná a bude vědět, kdo to je. Uvidíte, že má teorie o mafii se nakonec ukáže jako správná. Ale přesto jsem vám nadmíru zavázán, pane Holmesi, za mistrovský způsob, jakým jste ho dopadl. Všechno mi dosud není ještě úplně jasné.“

„Soudím, že na vysvětlování je už příliš pozdní hodina,“ řekl Holmes. „Kromě toho ještě zbývá osvětlit několik podrobností a tohle je jeden z případů, které stojí za to, aby se propracovaly až k samému konci. Jestliže k nám přijdete ještě jednou zítra o šesté, nepochybně vás přesvědčím, že jste dokonce ani teď plně nepochopil význam celého případu, který vykazuje několik rysů v dějinách zločinu veskrze svérázných. Jestliže vám dovolím zaznamenat další z mých drobných problémů, Watsone, předvídám, že oživíte své stránky vyprávěním o jedinečném dobrodružství s napoleonskými bystami.“

Když jsme se nazítří večer opět sešli, Lestrade přinesl množství informací o našem vězni. Ukázalo se, že se jmenuje Beppo, jeho příjmení však nebylo známo. V italské kolonii ho dobře znali jako povaleče. Býval zručným sochařem, poctivě se živil, ale dal se na

špatnou cestu a byl už dvakrát trestán – jednou za krádež a jednou, jak už jsme věděli, že pobodal svého krajana. Pohnutky, které ho vedly k ničení byst, byly zatím stále ještě neznámé a v tomto směru odmítal odpovídat na otázky; policie však vypátrala, že některé z byst mohl docela dobře vyrobit sám, neboť tuto práci vykonával u firmy Gelder & Co. Všechny tyto informace – mnohé jsme už znali – vyslechl Holmes se zdvořilou pozorností, ale já, který jsem ho dobře znal, jsem jasně viděl, že bloudí myšlenkami někde jinde, a pod maskou, kterou si dovedl nasadit, jsem rozeznal nepokoj smíšený s očekáváním. Posléze se pohnul v křesle a oči se mu rozzářily. Někdo zazvonil. O chvíli později jsme na schodech zaslechli kroky a do místnosti byl uveden starší pán s ruměnou tvář a šedivými licousy. V pravé ruce nesl staromódní cestovní brašnu, kterou postavil na stůl.

„Je tu pan Sherlock Holmes?“

Můj přítel se uklonil a usmál. „Pan Sandeford z Readingu, že?“

„Ano, pane. Lituji, že jsem se poněkud opozdil, ale vlakové spojení je špatné. Psal jste mi o bystě, kterou vlastním.“

„Ano.“

„Zde je váš dopis. Napsal jste: ‚Toužím mít kopii Devinova Napoleona a jsem ochoten vám zaplatit deset liber za bystu, která je vaším majetkem.‘ Je to tak správné?“

„Zajisté.“

„Váš dopis mě velice překvapil, protože jsem si nedovedl představit, kde jste se dověděl, že něco takového mám.“

„Ovšemže vás to překvapilo, ale vysvětlení je velmi prosté, pan Harding od firmy Harding Brothers mi řekl, že vám prodal poslední kopii, a sdělil mi vaši adresu.“

„Ach – tak to tedy bylo? Řekl vám, kolik jsem za ni zaplatil?“

„Ne, neřekl mi to.“

„Nuže, jsem člověk počestný, i když ne příliš bohatý. Za bystu jsem zaplatil jenom patnáct šilinků a myslím, že byste to měl vědět, dříve než od vás těch deset liber přijmu.“

„Vaše ohleduplnost vám slouží ke cti, pane Sandeforde. Navrhl jsem ale kupní cenu a hodlám na ní trvat.“

„To je od vás věru velice pěkné, pane Holmesi. Přinesl jsem bystu s sebou, jak jste mě požádal. Zde je!“

Otevřel brašnu a konečně jsme na vlastním stole spatřili nepoškozený exemplář bysty, kterou jsme několikrát předtím viděli rozbitou na kousky.

Holmes vytáhl z kapsy papír a na stůl položil desetilibrovou bankovku.

„Podepište mi laskavě ten papír za přítomnosti těchto svědků. Je to jenom prohlášení, že na mne převádíte všechna práva spojená s bystou. Víte, potrpím si od přírody na pořádek a člověk nikdy neví, co se může stát. Děkuji vám, pane Sandeforde, zde máte své peníze a přeji vám příjemný večer.“

Když náš návštěvník odešel, Holmesovo počínání upoutalo naši pozornost. Začal tím, že vytáhl ze zásuvky čistý bílý ubrus, který prostřel na stůl. Doprostřed ubrusu potom postavil právě získanou bystu. Nakonec uchopil jezdecký bičík a zasadil Napoleonovi ostrý úder do temene hlavy. Socha se rozpadla na kousky a Holmes se dychtivě sklonil nad sádrovými úlomky. O chvíli později s vítězoslavným výkřikem pozvedl jednu střípinu, v níž jako hrozinka v koláči vězel kulatý, tmavý předmět.

„Pánově,“ řekl, „dovolte, abych vám ukázal proslulou černou perlu Borgia!“

Chvíli jsme s Lestradem seděli mlčky a potom jsme najednou začali tleskat jako při dobře zahraném vyvrcholení divadelní hry. Holmesovy bledé tváře zalil slabý ruměnek a poklonil se nám jako autor dramatu, když přijímá ovace obecenstva. V takových chvílích na okamžik přestával být uvažujícím strojem a prozrazoval svou lidskou slabost pro obdiv a potlesk. Tatáž neobyčejně hrdá a rezervovaná povaha, která se s odporem odvracela od slávy a popularity, se dovedla do hloubi dojmout spontánním obdivem a chválou přátel.

„Ano, pánové,“ řekl, „je to nejproslulejší perla, která dnes na světě existuje, a já měl to štěstí, že jsem ji souvislým řetězcem indukčního uvažování sledoval z ložnice knížete z Calonny v hotelu Darce, kde se ztratila, až do nitra téhle poslední z šesti Napoleonových byst vyrobených firmou Gelder & Co. ve Stepney. Jistě si vzpomínáte, Lestrade, jakou senzaci vyvolalo zmizení té cenné perly, a na marné pokusy londýnské policie ji najít. Podezření padlo na kněžninu služebnou, která byla italského původu. Ukázalo se, že má v Londýně bratra, ale nepodařilo se prokázat, že s ním byla ve spojení. Služebná se jmenovala Lucretia Venucciová a nepochybuji ani dost málo, že Pietro, zavražděný před dvěma dny, byl její bratr. Ověřoval jsem si data v archivu starých novin a zjistil jsem, že perla zmizela právě dva dny předtím, než byl Beppo pro nějaký násilný čin zatčen – a to v dílně firmy Gelder & Co. v době, kdy se tam bysty odlévaly. Teď jistě jasně chápete sled událostí, i když v obráceném pořadí, než jak se jevily mně. Beppo měl perlu. Snad ji Pietrovi ukradl, snad byl Pietrovým společníkem, snad byl spojkou mezi Pietrem a jeho sestrou. Nezáleží na tom, které řešení je správné.

Nejdůležitějším faktem je, že perlu měl on a že v době, kdy ji měl u sebe, byl stíhán policií. Uchýlil se tedy do dílny, kde pracoval, a věděl, že mu zbývá pouze několik minut, aby ukryl tu nesmírně cennou kořist, která by u něho byla nalezena při osobní prohlídce. Na chodbě se sušilo šest sádrových odlitků Napoleona. Jeden byl ještě měkký. Obratný dělník Beppo vydloubl v měkké sádře malý důlek, vložil do něho perlu a několika šikovnými pohyby otvor zase zakryl. Byl to skvělý úkryt. Nikdo na něj nemohl přijít. Jenže Beppo byl odsouzen na rok do vězení a mezitím se těch šest byst rozešlo po Londýně. Nevěděl, ve které z nich je jeho poklad uschován. To mohl poznat pouze tak, že je rozbil. Kdyby zatřásl bystou, nic by nezjistil, neboť sádra byla vlhká a perla se k ní pravděpodobně přilepila – a to se také opravdu stalo. Beppo si nezoufal a jal se pátrat s neobyčejnou vynalézavostí a vytrvalostí. Přes bratrance, který pracuje u firmy Gelder, zjistil, které obchody ty bysty koupily.

Podarilo se mu najít zaměstnání u Morse Hudsona a tři z byst vystopoval. V žádné však perlu nenašel. Potom s pomocí nějakého jiného italského zaměstnance se mu podařilo vypátrat, komu byly prodány tři zbývající bysty. První byla u Harkera. Tam ho sledoval jeho spolčenec, který Beppa obvinil, že perlu zašantročil, a při šarvátce ho Beppo probodl.“

„Když to byl jeho spolčenec, proč u sebe nosil jeho fotografii?“ zeptal jsem se.

„Aby ho mohl vypátrat, kdyby se na něho potřeboval zeptat nějaké třetí osoby. To zřejmě byl důvod. Po té vraždě jsem předpokládal, že Beppo svou činnost spíše urychlí než zpomalí. Obával se, že policie odhalí jeho tajemství, a proto si pospíšil, aby nebyl předstižen. Nemohl jsem ovšem vědět, zda perlu nenašel v Harkerově bystě. Dokonce jsem si ani nebyl jist, že o tu perlu jde; bylo mi však jasné, že něco hledá, neboť bystu nesl kolem jiných domů, aby ji mohl rozbít v zahradě, do které dopadalo světlo pouliční svítilny. Protože Harkerova bysta byla jednou ze tří, byla pravděpodobnost, že v ní perla nebude, dva ku jedné, jak jsem říkal. Zbývaly dvě bysty, a bylo nabíledni, že nejprve půjde pro tu londýnskou. Varoval jsem obyvatele domu, abych zabránil další tragédii, odjeli jsme tam a dospěli k zdárnému výsledku. Tehdy jsem ovšem už věděl, že jde o perlu Borgiů. Jméno Borgiů a jméno zavražděného uvedly události ve vzájemnou souvislost. Zůstávala jediná bysta – v Readingu – a v té perla musela být. Koupil jsem ji od majitele za vaši přítomnosti – a tady ji máte.“

Chvíli jsme seděli mlčky.

„Nu,“ řekl Lestrade, „viděl jsem vás pracovat už v mnoha případech, pane Holmesi, ale myslím, že odbornější práci jsem ještě nepoznal. My ve Scotland Yardu na vás nežárlíme. Nikoli, pane, jsme na vás velice hrdí, a kdybyste zítra přišel, nenajde se od nejstaršího inspektora až po nejmladšího strážníka jediný muž, který by vám s radostí nestiskl ruku.“

„Děkuji vám!“ řekl Holmes, „děkuji vám!“ A když se odvrátil, zdálo se mi, že zjehl dojetím víc, než jsem to u něho kdy zažil. Za

chvíli však už byl zase tím starým, chladně a prakticky uvažujícím logikem. „Uložte perlu do sejfů, Watsoně,“ řekl, „a vytáhněte dokumenty o případu padělatelů Conk-Singleton. Sbohem, Lestrade. A kdybyste se setkal s nějakým menším problémem, rád vám – budu-li moci – dám několik rad, jak jej rozřešit.“

TŘI STUDENTI

Bylo to v roce 1895, kdy shoda okolností, které nehodlám rozvádět, přivedla Sherlocka Holmese a mě na několik týdnů do jednoho z našich proslulých universitních měst. Během pobytu jsme tam zažili menší, ale poučné dobrodružství, o němž chci dnes vyprávět. Je zřejmé, že uvádět jakékoli okolností, které by čtenáři umožnily přesně určit název koleje či jméno pachatele, by bylo neuvážené a škodlivé. Bude lépe, upadne-li ten trapný skandál do zapomnění. Při zachování patřičné diskrétnosti však lze tento případ popsat, neboť mi umožňuje demonstrovat některé pozoruhodné vlastnosti mého přítele. Při výkladu se proto vynasnažím vyhnout se údajům, jež by události umístily do určitého města či poskytly vodítko, o jaké osoby šlo.

V té době jsme měli zařízený byt v podnájmu poblíž knihovny, v níž se Sherlock Holmes věnoval obtížnému výzkumu starých anglických listin – výzkumu, který přinesl tak pozoruhodné výsledky, že se k němu v některém z mých dalších líčení patrně ještě vrátím. A tam nás také jednou večer navštívil jistý známý, pan Hilton Soames, profesor z koleje sv. Lukáše. Pan Soames byl vysoký, hubený muž nervózní a vznětlivé povahy. Znal jsem ho odjakživa jako člověka neklidného, ale tentokrát byl rozrušen do té míry, že se neovládal, a bylo zřejmé, že se mu přihodilo něco velmi neobvyklého.

„Doufám, že mi můžete obětovat několik hodin svého vzácného času, pane Holmesi. V koleji sv. Lukáše došlo k trapné příhodě, a nebýt šťastné náhody, že jste přítomen v našem městě, nevěděl bych si vůbec rady, co počít.“

„Jsem právě velmi zaneprázdněn a nepřeji si být rozptylován,“ odpověděl můj přítel. „Byl bych velice rád, kdybyste požádal o pomoc policii.“

„Ne, ne, můj milý pane, to je naprosto vyloučeno. Jakmile se zákon jednou dá do pohybu, nelze jej zastavit a tohle je právě jeden

z případů, kdy v zájmu pověsti universitní koleje je nezbytně nutné vyhnout se skandálu. Vaše diskrétnost je známa stejně dobře jako vaše schopnosti a jste jediný člověk na světě, který mi může pomoci. Snažně vás žádám, pane Holmesi, učiňte, co je ve vašich silách.“

Od té doby, co byl můj přítel vytržen z příjemného prostředí Baker Street, jeho nálada nestála za nic. Zbaven svých knih s výstřižky, svých chemikálií a domáckého nepořádku, necítil se ve své kůži. Pokrčil rameny na znamení, že se jen nerad smiřuje s novým úkolem, zatímco náš návštěvník ze sebe se vzrušenými gesty chrlil svůj příběh.

„Musím vám vysvětlit, pane Holmesi, že zítra je první den zkoušek na Fortescueovo stipendium. Jsem jedním z examinátorů. Zkouším řečtinu a první téma písemné zkoušky představuje delší úryvek řeckého textu, který má kandidát přeložit. Tento úryvek je předtištěn na testu a kandidát by byl přirozeně v neobyčejné výhodě, kdyby se mohl připravit předem. Proto se přísně dohlíží na to, aby test zůstal utajen.

Dnes kolem třetí hodiny odpoledne jsem obdržel z tiskárny obtahy. Za test byla zvolena polovina kapitoly z Thukydidy. Musel jsem ji pečlivě pročíst, protože text musí být naprosto přesný. O půl páté jsem s touto prací ještě nebyl hotov. Slíbil jsem však, že zajdu k příteli na čaj, a tak jsem obtahy nechal ležet na stole. Byl jsem vzdálen něco přes hodinu. Je vám známo, pane Holmesi, že v naší koleji máme dvojí dveře – vnitřní jsou potažené zelenou látkou, vnější jsou z masivního dubového dřeva. Když jsem došel k vnějším dveřím, s úžasem jsem zpozoroval, že v nich vězí klíč. Na okamžik jsem se domníval, že jsem tam nechal svůj, ale ten jsem nahmatal v kapse. Pokud je mi známo, jediný duplikát má můj sluha Bannister, který pečuje o pokoj už deset let, a já naprosto nepochybuji o jeho poctivosti. Zjistil jsem, že je to opravdu jeho klíč, neboť přišel do pokoje, aby se mne zeptal, zda si přeju čaj, a když potom vyšel, velice nedbale ponechal klíč v zámku. Podle všeho můj pokoj navštívil několik málo minut po mém odchodu. Za jiných okolností

by na jeho zapomnětlivosti příliš nezáleželo, ale právě dnes vedla k nanejvýš politováníhodným důsledkům.

Jakmile jsem pohlédl na stůl, poznal jsem, že se někdo přehraboval v mých papírech. Svědčily o tom ty tři sloupcové obtahy. Nechal jsem je ležet na sobě. Teď jsem uzřel, že jeden leží na podlaze, jeden na stolku u okna a třetí tam, kde jsem jej původně zanechal.“

Holmes se poprvé pohnul.

„První sloupec byl na podlaze, druhý u okna a třetí na místě, kde jste jej zanechal,“ řekl.

„Přesně tak, pane Holmesi. Uvádíte mě v úžas. Jak jste na to vůbec přišel?“

„Pokračujte prosím ve svém neobyčejně zajímavém líčení.“

„Chvilí jsem se domníval, že se Bannister dopustil neomluvitelné opovážlivosti a že si mé písemné testy prohlížel. To však naprosto rozhodně popřel a já jsem přesvědčen, že mluví pravdu. Existuje ještě možnost, že někdo šel kolem, uviděl ve dveřích klíč, dovtípil se, že nejsem přítomen, a vešel dovnitř, aby se na testy podíval. V sázce je věru vysoká peněžní částka, protože běží o významné stipendium, a člověk bez mravních zásad by takové riziko snadno podstoupil, aby získal výhodu proti svým kolegům.

Bannistera tato příhoda velice rozrušila. Téměř omdlel, když jsme shledali, že testovací listiny měl v ruce někdo nepovolaný. Nalil jsem mu kalíšek brandy a ponechal ho zhrouceného v křesle, zatímco jsem zevrubně prohlížel pokoj. Záhy jsem poznal, že kromě zpřeházených testů zanechal vetřelec ještě další známky své přítomnosti. Na stolku u okna zůstalo několik hoblinek dřeva po ořezávání tužky. Ležel tam také kousek ulomené tuhy. Podle všeho měl ten padouch při opisování testu náramně naspěch, neboť zlomil tužku a musel ji ořezávat.“

„Výborně!“ řekl Holmes, jehož nálada se zlepšovala, čím víc ho případ upoutával. „Štěstěna vám přála.“

„To ještě není všechno. Mám nový psací stůl s deskou potaženou červenou kůží. Jsem ochoten odpřisáhnout a Bannister rovněž, že její

povrch byl zcela hladký a neporušený. Zjistil jsem v něm asi tři palce dlouhou trhlinu – ne pouhé škrábnutí, ale doslova vryp. A nadto jsem na stole našel kuličku černé masy či jílu, v němž byla jakási smítka, která vypadá jako piliny. Jsem přesvědčen, že ty stopy zanechal muž, který mi testy rozházel. Byl jsem u konce s důvtipem, když mě pojednou napadla šťastná myšlenka, že jste v našem městě, a proto jsem se rozjel rovnou k vám, abych vám tu záležitost svěřil. Prosím vás, pane Holmesi, pomozte mi! Vidíte, v jakém dilematu se nacházím. Buď musím odhalit pachatele, anebo se musí zkouška odložit, dokud nebudou vypracovány nové zkušební otázky, a protože tak nelze učinit bez zdůvodnění, propukne z toho ošklivý skandál, který vrhne špatné světlo nejen na kolej, ale i na celou universitu. Především si přeji, aby záležitost byla urovnána klidně a bez poprasku.“

„Velmi rád ji prozkoumám, a pokud bude v mých silách, poradím vám,“ řekl Holmes, vstal a oblékl si plášť. „Není to případ tak zcela nezajímavý. Navštívil vás někdo v pokoji, poté co jste dostal obtahy?“

„Ano, mladý Daulat Ras, indický student, který bydlí na stejném patře – přišel se mne zeptat na některé podrobnosti o zkoušce.“

„A sám se k ní také přihlásil?“

„Ano.“

„A ležely zkušební listiny na vašem stole?“

„Pokud si pamatuji, byly svinuty.“

„Dalo se však poznat, že jsou to obtahy?“

„Patrně ano.“

„Nikdo jiný u vás v pokoji nebyl?“

„Nikoli.“

„Věděl někdo, že tam ty obtahy máte?“

„Nikdo – kromě tiskárny.“

„Věděl o tom váš sluha Bannister?“

„Nikoli, určitě ne. Nevěděl to nikdo.“

„Kde je Bannister teď?“

„Udělal se mu hrozně nevoľno, chudákovi. Opustil jsem ho zhrouceného v křesle. Pospíchal jsem, abych byl u vás co nejdřív.“

„Nechal jste dveře otevřené?“

„Nejdřív jsem testy uzamkl.“

„To ovšem, pane Soamesi, znamená, že pokud váš indický student v těch svinutých papírech obtahy testů nepoznal, přišel na ně ten člověk, který se v nich přehraboval, docela náhodně.“

„Souhlasím s vámi.“

Holmes se nevyzpytatelně usmál.

„Nu, pojďme se tam podívat. Tohle není případ pro vás, Watsoně – jde o cvičení mozku, ne těla. Dobrá, když chcete, pojďte také. Pane Soamesi – jsem vám k službám!“

Z obývacího pokoje našeho klienta vedlo dlouhé, nízké mřížové okno na starobylé čtverhranné nádvoří, zarostlé místy lišejníkem. Dveře s gotickým klenutím vedly na vyšlapané kamenné schodiště. V přízemí byl profesorův byt. Nad ním bydleli tři studenti, v každém patře jeden. Než jsme dorazili na místo činu, sneslo už se šero. Holmes zůstal stát a vážně se zahleděl na okno. Potom k němu přistoupil, stoupl si na špičky a s nataženým krkem nahlédl do pokoje.

„Pachatel musel vejít dveřmi. Kromě té okenní tabule tu jiný vchod není,“ poznamenal náš učený průvodce.

„Propána!“ řekl Holmes a podivně se usmál, když pohlédl na našeho společníka. „Nu, když se nemůžeme nic dovědět zde, bude lépe, zajdeme-li dovnitř.“

Profesor odemkl vnější dveře a uvedl nás do svého pokoje. Zůstali jsme stát na prahu, zatímco Holmes prohlížel koberec.

„Žádné stopy na něm bohužel nejsou,“ pravil. „Za tak suchého dne se to dá jen stěží očekávat. Zdá se, že se váš sluha vzpamatoval už dokonale. Říkal jste, že když jste odcházel, seděl v křesle. V kterém křesle?“

„Tady v tom, u okna.“

„Aha. Vedle stolku. Můžete jít dovnitř. Koberec jsem už prohlédl. A teď k tomu stolku. Je naprosto zřejmé, co se přihodilo. Ten muž vešel a z psacího stolu bral obtahy, jeden sloupec po druhém. Přenášel si je na stolek u okna, neboť odtud vás mohl uvidět přicházet přes nádvoří a dát se včas na útěk.“

„Po pravdě řečeno, mě vidět nemohl,“ řekl Soames, „protože jsem přišel bočním vchodem.“

„Věřu, to je výtečné! Ale on si to aspoň tak představoval. Podíváme se na ty tři obtahy. Žádné otisky prstů na nich nejsou. Nuže, nejprve si vzal první stránku a opisoval ji. Jak dlouho mu to mohlo trvat, když použil všech možných zkratk? Nejméně čtvrt hodiny. Potom stránku odhodil a vzal další. Uprostřed pilné práce ho vyrušil váš příchod a přiměl ho k velmi chvatnému ústupu – velice chvatnému, protože mu nestačil čas vrátit papíry na místo, a tím vám prozradil, že je držel v ruce někdo nepovolaný. Když jste stál u vnějších dveří, nezaslechl jste na schodech spěšné kroky?“

„Ne, nic podobného jsem nezaslechl.“

„Nu, psal tak divoce, že ulomil tuhu, a jak jste poznamenal, musel tužku znovu ořezávat. To je pozoruhodné, Watsone. Nebyla to běžná tužka. Je nadprůměrně veliká, s měkkou tuhou, tmavomodře lakovaná, jméno výrobce je na ní vyraženo stříbrně a z celé tužky zbývá už jen asi půldruhého palce. Hledejte takovou tužku, pane Soamesi, a najdete svého pachatele. Když dodám, že má velký a hodně tupý nůž, máte v ruce další vodítko.“

Pan Soames byl touto záplavou informací poněkud ohromen.

„Chápu všechno ostatní,“ řekl, „ale opravdu – pokud jde o délku zbytku té tužky –“

Holmes ukázal na drobný odštěpek s písmeny NN, za nimiž byla mezera.

„Chápete?“

„Ne, bohužel ani teď –“

„Watsone – doposud jsem vám křivdil. Nejste jediný, kdo... Co mohou znamenat písmena NN? Vyskytují se na konci slova. Je vám známo, že většina tužek je označena jménem majitele firmy Johann

Faber. Nevyplývá z toho, že z tužky zbyl už jen kousek, který následuje za slovem Johann?“ Naklonil stolec k elektrickému světlu. „Doufal jsem, že na hladké desce stolu najdeme nějakou stopu, jestliže vetřelec psal na tenkém papíře. Ne, nevidím nic. Pochybuji, že nám stolec ještě něco prozradí. A teď k psacímu stolu. Tahle kulička je, jak se domnívám, ta černá těstovitá hmota, o níž jste mluvil. Má zhruba tvar čtyřbokého jehlanu, a jak vidím, vyhloubeného. A jak jste říkal, zdá se, že obsahuje piliny. Věřu, to je velmi zajímavé, A ten řez – vyslovená trhlina. Začíná slabým škrábancem a je zakončen dírou s nepravidelnými okraji. Jsem vám neobyčejně zavázán, že jste mě na tenhle případ upozornil, pane Soamesi. Kam vedou ty dveře?“

„Do mé ložnice.“

„Vešel jste tam od chvíle, co se to stalo?“

„Nikoli, spěchal jsem přímo k vám.“

„Rád bych se v ní porozhlédl. Vskutku krásná, starodávná komnata! Posečkáte snad laskavě okamžik, než si prohlédnu podlahu? Ne, nevidím nic. A co tenhle závěs? Jsou za ním pověšené šaty. Kdyby se někdo chtěl v tomhle pokoji schovat, vybral by si tuhle skrýš, protože postel je příliš nízká a šatník zas není dost hluboký. Doufám, že tam nikdo není?“

Z jeho poněkud nastraženého postoje jsem poznal, že Holmes je ve střehu a že je připraven na okamžitý zákrok, až závěs odtáhne. Nespatřili jsme však nic víc než troje či čtvery šaty na věšácích.

Holmes se pojednou shýbl k podlaze.

„Ejhle! Copak je to?“ řekl.

Ležel tam malý jehlan černé tmelovité hmoty, který vypadal navlas stejně jako předmět, co jsme našli v pracovně na psacím stole. Holmes si podržel hmotu v otevřené dlani u elektrického světla.

„Váš návštěvník zřejmě po sobě zanechal stopy nejen v pracovně, ale i v ložnici, pane Soamesi,“ řekl.

„Co tam jen mohl pohledávat?“

„To je snad sdostatek jasné. Vrátil jste se nečekanou cestou a jemu se dostalo předběžného varování, až když jste stál u dveří. Co mohl

dělat? Vzal si všechno, co ho mohlo prozradit, a chvatně vběhl do vaší ložnice, kde se ukryl.“

„Dobrotivé nebe, pane Holmesi! To znamená, že po celou dobu, co jsem mluvil s Bannisterem, byl ten muž naším zajatcem, a my o tom neměli ani tušení?“

„Přesně tak si to vykládám.“

„Ale snad se najde ještě jiná možnost, pane Holmesi? Nevím, zda jste si všiml okna mé ložnice.“

„Jsou v něm olovem zalité tabulky ve třech okenních rámech, jeden se otevírá dovnitř a vznikne dostatečně veliký otvor, aby jím proklouzl člověk.“

„To souhlasí. Navíc je odtud částečný výhled na nádvoří a pozorovatele přitom není vidět. Vetřelec se tudy mohl dostat dovnitř, zanechal po sobě stopy, když procházel ložnicí, a posléze vyšel neuzamčenými dveřmi.“

Holmes netrpělivě zavrtěl hlavou.

„Podívejme se na to z praktické stránky,“ řekl. „Pokud jsem vám dobře rozuměl, bydlí tu tři studenti, kteří používají téhož schodiště jako vy a chodí kolem vašich dveří?“

„Ano, tak tomu je.“

„A všichni tři jsou přihlášení k té zkoušce?“

„Ano.“

„Máte snad důvod, abyste některého z nich podezíral?“

Soames zaváhal.

„To je velmi choulostivá otázka,“ řekl. „Člověk nerad někoho podezírá, když nemá důkazy.“

„Vyslechneme si vaše podezření. Já budu po těch důkazech pátrat.“

„Načrtnu vám tedy v několika větách povahové rysy tří obyvatel této budovy. Dole bydlí Gilchrist, výborný student a sportovec; hraje v universitním ragbyovém a kriketovém mužstvu a vyhrál poháry za překážkový běh a skok daleký. Je to příjemný, urostlý mládenec. Jeho otec byl známý sir Jabez Gilchrist, který se finančně

zruinoval na dostizích. Mému studentovi mnoho peněz nezbylo, ale je velmi pilný a snaživý. Jistě uspěje.

O patro výš bydlí ten Ind, Daulat Ras. Je to klidný, nevyzpytatelný muž, jak už Indové většinou bývají. Studium mu jde dobře, ačkoli v řečtině není zvlášť kovaný. Pracuje vytrvale a soustavně.

V horním patře je pokoj Milese McLarena. Je to bystrý mládenec, když se trochu snaží – patří mezi nejnadanější universitní studenty, je však náladový, prostopášný a nedůsledný. V prvním roce studií chybělo jen málo, aby byl vyloučen pro hazardní hru v karty. Celý tenhle trimestr už zahálí a určitě se velice obává, že při zkoušce neobstojí.“

„Podezíráte tudíž jeho?“

„Neodvažuji se jít tak daleko. Ale z těch tří se mi zdá nejméně nepravděpodobný.“

„Přesně tak. A nyní, pane Soamesi, bych se chtěl podívat na vašeho sluhu Bannistera.“

Byl to pomenší, velice bledý, hladce oholený padesátník s prosedivělými vlasy. Stále ještě na sobě nesl stopy svědčící o tom, že poklidná hladina jeho života byla nenadále rozbourána. V tváři mu nervózně cukalo a nedokázal udržet ruce v klidu.

„Vyšetřujeme tu nešťastnou událost, Bannistere,“ oznámil mu jeho pán.

„Ano, pane.“

„Slyšel jsem,“ řekl Holmes, „že jste nechal svůj klíč ve dveřích?“

„Ano, pane.“

„Není nezvyklé, že jste tak učinil právě v den, kdy se v pokoji nalézaly zkušební otázky?“

„Je to velice nešťastná náhoda, pane. Několikrát se mi to ale stalo už předtím.“

„Kdy jste vešel do pokoje?“

„Bylo kolem půl páté. V tu dobu pije pan Soames čaj.“

„Jak dlouho jste se zdržel?“

„Když jsem upozoroval, že pan Soames není v pokoji, vyšel jsem ihned ven.“

„Prohlížel jste si ty papíry na stole?“

„Nikoli, pane, to rozhodně ne.“

„Jak to, že jste klíč ponechal ve dveřích?“

„Držel jsem v ruce čajový podnos. Myslel jsem si, že se vrátím zpátky pro klíč. Potom jsem na to zapomněl.“

„Dají se vnější dveře zaklapnout?“

„Nikoli, pane.“

„Takže zůstaly po celou dobu otevřené?“

„Ano, pane.“

„A každý, kdo by chtěl, mohl z pokoje vyjít?“

„Ano, pane.“

„Když se pan Soames vrátil a zavolal vás, hodně vás to rozrušilo?“

„Ano, pane. Za ta dlouhá léta, co tu sloužím, se nic podobného nestalo. Téměř jsem omdlel, pane.“

„To jsem slyšel. Kde jste stál, když se vám udělalo nevolno?“

„Kde jsem stál, pane? No přece zde, u dveří.“

„To je pozoruhodné, neboť do křesla jste se posadil v koutě u okna. Proč jste pohrdl ostatními křesly?“

„To nevím, pane. Nezáleželo mi na tom, kam si sednu.“

„Skutečně se domnívám, že ani dobře nevěděl, co činí, pane Holmesi. Vypadal velmi špatně – byl smrtelně bledý.“

„Zůstal jste zde, když váš pán odešel?“

„Jenom docela krátce. Potom jsem dveře zamkl a vrátil se do svého pokoje.“

„Koho máte v podezření?“

„To bych se neodvážil říci, pane. Nevěřím, že by se na universitě našel mladý pán, který by chtěl takového činu využít k svému prospěchu. Nikoli, pane, tomu já nevěřím.“

„Děkuji vám, to stačí,“ řekl Holmes. „Ale ještě slovíčko. Žádnému z těch tří mladých pánů, o které pečujete, jste se nezmínil, že se něco stalo?“

„Nikoli, pane, ani slůvkem.“

„Žádného z nich jste neviděl?“

„Nikoli, pane.“

„Dobrá. A nyní, pane Soamesi, půjdeme se projít po nádvoří koleje, budete-li tak laskav.“

Tři žluté obdélníky světla zářily nad námi v houstnoucím soumraku.

„Všichni tři ptáčci sedí v hnízdech,“ řekl Holmes, když vzhlédl. „Ejhle! Co to? Zdá se, že jeden z nich je neklidný.“

Za roletou se pojednou objevila Indova tmavá silueta. Student rychle přecházel nahoru a dolů pokojem.

„Rád bych si je prohlédl jednoho po druhém,“ řekl Holmes. „Je to možné?“

„Jistěže,“ odpověděl Soames. „Jejich místnosti patří k nejstarším v koleji, a není nijak neobvyklé, přijde-li si je nějaký návštěvník prohlédnout. Pojďte, provedu vás osobně.“

„Neuvádějte žádná jména prosím!“ řekl Holmes, když jsme zaklepali na Gilchristovy dveře. Otevřel je štíhlý, vysoký mládenec s vlasy barvy lnu a uvítal nás, když slyšel, proč jsme přišli. Uvnitř jsme spatřili několik opravdu pozoruhodných ukázek středověkého anglického stavitelství. Jedna z nich Holmese natolik zaujala, že si ji chtěl načrtnout do zápisníku, avšak zlomil tužku, vypůjčil si od našeho hostitele jinou a posléze si vypůjčil i nůž, aby tužku ořezal. Táž podivná příhoda se opakovala v Indově obydlí. Ten mlčenlivý muž s mírně zahnutým nosem na nás hleděl úkosem a zřejmě byl rád, když Holmes svůj stavitelský náčrtek dokreslil. Nepostřehl jsem, že by Holmes v tomto či předešlém případě našel stopu, po které pátral. Naše třetí návštěva však skončila nezdarem. Vnější dveře se na naše zaklepání neotevřely a zevnitř se řinuly jenom nadávky. „Kdo jste, to je mi úplně fuk. Jděte do horoucího pekla!“ křičel rozhněvaný hlas. „Zítra mám zkoušku a nikdo mě odtud nevytáhne!“

„Je to hrubián,“ řekl náš průvodce zardělý hněvem, když jsme sestupovali po schodišti. „Netušil ovšem, že na jeho dveře klepu já,

nicméně jeho chování bylo krajně nezdvořilé a za stávajících okolností opravdu podezřelé.“

Holmes zareagoval velmi podivně.

„Můžete mi přesně říci, jak je vysoký?“ zeptal se.

„Opravdu, pane Holmesi, to se neodvážím říci. Je vyšší než Ind, ale tak vysoký jako Gilchrist není. Soudím, že pět stop šest palců by asi tak odpovídalo.“

„To je velmi důležité,“ řekl Holmes. „A teď vám, pane Soamesi, popřeji dobrou noc.“

Bylo vidět, že náš průvodce je udivený a rozmrzelý, neboť hlasitě zvolal: „Dobré nebe, pane Holmesi, přece mě tak narychlo nehodláte opustit! Patrně si neuvědomujete, v jakém jsem postavení. Zítra začínají zkoušky. Musím ještě dnes večer provést nějaké rozhodné opatření. Nesmím připustit, aby se zkouška konala, kdyby se testy dostaly do rukou někoho nepovolaného. Musíme situaci nějak vyřešit.“

„Zatím nic nepodnikejte. Časně ráno se u vás zastavím a celou záležitost znova probereme. Snad vám budu moci přece jen naznačit východisko. Zatím ponechte všechno tak, jak je – prostě všechno.“

„Dobrá, pane Holmesi.“

„Můžete být zcela klidný. Určitě najdeme cestu, která vás vyvede z nesnází. Ten černý jíl a rovněž hoblinky z ořezávané tužky si vezmu s sebou. Sbohem.“

Když jsme vyšli na temné nádvoří koleje, vzhledli jsme k oknům. Ind stále ještě přecházel po pokoji. V ostatních oknech byla tma.

„Nuže, Watsoně, co o tom soudíte?“ zeptal se mě Holmes, když jsme došli na hlavní ulici. „Docela pěkná salonní hra – něco jako ten trik s třemi kartami, vidíte? Máte na vybranou tři muže. Zvolte si. Který to bude?“

„Student z horního patra – ten s tou nevymáchanou hubou. Má také nejhorší pověst. Ind ale rovněž vypadal jako chlapík všemi mastmi mazaný. Proč asi pořád přechází sem a tam po pokoji?“

„Na tom nic není. To dělá mnoho lidí, když se snaží něčemu se naučit nazpaměť.“

„Koukal po nás nějak divně.“

„Tvářil byste se právě tak, kdyby k vám vpadl hlouček cizích lidí v době, kdy se chystáte na zítřejší zkoušku a každá chvíle je pro vás drahá. Ne, na tom nic zlého nevidím. Tužky a nože jsem také shledal v pořádku. Záhadou je mi ale ten člověk.“

„Který?“

„Nu, přece ten sluha Bannister. Jakou v tom hraje roli?“

„Na mě působil dojmem naprosto počestného člověka.“

„Na mě rovněž. A to je ta záhada. Proč by člověk veskrze poctivý – vida, tady je velké papírnictví. Zde zahájíme pátrání.“

V městě byly takové větší prodejny jen čtyři a v každé z nich ukázal Holmes hoblinky dřeva z tužky a nabízel značný příplatek za její duplikát. Všude nám řekli, že mohou tužku objednat, ale že není obvyklé velikosti a bývá málokdy na skladě. Mého přítele zřejmě nijak nesklíčilo, že musel odejít s nepořízenou, pouze pokrčil v polohumorné rezignaci rameny.

„Milý Watstone, nedospěli jsme nikam. Naše nejlepší a poslední stopa se rozplynula. Přesto ani dost málo nepochybuji, že nashromáždíme dostatek důkazů. U všech všudy, milý brachu, už táhne na devátou a naše bytná se zmiňovala, že zelený hrášek bude k večeři o půl osmé. S tím vaším věčným kouřením, Watstone, a s nepravdivostí v jídle nejspíš dostanete výpověď a já s vámi budu vaši pohromu sdílet – předtím však ještě vyřešíme ten problém nervózního profesora, jeho lehkomyšlného sluhy a tří podnikavých studentů.“

Ten večer se už Holmes o případu nezmínil, třebaže po naší opožděné večeři dlouho seděl zabrán do svých myšlenek. V osm hodin ráno vešel do mého pokoje, právě když jsem se dooblékl.

„Nu, Watstone,“ řekl, „je načase, abychom navštívili kolej svatého Lukáše. Obejdete se bez snídaně?“

„Zajisté.“

„Soames bude hrozně nervózní, dokud mu nepovíme něco konkrétního.“

„Máte pro něho nějaké konkrétní zprávy?“

„Myslím, že ano.“

„Dospěl jste k nějakému závěru?“

„Ano, milý Watsone, rozřešil jsem tu záhadu.“

„Jaké nové důkazy jste si ale mohl opatřit?“

„Aha! Nadarmo jsem nevstával tak časně – v šest hodin. Mám za sebou dvě hodiny perné práce a ušel jsem nejméně pět mil, zato se však mám čím pochlubit. Podívejte se!“

Natáhl ruku. Na dlani držel tři drobné jehly černého jílů.

„Včera jste měl pouze dva, Holmesi!“

„A jeden mi přibyl dnes ráno. Lze oprávněně tvrdit, že číslo 3 pochází z téhož místa jako číslo 1 a 2. Co tomu říkáte, Watsone? Nuže, pojďte, abychom přítele Soamese zbavili útrap.“

Nešťastného profesora jsme v jeho bytě zastihli opravdu ve stavu krajního rozrušení. Za několik hodin měly být zahájeny zkoušky, a on stál před dilematem, zda fakta uvést ve veřejnou známost, anebo dovolit viníkovi, aby se ucházel o tak cenné stipendium. Nedokázal ani na okamžik zachovat klid, vzrušení jím přímo lomcovalo a přiběhl Holmesovi v ústretu s dychtivě rozevřenými pažemi.

„Bohudíky, že jste tady! Obával jsem se, že jste případ vzdal. Co mám dělat? Máme zahájit zkoušky?“

„Ano, zajisté.“

„Ale ten padouch –“

„Nebude mezi uchazeči.“

„Víte, kdo to je?“

„Myslím, že ano. Nemá-li se tahle aféra dostat na veřejnost, musíme si udělit jistou plnou moc a utvořit jakýsi rychlý soukromý soud. Soamesi, račte se posadit sem a vy, Watsone, tamhle. Já zaujmu místo v křesle uprostřed. Myslím, že teď vypadáme dostatečně impozantně, abychom viníkovi nahnali strach. Zazvoňte laskavě na zvonek!“

Bannister vešel a hned ucouvl – zřejmě překvapen a vyděšen naším soudcovským vzezřením.

„Račte za sebou zavřít dveře,“ řekl Holmes. „Nuže, Bannistere, povíte nám laskavě pravdu o té včerejší události?“

Sluha zbledl až ke kořínkům vlasů. „Všechno jsem vám už pověděl, pane.“

„Nemáte k tomu co dodat?“

„Nemám vůbec co dodat, pane.“

„Nu, tak vám trochu napovím. Když jste včera usedl do toho křesla, neučinil jste tak proto, abyste zakryl jistý předmět, který by prozradil návštěvníkovu totožnost?“ Bannisterova tvář smrtelně zbledla. „Nikoli, pane, určitě ne.“

„Byl to pouhý náznak,“ řekl Holmes vlídně. „Přiznávám se otevřeně, že to nemohu dokázat. Ale zdá se to velice pravděpodobné, neboť jakmile se k vám pan Soames obrátil zády, propustil jste ven muže, který se skrýval v ložnici.“ Bannister si olízl suché rty. „Tam žádný muž nebyl, pane.“

„Och, to je škoda, Bannistere. Dosud jste snad mluvil pravdu, ale teď vím, že lžete.“

Na mužově tváři se objevil vzdorovitý výraz. „Žádný muž tam nebyl, pane.“

„Ale, ale, neříkejte, Bannistere.“

„Nikoli, pane, nebyl tam vůbec nikdo.“

„V tom případě nám žádné další informace poskytnout nemůžete. Zůstanete laskavě v místnosti? Postavte se ke dveřím ložnice. A teď požádám vás, Soamesi, kdybyste byl tak velice laskav, zašel do pokoje mladého Gilchrista a požádal ho, aby přišel sem k vám.“

O chvíli později se profesor vrátil se studentem. Byl to hezký, vysoký, urostlý a svižný mladík, pružně našlapoval a měl příjemnou, otevřenou tvář. Přelétl po nás neklidným pohledem a posléze s neskrývaným výrazem obav utkvěl očima na Bannisterovi, který stál v rohu místnosti.

„Zavřete dveře,“ řekl Holmes. „Nuže, pane Gilchrste, jsme tu sami mezi sebou a nikdo se nemusí dovědět, co se mezi námi odehraje. Můžeme k sobě být úplně otevření. Chceme se dovědět, pane Gilchrste, jak je vůbec možné, že vy, počestný muž, jste se mohl dopustit takového činu, jaký jste včera provedl?“ Nešťastný

mladík se zapotácel a vrhl na Bannistera pohled plný zděšení a výčitek.

„Ne, prosím, ne, pane Gilchriste – neřekl jsem ani slovo, ani jediné slůvko!“ zvolal sluha.

„Ne, ale udělal jste to teď,“ řekl Holmes. „Nuže, pane, chápete, že po Bannisterových slovech je vaše postavení beznadějně a že vaší jedinou nadějí je upřímné přiznání?“

Na chvíli se Gilchrist snažil ovládnout výraz křečovitě zkroucené tváře. Vzápětí se však vrhl na kolena před naším stolem, zabořil obličej do dlaní a hlasitě se rozvzlykal.

„Nu tak, nu tak,“ pravil Holmes laskavě, „chybovat je lidské, a aspoň vás nikdo nemůže obviňovat, že jste necitelný zločinec. Snad by vám lépe vyhovovalo, kdybych panu Soamesovi vyprávěl, co se stalo, a vy mě můžete opravit, jestliže se zmýlím. Souhlasíte? Nu, neobtěžujte se s odpovědí. Poslouchejte a uvidíte, že vám nehodlám ukřivdit.

Od chvíle, kdy jste mi řekl, pane Soamesi, že nikdo, dokonce ani Bannister nemohl vědět, že obtahy testů jsou ve vašem pokoji, začal tento případ nabývat v mé mysli přesnějších obrysů. Tiskaře jsem mohl z podezření vynechat. Ten si mohl test v klidu prohlédnout ve své oficíně. Inda jsem rovněž nebral v úvahu. Poněvadž obtahy byly svinuté, nemohl tušit, co je to za papíry. Na druhé straně mi připadalo nepravděpodobné, že by se někdo odvážil vejít do pokoje, a právě v den, kdy na stole ležely testy. Tu možnost jsem rovněž vyloučil. Muž, který vešel do pokoje, věděl, že tam ty testy najde. Jak se to dověděl?

Když jsem šel k vám, prohlédl jsem si okno. Pobavilo mě, jak jste mohl vůbec předpokládat, že uvažuji, zda tudy někdo nevnikl dovnitř za bílého dne před očima všech obyvatel protějších pokojů. Podobná domněnka je nesmyslná. Změřil jsem si výšku muže, který by oknem mohl zahlédnout testy ležící na psacím stole. Sám jsem šest stop vysoký, a povedlo se mi to jen s námahou. Člověk menší než já by neměl žádnou vyhlídku. Pochopíte, proč jsem už tehdy

uvažoval, že pokud se mezi těmi třemi studenty najde nadprůměrně vysoký muž, měli bychom si ho povšimnout blíž.

Vešel jsem dovnitř a svěřil vám, co mi napověděl stolek u okna. Psací stůl mi neprozradil nic, dokud jste se při Gilchristově popisu nezmínil o tom, že znamenitě skáče do dálky. Pak mi to bylo rázem jasné a potřeboval jsem pouze další důkazy, které se mi podařilo rychle získat.

Všechno se zběhlo takhle. Ten mládenec strávil odpoledne na závodišti, kde trénoval skok do dálky. Při návratu nesl skokanské tretry a ty, jak je vám známo, mají dole několik hřebů. Když procházel kolem okna, zahlédl, protože je vysoký, na psacím stole obtahy a domyslel se, o co asi jde. Nic by se bývalo nestalo, ale když šel kolem vašich dveří, zahlédl v nich klíč, který tam váš sluha neopatrně zanechal. Z náhlého podnětu vešel dovnitř, aby se podíval, zda jsou to skutečně obtahy písemné zkoušky. Nevydával se tím v nebezpečí, protože mohl vždy předstírat, že se prostě jenom zastavil, aby se vás na něco zeptal.

Když však poznal, že má před sebou opravdu ty obtahy, teprve pak podlehl pokušení. Položil tretry na stůl. Co jste položil na to křeslo u okna?“

„Rukavice,“ řekl mladík.

Holmes vítězoslavně pohlédl na Bannistera.

„Položil rukavice na křeslo a bral do ruky obtahy, jeden sloupec po druhém, aby si je opsal. Myslel, že se profesor vrátí hlavní branou a že ho včas spatří. Jak víme, pan Soames šel postranním vchodem. Pojednou ho Gilchrist zaslechl u dveří. Nevěděl, kudy má uprchnout. Zapomněl na rukavice, uchopil tretry a vběhl do ložnice. Povšimněte si, že škrábanec na stole je z jedné strany slabý, ale směrem ke dveřím ložnice se prohlubuje. To samo o sobě stačí k důkazu, že tretry byly strženy tímhle směrem a že se viník ukryl v ložnici. Hlína, která mu ulpěla na hřebech, zůstala na psacím stole a další hrudka se uvolnila v ložnici. Ještě dodávám, že jsem si dnes ráno vyšel na lehkootletickou dráhu a tam v doskočišti pro skok daleký jsem našel přílivý černý jíl, posypaný jemnými pilinami,

aby skokan neuklouzl. Odebral jsem vzorek. Vylíčil jsem to pravdivě, pane Gilchriste?”

Student vstal a narovnal se. „Ano, pane, je to tak,” řekl. „Dobré nebe, vy k tomu nemáte co dodat?” zvolal Soames.

„Ano, pane, mám, ale byl jsem tímhle potupným odhalením otřesen. Zde je dopis, pane profesore, který jsem vám po probdělé a horečné noci časně ráno napsal. Učinil jsem to dřív, než jsem se dozvěděl, že jsem byl jako viník odhalen. Zde vám ho předávám, pane. Dočtete se v něm, že jsem se rozhodl od zkoušky odstoupit. Byla mi nabídnuta důstojnická hodnost u rhodeské policie a bezodkladně odjíždím do jižní Afriky.”

„Opravdu rád slyším, že jste ze své nepoctivě získané výhody nehodlal těžit,” řekl Soames. „Čím mi ale vysvětlíte svou náhlou proměnu?”

Gilchrist ukázal na Bannistera.

„Na správnou cestu mě přivedl on,” řekl.

„No tak, Bannistere,” řekl Holmes. „Z toho, co jsem vám řekl, vám teď musí být jasné, že jedině vy jste mohl mladého muže pustit ven, neboť jste zůstal v pokoji a při odchodu jste musel dveře zamknout. Nedá se věřit, že by byl unikl oknem. Můžete nám vysvětlit své počínání a objasnit tak poslední bod této záhady?”

„To vysvětlení je velice prosté, pane, kdybyste znal můj důvod, ale ten vám ani při vši vaší chytrosti nemohl být znám. Bývaly časy, pane, kdy jsem sloužil jako komorník u sira Jabeze Gilchrista, otce přítomného mladého pána. Když přišel o majetek, našel jsem si v koleji místo jako sluha, ale nikdy jsem na svého bývalého zaměstnavatele nezapomněl, i když zchudl. Kvůli památce na ty staré časy jsem se o jeho syna všemožně staral. Víte, pane, jakmile jsem včera po tom poplachu vešel do pokoje, hned jsem si povšiml, že hnědé rukavice pana Gilchrista leží na křesle. Znal jsem ty rukavice dobře a věděl jsem, co znamená, že jsou tu. Kdyby je uviděl pan Soames, bylo by po všem. Klesl jsem do toho křesla a nehnul se odtud, dokud se pan Soames nevypravil k vám. Potom vyšel z ložnice můj mladý pán, kterého jsem kdysi houpal na kolenou, a ke

všemu se mi přiznal. Což nebylo přirozené, že jsem se ho snažil chránit, a což nebylo rovněž přirozené, že jsem mu promluvil do duše, jak by to byl udělal jeho nebožtík otec, a přesvědčoval ho, že mu z takového činu nemůže vzejít prospěch? Můžete mi to vyčítat, pane?”

„Ne, to věru ne!“ zvolal Holmes srdečně a vyskočil. „Nu, Soamesi, myslím, že jsme váš malý problém objasnili a doma nás očekává snídaně. Pojd'te, Watsoně. A pokud jde o vás, pane, věřím, že v Rhodesii vám kyne slibná budoucnost. Tentokrát jste se dopustil poklesku. Kéž jsme v budoucnu svědky toho, jak vysoko se dokážete povznést.“

ZLATÝ SKŘIPEC

Když hledím na tři svázané tlustopisy, v nichž je zaznamenána naše práce za rok 1894, přiznám se, že je mi velice zatěžko vybrat z toho bohatého materiálu případy zajímavé samy o sobě a současně ilustrující pozoruhodné schopnosti, které mého přítele tak proslavily. Obracím stránky a čtu své zápisy o nechutném případě červené pijavky a o hrůzné smrti bankéře Crosbyho. Nacházím tu popis tragédie Addletonových a zprávu o neobvyklém obsahu starodávné britské mohyly. Do tohoto období spadá i proslulý případ dědické posloupnosti Smith-Mortimer, jakož i vypátrání a zatčení Hureta, vraha z Boulevardu des Italiens, čin, za který Holmes obdržel řád Čestné legie a vlastnoruční děkovný list francouzského presidenta. Každý z těchto případů by si zasloužil být vyprávěn, ale koneckonců se domnívám, že v žádném z nich se nesetkáváme s tolika poutavými aspekty jako v epizodě z Yoxleyské usedlosti, kde se po politováníhodné smrti mladého Willoughbyho Smithe objevily pojednou pohnutky zločinu v prapodivném světle.

Byla divoká, bouřlivá noc na sklonku listopadu. Proseděli jsme s Holmesem celý večer mlčky; on se s pomocí silné lupy pokoušel rozluštit zbytky původního nápisu na palimpsestu, já zas byl zahloubán do pojednání o nejnovějších pokrocích chirurgie. Po Baker Street skučel venku vítr a déšť nám prudce bubnoval do oken. Bylo to zvláštní, pocítit zde, uprostřed města, kde nás na deset mil ze všech stran obklopovaly výtvary lidských rukou, kruté běsnění přírody a uvědomit si, že pro mocné síly živlů neznamená celý Londýn víc než krtčí hromádka někde na poli. Přistoupil jsem k oknu a vyhlédl do opuštěné ulice. Tu a tam osvětlovala nějaká lucerna zablácenou vozovku a lesklý chodník. Od Oxford Street přijížděla osamělá drožka a bláto stříkalo na všechny strany.

„Věru dobře, že dnes večer nemusíme ven, Watsoně,“ řekl Holmes, když odložil lupu a svinul palimpsest. „Na jedno posezení jsem toho udělal až dost. Velice to namáhá oči. Pokud jsem zatím

zjistil, není napínavější četby nad účetní zápisy opatství, i když pocházejí z druhé poloviny patnáctého století. Ejhle! Slyšíte? Co to má znamenat?”

Přes hukot větru jsme zaslechli dusot koňských kopyt a dlouhé zaskřípění, jak se kolo otřelo o obrubník. Drožka, kterou jsem viděl už předtím, zastavila teď před našimi dveřmi.

„Co tu asi může pohledávat?“ zvolal jsem, když z ní vystoupil jakýsi muž.

„Pohledávat! Hledá nás. A my, nebohý Watsone, budeme hledat pláště a nákrčníky a galoše, kdejakou část oděvu vynalezenou lidmi k ochraně proti nepřízní počasí. Ale počkejte moment! Drožka už zas odjíždí! Stále ještě nám zbývá naděje. Kdyby chtěl, abychom šli s ním, nechal by drožku čekat. Běžte otevřít dveře, milý brachu, poněvadž všichni pořádní lidé už dávno leží v posteli.“

Poznal jsem půlnočního návštěvníka bez obtíží, jakmile na něho dopadlo světlo z předsíně. Byl to mladý Stanley Hopkins, talentovaný detektiv, o jehož kariéru Holmes několikrát projevil velmi praktický zájem.

„Je doma?“ zeptal se netrpělivě.

„Pojďte nahoru, milý pane,“ ozval se shora Holmesův hlas. „Doufám, že za takové noci jako dnešní jste pro nás nic nenaplánoval.“

Detektiv vystoupil po schodech a světlo naší lampy se mu třpytivě odráželo na nepromokavém plášti. Pomohl jsem mu jej odložit, zatímco Holmes rozhrábl polena v krbu, takže oheň znovu zaplápolal.

„Nuže, milý Hopkinsi, přisedněte k ohni a ohřejte si nohy,“ řekl Holmes. „Zde je doutník a doktor má recept na horký nápoj s citrónem, což je výborný lék pro takovou noc jako dnešní. Běží nepochybně o něco důležitého, když vás to k nám přivedlo v takovém nečase.“

„Opravdu je tomu tak, pane Holmesi. Ujišťuji vás, že jsem měl perné odpoledne. Četl jste v posledním vydání večerníků něco o tom případu v Yoxley?“

„Nečetl jsem dnes nic novějšího než zápisy z patnáctého století.“

„Nu, byla to jen taková krátká zpráva a k tomu ještě celá pokroucená, takže jste o nic nepřišel. Já jsem se ale pořádně zapotil. Stalo se to v Kentu, sedm mil od Chathamu a tři od železnice. Ve čtvrt na čtyři jsem obdržel telegram, do Yoxleyské usedlosti jsem dorazil o páté, provedl jsem šetření, posledním vlakem jsem se vrátil na nádraží Charing Cross a odtud jedu drožkou přímo k vám.“

„Což znamená, jak předpokládám, že vám ten případ není zcela jasný?“

„Znamená to, že nevím kudy kam. Mám pocit, že jsem se ještě nesetkal s tak zamotaným případem, třebaže zprvu vypadal jednoduše a člověk by nečekal, že dojde ke komplikacím. Tomu činu chybí motiv, pane Holmesi. To právě mi dělá starosti. Nemohu najít žádný motiv. Leží tam mrtvý muž – to je skutečnost, kterou nelze popřít – ale dosud jsem u nikoho nenašel sebemenší důvod, proč by tomu člověku měl ublížit.“

Holmes si zapálil doutník a zvrátil se na opěradlo křesla.

„Vyslechneme si to,“ pravil.

„Všechny skutečnosti jsou mi známé,“ řekl Stanley Hopkins. „Potřeboval bych však teď vědět, jak si je mám správně vyložit. Pokud tomu rozumím, vypadá to asi takhle. Před několika lety si ten venkovský dům, Yoxleyskou usedlost, pronajal starší člověk, který uvedl, že se jmenuje profesor Coram. Je to invalida, většinu času tráví na lůžku, ale občas s pomocí hole přechází po domě nebo si vyjede do zahrady na vzduch ve vozíku pro nemocné, který tlačí zahradník. U těch několika sousedů, kteří k němu zašli na návštěvu, je oblíben a v okolí má pověst velmi učeného muže. K jeho domácím personálu patří pouze starší hospodyně paní Markerová a služka Susan Tarltonová. Obě ženy jsou v domě zaměstnány od jeho nastěhování a mají výtečnou pověst. Profesor spisuje nějakou vědeckou knihu a přijal asi před rokem tajemníka. První dva uchazeči mu nevyhovovali, ale třetí, pan Willoughby Smith, mladý člověk, který po ukončení universitních studií nastupoval do prvního místa, plně vyhovoval požadavkům svého zaměstnavatele.“

Měl za úkol celé dopoledne psát podle profesorova diktátu a večer trávil vyhledáváním odkazů a literatury vztahující se k práci následujícího dne. Zmíněný Willoughby Smith neměl žádný škraloup ani ze studia v Uppinghamu, ani z let, kdy byl posluchačem v Cambridgi. Viděl jsem jeho vysvědčení a odjakživa to býval slušný, tichý a velmi pilný mládenec bez nějakých nápadných slabostí. A právě tenhle mládenec zemřel dnes ráno v profesorově pracovně za okolností, které nasvědčují tomu, že byl zavražděn.“

Za okny vyl a skučel vítr. Přisedli jsme si s Holmesem blíž k ohni, zatímco mladý inspektor pomalu a po pořádku rozvíjel své pozoruhodné vyprávění.

„Kdybyste prohledali celou Anglii,“ pravil, „sotva byste našli domácnost uzavřenější a méně přístupnou vnějším vlivům, než je tahle. Celé dlouhé týdny si nikdo z jejích členů nevyjde ani za zahradní branku. Profesor byl zcela zaujat svou prací a nic jiného pro něho neexistovalo. Mladý Smith nikoho v sousedství neznal a žil téměř stejným způsobem jako jeho zaměstnavatel. Obě ženy neměly nic, co by je z domu odvádělo. Zahradník Mortimer, který tlačí vozík pro nemocné, je vysloužilý voják z krymské války – člověk spořádaný a s bezúhonnou pověstí. Nebydlí v domě, ale v chaloupce s třemi místnostmi na druhém konci zahrady. To jsou jediné obyvatelé Yoxleyské usedlosti.“

Sto kroků od zahradní branky ovšem vede hlavní silnice z Chathamu do Londýna. Když zvednete petlici, nic vám nebrání vejít.

A teď vás seznámím s výpovědí Susan Tarltonové, která jediná mi mohla říci něco konkrétního. Stalo se to dopoledne mezi jedenáctou a dvanáctou hodinou. V té době vřela v přední ložnici v prvním patře záclony. Profesor Coram ještě ležel, neboť za špatného počasí málokdy vstává před polednem. Hospodyně měla nějakou práci v zadním traktu. Willoughby Smith byl ve své ložnici, které používal jako obývacího pokoje, ale služebná ho asi v té době zaslechla, že kráčí po chodbě a pak schází do pracovny rozkládající

se přímo pod ložnicí, v níž pracovala. Neviděla ho, ale tvrdí, že neomylně poznala jeho rychlé, energické kroky. Neslyšela, že by dveře do pracovny zabouchly, ale asi o minutu později se z pokoje zezdola ozval strašlivý výkřik. Bylo to divoké, chraptivé zaječení, tak podivné a zvláštní, že je mohl ze sebe vyrazit muž i žena. V témž okamžiku cosi padlo na zem, až se dům otrásl, a pak se rozhostilo ticho. Služka chvíli stála celá zkoprnělá, než se vzchopila a rozběhla dolů. Dveře pracovny byly zavřené. Otevřela je a spatřila mladého pana Willoughbyho Smithe nataženého na podlaze. Zprvu neviděla žádné zranění, ale když se ho pokusila zvednout, spatřila, že se mu z hrdla valí krev. Malá, ale velice hluboká rána zasáhla krční tepnu. Zbraň, která způsobila zranění, ležela na koberci vedle něho. Byl to nožík na pečetní vosk, jaké najdeme na starodávných psacích stolech, se střenkou ze slonoviny a s neohebnou čepelí. Nůž obvykle ležel na profesorově stole.

Služka zpočátku myslela, že mladý Smith je už mrtev, ale když mu nalila z karafy na čelo vodu, otevřel na okamžik oči. „Profesor,“ zamumlal, „byla to ona.“ Služebná je ochotna odpřisáhnout, že jeho slova zněla přesně takhle. Zoufale se snažil říci ještě něco a pozvedl pravou ruku. Potom padl mrtev na záda.

Mezitím přišla do pokoje i hospodyně, ale příliš pozdě na to, aby poslední slova umírajícího zaslechla. Susan nechala u nebožtíka a sama spěchala do profesorovy ložnice. Profesor seděl na posteli a byl velice rozrušen, poněvadž toho slyšel dost, aby vytušil, že se přihodilo něco hrozného. Paní Markerová je ochotna odpřisáhnout, že profesor měl na sobě noční úbor, beztak by se neoblékl bez Mortimerovy pomoci, a ten měl příkaz, aby se dostavil až v poledne. Profesor prohlašuje, že zaslechl vzdálený výkřik a nic víc že neví. Nedovede si vůbec vysvětlit ‚Profesor – byla to ona‘, a domnívá se, že je Smith pronesl v deliriu. Je přesvědčen, že Willoughby Smith neměl na světě jediného nepřítele, a nemůže uvést žádný důvod zločinu. Ze všeho nejdřív poslal zahradníka Mortimera pro policii. O chvíli později jsem obdržel od okresního velitele žádost o pomoc. Do mého příchodu s ničím nehýbali a vydali striktní příkaz, že na

pěšinu vedoucí k domu nesmí nikdo vkročit. Měl jsem skvělou příležitost uplatnit vaše teorie v praxi, pane Holmesi. Opravdu jsem nic nepožírádal.“

„Kromě Sherlocka Holmes!“ pravil můj společník s poněkud hořkým úsměvem. „Nu, vyslechneme si to. Jak jste se s tím vypořádal?“

„Především vás požádám, pane Holmesi, abyste si prohlédl tenhle náčrtek a získal tak ucelenou představu o poloze profesorovy pracovny a dalších důležitých okolnostech. Budete rovněž moci lépe sledovat mé šetření.“

Rozložil hrubě načrtnutý plánec, který zde otiskuji, a položil jej Holmesovi na kolena. Vstal jsem a přes Holmesovo rameno jsem si plánec prohlížel.

„Je ovšem nahozený jen letmo a zachycuje pouze body, které se mi zdají podstatné. Všechno ostatní uvidíte později sám. Nuže za prvé, předpokládáme-li, že vrah vešel do domu, kudy se dovnitř dostal? Nepochybně po zahradní pěšině a zadními dveřmi, jimiž je ničím neomezený přístup do pracovny. Každý jiný příchod by byl nanejvýš složitý. Stejnou cestou musel i uniknout, protože jeden východ mu zablokovala služebná Susan, když utíkala dolů po schodech, a druhý východ vede přímo do profesorovy ložnice. Okamžitě jsem proto soustředil pozornost na zahradní pěšinu, která je po dešti celá rozbahněná a každá šlápěť by se na ní zřetelně otiskla.“

Prohlídka mě přesvědčila, že mám co činit s obezřelým a zkušeným zločincem. Na pěšině otisky šlápějí nebyly. Nelze ovšem pochybovat, že někdo šel po trávě lemující pěšinu, a to proto, aby nezanechal stopy. Žádný zřetelný otisk jsem sice nenalezl, ale tráva byla pošlapaná a někdo po ní určitě kráčel. Mohl to být jediné vrah, poněvadž ani zahradník, ani nikdo jiný tudy ráno nešel a teprve předchozí noci se dalo do deště.“

„Okamžik,“ řekl Holmes. „Kam ta pěšina vede?“

„Na silnici.“

„Jak je dlouhá?“

„Asi sto metrů.“

„Ale tam, kde pěšina prochází brankou, jste nepochybné stopy šlépějí našel?“

„Pěšinka je bohužel právě na tom místě vydlážděná.“

„Nu – a přímo na silnici?“

„Nikoli. Vozovka se proměnila v rozbředlé bláto.“

„Hm, hm – a ty stopy na trávě – směřovaly od domu, nebo k domu?“

„To nelze určit. Obrysy se vůbec nedaly rozeznat.“

„Velká noha, nebo malá?“

„To se nedalo poznat.“

Holmes netrpělivě vykřikl. „Od té doby neustále leje a burácí vichr,“ pravil. „Bude obtížnější přechíst ty stopy než přechíst palimpsest. Nu, není jiné pomoci. Co jste udělal pak, Hopkinsi, když vám bylo jasné, že jste nezjistil nic?“

„Mám za to, že jsem zjistil dost věcí, pane Holmesi. Věděl jsem, že pachatel opatrně vnikl do domu zvenčí. Nato jsem prozkoumal chodbu. Je pokryta kokosovými rohožkami, na nichž nezůstaly žádné otisky. To mě zavedlo do pracovny, což je spoře zařízená místnost. Vévodí jí veliký americký psací stůl s dvojitou řadou zásuvek a s větší zásuvkou uprostřed. Zásuvky byly otevřené, prostřední však byla zamčená. Podle všeho ty zásuvky bývaly otevřené vždy, poněvadž nic cenného neobsahují. Do prostřední zásuvky se často ukládají důležité listiny, ale nic nesvědčilo o tom, že se v nich prohraboval někdo nepovolaný, a profesor mě ujistil, že nic také nebylo odcizeno. Je jisté, že loupež v domě spáchána nebyla.

A teď se vraťme k mrtvole mladého muže. Nalezli ji před psacím stolem vlevo, jak vidíte na náčrtku. Rána na pravé straně krku byla zasazena zezadu a směřovala kupředu, takže je skoro vyloučeno, že by se Smith zranil sám.“

„Ledaže by se na ten nůž svalil,“ řekl Holmes.

„Tak jest. To mě také napadlo. Nůž ale ležel několik stop od těla, takže taková možnost sotva přichází v úvahu. A mimoto známe poslední slova umírajícího. A konečně jsme v zařaté pravici mrtvého našli tenhle důležitý věcný důkaz.“

Stanley Hopkins vytáhl z kapsy balíček, který otevřel. Uviděli jsme zlatý skřípec, z jehož konců visely dvě přetržené šňůrky z černého hedvábí. „Willoughby Smith měl výtečný zrak,“ dodal Hopkins. „Ten skřípec nepochybně strhl z vrahova těla nebo tváře.“

Sherlock Holmes vzal skřípec do ruky a zkoumal jej se soustředěnou pozorností a zájmem. Nasadil si skřípec na nos, pokusil se přes skla číst, přistoupil k oknu a vyhlédl do ulice, bedlivě skřípec prohlížel v jasném světle stolní lampy a nakonec se s přidušeným smíchem posadil ke stolu a napsal několik řádek na papír, který pak hodil Stanleyemu Hopkinsovi.

„To je všechno, co vám mohu povědět,“ pravil. „Snad vám to přinese nějaký užitek.“

Překvapený detektiv si lístek přečetl nahlas. Stálo tam toto:

Hledá se žena z lepších kruhů, oděná jako dáma. Má pozoruhodně silný nos a oči umístěné blízko sebe. Má pokrčené čelo, mžouravý pohled a patrně kulatá ramena. Podle jistých náznaků lze soudit, že se v posledních několika měsících musela nejméně dvakrát uchýlit k optikovi. Protože má velmi silná skla a optiků není příliš mnoho, nemělo by být obtížné ji vypátrat.

Holmes se usmál Hopkinsově úžasu, který se však nepochybně jevil i na mé tváři.

„Mé závěry jsou zcela prosté,“ řekl. „Těžko bych jmenoval předmět, který nabízí lepší možnosti k vyvození závěrů o osobě jeho majitele, než je skřípec, a zejména tak pozoruhodný exemplář jako tenhle. Že patří nějaké ženě – to jsem usoudil z jemného vypracování skřípce, a ovšem i z posledních slov umírajícího. Že je to žena kultivovaná a dobře oblečená, vyplývá z toho, že skla skřípce jsou zasazena do obrouček z pravého zlata, a je nepravděpodobné, že by v jiných ohledech majitelka skřípce byla nepořádná. Sám se můžete přesvědčit, že ta sedělka vám k nosu

nepřiléhají, což nasvědčuje, že zmíněná dáma má u kořene velmi silný nos. Takový nos bývá obvykle krátký, ale z tohoto pravidla se najde i dost výjimek, a proto v tomhle bodě na svém popisu nijak urputně netrvám. Já sám mám úzkou tvář, a přesto se mi nepodařilo dostat oči do středu nebo aspoň poblíž středu skel. Ta dáma má tudíž oči velice blízko u sebe. Povšimněte si, Watsone, že jde o konkávní, silně dioptrická skla. Dáma, která byla zvyklá dívat se celý život přes tato skla, jistě nepostrádá ani dalších výrazných rysů, které tito lidé mívají – poznali bychom to z jejího čela, očních víček a zad.“

„Ano,“ řekl jsem. „Vaše vývody jsou mi úplně jasné. Přiznám se vám však, že nechápu, jak jste dospěl k závěru, že ta žena dvakrát navštívila optika.“

Holmes uchopil skřípec do ruky.

„Povšimněte si, že obě sedélka jsou potažena proužky korku, aby netlačila do nosu. Jeden z proužků má temnější zabarvení a vypadá poněkud opotřebovaný, ale druhý je nový. Zřejmě se jeden korek utrhł a musel být nahrazen jiným. Soudím, že opotřebovaný proužek je starý nanejvýš pár měsíců. Oba jsou naprosto shodné a z toho usuzuji, že dáma navštívila podruhé tutéž firmu.“

„U všech všudy, to je úplně zázračné!“ zvolal Hopkins s nepokrytým obdivem. „Když si pomyslím, že všechny ty důkazy jsem měl v rukou, a nic jsem netušil! Nicméně – hodlám navštívit všechny londýnské optiky.“

„To jsem od vás samozřejmě očekával. A co nám ještě k tomu případu řeknete?“

„Už nic, pane Holmesi. Myslím, že teď víte všechno, co vím já – a patrně víc. Pátrali jsme, zda na silnici nebo na nádraží nebyl spatřen nějaký neznámý člověk. O nikom jsme neslyšeli. Nejde mi ale na rozum, že by ten zločin postrádal jakýkoli motiv. Nikdo nemůže naznačit ani sebemenší pohnutku.“

„V tom ohledu vám nemohu nijak pomoci. Předpokládám, že si přejete, abychom s vámi zítra odjeli na místo tragédie?“

„Pokud vás to příliš neobtěžuje, pane Holmesi. V šest hodin ráno odjíždí z nádraží Charing Gross vlak do Chathamu a mezi osmou až devátou bychom už měli být v Yoxleyské usedlosti.“

„Tak tedy tím vlakem pojedeme. Váš případ nesporně vykazuje několik velmi zajímavých rysů a s potěšením se dám do pátrání. Vida, už je pomalu jedna a bude nejlépe, když se na několik hodin prospíme. Spokojíte se snad s touhle pohovkou u krbu? Zapálím lihový vaříč, a než vyrazíme, nabídnu vám šálek kávy.“

Vichřice sice polevila, ale když jsme se nazítří ráno vydali na cestu, panovala venku třeskutá zima. Viděli jsme vycházet studené zimní slunce nad pustými temžskými blaty a dlouhým, ponurým tokem řeky, který mi bude navždy připomínat, jak jsme zde na počátku naší kariéry pronásledovali onoho domorodce z Andamanských ostrovů. Po dlouhé a únavné jízdě jsme vystoupili na malém nádraží za Chathamem. Než připřáhli k bryčce koně, chvatně jsme posnídali v místním hostinci, a byli jsme proto plně přichystáni pustit se do práce, když jsme konečně dorazili do Yoxleyské usedlosti. Před zahradní brankou čekal strážník.

„Nuže, Wilson - něco nového?“

„Nikoli, pane, nic.“

„Nepřišlo hlášení, že někde viděli nějakého cizince?“

„Ne, pane. Na stanici jsou přesvědčeni, že včera sem nepřišel ani odtud neodjel žádný cizinec.“

„Prošetřili jste hostince a penziony?“

„Ano, pane; není v nich ubytován nikdo, koho neznáme.“

„Nu, do Chathamu je delší procházka. Kdokoli tam mohl přechodně pobýt anebo nastoupit do vlaku, aniž si ho někdo povšiml. Zde je ta zahradní pěšina, o níž jsem hovořil, pane Holmesi. Dávám vám slovo na to, že na ní včera žádné stopy nebyly.“

„Na které straně pěšiny jste viděl ty stopy v trávě?“

„Na téhle, pane. Na tomhle úzkém pruhu trávy mezi pěšinou a květinovým záhonem. Teď se stopy nedají rozeznat, ale včera byly jasně patrné.“

„Ano, ano, někdo tudy šel,“ řekl Holmes, když se sklonil nad trávník. „Naše dáma zajistě našlapovala opatrně, jen co je pravda, poněvadž na jedné straně by zanechala otisky nohou na pěšině a na druhé ještě zřetelnější stopy na měkkém záhonu, že?“

„Ano, pane, zřejmě uvažovala velice chladnokrevně.“

Spatřil jsem, že se na Holmesově tváři objevil napjatý výraz.

„Říkáte, že se tudy bezpochyby vrátila?“

„Ano, pane, jiná cesta odtud nevede.“

„Po tomhle pruhu trávy?“

„Zajistě, pane Holmesi.“

„Hm! To je velice pozoruhodný výkon – velice pozoruhodný. Nuže, myslím, že na té pěšině už nic nenajdeme. Budeme pokračovat. Předpokládám, že obvykle bývá zahradní branka otevřena, ne? Naši návštěvníci stačilo, aby prostě vešla dovnitř. Nezamýšlela spáchat vraždu, jinak by si byla jistě opatřila nějakou zbraň a nebrala by nůž z psacího stolu. Prošla chodbou a na kokosových rohožích nezanechala žádné stopy. Pak se octla v pracovně. Jak dlouho v ní byla? Nemáme nic, podle čeho bychom to posoudili.“

„Ne déle než několik minut, pane. Zapomněl jsem vám říci, že hospodyně paní Markerová krátce předtím v pracovně uklízela – asi čtvrt hodiny předtím, jak říkala.“

„Vida, časové vymezení tedy máme. Naše dáma vejde do místnosti, a co učiní? Přistoupí k psacímu stolu. Proč to činí? Určitě ne proto, aby se podívala do zásuvek. Kdyby bylo v pracovně něco cenného, jistě by to bylo zamčeno. Ne, přišla si pro něco z prostřední zásuvky. Ejhle! Co znamená tohle škrábnutí? Proč jste se mi o něm nezmínil, Hopkinsi?“

Škrábanec, který Holmes prohlížel, byl dlouhý asi čtyři palce, začínal vpravo od mosazného kování klíčové dírky a poškodil lak na stolní desce.

„Povšiml jsem si ho, pane Holmesi. Jenže kolem klíčové dírky se najdou škrábance vždycky.“

„Tohle je ale čerstvé – docela čerstvé. Podívejte, jak se v místě vrypu mosaz leskne. Starší škrábnutí by bylo zbarveno stejně jako mosazný povrch. Podívejte se na ně mým zvětšovací sklem. A tady vidíte lak, vypadá jako zem vyhrnutá k okraji brázdy. Je tu někde paní Markerová?“

Do místnosti vešla postarší žena s truchlivým výrazem.

„Utírala jste včera ráno ten kancelářský stůl?“

„Ano, pane.“

„Všimla jste si tohohle škrábnutí?“

„Ne, pane, nevšimla.“

„Věřím vám to, poněvadž jinak byste ty kousíčky laku setřela. Kdo má k tomu zámku klíč?“

„Pan profesor. Nosí jej na řetízku od hodinek.“

„Je to jednoduchý klíč?“

„Nikoli, pane, patentní.“

„Děkuji vám, paní Markerová, můžete jít. Vida – dosahujeme určitých pokroků. Naše dáma vejde do místnosti, přistoupí k prostřední zásuvce psacího stolu, kterou otevře nebo se ji otevřít pokusí. Zatímco se tím zabývá, vkročí do pokoje mladý Willoughby Smith. Žena se ve spěchu pokouší vytáhnout klíč a stůl přitom poškrábe. Smith se na ni vrhne a ona uchopí nejbližší předmět, kterým je náhodou nožik, a bodne ho, aby se vymanila z jeho sevření. Zasazená rána však je smrtelná. Smith klesne k zemi a žena prchá, ať už s předmětem či bez předmětu, kvůli kterému přišla. Je zde služebná Susan? Mohl někdo utéci těmi dveřmi poté, co jste zaslechla výkřik, Susan?“

„Nikoli, pane, to není možné. Kdyby někdo prošel chodbou, viděla bych ho ze schodů. Kromě toho se dveře vůbec neotevřely, protože bych to byla zaslechla.“

„Tím je tedy otázka zodpovězena. Ta dáma tudíž nepochybně odešla stejnou cestou, jakou přišla. Vyrozuměl jsem, že druhá

chodba vede jenom do profesorovy ložnice. Tím směrem z domu žádný východ nevede?“

„Nikoli, pane.“

„Seznámíme se tedy s panem profesorem. Vida, Hopkinsi, to je důležité, opravdu velmi důležité. Chodba k profesorovi je rovněž pokrytá kokosovými rohožemi.“

„Nu, pane, a co na tom?“

„Nechápete tu souvislost? Nevadí. Nepochybně se mýlím. Přesto se mi však zdá, že to určité náznaky poskytuje. Pojd'te se mnou a představte mě.“

Prošli jsme chodbou stejně dlouhou jako chodba vedoucí do zahrady. Byla ukončena krátkým schodištěm, po němž jsme vystoupili, náš průvodce zaklepal na dveře a uvedl nás do profesorovy ložnice.

Byl to velmi prostorný pokoj, jehož stěny lemovaly nesčetné svazky knih, které se už nevešly na police a ležely na hromádách v koutech nebo byly naskládány na podlaze před knihovnou. Postel stála uprostřed pokoje a na ní, podepřen polštářem, ležel pán domu. Zřídka kdy jsem spatřil pozoruhodnější osobu. Otočil k nám vyzáblou tvář s orlím nosem a pronikavými tmavými očima položenýma v hlubokých důlcích pod huňatým obočím. Měl bílé vlasy a bílý plnovous, kolem úst potřísněný čímsi žlutým. Uprostřed těch rozčuchaných bílých vousů řeřavěla cigareta a pokoj byl načichlý tabákovým kouřem. Když nám podával ruku, Holmes i já jsme si povšimli, že byla rovněž žlutě zabarvená nikotinem.

„Jste kuřák, pane Holmesi?“ zeptal se vybranou angličtinou, nicméně s poněkud afektovaným přízvukem. „Prosím poslužte si cigaretou. A vy, pane? Mohu vám je doporučit, protože firma Ionides v Alexandrii je vyrábí speciálně pro mne a zasílá mi je po tisíci kusech. Zkroušeně se přiznávám, že potřebuji každé dva týdny novou zásilku. Je to zlé, velmi zlé, pane, ale starému člověku zbývá tak málo radostí. Tabák a moje práce – to je vše, co mi zůstalo.“

Holmes si zapálil cigaretu a vrhal po místnosti krátké, pátravé pohledy.

„Tabák a moje práce, teď však už jenom ten tabák!“ zvolal stařec. „Tohle přerušení práce pro mne bude osudné! Kdo mohl tu strašnou pohromu předvídat! Takový nadaný mladý muž! Ujišťuji vás, že po několikaměsíčním zaučení mi pomáhal velice vydatně. Co o té záležitosti soudíte, pane Holmesi?“

„Ještě jsem nedospěl ke konečnému úsudku.“

„Budu vám skutečně zavázán, podaří-li se vám osvětlit to, co pro nás všechny zatím zůstává pohrouženo v temnotách. Pro ubohého knihomola a mrzáka, jako jsem já, je to ochromující rána. Vy však jste člověk velice aktivní – velkorysý. Spadá to do vašeho oboru. Dokážete si zachovat duševní rovnováhu i za nepředvídaných okolností. Opravdu nám přeje štěstí, že pracujete v náš prospěch.“

Zatímco starý profesor pronášel svou řeč, přecházel Holmes po jedné straně pokoje. Povšiml jsem si, že svou cigaretu kouří neobvykle rychle. Zřejmě sdílel zálibu našeho hostitele ve speciálních alexandrijských cigaretách.

„Věru, pane, je to drtivá rána,“ řekl stařec. „Kupa těch papírů tamhle na stolku – to je mé magnum opus. Je to rozbor listin nalezených v koptských kláštorech v Egyptě a v Sýrii, práce, která doslova otřese základy náboženství. Při svém chatrném zdraví bohužel nevím, zda budu schopen dílo dokončit, když jsem teď ztratil asistenta. Ale, ale, pane Holmesi, vy kouříte dokonce ještě rychleji než já.“

Holmes se usmál.

„Jsem labužník,“ řekl, vzal si z krabice další – už čtvrtou – cigaretu a připálil si ji od nedopalku cigarety, kterou právě dokuřoval. „Nebudu vás obtěžovat podrobným výslechem, pane profesore Corame, neboť jsem vyrozuměl, že jste v kritické době byl na lůžku a o zločinu nic nevíte. Položím vám pouze jednu otázku: co myslíte, že ten nešťastný mladík mínil posledními slovy ‚Profesor – byla to ona‘?“

Profesor zavrtěl hlavou.

„Susan je venkovské děvče,“ řekl, „a víte, jak tihle lidé bývají hloupí. Domnívám se, že nebohý hoch zamumlal v deliriu několik nesouvislých slov, která ona překroutila v nic neříkající vzkaz.“

„Rozumím. Vy sám pro tu tragédii vlastní vysvětlení nemáte?“

„Snad to byla nehoda nebo snad – a to pravím jen tiše a mezi námi – sebevražda. Mladí lidé mívají své skryté starosti – možná že šlo o nějakou milostnou záležitost, o níž jsme neměli nejmenší tušení. Je to pravděpodobnější předpoklad než vražda.“

„Co ale ten skřípec?“

„Och! Jsem pouhý badatel – jsem snílek. Praktické věci života nedovedu vysvětlit. Nicméně však, příteli, je třeba si uvědomit, že dárky z lásky mohou nabýt nejpodivnějších podob. Jenom si bez ostychu poslužte další cigaretou. S potěšením pozoruji, že je dovedete vychutnat. Vějíř, rukavice – kdo může povědět, jaký předmět milované osoby si člověk vezme, než skoncuje se životem? Tady ten pán hovořil o šlépějích na trávníku, leč v tomto ohledu se lze hravě dopustit omylu. Pokud jde o núž, mohl od toho nešťastníka snadno odlétnout, když mladík klesal k zemi.“

Možná že mluvím dětinsky, ale soudím, že Willoughby Smith skončil vlastní rukou.“

Zdálo se, že profesorova teorie na Holmese učinila hluboký dojem, neboť drahnou chvíli zamyšleně přecházel po pokoji a kouřil jednu cigaretu za druhou.

„Povězte mi, pane profesore Corame,“ řekl posléze, „co je uloženo v té prostřední zásuvce kancelářského stolu?“

„Nic, co by mělo pro zloděje nějakou cenu. Rodinné dokumenty, dopisy od mé nebožky ženy, diplomy, jimiž mě poctily různé university. Zde máte klíč. Můžete se o tom přesvědčit sám.“

Holmes vzal klíč, okamžik si ho prohlížel a pak jej profesorovi vrátil.

„Děkuji, pochybuji, že by mi to mohlo nějak prospět,“ řekl. „Raději se klidně projdu zahradou a celou věc si ještě promyslím. Na té teorii o sebevraždě, kterou jste uvedl, může být dost pravdy. Musíme se omluvit, že jsme k vám tak vpadli, a slibuji, že vás

nevyrušíme dřív než po obědě. Ve dvě hodiny se vrátíme a sdělíme vám všechno, co by se snad mezitím přihodilo.“

Holmes byl podivně roztěkaný a nějakou dobu jsme se mlčky procházeli po zahradní pěšině.

„Máte nějaké vodítko?“ zeptal jsem se ho konečně.

„To závisí na cigaretách, co jsem vykouřil,“ pravil. „Možná že se naprosto mýlím. Ty cigarety mi ale dají odpověď.“

„Milý Holmesi,“ zvolal jsem, „jak jen pro všechno na světě –“

„Věru – uvidíte to sám. Ovšem, třeba mi to nevyjde a pak se nedá nic dělat. Samozřejmě máme stále ještě možnost vypátrat optika, který ten skřípec opravoval, ale pokud je to možné, volím vždy kratší cestu. Hle, tady vidím dobrou paní Markerovou! Potěšme se pětiminutovým poučným rozhovorem s ní.“

Už jsem se možná někdy zmínil, že když se Holmesovi zachtělo, dokázal se vlichotit do přízně žen a velmi snadno se s nimi dostal do přátelského rozhovoru. Neuplynula ani polovina uvedeného časového limitu a už získal plnou důvěru hospodyně a rozprávěl s ní, jako by se spolu znali kolik let.

„Ano, pane Holmesi, je to tak, jak říkáte. Kouří, že je to hanba povídat. Celý den a někdy i v noci – viděla jsem ráno jeho pokoj a určitě byste myslel, pane, že jste se octl v londýnské mlze. Chudák mladý pan Smith taky kouřil, ale zdaleka ne tak hrozně jako profesor. A jeho zdraví – no, to vám teda neřeknu, jestli se po tom kouření zlepšilo nebo zhoršilo, pane.“

„Ba věru,“ řekl Holmes, „takové bafčení chuti k jídlu nepřidá.“

„Víte, pane, to vám opravdu nemůžu říct.“

„Myslím, že profesor sotva něco sní.“

„No, jak kdy, to vám tedy povědět můžu.“

„Vsadil bych se, že dnes ráno nesnídal a po všech těch cigaretách, co jsem ho viděl vykouřit, nebude chtít asi ani obědvat.“

„Tu sázku byste prohrál, pane, protože dnes ráno měl zvlášť vydatnou snídani. Nepamatuju se, že by toho kdy tolik snědl, a k obědu si poručil pár pořádných kotlet. Samotnou mě to překvapuje, protože od chvíle, co jsem včera v tom pokoji viděla mladého pana

Smithe mrtvého na podlaze, nemůžu se na jídlo ani podívat. Všichni lidé ale nejsou stejní a profesora to o chuť k jídlu nepřipravilo.“

Zbytek dopoledne jsme probloumali v zahradě. Stanley Hopkins odešel do vesnice, aby prošetřil pověsti o jakési neznámé ženě, kterou zahlédly včera dopoledne děti na chathamské silnici. Pokud jde o mého přítele, zdálo se, že nějak pozbyl své obvyklé čínorodosti. Nikdy jsem dosud nezažil, aby se některému případu věnoval s tak vlažným zájmem. Dokonce ani když se Hopkins vrátil se zprávou, že děti nepochybně viděly nějakou ženu, která přesně odpovídala Holmesovu popisu a měla buď brýle, nebo skřípec, nedal na sobě můj přítel sebemín znát, že by to upoutalo jeho zájem. Pozorně však vyslechl Susan, která nás obsluhovala při obědě. Mezi řečí poznamenala, že necelou půlhodinku předtím, než k té tragédii došlo, vrátil se pan Smith z procházky. Nechápal jsem, jak by to s případem mohlo souviset, ale bylo mi jasné, že Holmes tuto skutečnost zapojuje do celkového plánu, který si už v duchu vytvořil. Pojednou vyskočil ze židle a pohlédl na hodinky. „Pánové, jsou dvě hodiny,“ řekl. „Půjdeme nahoru k příteli profesorovi, abychom splnili svůj slib.“

Stařec právě dojedl oběd a prázdný talíř před ním výmluvně svědčil o jeho výtečné chuti k jídlu, o níž se zmínila hospodyně. Když k nám obrátil žhnoucí zrak v obličejí lemovaném bílou hřívou, vypadal opravdu jako nějaká tajuplná postava. Z úst mu trčela ta věčná hořící cigareta. Byl už oblečen a seděl v lenošce u krbu.

„Nuže, pane Holmesi, rozřešil jste už záhadu?“ Přisunul k mému společníkovi velkou plechovou krabici s cigaretami, položenou na stolku vedle něho. Holmes po ní současně natáhl ruku a krabice se převrhla a spadla na podlahu. Chvíli jsme se všichni plazili po kolenou a sbírali cigarety rozházené po podlaze. Když jsme se zvedli, zpozoroval jsem, že Holmesovi září oči a tváře má zardělé. Tyhle „rozvinuté válečné korouhve“ jsem u něho viděl jen v rozhodujících okamžicích.

„Ano,“ pravil. „Rozřešil jsem ji.“

Užasle jsme na něho se Stanleyem Hopkinsem zírali. Profesorova vyzáblá tvář se stáhla v opovržlivý úsměšek.

„Neříkejte! V zahradě?“

„Nikoli. Tady.“

„Tady? Kdy?“

„V téhle chvíli.“

„Nepochybně žertujete, pane Holmesi. Nutíte mě, abych vám řekl, že jde o nadmíru vážnou věc, která nesnese, aby se o ní mluvilo tímhle způsobem.“

„Vykoval jsem a přezkoušel všechny články svého řetězce, pane profesore, a jsem si jist, že je bezvadný. Jaké pohnutky vás vedly, či přesněji řečeno, jakou roli v téhle podivné záležitosti hrajete, to zatím nemohu povědět. Za několik minut to uslyším patrně přímo z vašich úst. Zatím provedu pro vaši informaci rekonstrukci toho, co se stalo, abyste seznal, co se ještě potřebuji dovědět.“

Včera přišla do vaší pracovny jistá dáma. Přišla s úmyslem zmocnit se jistých listin ukrytých v psacím stole. Přinesla si vlastní klíč. Měl jsem možnost prohlédnout si váš klíč a nenalezl jsem na něm žádné stopy po laku, který na klíči zůstal po tom škrábnutí. Nejste tudíž jejím pomocníkem, a pokud si ty důkazy dobře vykládám, přišla bez vašeho vědomí – aby vás oloupila.“

Profesor vyfoukl obláček kouře.

„To je nanejvýš poučné a zajímavé,“ řekl. „Nemáte už k tomu co dodat? Když jste tu dámu dokázal sledovat až tak daleko, zajisté mi také povíte, co se dělo dál.“

„Vynasnažím se. Především se ji snažil zadržet váš tajemník a ona, aby mohla uniknout, ho probodla. Na tento tragický čin jsem ochoten pohlížet jako na nešťastnou náhodu, protože jsem přesvědčen, že dáma neměla v úmyslu způsobit mu smrtelné zranění. Vrah nechodívá beze zbraně. Zděšena svým činem prchala pak bezhlavě z místa tragédie. Měla však tu smůlu, že při zápase ztratila skřípec, a protože je silně krátkozraká, byla od tohoto okamžiku vlastně bezmocná. Běžela po chodbě, kterou přišla – to se aspoň domnívala, protože obě chodby jsou pokryty kokosovými

rohožemi, a zpozorovala příliš pozdě, že se octla v nesprávné chodbě a zpáteční cestu že má odříznutou. Co měla dělat? Vrátit se nemohla. Tam, kde stála, zůstat také nemohla. Musela proto jedinež kupředu. Což také učinila. Vyšla po schodech nahoru, otevřela dveře a octla se ve vaší ložnici.“

Stařec s otevřenými ústy divoce zíral na Holmese. Na tváři se mu zračilo ohromení a strach. Posléze pokrčil se značným úsilím rameny a vybuchl v neupřimný smích.

„To se velice pěkně poslouchá, pane Holmesi,“ řekl. „Jenomže ta vaše nádherná teorie má jeden menší kaz. Byl jsem v té době ve svém pokoji a celý den jsem se z něho nevzdálil.“

„To je mi známo, pane profesore Corame.“

„Chcete tím snad říci, že jsem ležel na téhle posteli, a nevěděl jsem, že do mého pokoje vešla nějaká žena?“

„O tom jsem se přece ani slůvkem nezmínil. Vy jste o tom věděl. Vy jste s tou ženou také mluvil. Poznal jste ji. Pomáhal jste jí při útěku.“

Profesor se dal znovu do hýkavého smíchu. Vztyčil se a oči mu plály.

„Vy jste se zbláznil!“ vykřikl. „Žvaníte jako šílenec. Já že jí pomáhal k útěku? Kde tedy teď je?“

„Tamhle,“ řekl Holmes a ukázal na vysokou knihovnu v rohu pokoje.

Viděl jsem, jak stařec rozhodil paže a s křečovitě staženým obličejem klesl zpět do lenošky. V těžce chvíli se zároveň knihovna, na niž Holmes ukázal, otočila kolem stěžeí a do místnosti vkročila jakási žena.

„Máte pravdu!“ zvolala hlasem, v němž se ozýval silný cizí přízvuk. „Máte pravdu! Jsem tu.“

Byla zaprášená a celá pokrytá pavučinami, které se na ní uchytily v jejím úkrytu. Tvář, která rozhodně nikdy neoplývala krásou, měla umazanou. Vypadala přesně tak, jak Holmes předpovídal, a navíc měla vystouplou, paličáckou bradu. Protože byla tak krátkozraká a vyšla pojednou z šera na denní světlo, stála jak omámená a

mžouravě se kolem sebe rozhlížela, aby poznala, kde stojíme a kdo jsme. Přes všechny tyto nedostatky však bylo na jejím postoji, na té vzpurné bradě a vztyčené hlavě vidět jistou vznešenost a odvahu, která vzbuzovala úctu a obdiv. Stanley Hopkins jí položil ruku na paži a prohlásil, že ji zatýká. Ona však ho mírně odstrčila a v jejím pohybu byla jistá důstojnost vynucující si poslušnost. Stařec spočíval v lenošce, svaly ve tváři mu cukaly a hleděl na ni nepřičetnými očima.

„Ano, pane, jsem vaším vězněm,“ řekla. „Ve svém úkrytu jsem všechno slyšela a vím, že máte pravdu. Přiznávám se ke všemu. Toho mladého muže jsem zabila já. Správně však říkáte, že to byla nehoda. Ani jsem netušila, že držím v ruce nůž, protože jsem se v zoufalství chopila prvního předmětu ležícího na stole a udeřila ho, aby mě uvolnil ze sevření. Věřte mi, říkám vám holou pravdu.“

„Madame,“ řekl Holmes, „jsem přesvědčen, že to pravda je. Obávám se však, že se ani zdaleka necítíte dobře.“

Její obličej náhle smrtelně zbledl a jeho barva tím víc kontrastovala s temnými šmouhami na tváři. Usedla na kraj postele a teprve potom pokračovala:

„Nezbývá mi už mnoho času,“ řekla, „nicméně chci, abyste zvěděli celou pravdu. Jsem manželkou tohoto muže. Není to Angličan. Je Rus. Jeho jméno vám neprozradím.“

Stařec se poprvé pohnul. „Bůh ti žehnej, Anno!“ zvolal. „Bůh ti žehnej!“

Vrhla na něho pohled plný hlubokého opovržení. „Proč tak houževnatě lpíš na svém bídném životě, Sergeji?“ řekla. „Uškodils mnoha lidem a nikomu jsi nepomohl – ani sobě ne. Já ale tenkou nit tvého života nepřetřhnu, stane se to, až Bůh dopustí. Sama jsem beztak obtížila svou duši těžkým hříchem, když jsem překročila práh tohoto proklatého domu. Musím ale mluvit, neboť by zakrátko mohlo být pozdě.“

Řekla jsem vám už, pánové, že jsem manželkou tohoto muže. Jemu bylo padesát a mně – pošetilé dívce – dvacet, když jsme se

vzali. Stalo se to v Rusku, v jednom universitním městě – nebudu je jmenovat.“

„Bůh ti za to žehnej, Anno!“ zamumlal znovu stařec.

„Byli jsme reformisté – revolucionáři – nihilisté, pochopte to. On a já i mnozí jiní. Potom začaly maléry, byl zabit policejní důstojník, mnoho nás bylo zatčeno a hledaly se důkazy. Můj manžel zradil vlastní ženu a své společníky, aby si zachránil život, a získal velkou odměnu. Ano, na základě jeho výpovědi jsme byli všichni zatčeni. Některé z nás poslali na šibenici, jiné na Sibiř. Já jsem se octla mezi vypovězenci, nebyla jsem však odsouzena na doživotí. Můj manžel odjel s nečestně nabytými penězi do Anglie a uchýlil se tu do ústraní, neboť dobře věděl, že kdyby se bratrstvo dovědelo o místě jeho pobytu, netrvalo by ani týden a byl by na něm vykonán spravedlivý ortel.“

Stařec si třesoucí se rukou vzal cigaretu. „Jsem ti vydán na milost, Anno,“ řekl. „Bývala jsi ke mně vždycky ušlechtilá.“

„Nemluvila jsem ještě o tvém největším lotrovství!“ řekla. „Mezi našimi druhy byl jeden blízký mému srdci. Byl šlechetný, nesobecký, milující – měl všechny ty vlastnosti, které můj manžel postrádal. Nenáviděl násilí. Všichni jsme byli vinni – pokud se naše názory dají pokládat za vinu – on však ne. Neustále mi posílal dopisy, v nichž mě přemlouval, abych se vyvarovala násilí. Ty dopisy by ho byly zachránily. A rovněž můj deník, kam jsem si zapisovala své city k němu a naše rozdílné názory. Můj manžel ty dopisy a deník našel a ukryl je. Velice se snažil, aby toho mladého muže dostal na šibenici. To se mu sice nepodařilo, ale Alexis byl vypovězen na Sibiř, kde v této chvíli pracuje jako trestanec v solných dolech. Mysli na to, ty lumpe, ty zloduchu – teď, právě v této chvíli Alexis, muž, jehož jméno nejsi hoden vyslovit, se lopotí a žije jako otrok, a já, přestože mám tvůj život ve svých rukou, dovoluji ti, aby sis jej ponechal!“

„Bývala jsi vždy velkomyslná, Anno,“ řekl stařec a zabafal z cigarety.

Zvedla se, ale s tichým zaúpěním znovu klesla zpátky.

„Musím to dopovědět,“ řekla. „Když jsem se vrátila z vyhnanství, předsevzala jsem si, že se zmocním deníku a dopisů, které umožní propuštění mého přítele, jestliže budou odeslány ruské vládě. Věděla jsem, že můj manžel odjel do Anglie. Pátrala jsem dlouhé měsíce, než jsem zjistila místo jeho pobytu. Věděla jsem, že má můj deník ještě u sebe, protože mi jednou poslal na Sibiř dopis plný výčitek a v něm uvedl z deníku celé odstavce. Bylo mi ale jasné, že při své pomstychtivé povaze by mi deník nikdy nevydal dobrovolně. Musela jsem se ho tedy zmocnit sama. S tímto záměrem jsem si u jedné detektivní agentury najala člověka, který se vetřel do manželova domu – to byl ten druhý tajemník, Sergeji, ten, co tak spěšně odešel. Detektiv vypátral, že listiny jsou v prostřední zásuvce psacího stolu, a opatřil si otisk klíče. Víc odmítl udělat. Nakreslil mi plán domu a řekl mi, že dopoledne bývá pracovna prázdná, neboť tajemník pracuje nahoře. Tak jsem posléze sebrala dostatek odvahy a přijela si pro ty listiny sama. Zmocnila jsem se jich – ale jakou cenu jsem za to zaplatila!

Vytáhla jsem ty listiny a právě jsem zamykala zásuvku, když mě sevřel onen mladý muž. To dopoledne jsem ho už jednou viděla. Potkal mě na cestě a já jsem se ho zeptala, kde bydlí profesor Coram, netušíc, že je to jeho zaměstnavatel.“

„Přesně tak, přesně tak!“ zvolal Holmes. „Tajemník se vrátil a řekl svému zaměstnavateli o setkání s jakousi ženou. Potom, než vydechl naposled, snažil se mu vzkázat, že to byla ona – ta žena, o které s ním krátce předtím mluvil.“

„Nechte mě domluvit,“ řekla žena hlasem zvyklým poroučet a tvář se jí sevřela, zřejmě bolestí. „Když ten muž klesl, vyběhla jsem z místností, zamířila k nesprávným dveřím a – octla se v pokoji svého manžela. Hrozil mi, že mě prozradí. Dokázala jsem mu, že mám jeho život ve svých rukou. Jestliže mě vyzradí policii, povím o něm bratrstvu. Nešlo mi o to, abych za každou cenu zůstala naživu, přála jsem si pouze splnit, co jsem si předsevzala. Věděl, že učiním, co jsem řekla – že jeho osud a můj jsou navzájem spojeny. Jen z toho a z žádného jiného důvodu mě kryl. Strčil mě do téhle tmavé skrýše,

která je tu v domě ještě z dávných časů a kterou znal pouze on. Jídlo mu nosili do ložnice, takže se o ně mohl se mnou rozdělit. Bylo dohodnuto, že jakmile policie dům opustí, vyklouznu v noci odtud a už se nikdy nevrátím. Nějak jste ale uhodli mé plány.“ Vytrhla ze zážadří balíček. „To jsou má poslední slova,“ řekla. „Zde je balíček, který Alexise zachrání. Svěřuji ho vaší cti a vaší lásce k spravedlnosti. Vezměte si jej! Předáte ho na ruském vyslanectví. Teď jsem svou povinnost vykonala a –“

„Zadržte ji!“ zvolal Holmes. Několika mohutnými skoky se přenesl přes pokoj a vyrval jí z rukou malou lahvičku.

„Pozdě!“ zvolala žena a padla na postel. „Pozdě! Vypila jsem jed, než jsem vyšla z úkrytu. Hlava se mi točí! Konec na sebe nedá dlouho čekat. Žádám vás, pane, abyste nezapomněl odevzdat ten balíček.“

„Případ prostý, nicméně po některých stránkách poučný,“ poznamenal Holmes, když jsme se vraceli do Londýna. „Od samého počátku všechno záleželo na tom zlatém skřípci. Nebýt šťastné náhody, že jej umírající té ženě strhl, nevím, zda bychom ten případ někdy rozřešili. Podle silně dioptrických skel jsem usoudil, že jeho majitelka bez něho byla bezmocná a téměř slepá. Když jste mi chtěl namluvit, že ta žena kráčela po úzkém pruhu trávy a nešlápla ani jednou vedle, poznamenal jsem, jak si jistě vzpomenete, že by to byl velice pozoruhodný výkon. V duchu jsem dospěl k názoru, že to bylo naprosto vyloučené, ledaže by měla náhradní skřípec. Byl jsem tudíž nucen vážně uvažovat o předpokladu, že se ta žena nalézala dosud v domě. Když jsem si povšiml podobnosti obou chodeb, bylo mi jasné, že se v nich velmi snadno mohla splést, a z toho vyplývalo, že vešla do profesorovy ložnice. Proto jsem bedlivě sledoval všechny náznaky, které by mou teorii potvrdily, a zevrubně jsem prohledal pokoj, zda v něm nenaleznu nějaký úkryt. Zdálo se, že koberec je vcelku a že je přibitý, takže možnost, že v místnosti jsou padací dveře, nepřicházela v úvahu. Za knihami ale mohl být nějaký výklenek. Jak jistě víte, ve starých knihovnách se vyskytuje

nezřídka. Povšiml jsem si, že knihy leží v hromadách všude po podlaze, ale před jednou knihovnou zůstává volné místo. Tam se patrně ty dveře nalézaly. Nenašel jsem žádné stopy, které by mi poskytly vodítko, ale koberec sám měl vhodnou šedohnědou barvu. Proto jsem vykouřil spoustu těch výtečných cigaret a popel jsem oklepával na koberec před podezřelou knihovnou. Byla to lest sice jednoduchá, ale velmi účinná. Potom jsem sešel dolů a ve vaší přítomnosti, Watsone, aniž jste poznal, kam tím vlastně mířím, jsem zjistil, že profesor Coram konzumuje víc jídla než obvykle – z čehož bylo možno se dovítipit, že se o ně dělí ještě s jednou osobou. Potom jsme znovu šli nahoru do ložnice, a když jsem převrhl krabici s cigaretami, mohl jsem si důkladně prohlédnout podlahu. Podle stop v cigaretovém popelu jsem poznal, že za naší nepřítomnosti žena ze své skrýše vyšla. Nu, Hopkinsi, jsme na nádraží Charing Cross a já vám blahopřeji k úspěšnému uzavření případu. Nepochybně se odeberete do Scotland Yardu. Myslím, Watsone, že my dva odjedeme drožkou na ruské vyslanectví.“

ZMIZELÝ HRÁČ RAGBY

Byli jsme zvyklí dostávat do Baker Street lečjaké podivné telegramy, ale vzpomínám si hlavně na ten, který nám přišel jednoho pochmurného únorového rána asi před sedmi či osmi lety a uvedl Sherlocka Holmese na čtvrt hodinku do rozpaků. Byl adresován jemu a zněl takto:

Prosím očekávejte mě. Hrozné neštěstí. Zmizel hráč zítra nepostradatelný. Overton.

„Byl podán na Strandu a vypraven v deset třicet šest,“ řekl Holmes, který telegram pročítal znova a znova. „Pan Overton byl při podávání telegramu zřejmě značně rozrušen a vyjádřil se proto poněkud nesouvisle. Nu, nejspíš přijde dřív, než si prohlédnu Times, a pak se všechno dovíme. V těchhle dnech, kdy nemáme do čeho píchnout, uvítám i ten nejbezvýznamnější problém.“

Opravdu neměli jsme téměř nic na práci a naučil jsem se už těch období nečinnosti obávat, protože jsem ze zkušenosti věděl, že neobyčejně aktivní mozek mého společníka je nebezpečné ponechávat bez materiálu, jímž by se mohl zabývat. Během let jsem ho postupně zbavil návyku na drogy, který jeho pozoruhodnou kariéru kdysi ohrožoval. Věděl jsem, že za normálních podmínek po tomto umělém vzrušení nebaží, leč byl jsem si dobře vědom, že nepřítel není mrtev, ale pouze spí, a přesvědčil jsem se, že má lehký spánek a snadno se probouzí, jakmile jsem v období nečinnosti na Holmesově asketické tváři spatřil ztrápený výraz a záдумčivost v jeho vpadlých a nevyzpytatelných očích. Proto jsem blahořečil zmíněnému panu Overtonovi, ať už to byl kdokoli, že přišel s tou záhadnou zprávou a porušil klid, který mému příteli přinášel víc nebezpečí než všechny vichřice jeho bouřlivého života.

Jak jsme předpokládali, zanedlouho, po telegramu přišel i jeho odesílatel. Navštívenka Cyril Overton, Trinity College, Cambridge ohlásila příchod mladého hromotluka, dvě stě čtyřia dvacet liber

kostí a svalů, který nám zatarasil dveře svými širokými rameny a upřel na nás oči, střídavě na jednoho i na druhého. Hezkou tvář měl sevřenou úzkostí.

„Pan Sherlock Holmes?“

Můj přítel se uklonil.

„Byl jsem ve Scotland Yardu, pane Holmesi. Mluvil jsem s inspektorem Hopkinsem. Poradil mi, abych zašel k vám. Řekl mi, že podle jeho názoru to spíš patří vám než policii.“

„Račte se posadit a povězte mi, oč jde.“

„Je to strašné, pane Holmesi, prostě strašné! Divím se, že jsem z toho ještě nezešedivěl. Godfrey Staunton – určitě jste už o něm slyšel, že? Je to prostě pilíř celého mužstva. Raději bych obětoval dva jiné hráče, jen kdyby hrál Godfrey. Ať už přihrává, skládá soupeře nebo dribluje, nikdo se mu nevyrovná, a navíc při hře myslí a dovede udržet celek pohromadě. Co mám dělat? Na to se ptám vás, pane Holmesi. Máme Moorehouse, náhradníka, ale ten trénuje jako zadák a vždycky se tlačí rovnou do shluku, místo aby čekal na střední čáře. Má dobrý kop z místa, to je pravda, ale chybí mu rozvaha a nedovede běžet s míčem. Oxfordská křídla Morton nebo Johnson by ho obešla jako nic. Stevenson je sice rychlý, ale z obranné čáry branku kopem z odrazu nezaznamená, a hráče, který neumí rychle vykopnout míč z odrazu ani z nadhozu, nelze zařadit do mužstva jen proto, že umí běžet. Ne, pane Holmesi, když nám nepomůžete najít Godfreyho Stauntona, jsme vyřízeni.“

Můj přítel vyslechl s pobaveným překvapením dlouhou řeč, která se řinula neobyčejně prudce a vážně a při níž mluvčí zdůrazňoval každý údaj plesknutím svalnaté ruky o koleno. Když náš návštěvník zmlkl, Holmes natáhl ruku a z příruční knihovny vylovil svazek označený S. Tentokrát však v této studnici rozmanitých údajů doloval marně.

„Mám tu Arthura Stauntona, stále se zdokonalujícího mladého padělatele,“ pravil, „a pak tu je Henry Staunton, kterému jsem pomohl na šibenici, ale Godfrey Staunton je pro mne zcela nové jméno.“

Ted' zas byla řada na našem návštěvníkovi, aby se zatvářil překvapeně.

„Ale, pane Holmesi, myslel jsem, že znáte kdeco,“ řekl. „Domnívám se, že když jste nikdy neslyšel o Godfreyem Stauntonovi, neznáte patrně ani Cyrila Overtona, že ne?“

Holmes dobromyslně zavrtěl hlavou.

„Propánakrále!“ zvolal atlet. „Vždyť jsem byl náhradníkem v utkání Anglie proti Walesu a letos jsem kapitánem mužstva cambridgeské university. To ale všechno nic není. Myslel jsem, že se v Anglii nenajde člověk, který by neznal Godfreyho Stauntona, nejlepší tříčtvrtku v mužstvu Cambridge, Blackheathu a pětinasobného reprezentanta. Dobrý bože! Kde to žijete, pane Holmesi?“

Holmes se zasmál naivnímu úžasu mladého obra.

„Žijete v jiném světě než já, pane Overtone – ve světě příjemnějším a zdravějším. Mé působení zasahuje do mnoha společenských oblastí, ale s radostí konstatuji, že nikdy do amatérského sportu, který je tou nejlepší a nejzdravější věcí v Anglii. Jenomže vaše dnešní neočekávaná návštěva svědčí o tom, že i v tomto světě čerstvého vzduchu a čestné hry se pro mne může najít práce. A tak se, milý pane, račte posadit a pomalu, klidně a přesně mi vyprávějte, co se stalo – a jakým způsobem vám vlastně mohu pomoci.“

Mladému Overtonovi se na tváři rozhostil ztrápený výraz člověka zvyklého užívat spíš svých svalů než mozku, ale postupně, s četným opakováním a mnoha nejasnostmi, které z jeho vyprávění mohu vynechat, nás seznámil se svou podivnou historií.

„Vypadá to takhle, pane Holmesi. Jak už jsem řekl, jsem kapitánem ragbyového mužstva cambridgeské university a Godfrey Staunton je můj nejlepší hráč. Zítra máme nastoupit proti Oxfordu. Včera jsme všichni přijeli do Londýna a ubytovali se v Bentleyho soukromém hotelu. O desáté jsem obešel chlapce a dohlédl, aby si včas lehli, protože podle mého názoru potřebují přísný trénink a hodně spánku, aby se udrželi v kondici. Prohodil jsem s Godfreyem

několik slov, než šel spát. Připadal mi poněkud pobledlý a ztrápený. Zeptal jsem se ho, co mu schází. Řekl, že mu nic není – že ho jen trochu bolí hlava. Popřál jsem mu dobrou noc a odešel jsem. O půl hodiny později mi řekl vrátný, že nějaký vousatý muž neurvalého zevnějšku přišel za Godfreyem a přinesl pro něho dopis. Godfrey ještě nespál a dopis mu byl doručen do pokoje. Jakmile jej přečetl, zhroutil se do křesla jak podřátý sekerou. Vrátného to vystrašilo a chtěl mě přivést, ale Godfrey ho zadržel, napil se vody a vzpamatoval se. Potom sešel dolů, řekl několik slov muži, který čekal v hale, a spolu odešli. Vrátný viděl jen tolik, že oba běželi ulicí směrem ke Strandu. Dnes ráno byl Godfreyho pokoj prázdný, v jeho posteli nikdo nespál a všechny jeho věci ležely tam, kde jsem je viděl včera večer. Odešel nakvap s tím neznámým a od té chvíle o sobě nedal vědět. Nevěřím, že se vůbec ještě někdy vrátí. Godfrey byl sportovec, namouvěru to byl sportovec tělem i duší, a nezanedbal by trénink a nepřiváděl svého kapitána do nesnází, kdyby neexistoval nějaký důvod mocnější než on sám. Ne, mám pocit, že odešel navždy a že už ho nikdy nespatříme.“

Sherlock Holmes vyslechl toto jedinečné vyprávění neobyčejně pozorně.

„A co jste podnikal?“ zeptal se.

„Telegrafoval jsem do Cambridge, zda tam o něm něco nevědí. Dostal jsem odpověď. Nikdo ho tam neviděl.“

„Mohl se vrátit do Cambridge?“

„Ano, noční vlak odjíždí ve čtvrt na dvanáct.“

„Pokud jste ale zjistil, on tím vlakem neodjel, že?“

„Ne, nikdo ho neviděl.“

„Co jste udělal pak?“

„Poslal jsem telegram lordu Mount-Jamesovi.“

„Proč lordu Mount-Jamesovi?“

„Godfrey je sirotek a lord Mount-James je jeho nejbližší příbuzný – myslím strýc.“

„Vida. To vrhá na celou věc nové světlo. Lord Mount-James patří k největším boháčům Anglie.“

„To jsem slyšel od Godfreyho také.“

„A váš přítel byl jeho blízký příbuzný?“

„Ano, je jeho dědicem. Starému pánovi táhne na osmdesát – a navíc je stižen pakostnicí. Může prý si nakřídovat tágo už pouze kotníky prstů. Godfreymu nedal za celý život ještě ani šilink, protože je příšerný skrblík, ale on po něm stejně všechno zdědí.“

„Obdržel jste od lorda Mount-Jamese nějakou zprávu?“

„Ne.“

„Co by mohlo vašeho přítele přimět k tomu, aby se k lordu Mount-Jamesovi vydal?“

„Nu, včera večer měl nějaké starosti, a jestli šlo o peníze, obrátil se možná na svého nejbližšího příbuzného, který má peněz víc než dost, třebaže podle toho, co jsem o lordovi slyšel, stěží by z něho něco vymáčkł. Godfrey neměl starého pána v lásce. Nešel by za ním, ani kdyby k tomu byl nucen.“

„Nu, to si brzo zjistíme. Jestliže váš přítel šel za svým příbuzným lordem Mount-Jamesem, je třeba jen vysvětlit, proč ho v tak pozdní hodině navštívil muž neurvalého zevnějšku a proč svým příchodem vyvolal takový rozruch.“

Cyril Overton si přitiskl dlaně ke spánkům. „Na to vám nemohu dát žádnou odpověď!“ zvolal.

„Nu dobrá, mám volný den a rád tu záležitost prozkoumám,“ řekl Holmes. „Důrazně bych vám však doporučoval, abyste se na nastávající utkání připravili tak, jako by ten mladý pán vůbec neexistoval. Jak jste sám řekl, jistě ho od vás odloučila nějaká neodkladná záležitost, která mu patrně nedovolí, aby se vrátil. Půjdeme do hotelu a podíváme se, zda nám celou věc trochu neobjasní vrátný.“

Sherlock Holmes se mistrovsky vyznal v umění jak přimět svědka z nižších vrstev, aby se choval nenuceně, a zanedlouho, v soukromí pokoje opuštěného Godfreym Stauntonem, vytáhl z vrátného všechno, co mu mohl říci. Včerejší noční návštěvník nebyl žádný lepší pán ani dělník. Byl to prostě, jak ho vrátný popsal, „takový obyčejný chlápek“, padesátník s prošedivělými vousy,

bledou tváří a v nenápadném obleku. Vrátnému se zdálo, že byl značně rozčilený. Povšiml si, že když předával dopis, třásla se mu ruka. Godfrey Staunton strčil dopis do kapsy. Ruku však tomu člověku čekajícímu v hale nepodal. Vyměnili spolu jen několik vět a vrátný zaslechl jediné slovo „čas“. Nato oba odběhli, jak už jsme slyšeli. Hodiny v hale ukazovaly přesně půl jedenácté.

„Počkejte,“ řekl Holmes a usedl na Stauntonovu postel. „Vy jste denní vrátný, že ano?“

„Ano, pane. Služba mi končí v jedenáct.“

„Předpokládám, že noční vrátný neviděl nic podezřelého?“

„Ne, pane, jen pozdě v noci přišla z divadla nějaká společnost. Nikdo jiný.“

„Měl jste včera službu po celý den?“

„Ano, pane.“

„Nenesl jste panu Stauntonovi nějaké vzkazy?“

„Ano, pane. Telegram.“

„Vida, to je zajímavé! Kolik bylo hodin?“

„Kolem šesté.“

„Kde byl pan Staunton, když jej dostal?“

„Tady – ve svém pokoji.“

„Byl jste u toho, když jej otvíral?“

„Ano, pane. Čekal jsem, zda nepošle odpověď.“

„A poslal?“

„Ano, pane. Napsal odpověď.“

„Podával jste ji na poště?“

„Ne, odnesl si ji tam sám.“

„Napsal ji ale ve vaší přítomnosti, že?“

„Ano, pane. Stál jsem u dveří a on byl obrácen zády tam k tomu stolu. Když dopsal, řekl: ‚Můžete jít, odnesu si to sám.‘

„Čím psal?“

„Perem, pane.“

„Použil telegrafního blanketu z hromádky na stole?“

„Ano, pane. Vzal si ten vrchní.“

Holmes vstal. Uchopil blankety, donesl je k oknu a nejhořejší pečlivě prohlížel.

„Škoda že nepsal tužkou,“ řekl, hodil blankety na stůl a zklamaně pokrčil rameny. „Jak jste si už nepochybně mnohokrát povšiml, Watson, písmo se obvykle otiskne na druhou stranu – ten fakt už rozbil nejedno spokojené manželství. Zde však nemohu žádnou stopu najít. S radostí jsem ale zjistil, že psal brkem se širokým hrotem, a nepochybují, že najdeme nějaký otisk na pijáku. Ach ano, to je ono!“

Utrhl proužek pijáku a ukázal nám tento hieroglyf:...

Cyrla Overtona to náramně vzrušilo. „Přiložte to k zrcadlu,“ zvolal.

„To je zbytečné,“ řekl Holmes. „Papír je tenký a můžeme si vzkaz přečíst na rubu. Zde je.“ Obrátil papír a četli jsme:...

„Tak zní konec telegramu, který odeslal Godfrey Staunton několik hodin předtím, než zmizel. Uniklo nám nejméně šest slov; ale to, co tam zůstalo – „stůjte při nás, proboha“ – dokazuje, že mladík věděl, že mu hrozí strašné nebezpečí, před nímž ho asi někdo jiný mohl ochránit. „Nás“, povšimněte si toho! Týkalo se to ještě jedné osoby. Kdo jiný to mohl být než ten pobledlý vousatý muž, který vypadal sám tak nervózně? Jaká je tudíž souvislost mezi Godfreyem Stauntonem a tím vousatým mužem? A kdo je ten třetí, u koho oba hledali pomoc proti blížícímu se nebezpečí? Nuže, vyšetřování se omezuje už jen na tuto otázku.“

„Stačí nám zjistit příjemce telegramu,“ nadhodil jsem.

„Přesně tak, milý Watson. Vaše úvaha je sice hluboká, ale mě už také napadla. Jistě jste si však už povšiml, že když přijdete na poštovní úřad a požádáte o originál cizího telegramu, úředníci vám sotva vyhoví. V tomto ohledu panuje značná byrokracie. Nicméně nepochybují, že s jistou delikátností a rafinovaností dospějeme k cíli. Mezitím bych si rád za vaší přítomnosti, pane Overtone, prohlédl papíry, které zde zůstaly na stole.“

Ležela tam řada dopisů, účtů a zápisníků a Holmes je obracel hbitými, nervózními prsty a zběžně je prohlížel pronikavými očima.

„Nic tu není,“ řekl posléze. „Mimochodem, domnívám se, že váš přítel byl zdravý mladík – nechybělo mu nic?“

„Byl zdravý jak rybička.“

„Nevíte, zda nebyl někdy nemocen?“

„Ne. Jednou ležel, když ho kopli do holeně, a jednou si namohl koleno, ale to nic nebylo.“

„Možná že nebyl tak zdravý, jak se domníváte. Řekl bych, že snad mohl tajit nějaké starosti. S vaším dovolením si pár těch papírů vezmu pro případ, že by nám snad mohly pomoci v dalším pátrání.“

„Okamžik – okamžik!“ ozval se nějaký hádavý hlas, a když jsme se ohlédli, spatřili jsme podivného drobného staříka, jak se vrtí a kroutí ve dveřích. Byl oděn v ošumělém černém obleku, na hlavě měl cylindr s širokým okrajem a pod krkem nedbale uvázanou bílou vázanku – celkově působil dojmem faráře z nějaké zapadlé vísky či placeného účastníka pohřbu. Přes ten ošuntělý, ba pošetilý zevněšek se z jeho skřípavého hlasu ozývala jistá ostrost a choval se natolik sebevědomě, že si vynucoval pozornost.

„Kdo jste, pane, a jakým právem se dotýkáte listin tohoto pána?“ zeptal se.

„Jsem soukromý detektiv a snažím se vysvětlit jeho zmizení.“

„Vida, vida, soukromý detektiv? A kdo si vás najal, ha?“

„Tady ten pán, přítel pana Stauntona. Odkázali ho na mne ve Scotland Yardu.“

„Kdo jste vy, pane?“

„Jsem Cyril Overton.“

„Tak vy jste mi tedy poslal ten telegram. Jsem Mount-James. Přijel jsem hned prvním bayswaterským autobusem. Vy jste najal detektiva?“

„Ano, pane.“

„A jste ochoten platit vzniklé výlohy?“

„Nepochybuji o tom, že je vyrovná můj přítel Godfrey, jakmile ho nalezneme.“

„Co však, když nebude nalezen vůbec, ha? Na to mi odpovězte!“

„V tom případě nepochybně jeho příbuzní –“

„Nic takového, pane!“ zaječel mužík. „Ode mne nečekejte ani penny – ani penny! Rozuměl jste, pane detektive? Jsem jediný příbuzný toho mladíka a říkám vám, že za tohle neodpovídám! Pokud může očekávat nějaké dědictví, je to jen proto, že jsem peníze nikdy nerozhazoval, a nezamýšlím s tím začít ani teď. Co se týká listin, s nimiž tak svévolně nakládáte, mohu vám říci, že pokud je mezi nimi něco cenného, budete se přísně zodpovídat za to, co jste s nimi provedl.“

„Prosím, pane,“ řekl Sherlock Holmes. „Smím se vás mezitím otázat, zda nemáte sám nějakou teorii, která by zmizení mladého muže vysvětlila?“

„Ne, pane, to nemám. Je už dost velký a starý, aby se dovedl postarat o sebe, a jestliže je natolik pošetilý, aby se ztratil, odmítám jakoukoli odpovědnost za pátrání po něm.“

„Váš postoj plně chápu,“ řekl Holmes a v očích mu šelmovsky zablesklo. „Vy ale patrně dost dobře nechápete můj. Zdá se, že Godfrey Staunton je chudý člověk. Jestliže byl unesen, pak se to nestalo kvůli jeho majetku. Je o vás známo, že jste boháč, lorde Mount-Jamesi, a je docela možné, že nějaká tlupa zlodějů se zmocnila vašeho synovce, aby vyzvěděla určité informace o vašem domě, vašich zvycích a vašem pokladě.“

Tvář našeho drobného návštěvníka byla bílá jako jeho vázanka.

„Dobré nebe, pane, to je ale nápad! Nikdy jsem nepomyslel na takovéhle lotrovství! Jací hnusní padouši se na světě vyskytují! Godfrey je ale hodný mládenec – spolehlivý mládenec. Nic ho nepřiměje k tomu, aby svého starého strýce zradil. Ještě dnes večer dám odnést stříbro do banky. Mezitím nešetřte námahou, pane detektive. Snažně vás žádám, abyste třeba zobracel všechno naruby, ale bezpečně mi ho přivedl zpátky. Nu – a pokud jde o peníze, takových pět nebo i deset liber ode mne můžete klidně čekat.“

Ani v téhle zpokornělé náladě však urozený skrblík nemohl poskytnout informace, které by nám nějak prospěly, protože o soukromém životě svého synovce toho věděl pramálo. Naší jedinou stopou byl neúplný telegram a Holmes se s jeho kopií v ruce vydal

hledat další článek řetězu. Zbavili jsme se lorda Mount-Jamese a Overton se šel poradit s ostatními hráči mužstva o neštěstí, které je postihlo. Nedaleko hotelu jsme narazili na poštovní úřad. Zastavili jsme se před ním.

„Za pokus to stojí, Watsoně,“ řekl Holmes. „Ovšem – kdybychom měli úřední příkaz, mohli bychom požádat, aby nám originál telegramu ukázali, jenomže tak daleko ještě nejsme. Pochybuji, že by si v tak rušném místě pamatovali tváře, ale i tak to zkusíme.“

„Promiňte, že vás obtěžuji,“ řekl co nejlichotivěji mladé ženě za přepážkou, „ale v telegramu, který jsem včera odeslal, jsem se dopustil menšího omylu. Nedostal jsem žádnou odpověď a velice se obávám, že jsem na konci telegramu patrně neuvedl své jméno. Nemohla byste mi říci, zda tomu tak je?“

Mladá dáma prohledávala kupu telegramů.

„V kolik hodin to bylo?“ zeptala se.

„Krátko po šesté.“

„A jméno adresáta?“

Holmes přitiskl prst na ústa a pohlédl na mě. „Poslední slovo znělo ‚proboha‘,“ zašeptal důvěrně. „Moc mi záleží na tom, abych dostal odpověď.“

Mladá žena jeden blanket vytáhla.

„To je on. Chybí jméno odesílatele,“ řekla a uhladila telegram na přepážce.

„To tedy vysvětluje, proč jsem nedostal žádnou odpověď,“ řekl Holmes. „Nu ovšem, to jsem ale provedl pěknou hloupost! Byla jste velice laskavá, slečno, a děkuji vám mnohokrát, že jste mě zbavila starostí.“ Jakmile jsme se spolu opět octli na ulici, přidušeně se zasmál a zamnul si ruce.

„Tak co?“ zeptal jsem se.

„Děláme pokroky, milý Watsoně, děláme pokroky. Měl jsem sedm různých plánů, jak do telegramu nahlédnout, ale sotva jsem doufal, že se to povede hned napoprvé.“

„A co jste tím získal?“

„Výchozí bod pro naše pátrání.“ Privolal drožku. „Nádraží King's Cross,“ řekl.

„Odjíždíme někam?“

„Ano, myslím, že spolu odcestujeme do Cambridge. Zdá se, že všechny stopy ukazují tam.“

„Povězte mi,“ zeptal jsem se, zatímco jsme se kodrcali po Gray's Inn Road, máte už nějaké podezření, proč ten mladík zmizel? Pochybují, že se mezi všemi našimi případy najde nějaký, v němž by pohnutky byly méně jasné. To snad nemyslíte vážně, že ho unesli proto, aby někdo získal informace o jeho bohatém strýci?“

„Přiznám se vám, milý Watsone, že mi tohle vysvětlení nepřipadá příliš pravděpodobné. Soudil jsem však, že nejspíš zaujme toho neobyčejně nepříjemného starce.“

„A věru – také ho zaujalo. Jaké však máte alternativy?“

„Několik bych jich uvést mohl. Uznáte, že je podivné a neobyčejně výmluvné, že se to přihodilo právě v předvečer důležitého utkání a právě jedinému muži, jehož přítomnost se zdá pro úspěch jeho mužstva nezbytná. Ovšem, může to být i náhoda, ale zajímavé to je. Při amatérském sportu se ovšem oficiálně nesází, ale mezi diváky se uzavírá mnoho sázek a je možné, že se někomu vyplatí vyřadit hráče tak, jako podvodníci při dostizích vyřazují závodní koně. To je jedno vysvětlení. Druhé, které se nabízí samo, zní, že ten mládenec je dědicem velkého jmění, i když momentálně finančními prostředky neoplývá, a není vyloučeno, že někdo vymyslel komplot, jak ho unést, aby obdržel výkupné.“

„S tím telegramem ovšem ve svých teoriích nepočítáte.“

„Správná poznámka, Watsone. Ten telegram je zatím jediným faktem, který máme, a nesmíme jej pouštět ze zřetele. Proto jedeme do Cambridge, abychom zjistili důvod, proč byl telegram odeslán. Naše pátrání vede zatím po temné cestě, ale velice by mě překvapilo, kdyby se do večera nevyjasnila nebo kdybychom po ní alespoň kus nepostoupili.“

Bylo už tma, když jsme dorazili do starobylého universitního města. Holmes najal na nádraží drožku a kočimu poručil, aby nás

zavezl k domu doktora Leslieho Armstronga. O několik minut později jsme vystoupili před velkým panským domem na nejrušnější ulici. Byli jsme uvedeni dovnitř a po dlouhém čekání nás vpustili do ordinace, kde doktor seděl za stolem.

Důkazem, do jaké míry jsem už ztratil kontakt se svým povoláním, je skutečnost, že mi jméno Leslie Armstrong nebylo známé. Nyní vím, že patří nejen k vedoucím katedry lékařské fakulty, ale v nejednom vědeckém odvětví je i badatelem evropského věhlasu. Na návštěvníka, který však jeho skvělou pověst neznal, musel zapůsobit už pouhý pohled na toho muže – na jeho hranatou, masivní tvář, na pronikavé oči pod hustým obočím a čelisti jak ze žuly. Muž pevného charakteru, bystrého ducha, strohý, asketický, uzavřený, budící respekt – to vše jsem vyčetl z tváře doktora Leslieho Armstronga. V ruce držel navštívenku mého přítele a zvedl oči s nepřilíš potěšeným výrazem.

„Slyšel jsem už vaše jméno, pane Sherlocku Holmesi, znám vaše povolání a nejsem jím nikterak nadšen.“

„V tom se ztotožňujete se všemi zločinci v této zemi, pane doktore,“ odpověděl můj přítel klidně.

„Pokud vaše úsilí směřuje k potlačování zločinců, pane, musí mít podporu každého rozumného člena společnosti, třebaže nepochybují, že oficiální orgány k tomuto účelu plně postačí. Vaše povolání se stává oprávněným terčem kritiky tehdy, když strkáte nos do intimních záležitostí soukromníků, když vytahujete na světlo rodinná tajemství, která je lépe skrýt, a když přitom okrádáte o čas lidi zaneprázdněné pracovně mnohem víc než vy. V téhle chvíli bych kupříkladu psal pojednání, a místo toho se musím bavit s vámi.“

„To je pravda, pane doktore – ale přesto se může ukázat, že náš rozhovor je důležitější než vaše pojednání. Mimochodem vám mohu sdělit, že děláme pravý opak toho, co právem zavrhuje, a že se snažíme zabránit sebemenšímu náznaku zveřejnění soukromých záležitostí, k němuž nevyhnutelně dochází, jakmile se případ dostane do rukou oficiální policie. Můžete mě prostě pokládat za

neregulární přední hlídku, která kráčí v čele normálního vojska země. Přišel jsem se vás zeptat na pana Godfreyho Stauntona.“

„Co se chcete zeptat?“

„Zajisté ho znáte?“

„Je to můj důvěrný přítel.“

„Je vám známo, že zmizel?“

„Neříkejte!“ Na lékařově vrásčité tváři se nehnul ani sval.

„Včera večer odešel z hotelu a dosud o něm nejsou žádné zprávy.“

„Nepochybně se vrátí.“

„Zítra se hraje meziuniversity utkání v ragby.“

„Na tyhle dětinské hry si nepotrpím. Osud toho mladého muže mě hluboce zajímá, protože ho znám a mám ho rád. Ragby ale vůbec nepatří do okruhu mých zájmů.“

„Dovolávám se tedy ve svém pátrání po osudu pana Stauntona aspoň vašeho pochopení. Víte, kde je?“

„Přirozeně že ne.“

„Od včerejška jste ho neviděl?“

„Ne, neviděl.“

„Byl pan Staunton zdrav?“

„Dokonale.“

„Nevíte o tom, že by byl někdy nemocen?“

„Nikdy nebyl.“

Holmes přistrčil lékaři před oči kus papíru. „Pak mi vysvětlete tenhle potvrzený účet na třináct guineí, které pan Godfrey Staunton zaplatil minulý měsíc doktoru Lesliemu Armstrongovi z Cambridge. Vzal jsem jej z dokladů, které měl ležet na stole.“

Doktor zrudl hněvem.

„Nevidím žádný důvod, proč bych vám měl podávat nějaké vysvětlení, pane Holmesi.“

Holmes zastrčil účet do náprsní tašky.

„Dáváte-li přednost veřejnému vysvětlení, budete s ním muset vyrukovat dřív nebo později,“ řekl. „Už jsem vám řekl, že mohu

zamlčet, co jsou jiní nuceni zveřejnit, a bylo by opravdu moudřejší, kdybyste se mi plně svěřil.“

„Nic o tom nevím.“

„Obdržel jste od pana Stauntona z Londýna nějakou zprávu?“

„Rozhodně ne.“

„Bože, bože – zas ta pošta!“ Holmes si unaveně povzdechl. „Včera ve čtvrt na sedm večer vám Godfrey Staunton odeslal z Londýna velmi naléhavý telegram – telegram, který zřejmě souvisí s jeho zmizením – a vy jste ho dosud neobdržel! To je opravdu trestuhodné. Zajdu na nejbližší poštu a budu si tam stěžovat.“

Doktor Leslie Armstrong vyskočil a jeho snědá tvář úplně zrudla vztekem.

„Žádám vás, abyste odešel z mého domu, pane,“ řekl. „Můžete říci svému zaměstnavateli lordu Mount-Jamesovi, že si nepřeji mít nic společného ani s ním, ani s jeho agenty. Ne, pane, už ani slovo!“ Zuřivě zazvonil. „Vyveďte ty pány, John!“ Pompézní majordomus nás přísně dovedl ke dveřím a vzápětí jsme se octli na ulici. Holmes se hlučně rozesmál.

„Doktor Leslie Armstrong je nepochybně energický muž a osobnost,“ řekl. „Neznám člověka lépe disponovaného k tomu, aby zaplnil mezeru po proslulém Moriartym, kdyby chtěl uplatnit své nadání tímto způsobem. A teď, můj ubohý Watsone, jsme tady, bez přátel, ztroskotanci. V tomhle nehostinném městě, které nemůžeme opustit, ledaže se svého případu vzdáme. Ten malý hostinec přímo naproti Armstrongovu domu se pro naše účely znamenitě hodí. Kdybyste pronajal přední pokoj a zakoupil noční prádlo a toaletní potřeby, stačil bych zatím prošetřit několik maličkostí.“

Vyšetřování těch několika maličkostí však trvalo déle, než Holmes předpokládal, neboť se do hostince vrátil až před devátou. Byl bledý, skleslý, uprášený a vyčerpaný hladem a únavou. Studená večeře stála připravena na stole, a když se Holmes najedl a zapálil si lulku, chystal se zrekapitulovat celou záležitost se svým humorným, ačkoli čistě filosofickým nadhledem jako obvykle, ale nebylo mu to dopřáno. Pod okny zaskřípala kola povozu tak, že vyskočil a

vykoukl ven. Předě dveřmi doktorova domu stál v záři plynové lucerny kočár s párem sedáků.

„Byl na cestě tři hodiny,“ řekl Holmes, „vyrazil o půl sedmé a teď se vrací. To znamená okruh deset až dvanáct mil, a denně jezdí jednou, někdy i dvakrát.“

„Pro lékaře s praxí to neznamená nic neobvyklého.“

„Armstrong ale vlastně není praktický lékař. Je profesor a konzultant, ale o všeobecnou praxi se nezajímá, protože by ho zdržovala od vědecké práce. Proč tedy jezdí na tak dlouhé cesty, které jsou pro něho jistě velmi nepříjemné, a koho vlastně navštěvuje?“

„Jeho kočí –“

„Milý Watsoně, nepochybujete jistě, že jsem se na něho obrátil v první řadě? Nevím, jestli to způsobilo jeho vrozené hulvátství nebo pokyny pána, ale byl tak sprostý, že na mě pustil psa. Jenže ani psovi, ani tomu muži se nelíbila má hůl a u té to skončilo. Zůstaly z toho ovšem mezi námi napjaté vztahy, a další vyptávání nepřichází vůbec v úvahu. Všechno, co jsem se dověděl, pochází od sdílného místního občana, s nímž jsem mluvil na dvoře našeho hostince. Pověděl mi o lékařových zvycích a jeho každodenních vyjížděkách. V té chvíli, jako by chtěl jeho slova zdůraznit, přijel kočár přede dveře.“

„A nemohl jste ho sledovat?“

„Výborně Watsoně! Dnes večer úplně excelujete. Ta myšlenka mě též napadla. Jak jste si možná povšiml, vedle hostince je obchod s bicykly. Vběhl jsem dovnitř, pronajal si bicykl a vyjel jsem, dřív než mi kočár zmizel z dohledu. Záhy jsem jej dohonil, udržoval jsem diskrétní odstup asi tak sto kroků a sledoval jsem jeho svítilny, dokud jsme se nedostali až za město. Ujeli jsme po silnici značný kus, když tu se přihodila zahanbující událost. Kočár zastavil, lékař vystoupil, rychlým krokem došel k místu, kde jsem zastavil já, a nadmíru výsměšným tónem mi řekl, že silnice je bohužel dost úzká, ale že doufá, že jeho kočár není zas takový kolos, abych kolem něho na bicyklu neprojel. Nemohlo být nic obdivuhodnějšího než forma,

kteřou to vyjádřil. Předjel jsem kočár, ujel několik mil po hlavní silnici a potom zastavil na příhodném místě, abych viděl, zda kočár projede kolem. Neobjevil se však, a tak mi bylo jasné, že odbočil na některou z postranních cest, kterých jsem si všiml. Jel jsem zpátky, ale kočár jsem už nespatriřl a teď, jak jste viděl, vrátil se až po mně. Zprvu jsem ovšem neměl žádný důvod spojovat tyto cesty se zmizením Godfreyho Stauntona a chtěl jsem se od nich něco dovědět pouze z toho všeobecného důvodu, že nás zajímá všechno, co se týká doktora Armstronga. Avšak teď když jsem se přesvědčil, že si dává velký pozor, zda ho při jeho vyjížděkách někdo sleduje, připadá mi ta věc mnohem důležitější, nebudu mít klid, dokud ji neobjasním.“

„Můžeme ho sledovat zítra.“

„Můžeme? to není tak snadné, jak si patrně myslíte. Znáte krajinu v okolí Cambridge? Nikde zde nenajdete místo, kde bychom se mohli skrýt. Celá krajina, kterou jsem dnes večer projel, je plochá a rovná jako dlaň a muž, kterého sledujeme, není hloupý, jak jasné prokázal. Telegrafoval jsem Overtonovi, aby nám na zdejší adresu oznámil, kdyby se v Londýně přihodilo něco nového, a zatím se můžeme výhradně soustředit na doktora Armstronga, jehož jméno jsem si přečetl na Stauntonově spěšném telegramu, který mi ukázala ta ochotná mladá dáma. On ví, kde onen mladý muž je – na to přísahám – a když to ví on, bude jen naší chybou, nepodaří-li se to zvědět i nám. Zatím musíme uznat, že před námi vede o bod, a jak víte, Watson, nemám ve zvyku ponechávat hru dlouho v tak zahanbujícím stavu.“

Přesto jsme se příštího dne k vyřešení záhady nepřiblížili ani o chlup. Po snídani nám byl předán dopis, který mi Holmes s úsměvem podal.

Pane (zněř),

mohu vás ubezpečit, že pouze maříte čas, jestliže se pokoušíte sledovat mé pohyby. Jak jste poznal včera večer, mám vzadu na kočáře okénko, a jestliže toužíte po projížděce dlouhé pětadvacet mil, která vás zavede, odkud

jste vyrazil, klidně mě sledujte. Rovněž vám mohu sdělit, že špehováním mé osoby panu Godfreymu Stauntonovi nijak neprospějete a jsem přesvědčen, že nejlepší službu tomu pánovi prokážete, když se neprodleně vrátíte do Londýna a oznámíte svému chlebodárci, že nejste s to ho vypátrat. V Cambridgi se opravdu jenom zbytečně zdržujete.

S úctou Leslie Armstrong

„Ten lékař je čestný, otevřený protivník,“ řekl Holmes. „Nu, podnítil mou zvědavost a opravdu se musím dovědět něco víc, než ho nechám na pokoji.“

„Před jeho dveřmi opět stojí kočár,“ řekl jsem. „Doktor do něho právě nastupuje. Viděl jsem, jak vzhlédl k našemu oknu. Dejme tomu, že bych na tom bicyklu zkusil své štěstí já?“

„Ne, ne, milý Watstone! Při vší úctě k vaší vrozené bystrosti si nemyslím, že jste pro ctihodného doktora rovnocenným soupeřem. Doufám, že dosáhnu cíle nějakým samostatným pátráním. Teď vás ale bohužel musím opustit; zabavte se, jak nejlépe umíte, neboť kdyby se na tomhle ospalém venkově objevili dva zvědaví cizinci, vzbudilo by to asi víc řečí, než by mi bylo milé. Jistě v tomhle starobylém městě najdete nějaké pamětihodnosti, abyste se nenudil, a já doufám, že vám dřív, než bude večer, přinesu příznivější zprávy.“

Mému příteli však byl souzen ještě jeden nezdar. Večer se vrátil unavený a bez úspěchu.

„Byl to pro mne promarněný den, Watstone. Vydal jsem se zhruba stejným směrem jako lékař a celý den jsem strávil návštěvami všech vesnic na téhle straně Cambridge. Všude jsem si pohovořil s hostinskými a podobnými agenturami místních zpráv. Prošel jsem toho dost: propátral jsem Chesterton, Histon, Waterbeach i Oakington, a nikde jsem nepochodil. V takových zapadákověch by sotva přehlédli kočár tažený párem koní, který se tam denně objevuje. Lékař získal další bod. Nedošel pro mne telegram?“

„Ano, otevřel jsem ho. Tady je. „Zeptejte se na Pompeyho u Jeremyho Dixona, Trinity College.“ Nerozumím tomu.“

„Ach, to je docela jasné. Ten telegram poslal náš přítel Overton v odpověď na můj dotaz. Okamžitě pošlu panu Jeremymu Dixonovi vzkaz a nepochybuji, že pak se naše štěstí obrátí. Mimochodem, máte už nějaké zprávy o výsledku toho utkání?“

„Ano, místní večerník přinesl v posledním vydání skvělou reportáž. Oxford vyhrál rozdílem jedné branky a dvou trojek. Závěr reportáže zní: „Porážku světle modrých lze přičíst na vrub nešťastné neúčasti vynikajícího internacionála Godfreyho Stauntona, který byl během celého utkání citelně postrádán. Malá kombinační vynalézavost hráčů prvních řad a jejich neprůraznost v útoku i obraně ochromila úsilí snaživě a těžce bojujícího mužstva.“

„Obavy našeho přítele Overtona byly tudíž oprávněné,“ řekl Holmes. „Osobně jsem zajedno s doktorem Armstrongem v tom, že ragby nepatří do okruhu mých zájmů. Dnes večer si půjdeme brzy lehnout, Watsone, neboť předvídám, že nás zítra očekává perný den.“

Ráno mě vyděsil hned první pohled na Holmese, který seděl u krbu a držel v ruce svou malou injekční stříkačku. Ten nástroj jsem spojoval s jedinou zhoubnou slabostí jeho povahy, a když jsem viděl, že se mu třpytí v ruce, začal jsem se obávat nejhoršího. Zasmál se mému rozmrzelému výrazu a odložil stříkačku na stůl.

„Ne, ne, milý příteli, není důvod k obavám. Tentokrát to není nástroj zla, ale spíš klíč, který nám otevře přístup k naší záhadě. K té stříkačce upínám veškeré naděje. Vrátil jsem se právě z malé průzkumné výpravy a všechno vypadá příznivě. Vydatně posnídejte, Watsone, neboť se dnes hodlám vydat po stopě doktora Armstronga, a jakmile ji zachytím, nezastavím se, abych si odpočinul či pojedl, dokud ho nedoženu k jeho doupetí.“

„V tom případě,“ řekl jsem, „by bylo nejlépe, kdybychom si vzali snídani s sebou, protože on vyjíždí z domu záhy. Předě dveřmi už na něho čeká kočár.“

„Nevadí. Jen ať jede. Musel by být náramně prohnáný, aby odjel tak, že bych ho nebyl s to sledovat. Jakmile budete po snídani,

půjdete se mnou dolů a představím vám detektiva, který je mimořádně zdatným specialistou na práci, která nás čeká.“

Když jsme sešli dolů, sledoval jsem Holmese na dvůr, kde otevřel dvířka boudy a vypustil malého, zavalitého psíka s odstávajícíma ušima, bílou srstí s hnědými skvrnami, něco mezi beaglem a foxhoundem.

„Dovolte, abych vám představil Pompeyho,“ řekl. „Je pýchou místních slídičů. Není příliš rychlý, jak prozrazuje už stavba jeho těla, ale má jemný a ostrý čich. No, Pompey, rychlý možná nejsi, ale soudím, že na dva Londýňany ve středním věku bys byl rychlý až moc, takže si dovolím přivázat ti k obojku tenhle řemínek. Tak, fešáku, pojd’ a ukaž nám, co umíš!“ Vedl ho přes ulici ke dveřím lékařova domu. Pes chvíli čichal, potom rozčileně a pronikavě zakňučel a vydal se ulicí, škubaje nedočkavě řemínkem. Za půl hodiny jsme už byli za městem a pospíchali jsme po venkovské cestě.

„Co jste to narafičil, Holmesi?“ zeptal jsem se.

„Starodávný a banální trik, který ale občas docela přijde vhod. Dnes ráno jsem zašel k lékaři na dvůr a na zadní kolo kočáru jsem mu stříkl plnou stříkačku anýzu. Slídič bude anýz sledovat třeba až na pobřeží moře a náš přítel Armstrong by musel kočárem projet řeku Cam, aby svedl Pompeyho ze stopy. Och, ten prohnaný lotr! Takhle se mě tedy večer zbavil!“

Pes pojednou odbočil ze silnice na travnatou cestu. O půl míle dál vyústila cesta na další širokou silnici a stopa se prudce stočila doprava směrem k městu, které jsme právě opustili. Silnice se vinula kolem města z jihu, přesně opačným směrem, než kterým jsme vyrazili.

„Vida, udělal tu zajížd’ku výhradně kvůli nám,“ řekl Holmes. „Není divu, že jsem se v těch vesnicích vyptával marně. Lékař hraje zřejmě vysokou hru a rád bych znal důvody, proč potřebuje inscenovat tak složitý podvod. Napravo od nás by měla ležet vesnice Trumpington. Ach, u všech všudy! Tamhle vyjíždí ze zatáčky jeho kočár. Rychle, Watsoně – rychle, jinak jsme vyřízení!“

Skočil přes bránu na pole a za sebou přitáhl i vzpouzejícího se Pompeyho. Sotvaže jsme se schovali za živý plot, projel kočár s rachotem kolem nás. Uvnitř jsem zahlédl doktora Armstronga s pokleslými rameny a hlavou zabořenou do dlaní, ztělesněný obraz neštěstí. Z vážného výrazu svého společníka jsem poznal, že si toho rovněž povšiml.

„Obávám se, že naše pátrání vezme špatný konec,“ řekl. „Zanedlouho se to dovíme. Pojd', Pompey! Hle, uprostřed pole tu stojí chalupa.“

Nebylo pochyb, že jsme dospěli na konec cesty. Pompey běhal kolem dokola a dychtivě kňučel před vraty, kde bylo vidět otisky kočárových kol. K osamělé chalupě vedla mezi poli pěšina. Holmes přivázal psa k živému plotu a spěchali jsme kupředu. Můj přítel zaklepal na malé venkovské dveře a potom ještě jednou, ale nikdo neotevíral. Chalupa však nebyla opuštěná, neboť k našim uším dolehl tichý zvuk – jakési zasténání plné bolesti a beznaděje, které působilo nevýslovně melancholicky. Holmes nerozhodně vyčkával a ohlédl se na cestu, po níž jsme před okamžikem přišli. Přijížděl po ní kočár a ty sedáky si nebylo možno splést.

„Probůh, doktor se vrací!“ zvolal Holmes. „Tím se vysvětluje vše. Musíme zjistit, co tohle znamená – dřív než přijede.“

Otevřel dveře a vešli jsme do předsínky. Sténání se nyní ozývalo hlasitěji, až se konečně proměnilo v dlouhé, hluboké kvílení. Přicházelo seshora. Holmes vyběhl po schodech a já za nim. Otevřel přivřené dveře a zděšeně jsme zůstali stát při pohledu, který se nám naskytl.

Na posteli ležela mrtvá žena, mladá a krásná. Z její klidné, bledé tváře, lemované hustými zlatými vlasy, hleděly doširoka otevřené oči. U nohou postele napůl seděl, napůl klečel mladík s hlavou zabořenou do pokrývek a celý se otřásal vzlykotem. Byl natolik zaujat svým zoufalým hořem, že vůbec nevzhlédl, dokud mu Holmes nepoložil ruku na rameno.

„Vy jste pan Godfrey Staunton?“

„Ano, to jsem – ale přišli jste pozdě. Už umřela.“ Mladík ve svém žalu ani nezjistil, že nejsme lékaři, kteří mu byli vysláni na pomoc. Holmes se pokusil pronést pár slov soustrasti a vysvětlit mu, jak svým nenadálým zmizením své přátele vylekal, když se na schodech ozvaly kročeje a ve dveřích se objevila masivní, přísná a tázavá tvář doktora Armstronga.

„Nuže, pánové,“ řekl, „dosáhli jste svého cíle a pro svůj vpád jste si zvolili právě neobyčejně choulostivou chvíli. Nerad bych se pouštěl do rvačky nad mrtvou, ale mohu vás ujistit, že být mladší, neprošlo by vám vaše ohavné chování beztrestně.“

„Promiňte, pane doktore, ale myslím, že si nerozumíme,“ řekl důstojně můj přítel. „Kdybyste s námi sešel dolů, mohli bychom si snad vzájemně tuto žalostnou záležitost trochu osvětlit.“

O chvíli později jsme se octli dole v obývacím pokoji s rozhněvaným lékařem.

„Nuže, pane?“ řekl.

„Předně bych si přál, abyste pochopil, že jsem nebyl najat lordem Mount-Jamesem a že mé sympatie jsou spíš obráceny proti tomuto šlechtici. Jestliže je někdo nezvěstný, mou povinností je zjistit, co se mu přihodilo, ale jakmile to zjistím, celá záležitost tím pro mne končí; a pokud nejde o zločin, snažím se soukromé skandály spíše ututlat než zveřejnit. Pokud – jak předpokládám – nebyl v tomto případě překročen zákon, můžete se plně spolehnout na mou diskrétnost a snahu, aby se tyto skutečnosti nedostaly do novin.“

Dr. Armstrong pokročil rychle vpřed a uchopil Holmese za ruku.

„Jste dobrý člověk,“ řekl. „Špatně jsem vás odhadl. Děkuji nebesům, že pronásledován výčitkami svědomí, proč nechávám chudáka Stauntona v tomto neštěstí samotného, obrátil jsem kočár a tak se s vámi lépe seznámil. Když toho už víte tolik, snadno sám situaci objasním. Před rokem bydlel Godfrey Staunton nějakou dobu v Londýně, vášnivě se zamiloval do dcery své bytné a vzal si ji za ženu. Byla tak hodná jako krásná a tak inteligentní jako hodná. Žádný muž by se za takovou ženu nemusel stydět. Godfrey však měl dědit po starém šlechtici a bylo naprosto jisté, že jakmile by se

jeho strýc o synovcové svatbě dověděl, vydědil by ho. Mládence jsem dobře znal a měl jsem ho rád pro mnohé jeho vynikající vlastnosti. Dělal jsem, co jsem mohl, abych mu pomohl. Snažili jsme se sňatek utajit, poněvadž jakmile se o něčem takovém začne šeptat, co nevidět se to roznese. Godfreymu se to až dosud dařilo díky tomu, že si našel tuto osamělou chalupu a byl opatrný. Jejich tajemství jsem znal pouze já a jedna spolehlivá služebná, která teď právě šla pro pomoc do Trumpingtonu. Pojednou však na něho dopadl hrozný úder osudu v podobě nebezpečné nemoci jeho ženy. Šlo o rychlé úbytě toho nejhoršího druhu. Ubohý hoch byl napůl šílený žalem, a přesto musel odjet do Londýna sehrát to utkání, protože jinak by musel všechno vysvětlit, a tak své tajemství prozradit. Snažil jsem se ho povzbudit telegramem a on mi rovněž telegraficky odpověděl a požádal mě, abych učinil všechno, co je v mých silách. To byl ten telegram, jehož jste se nějakým nevysvětlitelným způsobem dopídil. Nesdělil jsem mu, v jak velkém nebezpečí se jeho žena nachází, protože jsem věděl, že by jí svou přítomností nijak neprospěl, ale sdělil jsem pravdu dívčinu otci, který velice nerozvážně Godfreyho vyhledal. Výsledkem bylo, že Godfrey sem okamžitě přijel ve stavu hraničícím s šílenstvím a klečel u nohou její postele, dokud dnes ráno smrt její trápení neukončila. To je vše, pane Holmesi, a jsem přesvědčen, že se mohu spolehnout na vaši mlčenlivost i na mlčenlivost vašeho přítele.“

Holmes lékaři stiskl ruku.

„Pojďte, Watsoně,“ řekl a vyšli jsme z domu smutku do bledého slunce zimního dne.

OPATSKÉ SÍDLO

Jednoho lezavě studeného, ba mrazivého zimního rána roku 1897 mě někdo probudil tím, že mě zatahal za rameno. Nade mnou stál Holmes. Svíčka, kterou držel v ruce, ozařovala netrpělivý výraz jeho skloněné tváře, a okamžitě mi bylo jasné, že se něco stalo.

„Rychle, Watsoně, rychle!“ zvolal. „Případ čeká! Teď ani slovo! Oblečte se a pojd'te!“

Za deset minut jsme už oba seděli v drožce a uháněli tichými ulicemi k nádraží Charing Cross. První paprsky kalného zimního slunce teprve mdle osvětlovaly pár časných ranních chodců spěchajících do práce – rozmazané a nezřetelné postavy v londýnské mlze. Holmes se mlčky zachumlal do zimníku a já jsem docela rád následoval jeho příkladu, protože mrazivý vzduch štípal do tváří a oba jsme se až do této chvíle postili. Teprve na nádraží, když jsme se napili horkého čaje a zaujali svá místa ve vlaku, roztáli jsme natolik, že Holmes mohl mluvit a já poslouchat. Holmes vytáhl z kapsy dopis a nahlas mi jej přečetl:

Opatské sídlo, Marsham, Kent 3.30 ráno

Milý pane Holmesi, neobyčejně by mě potěšila Vaše okamžitá pomoc v případě, který slibuje být nanejvýš pozoruhodný. Je to něco podle Vašeho gusta. Kromě toho, že jsem propustil lady, ponechávám všechno přesně v tom stavu, v jakém jsem to našel, přesto Vás ale snažně žádám, abyste neztrácel ani okamžik, poněvadž je obtížné mít tu dál sira Eustace.

S úctou Stanley Hopkins

„Hopkins mě žádal o pomoc už sedmkrát a pokaždé byla jeho žádost oprávněná,“ řekl Holmes. „Myslím, že všechny ty případy jsou ve vaší sbírce a musím přiznat, Watsoně, že máte jisté schopnosti správného výběru, čímž napravujete mnohé, co vám ve vašem vyprávění zazlívám. Váš osudný zvyk – pohlížet na všechno

z hlediska příběhu, a nikoli jako na cvičení důvtipu, znehodnotil leccos, co se mohlo stát poučnou, ba dokonce klasickou sérií vědeckých demonstrací. Přecházíte mlčením práci provedenou nanejvýš delikátně a jemně nebo se o ní pouze letmo zmíníte, abyste se mohl rozepsat o senzačních podrobnostech, které čtenáře možná vzruší, ale rozhodně ho nemohou poučit.“

„Proč tedy o těch případech nenapíšete sám?“ zeptal jsem se poněkud roztrpčeně.

„Udělám to, milý Watsone, udělám. Jak víte, momentálně jsem velice zaneprázdněn, ale na sklonku života se hodlám věnovat sepsání učebnice, v níž bude v jednom svazku shrnuto celé umění detekce. Pokud jde o náš případ, zdá se, že tam byla spáchána vražda.“

„Vy tedy myslíte, že ten sir Eustace je mrtev?“

„Podle všeho ano. Z Hopkinsova písma je patrné, že byl rozčilen, a on není žádný citlivka. Ano, soudím, že byl spáchán násilný čin a mrtvolu že nechali ležet na místě, abychom si ji prohlédli. Pokud jde o propuštění té dámy, mám za to, že v době tragédie byla zamčena ve svém pokoji. Octneme se ve vyšší společnosti, Watsone. Vidíte ten ruční papír, monogram E.B., šlechtický erb a malebnou adresu? Myslím, že náš přítel Hopkins se ukáže hoden své pověsti a že zažijeme zajímavé dopoledne. Ten zločin byl spáchán před půlnocí.“

„Jak to proboha můžete tvrdit?“

„Na základě jízdního řádu a menšího časového propočtu. Z domu zavolali místní policii, ta se spojila se Scotland Yardem, Hopkins odjel na místo činu a odtamtud mi pak poslal vzkaz. To všechno zabralo dobrou polovinu celé noci. Nu – už jsme na nádraží Chislehurst a za chvíli budeme vědět, na čem jsme.“

Po několika mílích jízdy po úzké venkovské cestě jsme se octli před vraty parku. Otevřel nám je starý vrátný, na jehož přepadlé tváři bylo vidět, že se dověděl o nějaké velké katastrofě. Středem překrásného parku vedla alejí starých jilmů široká cesta k nízkému, rozlehlému domu se sloupořadím v průčelí. Centrální budova byla zřejmě velice stará a pnul se po ní břečťan, ale veliká okna

prozrazovala, že tu nedávno přikročili k stavebním úpravám, a jedno křídlo domu vypadalo úplně nově. V otevřených domovních dveřích nás uvítala mladistvá postava a bystrá, horlivá tvář inspektora Stanleyho Hopkinse.

„Jsem moc rád, že jste přijel, pane Holmesi. A vy ovšem také, doktore Watsoně! Věřte mi, že kdybych se mohl vrátit o pár hodin zpátky, nebyl bych vás vůbec obtěžoval, protože jakmile se lady Brackenstallová vzpamatovala, poskytla nám tak jasné vylíčení průběhu událostí, že nám už ani moc práce nezbývá. Vzpomínáte si na lewishamskou tlupu?“

„Cože – na ty tři Randally?“

„Přesně tak – otec a dva synové. Je to jejich dílo. Nemám o tom nejmenších pochyb. Předě dvěma nedělemi provedli vloupání v Sydenhamu, byli při něm spatřeni a máme jejich popis. Opakovat ale čin tak brzo a tak blízko od místa první loupeže – k tomu je zapotřebí velké dávky drzosti. Jsou to však nepochybně oni. Tentokrát je čeká šibenice.“

„Sir Eustace je tedy mrtev?“

„Ano, roztržili mu lebku pohrabáčem.“

„Sir Eustace Brackenstall, jak mi řekl kočí.“

„Ano – jeden z nejbohatších lidí v Kentu. Lady Brackenstallová je v dopoledním přijímacím pokoji. Chuděrka – byl to pro ni strašlivý zážitek. Když jsem ji viděl poprvé, byla ještě napůl mrtvá. Myslím, že uděláte nejlíp, když ji navštívíte a vyslechnete si její vylíčení události. Potom si spolu prohlédneme jídelnu.“

Lady Brackenstallová rozhodně nebyla všední žena. Zřídka kdy jsem viděl tak půvabnou postavu a tak krásnou tvář imponující především svou ženskostí. Byla to krasavice se zlatými kadeřemi, modrýma očima a zajisté i dokonalou pletí, kdyby byl nedávný zážitek nezanechal stopy na její tváři, která v této chvíli připomínala boží umučení. Trpěla nejen duševně, ale i fyzicky, neboť nad jedním okem měla škaredou modrou bouli, kterou jí její služebná, vysoká, přísně se tvářící žena, energicky omývala octovou vodou. Když jsme vstoupili do pokoje, odpočívala lady zcela vyčerpaně na pohovce,

ale její bystrý, všímavý pohled a ostražitý výraz krásného obličeje svědčily o tom, že strašlivý zážitek nikterak neotrásl jejím důvtipem ani odvahou. Na sobě měla volný stříbromodrý župan, ale vedle pohovky měla pověšenou černou večerní róbu, ozdobenou našitými zlatými penízky.

„Pane Hopkinsi, všechno, co se stalo, jsem vám už pověděla,“ řekla unaveně, „nemohl jste jim to zopakovat? Nu, když to pokládáte za nutné, povím tedy těm pánům, co se přihodilo. Navštívili už jídelnu?“

„Soudil jsem, že bude lepší, když si nejdřív poslechnou vaši výpověď.“

„Byla bych ráda, kdybyste se postaral o převoz. Je to pro mne hrozné pomyslení, že on tam dosud leží.“ Zachvěla se a na okamžik skryla obličej do dlaní. Rukáv volného županu jí přitom sklouzl a odhalil loket. Holmes vykřikl.

„Vždyť vy tu máte ještě další zranění, madam! Co to je?“ Na její oblé, bílé paži jasně vyvstávaly dvě tmavé skvrny. Rychle si rukáv županu stáhla.

„To nic – nic. S tou strašnou událostí minulé noci to nijak nesouvisí. Posad'te se prosím, pánové, povím vám všechno, co vím.“

Jsem manželka sira Eustace Brackenstalla. Provdána jsem asi rok. Nemělo by smysl před vámi tajit, že naše manželství nebylo šťastné. Obávám se, že i kdybych se to snad pokoušela popřít, řekli by vám to všichni naši sousedé. Dost možná, že to bylo částečně mou vinou. Byla jsem vychována v jižní Austrálii, ve svobodnějším ovzduší, méně svázaném konvencemi, a anglický způsob života se svým dekorem a korektností neodpovídá příliš mé povaze. Hlavním důvodem však je obecně známá skutečnost, že sir Eustace byl nepolepšitelný piják. S takovým člověkem není příjemné být ani hodinu. Dovedete si představit, co znamená pro citlivou a hrdou ženu, když je k němu připoutána ve dne v noci? Je svatokrádež, zločin a darebáctví zastávat názor, že takové manželství je nezrušitelné. Říkám vám, že vaše nelidské zákony přinesou této zemi prokletí – nebesa nestrpí, aby něco tak hanebného mohlo

existovat donekonečna.“ Na chvíli usedla se zardělými tvářemi a pod strašlivou ranou na čele jí oči jen žhnuly. Potom jí však pevná, konejšivá dlaň přísné služebné opět stáhla hlavu na polštář a její divoký hněv zanikl v hlasitém vzlykání. Po chvíli pokračovala:

„Povím vám, co se v noci stalo. Víte už možná, že veškeré služebnictvo spí v novějším křídle domu. Ve střední části jsou obývací pokoje, kuchyně je vzadu a naše ložnice nahoře. Má služebná Theresa spí nad mým pokojem. Nikdo jiný tu není a k obyvatelům odlehlého křídla žádné volání nedolehne. Lupiči to jistě dobře věděli, poněvadž jinak by tak nejednali.

Sir Eustace se odebral na lože kolem půl jedenácté. Služebnictvo odešlo do svých pokojů už předtím. Jedině má služebná zůstala ve svém pokoji nahoře vzhůru pro případ, že bych snad ještě potřebovala jejích služeb. Seděla jsem zde v pokoji až do jedenácté a zabrala jsem se do čtení. Potom – než jsem si šla lehnout – jsem se chtěla přesvědčit, zda je všechno v pořádku. Měla jsem ve zvyku na to osobně dohlédnout, poněvadž na siru Eustace nebylo spolehnutí, jak už jsem vám ostatně řekla. Vešla jsem do kuchyně, do umývárny nádobí, do místnosti s loveckými zbraněmi, do kulečnickového pokoje, do salónu a nakonec i do jídelny. Když jsem přistoupila k oknu, které je zakryto hustou záclonou, ucítila jsem pojednou na tváři závan vzduchu a poznala jsem, že okno je otevřené. Odhrnula jsem záclonu a stála tváří v tvář jakémusi staršímu muži se širokými rameny, který právě vkročil dovnitř. To vysoké křídlové okno jsou vlastně skleněné dveře vedoucí na trávník. Držela jsem v ruce svíčku a v jejím světle jsem spatřila, že za prvním mužem vešli ještě dva další. Ucouvla jsem, ale chlap byl v mžiku u mne. Chytil mě za ruku a pak za hrdlo. Otevřela jsem ústa k výkřiku, ale udeřil mě zařatou pěstí do čela a srazil k zemi. Patrně jsem několik minut ležela v bezvědomí, poněvadž když jsem přišla k sobě, poznala jsem, že utrhl šňůru zvonku a pevně mě připoutal k dubovému křeslu, které stojí v čele stolu v jídelně. Svázal mě tak pevně, že jsem se nemohla ani hnout, a kapesník, který mi ovinul kolem úst, nedovoloval mi ani hlesnout. V té chvíli vešel do místnosti můj

nešťastný manžel. Zaslechl patrně nějaké podezřelé zvuky a na to, co potom spatřil, se předem připravil. Byl v košili a kalhotách a v ruce držel svou oblíbenou sukovici. Vrhł se na jednoho z lupičů, ale druhý – byl to ten starší muž – se shýbl, uchopil pohrabáč ležící u krbu, a když ho manžel mýjel, strašlivě jej udeřil do týla. Manžel se skácel k zemi, ani nezaúpěl. Znova jsem omdlela, ale ani tentokrát to jistě netrvalo déle než pár minut. Když jsem otevřela oči, spatřila jsem, že si lupiči vzali stříbro z příborníku a otevřeli láhev vína, která tam stála. Všichni tři drželi v ruce sklenku. Už jsem vám, myslím, říkala, že jeden z nich byl starší muž s bradkou, kdežto oba jeho pomocníci byli mnohem mladší. Mohl by to být otec se dvěma syny. Domlouvali se šeptem. Potom přistoupili ke mně, aby se přesvědčili, že jsem spoutána opravdu pevně. Nakonec odešli a zavřeli za sebou okno. Trvalo mi dobrou čtvrt hodinu, než jsem se zbavila kapesníku; pak jsem se dala do křiku a přivolala služebnou. Za malou chvíli jsme zburcovaly i ostatní sloužící. Poslala jsem pro místní policii, která okamžitě požádala o pomoc Londýn. To je, pánové, opravdu všechno, co vám mohu povědět, a věřím, že nebude třeba, abych tu bolestnou příhodu musela opakovat ještě jednou.“

„Máte nějaké otázky, pane Holmesi?“ zeptal se Hopkins.

„Nerad bych kladl další nároky na trpělivost a čas lady Brackenstallové,“ řekl Holmes. „Než ale půjdu do jídelny, rád bych slyšel vaši výpověď.“ Podíval se na služebnou.

„Viděla jsem ty chlapy ještě dřív, než vešli do domu,“ řekla. „Seděla jsem u sebe v ložnici u okna a zahlédla jsem v měsíčním světle u brány tři muže, ale v té chvíli mi to nepřipadalo nijak zvlášť divné. Uplynula aspoň hodina, než jsem slyšela, že paní křičí, a seběhla jsem dolů. Tam jsem chuděrku nešťastnou našla tak, jak říkala, a pán ležel na podlaze a všude bylo plno krve. Stačilo by to věru k tomu, aby přišla o rozum, když ji takhle svázali a když měla manželovu krev i na šatech, ale slečně Mary Fraserové z Adelaide statečnost nikdy nechyběla a lady Brackenstallová z Opatského sídla není jiná. Vy, pánové, jste se jí už navyptávali dost – půjde teď se

svou starou Theresou do ložnice, aby si odpočinula – vždyť už to, chudinka, nutně potřebuje.“

Hubená služebná objala svou paní s mateřskou něhou kolem ramen a odvedla ji z pokoje.

„Zná ji odmalička,“ řekl Hopkins. „Chovala ji ještě jako dítě a přijela s ní do Anglie, když před osmnácti měsíci poprvé opustily Austrálii. Jmenuje se Theresa Wrightová a takovou služebnou dnes nenajdete. Račte tudy, pane Holmesi!“

Z Holmesovy tváře vyprchal výraz živého zájmu a já věděl, že po rozřešení záhady pro něho případ ztratil veškerý půvab. Zbývalo ještě provést zatčení, ale proč by si měl špinit ruce s tak obyčejnými lotry? Učený specialista, který by zjistil, že ho pozvali na konzultaci k případu spalniček, propadl by pravděpodobně stejné rozmrzelosti, jakou jsem vyčetl z očí svého přítele. Nicméně to, co před sebou spatřil v jídelně Opatského sídla, bylo natolik zvláštní, že to upoutalo jeho pozornost a oživilo ochabující zájem.

Jídelna byla velice rozlehlá a vysoká místnost s tesaným dubovým stropem, dubovým ostěním a se znamenitou sbírkou srnčích parohů a starých zbraní, rozvěšenou po stěnách. Naproti dveřím bylo vysoké křídlové okno, o němž jsme už slyšeli. Třemi menšími okny vpravo pronikal dovnitř chladný svit zimního slunce. Nalevo stál velký hluboký krb s přečnívající masivní dubovou římsou. U krbu stálo těžké dubové křeslo s opěradly a trnožemi, opletené červenou šňůrou, která byla dole přivázána k trnoži. Když byla lady vyproštěna, šňůra se sesmekla, ale uzly, jimiž byla zajištěna, zůstaly v původním stavu. Tyto podrobnosti jsme si uvědomili až později, poněvadž teď nás plně zaujala hrůzná podívaná, která se nám naskytla na tygří kůži před krbem.

Leželo tam tělo vysokého, statného čtyřicátníka. Spočíval na zádech s tváří obrácenou vzhůru a nad krátkou černou bradkou bylo vidět vyceněné zuby. Ruce zaťaté v pěst měl zdvižené nad hlavu a přes ně ležela těžká sukovice. Snědé, hezké rysy tváře s orlím nosem byly staženy křečí a nenávislně zkřivené, takže měly téměř ďábelský výraz. Zřejmě byl v posteli, když ho podezřelý

zvuky probudily, poněvadž měl na sobě pěkně vyšívanou noční košili a z kalhot mu čouhaly bosé nohy. Na zátylku měl úděsnou ránu a po celé místnosti byly roztroušeny důkazy o zuřivé zběsilosti úderu, jímž byl sražen. Vedle něho ležel silný pohrabáč, ohnutý prudkostí nárazu. Holmes si jej prohlédl a rovněž se podíval na nepopsatelné následky, které úder způsobil.

„Ten Randall senior je jistě neobyčejně silný muž,“ poznamenal.

„Ovšem,“ řekl Hopkins. „Mám o něm zprávy a opravdu je to kus neurvalého surovce.“

„Zajisté ho dopadnete bez větších obtíží.“

„Jistěže. Pátráme po něm už nějakou dobu a vyskytly se i názory, že uprchl do Ameriky. Když teď víme, že je celá tlupa tady, nevěřím, že by mohl uniknout. Rozeslali jsme upozornění do všech přístavů a ještě dnes večer bude vypsána odměna. Nejde mi jenom na rozum, že provedli takovou šílenost, když věděli, že lady Brackenstallová nám dá jejich přesný popis a podle popisu že pachatele snadno odhalíme.“

„Přesně tak. Dalo by se očekávat, že mohli lady Breckenstallovou rovněž umlčet.“

„Nemuseli si uvědomit,“ poznamenal jsem, „že se mezitím probrala z bezvědomí.“

„To je docela možné. Nechtěli ji připravit o život, protože se domnívali, že je v bezvědomí. A co ten nebožtík, Hopkinsi? Mám dojem, že jsem o něm slyšel různé nepěkné věci.“

„Ve střízlivém stavu to byl dobrosrdečný člověk, ale když se opil nebo lépe řečeno podnapil, protože se jen málokdy opil opravdu do němoty, proměnil se v zloducha. Byl jako ďáblem posedlý a byl schopen prostě všeho. Podle toho, co jsem o něm slyšel, dostal se málem jednou či dvakrát do kolize se zákony. Vyvolal pobouření, když polil psa benzínem a pak ho zapálil – navíc to byl ještě pes jeho ženy – a jen s velkými potížemi se to podařilo ututlat. Potom hodil po služebné Therese Wrightové karafou; kvůli tomu měl také potíže. Mezi námi, bude bez něho v domácnosti větší klid. Co si to prohlížíte?“

Holmes klečel na podlaze a bedlivě zkoumal uzly červené šňůry, kterou byla lady v noci svázána. Poté si pozorně prohlédl utržený a roztržený konec, kde se šňůra přerвала, když ji lupič strhl.

„Jakmile někdo tu šňůru utrhl, musel v kuchyni hlasitě zařinčet zvonek,“ poznamenal.

„Nikdo jej neslyšel. Kuchyně je v zadním traktu domu.“

„Jak mohl lupič vědět, že zvonek nikdo neuslyší? Jak to, že se odvážil zatahnout za šňůru zvonku?“

„Tak jest, pane Holmesi – to souhlasí. Kladete mi tutéž otázku, kterou jsem si několikrát položil sám. Není pochyb o tom, že ten chlap dům znal. Docela určitě věděl, že všichni domácí personál bude už v té nepříliš pokročilé hodině ve svých pokojích a že řinčení zvonku v kuchyni nikdo neuslyší. Pachatel měl tudíž mezi služebnictvem nějakého komplice. To je nabíledni. V domě je osm sloužících a všichni jsou řádní lidé.“

„Za normálních okolností,“ řekl Holmes, „bych podezíral služebnou, jíž hodil pán na hlavu karafu. To by ovšem znamenalo, že zradila svou paní, ale zdá se, že je jí velice oddaná. Nu, jde jen o detail, a když dopadnete Randalla, nebude pro vás patrně obtížné zatknout jeho spřežence. Výpověď zajisté potvrzují – pokud vůbec nějakého potvrzení potřebovala – všechny tyto podrobnosti, které před sebou vidíme.“ Přistoupil k vysokému křídlovému oknu a otevřel je. „Žádné stopy tu nevidím, ale půda je zmrzlá na kost, a proto jsem ani žádné neočekával. Všiml jsem si, že svíce na krbové římse byly zapálené.“

„Ano, při jejich světle a při světle svíčky lady Brackenstallové se lupiči v místnosti orientovali.“

„A co odcizili?“

„Nebylo toho vlastně ani tak moc – asi půl tuctu stříbrných tácků z příborníku. Lady Brackenstallová se domnívá, že je smrt sira Eustace natolik vyvedla z míry, že ani neprohledávali dům, jak měli nejspíš původně v úmyslu.“

„To by mohla být pravda. Jestli jsem však dobře rozuměl, přesto se napili vína.“

„To na uklidněnou.“

„Aha – přesně tak! Těch tří sklenek na bufetovém stolku se později nikdo nedotkl, že ano?“

„Ovšem. Právě tak láhve – zůstala v tom stavu, v němž jsme ji našli.“

„Podíváme se na to. Ajta – copak je tohle?“

Tři sklenky stály vedle sebe a v každé zbylo několik krůpěj vína. V jedné navíc zůstalo trochu vinného kalu. Láhev plná asi ze dvou třetin stála vedle sklenek a hned u ní ležela dlouhá, hnědá zátka. Podle jejího zbarvení a podle zaprášené láhve se dalo soudit, že si lupiči pochutnávali na nějakém vybraném ročníku.

V Holmesově chování došlo k náhlé změně. Z tváře mu zmizel výraz lhostejnosti a zahlédl jsem, jak se jeho bystré, hluboko zapadlé oči zatřpytily probuzeným zájmem. Zvedl zátku a důkladně ji zkoumal.

„Čím tu zátku vytáhli?“ zeptal se.

Hopkins ukázal na povytaženou zásuvku. Leželo v ní několik ubrousků a velká vývrtka.

„Lady Brackenstallová říkala, že použili téhle vývrtky?“

„Nikoli. Vzpomeňte si, že ve chvíli, kdy láhev otevírali, byla lady v bezvědomí.“

„Ovšem. Po pravdě řečeno – téhle vývrtky nepoužili. Láhev byla otevřena kapesní vývrtkou, ne delší než půldruhého palce, patřící patrně ke kapesnímu noži. Když si prohlédnete vršek zátky, vidíte, že vývrtka byla nasazena třikrát, než se zátku podařilo vytáhnout. Otvor neprochází celou délkou zátky. Tahle dlouhá vývrtka by zátku provrtala skrz naskrz a vytáhla ji z láhve na jediné zatáhnutí. Až toho chlapa dopadnete, najdete u něho kapesní nůž kombinovaný s vývrtkou.“

„Výborně!“ zvolal Hopkins.

„Přiznám se, že si lámu hlavu nad těmi sklenkami. Lady Brackenstallová ty tři muže – viděla pít – že ano?“

„Ano, přesně tak to řekla.“

„Pak jsme tedy s případem hotovi. Co ještě zbývá dodat? Zajisté připustíte, Hopkinsi, že ty tři sklenky jsou velice pozoruhodné. Cože – vy na nich nic pozoruhodného neshledáváte? Nu, necháme toho. Snad – když je člověk nadaný speciálními znalostmi a schopnostmi jako já – hledá složitější vysvětlení, i když je po ruce vysvětlení jednoduché. Samozřejmě, s těmi sklenkami je to jistě jen náhoda. Mějte se hezky, Hopkinsi. Nezdá se, že vám ještě mohu být nějak platný, a případ máte před sebou jak na dlani. Informujte mě, až Randalla zatknete, a rovněž mi dejte vědět, dojde-li k nějakému nečekanému vývoji. Věřím, že vám co nevidět pogratiuji k zdárnému ukončení pátrání. Pojd'te, Watsone, myslím, že si doma najdeme nějakou užitečnější práci.“

Na zpáteční cestě jsem z výrazu Holmesovy tváře usoudil, že nad něčím uvažuje. Občas se ze zamyšlení s námahou vytrhl a mluvil tak, jako by mu bylo všechno jasné, ale znovu se ho zmocnily pochybnosti a jeho stažené obočí a nepřítomný pohled naznačovaly, že v myšlenkách opět dlí v rozlehlé jídelně Opatského sídla, kde došlo k půlnoční tragédii. Právě když se vlak začal rozjíždět z předměstského nádraží, vyskočil pojednou na nástupiště a vytáhl mě za sebou.

„Promiňte, milý brachu,“ řekl s očima upřenýma na poslední vozy našeho vlaku, které mizely za zatáčkou, „je mi líto, že se stáváte obětí něčeho, co vypadá jako pouhý vrtoch, ale přísahám vám, Watsone, že ten případ v tomhle stavu prostě nemohu nechat. Bouří se proti tomu všechny mé instinkty. Něco tam nehraje – nic vlastně nehraje – a přísahal bych, že se nemýlím. Výpověď lady byla nicméně přesvědčivá, služebná ji plně potvrdila a všechny detaily celkem souhlasily. Co proti tomu mohu postavit já? Tři vinné sklenky, to je vše. Kdybych však všechno nepovažoval za samozřejmé a zevrubně každou jednotlivost zkoumal, jak bych to učinil v případech, že bychom k němu přistupovali de novo, a kdyby předložené vysvětlení neovlivnilo můj úsudek, nenašel bych přece jen něco konkrétního, oč bych se mohl opřít? Ovšem že bych to našel. Sedněte si tady na lavici, Watsone, dokud nepřijede vlak do

Chislehurstu, a dovolu, abych vám zopakoval všechno, co víme. Především vás pěkně prosím, abyste pustil z hlavy myšlenku, že všechno, co nám říkala služebná či její paní, je svatá pravda. Okouzující osobnost lady Brackenstallové nesmí ovlivnit naši soudnost.

Když si s chladnou hlavou rozebereme její výpověď, najdeme zajisté podrobnosti, které vzbudí naše podezření. Ti lupiči odnesli před čtrnácti dny ze Sydenhamu značnou kořist. Noviny přinesly jejich popis a uvedly podrobnosti o loupeži, což se přirozeně může hodit do krámu komukoli, kdo si chce vymyslet nějakou historku o lupičích. Je známo, že když se lupičům povede dobrý zátah, jsou rádi, že mohou nerušeně probendit výtěžek svého lupu, a nevydávají se na další nebezpečnou výpravu. Rovněž je nezvyklé, že by lupiči provedli vloupání v tak časně noční hodině; je nezvyklé, že by udeřili ženu, aby nekřičela, poněvadž spíš je oprávněná domněnka, že ji právě tím ke křiku přimějí; je neobvyklé, že by spáchali vraždu, když jsou v přesile a snadno by jednoho muže přemohli; je neobvyklé, že se spokojili s nepatrným lupem, když měli na dosah kořist mnohem větší; a konečně bych řekl, že je nezvyklé, aby lidé tohoto druhu nechali láhev napůl plnou. Co říkáte všem těm nezvyklostem, Watsone?”

„Působí impozantním dojmem, když jsou pohromadě, ale přesto každý jednotlivý detail sám o sobě nezní nepravděpodobně. Nejneobvyklejší na celém případě se mi ovšem zdá, že přivázali lady ke křeslu.“

„Nu, tím si nejsem tak jistý, Watsone, protože je zřejmé, že vetřelci ji buď museli zabít, anebo zneškodnit, aby nemohla hned po jejich útěku zburcovat celý dům. Rozhodně jsem však ukázal – nemám pravdu? – že ve výpovědi lady se najdou jisté drobné nepravděpodobnosti. A k tomu navíc ještě přistupuje ta patálie s vinnými sklenkami.“

„Co na nich vidíte?“

„Dokážete si je v duchu představit?“

„Ano, vidím je jasně před sebou.“

„Slyšeli jsme, že z nich pili tři muži. Zdá se vám to věrohodné?“

„Proč ne? Ve všech sklenkách zůstaly stopy po víně.“

„Přesně tak, ale usazenina se našla v jedné sklence. Toho jste si jistě povšiml. Co o tom soudíte?“

„Vinný kal se nejspíš usadí v poslední dolévané sklence.“

„Vůbec ne. Víno v láhvi bylo kalné, a je nemyslitelné, aby v prvních dvou sklenkách bylo víno čiré a kal se usadil jenom ve třetí. Existuje dvojí vysvětlení – pouhé dvě možnosti. Po naplnění druhé sklenky někdo lahví silně zatřepal, takže se do té třetí sklenky soustředil kal. To nevypadá moc pravděpodobně. Ne, vůbec ne, jsem přesvědčen, že se nemýlím.“

„K jakému závěru jste dospěl?“

„Že bylo použito pouze dvou sklenek a že kal usazený na dně byl přelit do třetí sklenky, aby vznikl klamný dojem, že tam byli přítomni tři lidé. Všechn kal se tudíž shromáždil ve třetí sklence, že? Ano, jsem si jist, že se to zběhlo takhle. Jestliže jsem však přišel na správné vysvětlení této drobnosti, pak se celý případ rázem mění na případ nanejvýš pozoruhodný, neboť dospějeme k jedinému možnému závěru – že totiž lady Brackenstallová a její služebná nás vědomě obelhaly, že jedinému jejich slovu nelze věřit a že mají nějaký velice pádný důvod k tomu, aby kryly pravého pachatele. Že tudíž rekonstrukci celého případu musíme provést sami bez sebemenší pomoci z jejich strany. To je úkol, který nás čeká, Watsone, a tady právě přijíždí vlak do Chislehurstu.“

Obyvatelé Opatského sídla byli velice překvapeni naším návratem, ale když Sherlock Holmes zjistil, že Stanley Hopkins odjel do Londýna podat hlášení, obsadil jídelnu, zamkl dveře zevnitř a dvě hodiny se věnoval zevrubnému a namáhavému průzkumu, který mu vždy poskytne pevné základy, na nichž pak postaví své brilantní teorie. Seděl jsem v koutě jako studentík, který se zájmem sleduje práci svého profesora, a pozoroval Holmese při jeho podivuhodném zkoumání. Okno, záclony, koberce, křeslo, šňůru – jednu věc po druhé důkladně prohlédl a prošetřil. Mrtvola nešťastného baroneta už byla odnesena, ale jinak v pokoji zůstalo

všechno na místě. Potom k mému úžasu Holmes vylezl na masivní krbovou římsu. Vysoko nad hlavou mu visel kus červené šňůry přivázané k drátu, dlouhý několik palců. Hezky dlouho na ni hleděl. Pak se pokusil k ní přiblížit a opřel se kolenem o dřevěnou konzolu ve zdi. Chybělo mu pouhých pár palců, aby k přetrženému konci šňůry dosáhl, ale zdálo se, že jeho pozornost teď upoutala dřevěná konzola. Posléze seskočil a spokojeně zvolal:

„Všechno je v pořádku, Watsoně. Uspěli jsme – máme případ, který bude patřit k nejpozoruhodnějším v naší sbírce. Jak jen jsem mohl být tak nedůvtipný! Málem bych se byl dopustil největšího omylu svého života! Nu, myslím, že stačí doplnit pár chybějících článků a případ bude uzavřen.“

„Znáte tedy ty pachatele?“

„Jednoho pachatele, Watsoně, jednoho. Je to ale nebezpečná osoba. Má sílu jako lev – o tom svědčí úder, kterým dokázala ohnout pohrabáč. Je to muž vysoký šest stop a tři palce, s obratnými prsty, svižný jak veverka a navíc i neobyčejně mazaný, protože sám celou tu důmyslnou historii vymyslel. Ano, Watsoně, máme co činit s prací velice pozoruhodného individua. Ta šňůra od zvonku nám nicméně skýtala stopu, nad níž jsme neměli zaváhat.“

„Jakou stopu?“

„Nu, Watsoně, kdybyste utrl šňůru od zvonku – v kterém místě by se asi přetrhla? Jistěže tam, kde je spojena s drátem. Proč se tedy šňůra přetrhla o tři palce níž?“

„Protože je na tom místě roztřepená?“

„Přesně tak. Tenhle konec, který si můžeme prohlédnout, je roztřepený. Pachatel byl natolik prohnáný, že jej roztřepil nožem. Druhý konec šňůry však roztřepený není. Odtud to není vidět, ale když vylezete na krbovou římsu, zjistíte, že šňůra byla uříznuta a nikde na ní nenajdete stopy po nějakém opotřebení nebo roztřepení. Můžete zrekonstruovat, co se stalo. Ten člověk potřeboval šňůru. Nechtěl ji utrhnout, aby zařinčení zvonku nevyvolalo poplach. Co tedy učinil? Vyskočil na římsu, ale na šňůru nedosáhl, a proto se opřel loktem o konzolu – v tom prachu je stopa – a natáhl ruku s

nožem ke šňůře. Mně chyběly nejméně tři palce, abych nahoru dosáhl, a z toho vyvozují, že je alespoň o tři palce vyšší než já. Podívejte se na tu skvrnu na sedadle dubového křesla. Co vidíte?”

„Krev.“

„Nepochybně – je to krev. To samo stačí k vyvrácení historky, kterou nám vyprávěla lady Brackenstallová. Jestliže seděla v křesle ve chvíli, kdy byl zločin spáchán, odkud se tam ta skvrna vzala? Nikoli, nikoli: byla do křesla posazena až po smrti svého manžela. Vsadím se, že na jejích černých šatech rovněž najdeme nějaké stopy po krvavé skvrně. Zatím jsme ještě nedospěli k Waterloo, tohle je naše Marengo, neboť začínalo porážkou a skončí vítězstvím. Teď bych si ale rád promluvil pár slov s tou služebnou Theresou. Musíme se chovat obezřele, chceme-li získat potřebné informace.“

Přísná australská služebná byla zajímavá osoba. Zamklá, podezíravá, nehezká – takže chvíli trvalo, než Holmesovo roztomilé chování a upřímný zájem o vše, co říkala, ji poněkud obměkčil. Neskrývala se svou nenávistí vůči zesnulému zaměstnavateli.

„Ano, pane, to je pravda, že po mně hodil karafou. Slyšela jsem ho, jak paní nadával, a řekla jsem mu, že by se tak neopovážil mluvit, kdyby tu byl její bratr. A nato po mně hodil karafou. Mohl by jich po mně hodit třeba tucet, jen kdyby mé drahé děvčátko nechal na pokoji. Zacházel s ní hrozně, od rána do večera, a ona byla natolik hrdá, že si ani nepostěžovala. Dokonce mi ani neřekla všechno o tom, jak jí ubližoval. Vůbec se mi nezmínila o zranění na ruce, které jste dnes ráno viděl, ale vím moc dobře, že jsou to stopy po bodnutí jehlicí na klobouky. Ten pořouchlý darebák – ať mi nebe odpustí, že o něm takhle mluvím, když je po smrti, ale kdybyste hledal ukázkového darebáka, pak to byl on. Byl sladký jak med, když jsme se s ním poprvé setkaly, před pouhými osmnácti měsíci, ale oběma se nám zdá, že už od té doby uplynulo osmnáct let. Mary tehdy právě přijela do Londýna. Ano, byla to její první cesta lodí – nikdy předtím neopustila Austrálii. Obloudil ji svým šlechtickým titulem, majetkem a svým falešným londýnským lichocením. Jestliže se dopustila omylu, zaplatila za to tak draze jako málokterá žena. V

kterém měsíci jsme se s ním setkaly? Vždyť vám to říkám – krátce poté co jsme přijely. Přijely jsme v červnu a seznámily jsme se s ním v červenci. Svatba se konala loni v lednu. Ano, paní je teď zas v přijímacím pokoji a jistě vás přijme, ale nesmíte od ní žádat příliš mnoho, neboť je vyčerpaná a lidská odolnost není neomezená.“

Lady Brackenstallová odpočívala na téže pohovce jako ráno, ale vypadala už lépe. Služebná vešla do pokoje s námi a hned začala přikládat obklady na pohmožděné čelo své paní.

„Doufám,“ řekla lady Brackenstallová, „že jste mě nepřišel znovu vyslýchat?“

„Nikoli,“ odpověděl Holmes mírně, „nechci vás věru obtěžovat zbytečně, lady Brackenstallová, naopak mým jediným přáním je co nejvíce vám všechno usnadnit, protože vím, že jste těžce zkoušená žena. Budete-li se ke mně chovat jako k svému příteli a věnujete-li mi důvěru, přesvědčíte se, že ji nezklamu.“

„Co si ode mne přejete?“

„Abyste mi pověděla pravdu.“

„Pane Holmesi!“

„Ne, ne, lady Brackenstallová, je to zbytečné. Slyšela jste možná, že se těším jistě proslulosti. Sázím celý svůj věhlas na to, že váš příběh je vymyšlený od začátku do konce.“

Paní i služka zíraly na Holmese s bledými tvářemi a vyděšenýma očima.

„Vy jste ale bezostyšný chlap!“ zvolala Theresa. „Chcete říct, že má paní lhala?“

Holmes se zvedl ze židle.

„Nemáte mi co říct?“

„Pověděla jsem vám všechno.“

„Rozmyslete si to, lady Brackenstallová. Nebylo by lepší, kdybyste se mi svěřila?“

Na okamžik se na sličné tváři objevil stín zaváhání. Potom ale nějaká mocnější myšlenka proměnila její tvář v masku.

„Pověděla jsem vám všechno, co vím.“

Holmes vzal klobouk a pokrčil rameny. „Lituji,“ řekl a bez dalšího slova vyšel z pokoje a opustil dům. V parku byl rybníček, k němuž teď můj přítel zamířil. V ledovém krunýři byla proražena díra, aby osamělá labuť mohla plavat. Holmes chvíli hleděl na rybníček a v domku vrátného pak napsal vzkaz pro Stanleyho Hopkinse, který vrátnému předal.

„Možná se strefíme, možná to bude rána vedle. Je však třeba, abychom svou druhou návštěvu příteli Hopkinsovi nějak zdůvodnili,“ řekl. „Zatím ho ještě nemíním do všeho zasvětit. Myslím, že teď půjdeme navštívit dopravní kancelář lodní linky Adelaide-Southampton, která je na konci Pall Mallu, pokud se nemýlím. Jižní Austrálii spojuje s Anglií ještě další linka dopravních parníků, ale stavíme se nejprve u větší firmy.“

Když Holmes poslal řediteli svou navštívenku, byl okamžitě přijat a netrvalo dlouho a měli jsme všechny potřebné informace. V červnu 1895 připlul do domovského přístavu pouze jediný parník, Rock of Gibraltar, jejich největší a nejlepší loď. Nahlédnutím do seznamu cestujících jsme se přesvědčili, že na parníku připlula slečna Fraserová z Adelaide se služebnou. Teď právě byla loď na cestě do Austrálie a nacházela se na moři někde na jih od Suezského průplavu. Na parníku sloužili stejní lodní důstojníci – s jedinou výjimkou. První důstojník pan Jack Croker byl jmenován kapitánem a měl velet nové lodi Bass Rock, která měla vyplout ze Southamptonu za dva dny. Bydlel v Sydenhamu, ale měl se v kanceláři dnes dopoledne zastavit pro instrukce – můžeme na něho tedy počkat.

Nikoli, pan Holmes netouží se s nim osobně setkat, ale rád by slyšel něco víc o jeho pracovním hodnocení a jeho osobních vlastnostech.

Pracovní hodnocení bylo výborné. Žádný jiný důstojník se mu ve službě ani zdaleka nevyrovnal. Pokud šlo o osobní vlastnosti, ve službě byl naprosto spolehlivý, ale jinak dost horkokrevný, prchlivý a popudlivý. Nicméně to je muž upřímný, čestný a dobrosrdečný. Takové byly v podstatě informace, které Holmes získal v plavební

kanceláři lodní linky Adelaide-Southampton. Odtamtud jsme odjeli ke Scotland Yardu, ale Holmes zůstal sedět v drožce s nasupeným obočím, zabraný do svých myšlenek. Nakonec jsme odjeli do telegrafní kanceláře na Charing Cross, odkud Holmes odeslal nějaký telegram, a poté jsme se znova octli v Baker Street.

„Ne, nemohl jsem to udělat, Watsoně,“ řekl, když jsme vešli do pokoje. „Jakmile by byl vystaven zatykač, nic na světě by ho nemohlo zachránit. Mám pocit, že jednou či dvakrát jsem během své kariéry natropil odhalením pachatele větší škodu, než jakou způsobil on svým zločinem. Teď jsem se už ale naučil opatrnosti a raději nebudu brát zřetel na anglické zákony, než bych jednal proti vlastnímu svědomí. Potřebujeme se dovědět ještě trochu víc, než začneme jednat.“

Před večerí nás navštívil inspektor Stanley Hopkins. Nezaznamenal žádné výrazné úspěchy.

„Věřím, že jste kouzelník, pane Holmesi. Opravdu, někdy si myslím, že máte nadlidské schopnosti. Jak jste u všech všudy mohl vědět, že to ukradené stříbro leží na dně rybníka?“

„To jsem vůbec nevěděl.“

„Napsal jste mi ale, abych rybník prohledal.“

„A vy jste to stříbro našel?“

„Ano, našel.“

„Jsem velice rád, že jsem vám mohl nějak prospět.“

„Nijak jste mi tím neprospěl. Případ se jen ještě víc zamotal. Copak to je za lupiče, kteří ukradnou stříbro a hodí je pak do nejbližšího rybníka?“

„Zajisté, zachovali se poněkud výstředně. Vyšel jsem prostě z nápadu, že jestliže stříbro odcizily osoby, které je nepotřebovaly, a uloupily je pouze proto, aby nastražily falešnou stopu, budou přirozeně toužit kořisti se zbavit.“

„Jak jste ale na podobný nápad vůbec přišel?“

„Nu, myslel jsem, že je to možné. Když vyšli křídlovým oknem a uviděli přímo před sebou ten rybník s dírou proraženou v ledu... Mohli najít lepší skryš?“

„Aha, skryš – to už zní lépe!“ zvolal Stanley Hopkins. „Ano, ano, teď je mi všechno jasné! Bylo ještě časně, mohli cestou potkat nějaké lidi, a aby u nich to stříbro nikdo neviděl, hodili je do rybníka s tím, že se pro ně vrátí, až bude vzduch čistý. Výborně, pane Holmesi – to je lepší než ten nápad s falešnou stopou.“

„Jistě; vytvořil jste si opravdu obdivuhodnou teorii. Nepochybují ani dost málo, že můj nápad byl hodně divoký, ale musíte přiznat, že vedl k nalezení stříbra.“

„Ano, pane. Zasloužil jste se o to. Dočkal jsem se však hrozného zklamání.“

„Zklamání?“

„Ano, pane Holmesi. Randallovu tlupu dnes ráno zatkli v New Yorku.“

„To je zlé, pane Hopkinsi. Definitivně to vyvrací vaši domněnku, že spáchali vraždu v noci na dnešek v kentském hrabství.“

„Je to nemilé, pane Holmesi, krajně nemilé. Najdou se ale jistě jiné lupičské tlupy s třemi členy – anebo to může být nějaká nová skupina, o které policie dosud neslyšela.“

„Tak jest; to se zdá víc než pravděpodobné. Cože, vy už odcházíte?“

„Ano, pane Holmesi, nebudu mít klid, dokud se tomu případu nedostanu na kloub. Nemůžete mi poskytnout žádné vodítko?“

„Jedno jsem vám nabídl.“

„Které?“

„Naznačil jsem vám, že může jít o falešnou stopu.“

„Ale proč, pane Holmesi, proč?“

„Ach ano, v tom tkví celý náš problém. Nicméně vám doporučuji, abyste o tom uvažoval. Přijdete možná na to, že ten nápad není k zahzení. Nezůstanete u nás na večeři? Nu, tak tedy na shledanou a nezapomeňte nám sdělit, jak pokračujete.“

Povečeřeli jsme, a když posléze bylo sklizeno ze stolu, Holmes se k případu znovu vrátil. Zapálil si lulku a nohy v trepkách natáhl k příjemnému teplu plápolajícího krbu. Pojednou pohlédl na hodinky.

„Očekávám další vývoj událostí, Watsoně.“

„Kdy?“

„Teď hned – za pár minut. Jistě jste si říkal, že jsem se před chvílí zachoval vůči Stanleyemu Hopkinsovi dost nepěkně?“

„Spoléhám na váš úsudek.“

„Velmi rozumná odpověď, Watsone. Je třeba vycházet ze stanoviska, že to, co vím já, je neoficiální, a to, co ví on, je oficiální. Mám právo na soukromý úsudek, on ale žádné podobné právo nemá. Musí říct všechno, co ví, jinak zrazuje svou službu. Nehodlám ho přivádět do nepříjemného postavení, když jsem sám na pochybách, a nechávám si proto informaci pro sebe, dokud mně samotnému nebude všechno jasné.“

„A to bude kdy?“

„Rozhodná chvíle nadešla. Budete teď účastníkem posledního jednání tohoto pozoruhodného dramatu.“

Na schodech se ozvaly kroky, a když se dveře otevřely, stál mezi nimi snad vůbec nejdokonalejší prototyp mužné krásy, jaký jsme kdy viděli: Neobyčejně vysoký mladý muž se světle plavými kníry, modrýma očima, pleť opálenou tropickým sluncem a se svižným krokem, který svědčil nejen o tom, že je dobře rostlý, ale i o fyzické zdatnosti. Zavřel za sebou dveře a zůstal tam stát se zaťatými pěstmi. Hrud' se mu dmula, jako by v sobě přemáhal nějaké mocné vzrušení.

„Posad'te se, kapitáne Crokere. Dostal jste můj telegram?“

Náš návštěvník se svezl do křesla a tázavě po nás pokukoval.

„Váš telegram jsem dostal a jsem tady – v hodině, kterou jste mi určil. Slyšel jsem, že jste byl u nás v kanceláři. Před vámi člověk neunikne. Jsem připraven, že uslyším to nejhorší. Co se mnou zamýšlíte? Zatknete mě? Tak mluvte, člověče! Nemůžete tu přece takhle sedět a pohrávat si se mnou jako kočka s myší!“

„Nabídněte mu doutník,“ řekl Holmes. „Zapalte si a uklidněte se, kapitáne Crokere; bylo by zbytečné, aby vám povolily nervy. Neseděl bych tu a nepokuřoval s vámi, kdybych vás považoval za obvyčejného zločince, na to se můžete spolehnout. Buďte ke mně

upřímný a budete z toho mít jen prospěch. Pokuste se mě podvést a já vás zničím.“

„Co ode mne chcete?“

„Abyste mi pravdivě vylíčil všechno, co se včera v noci událo v Opatském sídle – a opakuji, chci slyšet pravdivé vylíčení, nic nepřidáte a nic nezamlčíte. Sám toho vím tolik, že když se uchýlíte od pravdy jen o chlup, zahvívám z okna tady na tu policejní píšalku a celá záležitost se mi tím nadobro vymkne z rukou.“

Námořní důstojník chvíli uvažoval a pak se velikou opálenou dlaní plácl přes koleno.

„Odvážím se toho,“ zvolal. „Věřím, že jste člověk, který stojí ve slově, poctivý chlap, a proto vám celý ten příběh vypovím. Chci ale něco předeslat. Pokud jde o mne samotného, nelituji ničeho, ničeho se nebojím a udělal bych to všechno znova a ještě bych byl na svůj čin pyšný. Proklínám tu bestii – kdyby měl tolik životů jako kočka, připravil bych ho o všechny! Jde ale o lady, o Mary – Mary Fraserovou – poněvadž tím prokletým příjmením ji nikdy nepojmenuji. Srdce mi tuhne v led při pomyslení, že já, který bych dal život za to, abych vyloudil na její drahé tváři jediný úsměv, způsobil jsem jí jenom nesnáze. Jenomže – jenomže co jiného jsem mohl dělat? Pánové, povím vám svůj příběh a pak se vás zeptám jako muž muže, co jiného jsem mohl dělat.“

Vrátím se trochu zpátky. Zdá se, že víte všechno, takže vám je asi rovněž známo, že jsem se s Mary seznámil na lodi Rock of Gibraltar, kde jsem sloužil jako první důstojník. Hned od prvního dne, kdy jsem ji spatřil, existovala pro mne na světě jen ona a žádná jiná. Má láska k ní byla den ode dne větší a nejednou jsem při noční hlídce poklekl a políbil palubu, po které přešly její zbožňované nohy. Ačkoli se se mnou nikdy nezasnoubila, chovala se ke mně tak upřímně, jak jen se může žena k muži chovat. Nemám si na co stěžovat. Zamilovaný jsem byl jenom já, kdežto ona se ke mně chovala družně a přátelsky. Když jsme se rozcházeli, zůstala nezadaná, ale já se už nikdy nemohl zamilovat do jiné ženy.

Potom jsem připlul znovu do Anglie a doslechl se o jejím sňatku. Nu, proč by se nemohla provdat za muže, který se jí líbil? Šlechtický titul a majetek – kdo by si toho zaslouhoval spíš než ona? Narodila se pro všechno krásné a půvabné, a tak jsem se kvůli jejímu sňatku nermoutil. Takový sobec nejsem. Měl jsem prostě radost z toho, že ji potkalo štěstí a že se nezhodila s námořníkem bez krejcaru. Tak velká byla má láska k Mary Fraserové.

Nu, nemyslel jsem, že ji ještě někdy spatřím; po poslední plavbě jsem však byl povýšen a nová loď ještě nebyla spuštěna na vodu, takže jsem tu musel pár měsíců čekat. Bydlel jsem u rodičů v Sydenhamu a jednou jsem na procházce potkal Theresu Wrightovou. Vyprávěla mi o ní, o něm, o všem. Přiznám se vám, pánové, že jsem z toho div nezešlel. To opilé zvíře se opovažovalo vztáhnout ruku na ženu, jejíhož stěvíce nebylo hodno dotknout se rty! Sešel jsem se s Theresou znovu. Pak jsem měl schůzku s Mary – zakrátko ještě jednu. Víc ale už se se mnou sejít nechtěla. Před několika dny jsem však dostal zprávu, že loď má za týden vyplout, a rozhodl jsem se, že musím Mary ještě jednou vidět. Theresa mi byla vždy nakloněna, neboť měla Mary ráda a nenáviděla toho padoucha stejně jako já. Od ní jsem se dověděl, jak to u nich v domácnosti chodí. Mary měla ve zvyku sedat a číst ve svém pokoji dole. Včera v noci jsem se k domu přikradl a zaškrábal na okno. Nejdřív mi nechtěla otevřít, ale poněvadž, jak teď vím, nebyl jsem jejímu srdci lhostejný, nemohla mě nechat stát venku v mrazivé noci. Pošeptala mi, abych šel k velkému přednímu oknu, které jsem našel otevřené, a jím jsem se dostal do jídelny. Opět jsem z jejích úst uslyšel věci, při nichž se mí zpěnila krev, a znovu jsem proklínal toho surovce, který tak hrubě zachází s ženou, již miluji. Nuže, pánové, stál jsem s ní těsně u okna – ve vsí počestnosti, nebe je mi svědkem – když se její manžel přiřítíl do pokoje jako šílenec, osopil se na ni tím nejhanebnějším slovem, jakým může muž ženu urazit, a uhodil ji do tváře holí, kterou držel v ruce. Chopil jsem se pohrabáče a došlo k urputnému, ale poctivému zápasu. Tady na mé paži vidíte, kam dopadla jeho první rána. Pak jsem přišel ke slovu já a měl jsem

pocit, jako kdybych udeřil do prohnílé tykve. Myslíte, že jsem toho litoval? Vůbec ne! Šlo o život – buď on, nebo já; ale šlo ještě o víc – buď jeho život, nebo její, poněvadž jsem ji přece nemohl ponechat v moci toho šilence. A tak jsem ho zabil. Zachoval jsem se nesprávně? Nuže, pánové, co byste udělali vy, být na mém místě?

Mary vykřikla, když ji manžel udeřil, a poté příběhla seshora Theresa. Na bufetovém stolku stála láhev s vínem; otevřel jsem ji a nalil Mary trochu vína mezi rty, poněvadž byla po tom úderu napůl mrtvá. Potom jsem si dal doušek sám. Theresa si zachovala chladnou hlavu a společně jsme vymysleli příběh, který měla její paní vyprávět: budeme předstírat, že vraždu mají na svědomí lupiči. Theresa znovu a znovu své paní opakovala, co má říkat, zatímco já vyšplhal na krb a uřízl jsem šňůru zvonku. Potom jsem Mary přivázal ke křeslu a roztřepil konec provazu, aby všechno vypadalo věrohodně, jinak by se totiž policie mohla divit, proč proboha nějaký lupič lezl nahoru, aby šňůru uřízl. Pak jsem vzal pár stříbrných táců a konvíček, aby vznikl dojem, že šlo o vloupání, a opustil jsem obě ženy s příkazem, aby čtvrt hodiny po mém odchodu ztropily poplach. Hodil jsem stříbro do rybníčka a odcházel s pocitem, že jsem konečně jednou v životě odvedl v noci kus dobré práce. Tak takhle vypadá pravda, pane Holmesi – pravda pravdoucí, i kdyby mě to mělo stát krk.“

Holmes chvíli mlčky pokuřoval. Pak přešel přes pokoj a podal našemu návštěvníkovi ruku.

„Myslím si to také,“ řekl. „Vím, že vám mohu věřit každé slovo, poněvadž jste prakticky neřekl nic, co bych nevěděl. Jedině akrobat nebo námořník mohl z té konzoly dosáhnout nahoru ke šňůře od zvonku a jedině námořník mohl uvázat uzly na šňůře, kterou byla Mary Fraserová připoutána ke křeslu. A ta dáma měla co dělat s námořníky jen jednou – na cestě lodí do Anglie. A jistě šlo o muže z její společenské vrstvy, protože se ho velice snažila krýt, a prozradila tak, že ho má ráda. Vidíte, jak bylo snadné vás vypátrat, jakmile jsem jednou vyrazil po správné stopě.“

„Myslel jsem, že policie takovou fintu nikdy neprokoukne.“

„Také že ji neprokoukla a opravdu věřím, že se jí to nepodaří ani v budoucnu. Nicméně jde o neobyčejně vážnou věc, kapitáne Crokere, třebaže připouštím, že jste jednal pod tlakem extrémních okolností. Nemohu se zbavit pochyb, zda by váš čin byl považován za jednání v sebeobraně. V tomto případě ovšem rozhodnutí závisí na britské porotě. Nicméně vás natolik chápu, že když do čtyřiaadvaceti hodin opustíte Anglii, slibuji vám, že vám nikdo nebude v odjezdu bránit.“

„A pak to vyjde najevo?“

„Zajisté, že to vyjde najevo.“

Námořník zrudl hněvem.

„Jak mi můžete podobný návrh vůbec předložit? Vyznám se v zákonech natolik, že vím, že Mary bude stíhána pro spoluvinu. Myslíte, že ji tu ponechám samotnou, aby za všechno pykala, zatímco já se zbaběle vytratím? Nikoli, pane, ať mě stihne ten nejhorší trest, jenom proboha najděte nějaké východisko, pane Holmesi, aby nebohá Mary nemusela před soud.“

Holmes námořníkovi znova podal ruku.

„Jen jsem vás zkoušel – a vaše slova zní opět pravdivě. Nu, беру na sebe velkou odpovědnost, ale poskytl jsem Hopkinsovi výtečné vodítko. Pokud mu není nic platné, nemohu udělat víc. Podívejte, kapitáne Crokere, dodržíme patřičné právní formality. Vy jste obžalovaný. Vy, Watsone, jste britská porota – neznám člověka, který by ji mohl zastupovat líp. Já jsem soudce. Nuže, pánové porotci, slyšeli jste výpověď svědků a zhlédli důkazy. Shledáváte obžalovaného vinným či nevinným?“

„Nevinným, Vaše Ctihodnosti,“ řekl jsem.

„Vox populi, vox Dei. Jste zproštěn žaloby, kapitáne Crokere. Pokud zákon nenajde nějakou další oběť, jste přede mnou bezpečný. Vraťte se za rok pro svou dámu a nechte vaše společná budoucnost dá za pravdu rozsudku, který jsme nad vámi dnes večer vynesli.“

DRUHÁ SKVRNA

Původně jsem plánoval, že „Opatské sídlo“ bude posledním případem mého přítele Sherlocka Holmese, s kterým veřejnost seznámím. K tomuto rozhodnutí mě nevedl nedostatek materiálu, jelikož mám poznámky o stovkách případů, o nichž jsem se ještě nikdy nezmínil, ani je snad neovlivnil ochabující zájem mých čtenářů o vynikající osobnost a jedinečné metody tohoto pozoruhodného muže. Pravým důvodem je nelibost, kterou Holmes projevil nad dalším publikováním svých zážitků. Pokud se aktivně věnoval svému povolání, měly pro něho zápisky o jeho úspěších jistou praktickou cenu; od té doby však, co definitivně odešel z Londýna a odebral se na odpočinek do sussexského hrabství, aby se tam věnoval chovu včel a jejich studiu, jakýkoli věhlas se mu znechutil a kategoricky mě požádal, abych toto jeho přání respektoval. Teprve když jsem mu vylíčil, že jsem „Dobrodružství druhé skvrny“ slíbil uveřejnit, až k tomu bude vhodný čas, a patřičně zdůraznil, že by tato dlouhá řada příhod rozhodně měla vyvrcholit nejvýznačnějším mezinárodním případem, který kdy vyšetřoval, podařilo se mi posléze získat jeho souhlas k tomu, aby veřejnosti smělo být předloženo velmi obezřelé vypsání zmíněného případu. Budou-li se některé podrobnosti tohoto vyprávění zdát poněkud neurčité, veřejnost jistě pochopí, že mám ke své rezervovanosti pádný důvod.

Na podzim jistého roku a v desetiletí, které ponechám blíž neurčené, uvítali jsme v našem skromném pokoji v Baker Street jednoho úterního dopoledne dva návštěvníky patřící k významným evropským osobnostem. První muž – s přísným výrazem, hrdým pohledem a vystouplým nosem – vskutku impozantní osobnost – nebyl nikdo jiný než vznešený lord Bellinger, dvojnásobný britský premiér. Druhý, elegantní a snědý, s výrazně řezanými rysy a ještě ani ne ve středním věku, obdařený všemi fyzickými i duševními

přednostmi, byl earl Trelawney Hope, tajemník pro evropské záležitosti, anglický státník, který udělal závratnou kariéru. Posadili se vedle sebe na pohovku, kde se válely různé papíry, a z jejich usouzeného zevnějšku jsme poznali na první pohled, že je k nám přivedla nanejvýš naléhavá a důležitá záležitost. Premiérovy hubené, modře žilkované ruce pevně svíraly slonovinovou rukojeť deštníku a jeho hubená, asketická tvář se zasmušile obracela tu k Holmesovi, tu zas ke mně. Tajemník pro evropské záležitosti si nervózně popotahoval knír a neklidně si pohrával s přívěsky na řetízku od hodinek.

„Když jsem, pane Holmesi, dnes v osm hodin ráno zjistil tu ztrátu, okamžitě jsem o ní informoval ministerského předsedu. Z jeho podnětu přicházíme oba za vámi.“

„Uvědomili jste policii?“

„Nikoli, pane,“ řekl ministerský předseda svým pověstným rychlým a rozhodným tónem. „To jsme neudělali a ani to udělat nemůžeme. Uvědomit policii znamená koneckonců informovat veřejnost. A tomu se chceme vyhnout především.“

„A proč, pane?“

„Protože zmíněná listina má tak nesmírný význam, že její zveřejnění by snadno mohlo vést – dokonce je skoro jisté, že by vedlo – k nanejvýš závažným komplikacím v Evropě. Bez nadsázky vám říkám, že na ní závisí mír či válka. Pokud listinu nezískáme zpátky v naprosté tajnosti, nepotřebujeme ji vlastně získat vůbec, protože pachatelé, kteří ji odcizili, mají v úmyslu seznámit s jejím obsahem veřejnost.“

„Rozumím. A nyní vám, pane Trelawney Hope, budu velice povděčný, když mi podrobně povíte, za jakých okolností se listina ztratila.“

„Na to bude stačit pouhých pár slov, pane Holmesi. Dopis – neboť jde o dopis významného zahraničního činitele – nám došel před šesti dny. Byl tak závažný, že jsem jej neponechal ani v nedobytné pokladně, ale nosil jsem jej každý večer domů k sobě do bytu na Whitehall Terrace a tam jsem jej zamykal do ocelové skříňky

ve své ložnici. Včera večer v ní ten dopis byl. To vím určitě. Otevřel jsem skříňku, když jsem se převlékal k večeři, a listinu jsem uvnitř viděl. Dnes ráno byla pryč. Skříňka stála celou noc vedle sklenice na mém nočním stolku. Mám lehký spánek a moje žena rovněž. Oba jsme ochotni odpřisáhnout, že v noci do místnosti nikdo nevšel. Nicméně opakují, že se listina ztratila.“

„Kdy jste večeřel?“

„O půl osmé.“

„Kdy jste se pak odebral na lože?“

„Manželka odešla do divadla a čekal jsem na ni. Do ložnice jsme šli až kolem půl dvanácté.“

„Skříňka tedy zůstala čtyři hodiny bez dozoru?“

„Nikdo nemá dovoleno do ložnice vstoupit – jedině ráno služebná a přes den můj osobní sluha či komorná mé ženy. Oba jsou spolehliví sloužící a jsou u nás zaměstnání už dost dlouho. A navíc nikdo z nich nemohl tušit, že v mé skříňce najde něco cennějšího, než je obvyklá úřední korespondence.“

„Kdo věděl o existenci dopisu?“

„Z domácnosti vůbec nikdo.“

„Zajisté ale o něm věděla vaše paní?“

„Nikoli, ani ta. Manželce jsem nic neřekl – teprve dnes ráno, když jsem dopis nenašel.“

Premiér souhlasně kývl.

„Věděl jsem dávno, že máte mimořádně vyvinutý smysl pro služební povinnosti,“ řekl. „Jsem přesvědčen, že i v případě tajemství tak významného kladl jste povinnost nad ty nejintimnější soukromé svazky.“

Tajemník pro evropské záležitosti se uklonil.

„Vystihl jste to zcela pravdivě, pane. Až do dnešního rána jsem se o tom před svou ženou slůvkem nezmínil.“

„Nemohla si snad něco domyslet?“

„Nikoli, pane Holmesi, domyslet si to nemohla – ona ani nikdo jiný.“

„Ztratila se vám už někdy nějaká listina?“

„Nikoli, pane.“

„Kdo tedy v Anglii o existenci toho dopisu věděl?“

„Včera o něm byli informováni všichni členové kabinetu, ale ministerský předseda slavnostním varováním ještě zdůraznil příkaz zachování tajemství, který se týká každé schůze kabinetu. Dobré nebe, když si pomyslím, že o pár hodin později pak tu listinu sám ztratím!“ Hezká tvář tajemníka pro evropské záležitosti se křečovitě zkřivila v náhlém zoufalství a začal si rvát vlasy. Na okamžik jsme nahlédli do jeho nitra – byl to vznětlivý, energický a neobyčejně citlivý člověk. Vzápětí si ale zas nasadil masku aristokrata a mírným tónem pronesl: „Kromě členů vlády by se našli ještě dva nebo tři vysocí úředníci, kteří o tom dopise vědí. Jinak v celé Anglii nikdo, pane Holmesi, o tom vás ubezpečuji.“

„A v zahraničí?“

„Soudím, že ani tam – kromě pisatele – nikdo dopis nečetl. Jsem přesvědčen, že jeho ministři – že k doručení dopisu nebylo použito normální služební cesty.“

Holmes chvilku uvažoval.

„Mohu se vás otázat, pane, čeho se listina konkrétně týká a proč by její zmizení mohlo mít ty nejzávažnější důsledky?“

Oba státníci se po sobě rychle podívali a premiérovo husté obočí se zachmuřeně nasupilo.

„Dopis je v podlouhlé bledě modré obálce, pane Holmesi. Na rubu je červená pečeť se lvem vzpínajícím se ke skoku. Adresa je napsána výrazným rukopisem a...“

„Obávám se.“ řekl Holmes., „že tyhle podrobnosti jsou sice zajímavé a opravdu důležité, jenomže můj dotaz byl zaměřen k jádru věci. Co v tom dopise stojí?“

„Jde o krajně závažné státní tajemství, které vám bohužel nemohu prozradit, a nepovažuji to ani za nutné. Pokud s pomocí schopností, jimiž jste si vysloužil věhlas, tu obálku i s obsahem naleznete, prokážete své vlasti velkou službu a obdržíte zaslouženou odměnu.“

Sherlock Holmes se s úsměvem zvedl.

„Patříte mezi dva nejzanepřázněnější lidi v naší zemi,“ řekl, „a já mám k vyřízení také řadu věcí. Nesmírně lituji, že vám v téhle záležitosti nemohu pomoci. Pokračovat v rozhovoru by proto znamenalo zbytečné plýtvání časem.“

Premiér vyskočil a v hluboko posazených očích se mu objevil zlověstný záblesk, před nimž se jistě krčili i členové kabinetu. „Nejsem zvyklý, aby –“ spustil, ale vzápětí své rozhořčení ovládl a znovu se posadil. Asi minutu jsme všichni seděli mlčky. Potom starý státník pokrčil rameny.

„Jsme nuceni přijmout vaše podmínky, pane Holmesi. Máte nepochybně pravdu a nebylo by od nás rozumné očekávat, že se pustíte do práce, nepoctíme-li vás svou naprostou důvěrou.“

„Souhlasím s vámi, pane,“ řekl mladší státník.

„Povím vám to tedy a plně přitom spoléhám na vaši čest i čest vašeho kolegy doktora Watsona. Mohu rovněž apelovat na vaše vlastenectví, protože si nedovedu pro naši zemi představit větší pohromu než fakt, že by celá věc vešla v obecnou známost.“

„Můžete nám naprosto důvěřovat.“

„Dopis napsal jistý cizí panovník, zneklidněný nedávným vývojem v našich koloniích. Napsal ho ukvapeně a zřejmě na svou vlastní odpovědnost. Opatrnými dotazy jsme zjistili, že jeho ministrům není o dopise nic známo. Přitom je formulován tak nešťastně a některé věty znějí tak vyzývavě, že kdyby došlo k jeho zveřejnění, vyvolalo by to v naší zemi velmi nebezpečnou a nepřátelskou náladu. Došlo by k bouřlivým projevům rozhořčení a neváhám říci, že do týdne po zveřejnění dopisu by se naše země octla ve válce.“

Holmes napsal na kousek papíru nějaké jméno a podal papírek premiérovi.

„Přesně tak. Byl to on. A tento dopis, který by nás mohl stát tisíc miliónů liber a životy jednoho sta tisíc vojáků, naprosto nevysvětlitelným způsobem zmizel.“

„Uvědomil jste o tom odesílatele?“

„Ano, pane Holmesi, odeslali jsme mu šifrovanou depeši.“

„Přeje si možná, aby byl dopis zveřejněn.“

„Nikoli, máme opodstatněné důvody k víře, že pisatel mezitím pochopil, že jednal horkokrevně a ukvapeně. Kdyby byl obsah dopisu zveřejněn, znamenalo by to pro něj a pro jeho zemi ještě těžší ránu než pro nás.“

„Kdo může ale pak mít zájem na tom, aby byl obsah dopisu vyzrazen? Proč by jej někdo chtěl krást nebo zveřejňovat?“

„Zde se, pane Holmesi, dostáváme do sfér vysoké mezinárodní politiky. Když ale uvážíte situaci v Evropě, snadno pohnutku vysledujete. Evropa je dnes jeden ozbrojený tábor. Jsou v ni dvě koalice států, jejichž vojenská síla je v rovnováze. Velká Británie hraje roli jazýčku na vahách. Kdyby byla Británie vehnána do války proti jedné koalici, nabude druhá převahy, ať už se války zúčastní nebo ne. Chápete?“

„Dokonale. Nepřátelé onoho panovníka mají zájem na tom, aby se dopisu zmocnili a uveřejnili ho, což by vedlo k rozkolu mezi jeho zemí a námi?“

„Ano, pane Holmesi.“

„A kam by byl dopis odeslán v případě, že skutečně padl do nepřátelských rukou?“

„Na kancléřství některé evropské velmoci. Patrně tam v této chvíli míří rychlostí plujícího parníku.“

Trelawney Hope sklonil hlavu na prsa a hlasitě si povzdechl, téměř zasténal. Premiér mu vlídně položil ruku na rameno.

„Je to nešťastná náhoda, milý příteli. Nikdo na vás nemůže svalovat vinu. Zachoval jste veškerou potřebnou opatrnost. Nuže, pane Holmesi, jste seznámen se všemi fakty. Co nám doporučujete podniknout?“

Holmes zamračeně zavrtěl hlavou.

„Vy tedy soudíte, že dojde k válce, nedostaneme-li tu listinu nazpět?“

„Připadá mi to velice pravděpodobné.“

„Potom se připravte na válku, pane.“

„To jsou velká slova, pane Holmesi.“

„Uvažte fakta, pane. Je nemyslitelné, že by listina byla odcizena po půl dvanácté v noci, protože jsem vyrozuměl, že ani pan Hope, ani jeho manželka od té chvíle až do doby, kdy byla ztráta zjištěna, ložnici neopustili. Listina proto musela být ukradena mezi půl osmou a půl dvanáctou večer, nejspíš ale hned zvečera, protože ten, kdo ji odcizil, věděl, že je ve skříňce uložena, a hodlal se jí přirozeně zmocnit co nejdřív. Nuže, pane, jestliže došlo k odcizení tak závažné listiny záhy zvečera, kdepak asi teď je? Nikdo nemá důvod, aby si ji ponechal u sebe. Byla rychle předána dál lidem, kteří ji potřebují. Jaké vyhlídky teď ještě máme, že listinu můžeme dostihnout nebo že vůbec vypátráme, kam zmizela? Octla se už mimo náš dosah.“

Ministerský předseda se zvedl.

„Vaše slova zní naprosto logicky, pane Holmesi. Mám pocit, že se nám ta záležitost opravdu vymkla z rukou.“

„Dejme tomu, že listinu ukradla služebná nebo váš osobní sluha...“

„Oba jsou staří a spolehliví sloužící.“

„Vyrozuměl jsem, že vaše ložnice je v druhém patře, že do ní zvenčí nevede žádný vchod a že ten, kdo by do ní vešel domem, nemohl by vstoupit nepozorovaně. Listinu tedy vzal člověk z domu. Komu ji zloděj mohl předat? Ně kterému z těch několika mezinárodních špiónů a tajných agentů, s jejichž jmény jsem poměrně dobře obeznámen. O třech z nich lze říci, že ve své profesi patří mezi smetánku. Zahájím vyšetřování tím, že zjistím, zda jsou všichni tam, kde mají být. Kdyby někdo z nich zmizel – zejména kdyby se ztratil dnes v noci – získáme aspoň určitý náznak, kam se listina dostala.“

„Proč by někdo z nich měl zmizet?“ otázal se tajemník pro evropské záležitosti. „Stačí, když dopis odnese na některé londýnské vyslanectví.“

„Domnívám se, že to neudělal. Tihle agenti pracují na vlastní pěst a jejich vztahy k vyslanectvím bývají mnohdy napjaté.“

Ministerský předseda přikývl na souhlas.

„Máte nejspíš pravdu, pane Holmesi. Tak vzácnou kořist by agent předal na místo určení osobně. Myslím, že váš plán je výborný. Ale my, Hope, nesmíme kvůli tomu malému zanedbávat své povinnosti. Kdyby během dneška došlo k nějakému nečekanému vývoji, spojíme se s vámi. Vy nám nepochybně rovněž sdělíte výsledek svého šetření.“

Oba státníci se uklonili a vážným krokem vyšli z pokoje. Když nás naši vznešení návštěvníci opustili, Holmes si mlčky zapálil dýmku a chvíli seděl v hlubokém zadumání. Rozevřel jsem ranní noviny a začel se do zprávy o senzačním zločinu spáchaném v noci na dnešek v Londýně. Vtom pojednou můj přítel vyskočil a odložil dýmku na krbovou římsu.

„Ano,“ řekl, „neexistuje lepší způsob, jak na to jít. Situace vypadá zoufale, ale nikoliv beznadějně. I teď, kdybychom bezpečně věděli, který z těch tří tu listinu odcizil, zbývá nám naděje, že ji má ještě u sebe. Těm pánům jde koneckonců pouze o peníze a já mám k dispozici státní pokladnu. Bude-li ta listina na prodej, prostě ji koupím – i kdyby to mělo znamenat, že se k dani z příjmu přirazí jeden penny. Není vyloučeno, že ten člověk zatím otálí a očekává nabídku z naší strany, dřív než zkusí štěstí jinde. Jen tři muži jsou schopni hrát takhle odvážnou hru – Oberstein, La Rothiere a Eduardo Lucas. Navštívíme je jednoho po druhém.“

Nahlédl jsem do novin.

„Míníte Eduarda Lucase z Godolphin Street?“

„Ano.“

„Toho tedy nenavštívíte.“

„Proč ne?“

„V noci na dnešek byl ve svém bytě zavražděn.“

Můj přítel mě při našich společných dobrodružstvích ohromil tolikrát, že jsem s potěšením pozoroval, jak nečekané překvapení jsem mu připravil teď já. Užasle na mě zíral a pak mi vytrhl noviny z rukou. Takhle zněl článek, který jsem začal právě číst, když Holmes vyskočil z křesla:

VRAŽDA VE WESTMINSTERU

Včera v noci byla spáchána vražda v čísle 16 v Godolphin Street, v jednom z oněch staromódních, osamělých domů postavených v 18. století mezi Temží a Westminsterským opatstvem, téměř ve stínu velkolepé věže Parlamentu. Tento malý, ale přepychový dům obývá již několik let pan Eduardo Lucas, dobře známý ve společenských kruzích nejen jako okouzující osobnost, ale i jako nepochybně jeden s nejlepších amatérských tenorů v Anglii. Pan Lucas je čtyřiatřicetiletý, svobodný a o jeho domácnost pečují starší hospodyně paní Pringleová a osobní sluha Mitton. Hospodyně má pokoj v horním patře a chodívá spát brzy. Sluha měl včera večer volno a šel na návštěvu k svému příteli do Hammersmithu. Od deseti hodin večer měl pan Lucas celý dům jen pro sebe. Co se udalo poté, není zatím známo, ale když strážník Barrett čtvrt hodiny před půlnocí procházel Godolphin Street, zpozoroval, že domovní dveře v čísle 16 jsou pootevřené. Zaklepal, ale nedočkal se odpovědi. Když zahlédl v předním pokoji osvětlené okno, vešel do průjezdu, ale na zaklepání se mu opět nikdo neozval. Strčil tedy do dveří a vešel. Pokoj byl v hrozném nepořádku, nábytek odtážen k jedné straně a uprostřed ležela převrácená židle. Vedle ní ležel nešťastný nájemce domu, jednu nohu židle svíral v ruce a měl probodnuté srdce, takže smrt musela nastat okamžitě. Zločin byl spáchán zahnutou indickou dýkou, která byla stržena ze sbírky orientálních zbraní, zdobící jednu stěnu pokoje. Zdá se, že pohnutkou zločinu nebyla loupež, protože z pokoje nebylo odcizeno nic cenného. Pan Eduardo Lucas byl osobnost tak známá a oblíbená, že jeho záhadný násilný skon vzbudí bolestný zájem a hlubokou lítost u širokého okruhu jeho přátel.

„Nuže, Watsone, co tomu říkáte?“ zeptal se Holmes po delší odmlce.

„Překvapující náhoda.“

„Náhoda! Jeden ze tří mužů, kterého jsme jmenovali jako možného aktéra tohoto dramatu, zemře násilnou smrtí právě v kritické době, kdy – jak víme – se toto drama odehrálo. Pravděpodobnost, že šlo o náhodu, je tak mizivá, že by se číselně dala sotva vyjádřit. Nikoli, milý Watsone, obě ty události spolu

navzájem souvisejí – musí spolu souviset. A je na nás, abychom tu souvislost zjistili.“

„Policie už ale teď jistě všechno ví.“

„Kdepak! Ví všechno, co uviděla v Godolphin Street. Neví nic – a nedoví se – o Whitehall Terrace. O obou událostech víme jenom my a jenom my můžeme vypátrat jejich vzájemný vztah. Nápadná je tu jedna věc, která mě ostatně přivedla na Lucase především. Z Godolphin Street ve Westminsteru se dá na Whitehall Terrace dojít za pár minut. Ti dva další tajní agenti, které jsem jmenoval, bydlí na kraji West Endu. Lucas mohl mnohem lépe než oni navázat styk nebo přijmout nějaký vzkaz z domácnosti tajemníka pro evropské záležitosti – je to ovšem maličkost, ale nahromadí-li se do krátkého časového úseku spousta událostí, může to být velice důležité. Ejhle! Copak se děje?“

Do pokoje vstoupila naše hospodyně paní Hudsonová s podnosem, na němž ležela dámská navštívka. Holmes na ni pohlédl, povytáhl obočí a navštívku mi podal.

„Požádejte lady Hildu Trelawney Hopeovou, aby laskavě ráčila vstoupit.“

O chvíli později byl náš skromný příbytek, poctěný jednou už po ránu, opět vyznamenán – tentokrát příchodem nejpůvabnější ženy v Londýně. Častokrát jsem slyšel o kráse nejmladší dcery vévody z Belminsteru, ale sebelepší popis ani skutečnost, že jsem viděl její nic neříkající fotografie, mě nepřipravily na oslňující zevnějšek a krásné zbarvení té aristokratické hlavy. Když jsme ji však onoho podzimního dopoledne spatřili, nepůsobila na náhodného pozorovatele svou krásou. Půvabné tváře měla bledé pohnutím, oči se jí leskly, ale byl to horečnatý lesk; citlivá ústa měla sevřena, jak se násilím snažila se ovládat. Strach – ne krása – to bylo první, čeho jsme si u krásné návštěvnice povšimli, když se na okamžik zastavila v otevřených dveřích.

„Byl u vás můj manžel, pane Holmesi?“

„Ano, madam, byl zde.“

„Úpěnlivě vás žádám, pane Holmesi, abyste mu neříkal, že jsem k vám přišla.“ Holmes se chladně uklonil a ukázal na křeslo.

„Vháníte mě do velice choulostivé situace, lady Hildo. Račte se posadit a povědět mi, co si přejete; obávám se však, že vám závazně nemohu nic slíbit.“

Plavným krokem vešla do pokoje a usedla zády k oknu. Vypadala jako královna – byla urostlá, půvabná a nadmíru ženská.

„Pane Holmesi,“ řekla – a během řeči zoufale spínala ruce v bílých rukavičkách, „hodlám s vámi mluvit zcela otevřeně – v naději, že vy budete na oplátku stejně otevřeně hovořit se mnou. Nemáme před sebou s manželem žádné tajnosti, kromě jediné věci – politiky. V tomto ohledu jsou jeho rty zapečetěny sedmerou pečeti. Nic mi neřekne. Víím, že v noci na dnešek došlo v našem domě k nanejvýš politováníhodné události. Víím, že zmizela nějaká listina. Poněvadž ale jde o politickou věc, manžel odmítl se mi svěřit. Nuže – je životně důležité – opakuji, životně důležité – abych v této věci byla zevrubně informována. Kromě politiků znáte pravdivá fakta jediné vy. Snažně vás žádám, pane Holmesi, abyste mi přesné řekl, co se stalo a jaké důsledky to může mít. Povězte mi všechno, pane Holmesi. Nemlčte z ohledu na zájem svého klienta, poněvadž vás ujišťuji, že kdyby jen to chtěl pochopit, bylo by v jeho nejvlastnějším zájmu, aby se mi se vším svěřil. Čeho se ta ukradená listina týká?“

„Madam, žádáte ode mne něco skutečně nemožného.“

Zasténala a zakryla si tvář dlaněmi.

„Musíte pochopit, že tomu je tak, madam. Jestliže váš manžel považuje za správné, aby vás o celé věci ponechával v nevědomosti, mám já, který jsem se pravdivá fakta dověděl teprve poté, když jsem slíbil, že o nich zachovám absolutní mlčení, prozradit, co vám on zatajil? Není čestné, abyste ode mne tohle žádala. Musíte se obrátit na něho.“

„Ptala jsem se ho na to. Přišla jsem za vámi jako k poslední instanci. Jestliže mi ale nepovíte nic konkrétního, pane Holmesi, prokázal byste mi velkou službu, kdybyste mi zjednal jasno aspoň v jednom bodě.“

„A to, madam?“

„Je pravděpodobné, že by ta nešťastná událost mohla ohrozit manželovu politickou kariéru?“

„Pokud nedojde k nápravě, bude mít tato událost věru velice neblahé důsledky, madam.“

„Och!“ Hlasitě se nadechla, jako by se zbavila veškerých obav.

„Ještě jeden dotaz, pane Holmesi. V prvním rozčilení po té katastrofě pronesl manžel poznámku, z níž jsem vyrozuměla, že ztráta listiny může mít strašné následky pro celou naši zem.“

„Jestliže to řekl, nemohu to zajisté popírat.“

„Následky jakého druhu?“

„Bohužel, madam, znovu ode mne chcete slyšet víc, než smím prozradit.“

„Nebudu vás už tedy připravovat o čas. Nemohu vám mít za zlé, pane Holmesi, že jste se mnou odmítl hovořit otevřeněji, a jsem přesvědčena, že ani vy mi nebudete zazlívát, že navzdory manželovu přání s ním chci sdílet jeho starosti. Znovu vás snažně prosím, abyste mu o mé návštěvě nic neříkal.“ U dveří se ještě ohlédla a naposled jsem spatřil její krásnou tvář poznamenanou strachem, její vylekané oči a pevně sevřená ústa. Potom nás opustila.

„Nu, Watstone, krásné pohlaví spadá do vaší kompetence,“ řekl Holmes s úsměvem, když její šaty zašustily naposled a já za ní zavřel dveře domu. „Copak měla ta krásná dáma za lubem? Co si vlastně přála?“

„Její slova byla jasná a její obavy naprosto přirozené.“

„Hm! Vzpomeňte si na její zevnějšek, Watstone, její chování a potlačované vzrušení, na její neklid a na to, jak houževnatě kladla otázky. A uvažte prosím, že pochází ze společenské vrstvy, která hned tak snadno neprojevuje citové pohnutí.“

„Zajisté – byla velice otřesená.“

„Vzpomeňte si rovněž, s jakou vážností nás ujišťovala, že je v zájmu jejího manžela, aby se všechno dověděla. Co tím myslela? A nepochybně jste také postřehl, Watstone, jak obratně si sedla – aby

měla světlo za zády. Nepřála si, abychom z výrazu její tváře něco vyčetli.“

„Ano, vybrala si právě tohle křeslo.“

„Ženy mnohdy mívají nevyzpytatelné motivy. Vzpomínáte si na tu ženu z Margate, kterou jsem měl v podezření ze stejného důvodu? Neměla napudrovaný nos – a ukázalo se to jako správné řešení. Jak můžete stavět na tomhle pohyblivém písku? Jejich nejvšednější počin může mluvit za celé svazky a jejich nejvýstřednější chování může být závislé na vlásence nebo kulmě. Teď ale na shledanou, Watsone.“

„Vy odcházíte?“

„Ano. Ukrátím si zbytek dopoledne v Godolphin Street s našimi přáteli od policie. Řešení našeho problému závisí na Eduardu Lucasovi, i když přiznám, že nemám nejmenší tušení, jak to řešení bude vypadat. Základním omylem je teoretizovat dřív, než známe fakta. Zůstaňte tu na stráži, věrný Watsone, a přijímejte případné další návštěvy. K obědu se vrátím, když mi to vyjde.“

Celý ten den a ještě příští byl Holmes v náladě, kterou by jeho přátelé označili jako zamlklou a jiní zas jako mrzutou. Přecházel sem tam a neustále kouřil, občas si zahrál nějaký úryvek na housle, upadal do snění, v nepravidelných hodinách hltal obložené chlebičky a sotvaže mi odpověděl na nějaký příležitostný dotaz. Bylo mi jasné, že se mu nedaří ani pátrání. O případě se nezmiňoval a jen z novin jsem se dověděl podrobnosti o soudním ohledání mrtvol a zatčení Johna Mittona, nebožtíkova osobního sluhy, který byl zakrátko zase propuštěn na svobodu. Koronerova porota vynesla výrok o úkladné vraždě, pachatelé však zůstali neznámí. Nikdo nepředložil ani náznak nějakého motivu. V místnosti byla řada cenných předmětů, žádný však nebyl odcizen. Listiny mrtvého zůstaly netknuté. Po zevrubné prohlídce vyšlo najevo, že se nebožtík neobvykle zajímal o mezinárodní politiku, že neúměrně shromažďoval různé klípky a zprávy, že byl pozoruhodným znalcem jazyků a také neúnavným pisatelem dopisů. Byl v

důvěrném spojení s vedoucími politiky několika zemí. Mezi listinami, jimiž byly zásuvky jeho stolu přeplněny, se však nic senzačního nenašlo. Pokud šlo o ženy, měl sice řadu známostí, ale všechny se zdály jen povrchní. Měl mezi nimi řadu známých, ale málo přítelkyň a žádnou milenkou. Měl pravidelné zvyky a bezúhonné, nenápadné chování. Jeho smrt byla naprostou záhadou a zdálo se, že jí zůstane. Pokud šlo o zatčení osobního sluhy Johna Mittona, bylo to východisko ze zoufalství, pouhá alternativa naprosté nečinnosti. Sluha byl osudného večera na návštěvě u přátel v Hammersmithu. Měl nevývratné alibi. Je pravda, že se vydal domů dost brzy a že mohl dorazit do Westminsteru, než byl zločin odhalen, ale jeho tvrzení, že šel část cesty pěšky, znělo pravděpodobně, neboť byla nádherná noc. Vrátil se domů o půlnoci a neočekávaná tragédie jej ohromila. Se svým zesnulým pánem vždy dobře vycházel. Mezi sluhovými věcmi bylo nalezeno několik předmětů z nebožtíkova majetku – zejména několik břitev – ale Mitton prohlásil, že mu je zesnulý daroval už dřív, a hospodyně jeho výpověď potvrdila. Mitton sloužil u Lucase tři roky. Za povšimnutí stálo, že když Lucas odjížděl do Evropy, nebral Mittona s sebou. Někdy zůstal v Paříži celé tři měsíce a Mittonovi svěřil péči o dům v Godolphin Street. Hospodyně neslyšela v noci, kdy byl zločin spáchán, vůbec nic. Jestliže k jejímu pánovi přišla nějaká návštěva, otevíral jí dveře sám.

Pokud jsem mohl sledovat, takhle asi vypadala záhada v novinách tři rána za sebou. Věděl-li Holmes něco víc, nechával si to pro sebe, ale protože mi řekl, že inspektor Lestrade ho obdařil svou naprostou důvěrou, bylo mi jasné, že bedlivě sleduje všechny nové události. Čtvrtého dne přišel z Paříže dlouhý telegram, který celý problém zřejmě vyřešil.

Pařížská policie právě učinila odhalení (psal Daily Telegraph), které odhruje roušku zakrývající dosud tragický konec pana Eduarda Lucase, jenž zahynul násilnou smrtí v pondělí v noci ve svém bytě v Godolphin Street ve Westminsteru. Naši čtenáři si jistě vzpomenou, že zesnulý byl

nalezen proboden ve svém pokoji a že podezření padlo na jeho osobního sluhu, který však prokázal neotřesitelné alibi. Služebnictvo jistě paní, známé jako Mme Henri Fournayeová, bydlící v menší vile v rue Austerlitz, včera oznámilo, se madam zešilela. Lékařská prohlídka prokázala, že se u ní skutečně projevila nebezpečná a trvalá mánie. Policie pátráním zjistila, že se Mme Henri Fournayeová v úterý vrátila z Londýna a existují důkazy, že její cesta souvisí se zločinem ve Westminsteru. Porovnáním fotografií bylo nezvratně prokázáno, že monsieur Henri Fournaye a Eduardo Lucas jsou jedna a táž osoba a že zesnulý vedl dvojí život – v Londýně a v Paříži. Mme Fournayeová, která je kreolského původu, je velmi vznětlivé povahy a už v minulosti trpěla záchvaty žárlivosti, ba téměř zuřivosti. Lze se domnívat, že v jednom z těchto záchvatů se dopustila strašlivého zločinu, jenž vyvolal v Londýně, tak velkou senzaci. Nebylo zatím zjištěno, kde se v pondělí večer zdržovala, ale žena odpovídající jejímu popisu vzbudila značnou pozornost na nábřeží Charing Cross svým divokým zevnějškem a prudkou gestikulací. Je tudíž pravděpodobné, že nešťastná žena spáchala zločin buď v návalu šílenství, anebo zešilela právě v důsledku tohoto činu. Zatím není s to podat souvislou výpověď o tom, co v Londýně pohledávala, a lékaři nedávají žádnou naději, že znovu nabude zdravého rozumu. Podle jednoho svědectví žena, která by mohla odpovídat popisu Mme Fournayeové, byla v pondělí večer spatřena, jak několik hodin pozoruje dům v Godolphin Street.

„Co o tom soudíte, Holmesi?“ Přečetl jsem mu článek z novin, zatímco dojídal snídani.

„Milý Watsoně,“ řekl, když se zvedl od stolu a začal přecházet po pokoji, „trpíte už jistě dlouho, ale v posledních třech dnech jsem vám nic neřekl, protože vám ani nemám co povědět. Dokonce ani ta zpráva z Paříže nám teď příliš nepomůže.“

„Znamená nepochybně tečku za smrtí toho muže.“

„Jeho smrt je pouhou lapálií – bezvýznamnou epizodou – v porovnání s naším skutečným úkolem, totiž vypátrat listinu a odvrátit tak katastrofu v Evropě. Za poslední dny se přihodila jediná důležitá věc, totiž to, že se nepříhodilo nic. Téměř každou hodinu dostávám zprávy z vlády a je jisté, že nikde v Evropě nejsou stopy nějakých potíží. Kdyby se ten dopis dostal do oběhu – ale ne, to se

nemohlo stát – ale když tomu tak není, kde vlastně je? Kdo ho má? Proč s ním nic nepodniká? Tato otázka se mi rozléhá v mozku jako rány kladivem. Byla to opravdu jen shoda okolností, že Lucas zemřel téže noci, kdy dopis zmizel? Dostal vůbec ještě ten dopis? A proč se tedy v tom případě nenašel mezi jeho korespondencí? Neodnesla si jej jeho šílená manželka? Není snad ten dopis v jejím pařížském bytě? Jak jej mám prohledat, abych nevyvolal podezření francouzské policie? V tomhle případě, milý Watsone, znamená pro nás zákon stejné nebezpečí jako zločinci. Kdekdo je proti nám, a přitom jsou v sázce obrovské zájmy. Kdybych tenhle případ přivedl k zdárnému konci, stane se zajisté vrcholem a chloubou mé kariéry. Ha! Zde mám poslední zprávy z bojiště!“ Spěšně pohlédl na lístek, který mu byl doručen. „Podívejme! Zdá se, že Lestrade na něco zajímavého přišel. Vemte si klobouk, Watsone, a projdeme se spolu do Westminsteru.“

Byla to má první návštěva dějiště zločinu – vysokého, mírně zchátralého domu s úzkým průčelím, pedantského, konvenčního a důkladného jako století, v němž byl postaven. Lestradova buldočí tvář na nás vykoukla z předního okna a detektiv nás vřele uvítal, když nám statný strážník otevřel domovní dveře a pustil nás dovnitř. Vešli jsme do pokoje, v němž byl Lucas zavražděn, ale kromě ošklivé, nepravidelné skvrny na koberci nic nenasvědčovalo, že tu byl spáchán zločin. Uprostřed místnosti na nádherné, staromódní podlaze z dřevěných kostek, které byly dokonale naleštěny, ležel menší čtvercovitý koberec. Nad krbem visela nádherná sbírka zbraní, z nichž jedné bylo oné tragické noci použito. Před oknem stál přepychový psací stůl a každá jednotlivost v bytě – obrazy, předložky, závěsy – svědčila o luxusu, skoro zženštilém vkusu jeho obyvatele.

„Četl jste tu zprávu z Paříže?“ zeptal se Lestrade.

Holmes kývl.

„Zdá se, že naši francouzští přátelé tentokrát udeřili hřebík na hlavičku. Nepochybně je to přesně tak, jak říkají. Zaklepala na dveře a myslím, že její návštěvu ani neočekával, protože žil dvojím

životem – a jeden byl neprodyšně oddělený od druhého. Pustil ji dovnitř – nemohl ji přece nechat stát na ulici. Pověděla mu, jak ho vypátrala, vyčítala mu jeho jednání, slovo dalo slovo a s tou dýkou tak pěkně po ruce hádka záhy vyvrcholila. Nezběhlo se to ovšem v okamžiku, protože všechny ty židle byly odsunuty stranou a jednu držel v ruce – asi se tak snažil držet ženu od těla. Je to tak zřejmé, jako bychom byli svědky toho činu.“

Holmes povytáhl obočí.

„A přesto jste pro mne poslal?“

„Ach ano, to je jiná záležitost – pouhá maličkost, ale vím, že se o takové věci zajímáte – připadá mi to prostě divné, víte, dalo by se říci groteskní. Nemá to nic společného s podstatnými fakty – a ani mít nemůže, aspoň se mi zdá.“

„Oč tedy vlastně běží?“

„Víte, že u těchhle vážných zločinů dbáme zvláště na to, aby všechno zůstalo na původním místě. Ničím nebylo hnuto. Ve dne v noci hlídá dům strážník. Dnes ráno, když byl nebožtík pohřben a pátrání ukončeno – aspoň pokud jde o tuto místnost – řekli jsme si, že to tu trochu uklidíme. Ten koberec. Jak vidíte, není k podlaze připevněn, jenom na ní volně leží. Náhodou jsme ho zvedli. Zjistili jsme –“

„Ano? Zjistili jste?“

Na Holmesově tváři se zračilo vzrušení.

„Nu, myslím, že byste neuhodl ani za sto let, co jsme zjistili. Vidíte na koberci tu skvrnu? Jistě jím muselo prosáknout hodně krve, že?“

„Nepochybně.“

„Budete proto jistě překvapen, když vám povím, že na těch světlých dřevěných parketách pod kobercem odpovídající skvrnu nenajdete.“

„Žádná tam není! Ale přece –“

„Ano, to byl řekl každý. Zůstává nicméně faktem, že vespod žádná skvrna není.“

Zvedl roh koberce a viděli jsme, že na parketách opravdu žádná skvrna není.

„Na rubu koberce ale přece stopy zaschlé krve jsou. Krev musela prosáknout koberec a vsáknout do dřeva.“

Lestrade se radostně zasmál nad tím, jak slavného odborníka vyvedl z míry.

„A teď vám ukážu vysvětlení. Ta druhá skvrna tu je, jenže se neshoduje s první. Podívejte.“ Při řeči odhrnul jiný konec koberce a na hladkém světlém povrchu staromódní dřevěné podlahy jsme spatřili velikou karmínovou skvrnu. „Co o tom soudíte, pane Holmesi?“

„Nu, to je docela prosté. Obě skvrny byly na sobě, ale někdo kobercem pootočil. Protože je čtvercovitý a leží jen tak volně, šlo to celkem snadno.“

„Policie od vás nepotřebuje, pane Holmesi, abyste jí říkal, že někdo ten koberec otočil. To je naprosto zřejmé, poněvadž když koberec položíte takhle, jsou obě skvrny na sobě. Co však chceme vědět – kdo koberec přesunul a proč to udělal?“

Z Holmesovy napjaté a nehybné tváře jsem poznal, že se přímo chvěje vnitřním vzrušením.

„Poslyšte, Lestrade,“ řekl. „Ten strážník v průjezdu tu hlídkuje neustále?“

„Ano.“

„Něco vám poradím. Pořádně ho vyslechněte. Nedělejte to však v naší přítomnosti. Počkáme tady. Zaveďte ho do jiné místnosti. Spíš z něho vylákáte doznání, když s ním budete mluvit o samotě. Zeptejte se ho, jak se opovážil pustit někoho dovnitř a nechat ho v tomhle pokoji o samotě. Neptejte se ho, zda to udělal. Vycházejte z toho, jako by to byla prokázaná skutečnost. Řekněte mu, že víte, že v tom pokoji někdo byl. Použijte nátlaku. Řekněte mu, že se může vyhnout trestu jedině upřímným doznáním. A udělejte to přesně tak, jak vám říkám!“

„U všech všudy – jestli to ví, pak to z něho vymáčknu!“ vykřikl Lestrade. Vyběhl ven a za chvíli jsme slyšeli, jak se jeho burácivý hlas ozývá ze zadního pokoje.

„Teď, Watstone, teď rychle!“ zvolal Holmes v náhlém návalu horlivosti. Celá jeho démonická síla, maskovaná doposud lhostejným chováním, propukla pojednou v záchvatu energie. Smetl koberec stranou a v mžiku klečel na kolenou a pokoušel se nehty vytrhnout z podlahy dřevěné kostky. Jedna se pootočila, když zaryl nehty do jejího okraje. Pod ní byla malá tmavá dutina. Holmes do ní dychtivě strčil ruku, ale s trpkým a hněvivým výkřikem zklamání vytáhl prázdnou dlaň.

„Pospěšte si, Watstone! Všechno rychle zpátky na místo!“ Dřevěná kostka zapadla a sotva jsme koberec narovnali do původní polohy, zaslechli jsme z průjezdu Lestradův hlas. Když detektiv vešel, Holmes se netečně opíral o krb, tvářil se rezignovaně a trpělivě a snažil se potlačit zívání.

„Promiňte, že jsem vás nechal čekat, pane Holmesi. Vidím, že vás celá ta záležitost hrozně nudí. Nu – ovšemže se přiznal. Pojd'te dál, MacPhersone. Povězte těmhle pánům o svém naprosto neomluvitelném chování.“

Statný strážník, celý zpocený a zkroušený, vešel kajícně do pokoje.

„Nemyslel jsem tím nic zlého, pane. Ta mladá paní přišla včera večer ke dveřím – spletla si číslo domu, opravdu. A pak jsme se spolu dali do řeči. Když tak člověk stojí celý den sám na hlídce, připadá si hrozně osamělý.“

„Nuže – co se stalo pak?“

„Chtěla si prohlédnout místo, kde k tomu zločinu došlo – říkala, že o něm četla v novinách. Byla to mladá paní, chovala se velice slušně, moc pěkně mluvila, a řekl jsem si, že se snad nestane nic zlého, když se tu porozhlídne. Jak zahlédla tu krvavou skvrnu, zhroutila se na zem a zůstala ležet v mrákotách. Běžel jsem dozadu a přinesl sklenici vody, ale nepodařilo se mi ji vzkřísit. Zaskočil jsem proto na roh k Břečťanu pro trochu brandy, ale než jsem se vrátil, ta

mladá paní se vzpamatovala a byla pryč – asi se styděla sama před sebou a nechtěla se už se mnou vidět.“

„A co ten koberec?“

„No, ten byl trochu zmuchlaný, když jsem se vrátil, to je pravda. Víte, ta paní se skácela rovnou na něj a koberec leží na naleštěné podlaze volné a není ničím přichycen. Proto jsem ho narovnal.“

„Budiž vám to ponaučením, že mě nemůžete nikdy oklamat, konstáble MacPhersone,“ řekl Lestrade povýšeně. „Nepochybně jste si myslel, že nikdo na vaše porušení služební povinnosti nepřijde, ale mně stačil jediný pohled na koberec a věděl jsem, že do pokoje vešel někdo, kdo tu neměl co pohledávat. Máte štěstí, že se nic neztratilo, jinak byste se octl za mřížemi. Lituji, pane Holmesi, že jsem vás sem zval kvůli takové hlouposti, ale myslel jsem, že by vás mohlo zajímat, proč ty skvrny nejsou na sobě.“

„Nepochybně – bylo to krajně zajímavé. Byla tady ta žena jen jednou, pane strážníku?“

„Ano, jen jednou.“

„Kdo to byl?“

„Jménem ji neznám, pane. Chtěla se přihlásit na nějaký inzerát jako písařka na stroji a spletla si adresu – byla to náramně příjemná a elegantní mladá paní.“

„Vysoké postavy? Hezká?“

„Ano, byla urostlá. Myslím, že se dá říct, že byla hezká. Možná dokonce mimořádně hezká. „Pane strážníku, pusťte mě tam na chvílunku – jenom nakouknout!“ povídá. Chovala se příjemně, málem až přítulně, a tak jsem myslel, že se nic nestane, když jí dovolím strčit hlavu do dveří.“

„Co měla na sobě?“

„Nic nápadného – dlouhý plášť až ke kotníkům.“

„Kolik bylo hodin?“

„Akorát se stmívalo. Když jsem se vracel s tou brandy, rozsvěceli pouliční lucerny.“

„Výborně,“ řekl Holmes. „Pojďte, Watsone, myslím, že na nás čeká mnohem důležitější práce.“

Když jsme opouštěli dům, zůstal Lestrade v předním pokoji, zatímco kající strážník šel s námi až k domovním dveřím, aby nám otevřel. Holmes se na prahu zastavil a podržel mu něco před očima. Strážník na to vyjeveně zíral.

„Panebože!“ zvolal a zatvářil se užasle. Holmes položil ukazováček na rty, strčil ruku do kapsy, a když jsme vyšli na ulici, dal se do hlasitého smíchu. „Výborně!“ řekl. „Pojďte, příteli Watsone, zvoní se k poslednímu dějství. S úlevou můžete vzít na vědomí, že k žádné válce nedojde, že earl Trelawney Hope nepřijde o svou skvělou kariéru, že neopatrný panovník nebude pykat za svou nerozvážnost, že ministerský předseda nebude muset řešit žádné evropské komplikace a že při jisté míře taktu a rozumného jednání z naší strany nebude nikdo nijak postižen tímhle případem, který mohl mít velice ošklivé důsledky.“

Můj obdiv k tomu mimořádnému člověku jen ještě vzrostl.

„Vy jste to rozřešil!“ zvolal jsem.

„Ještě ne docela, Watsone. Některé body zůstávají stejně nejasné jako dřív. Víme toho už ale tolik, že teď to bude jen naše vina, jestliže se nedovíme zbývající. Vydáme se na Whitehall Terrace, kde by to mělo všechno vyvrcholit.“

Když jsme došli k sídlu sekretáře pro evropské záležitosti, požádal Sherlock Holmes o rozmluvu s lady Hildou Trelawney Hopeovou. Uvedli nás do přijímacího pokoje.

„Pane Holmesi!“ zvolala lady Hilda a tvář jí zrudla hněvem, „tohle je od vás věru velice nepěkné a nefér. Vysvětlila jsem vám přece, že si přeji, abyste mou návštěvu zachoval v tajnosti, aby si můj manžel snad nemyslel, že se vměšuji do jeho záležitostí. Vy jste ale za mnou přesto přišel, abyste mě kompromitoval a dal najevo, že mezi námi jsou nějaké vztahy a společné zájmy.“

„Bohužel, madam, neměl jsem jiné východisko. Byl jsem pověřen pátráním po té nesmírně důležité listině. Musím vás proto požádat, madam, abyste mi ji laskavě odevzdala.“

Lady Hilda se prudce vztyčila a z půvabné tváře jí na okamžik zmizela všechna barva. Její oči nabyly skelného lesku. Zapotácela se

a myslel jsem, že omdlí. Potom se s obrovským vypětím vůle z otřesu vzpamatovala a na tváři se jí rozestřel výraz naprostého ohromení a rozhořčení.

„Vy – vy mě urážíte, pane Holmesi.“

„Ale, ale, madam, tohle je zbytečné. Dejte mi dopis.“

Rozběhla se ke zvonku.

„Komorník vás odtud vyvede.“

„Nezvoňte, lady Hildo. Jestli to uděláte, všechno mé nemalé úsilí vyhnout se skandálu bude zmařeno. Dejte mi ten dopis a všechno bude v pořádku. Když mě poslechnete, dokážu vše urovnat. Když mě neuposlechnete, budu vás nucen odhalit.“

Stála před námi ve velkolepém vzdoru – vznešenost sama. Oči upírala na Holmese, jako by mu chtěla číst myšlenky. Ruku držela na zvonku, ale nezazvonila.

„Snažíte se mě zastrašit. To není příliš kavalírské, pane Holmesi – přijít sem a strašit slabou ženu. Říkal jste, že něco víte. Co vlastně víte?“

„Račte se posadit, madam. Ublížila byste si, kdybyste upadla. Nezačnu mluvit, dokud se neposadíte. Děkuji.“

„Povoluji vám pět minut, pane Holmesi.“

„Jedna postačí, lady Hildo. Vím o vaší návštěvě u Eduarda Lucase, o tom, že jste mu listinu předala, i o tom, že jste se včera večer s pomocí důmyslného triku do jeho pokoje vrátila a že jste dokument vyzvedla ze skryše pod kobercem.“

Zírala na něho s popelavou tváří a dvakrát polkla, než dokázala promluvit.

„Zbláznil jste se, pane Holmesi – vy jste se zbláznil!“ vykřikla posléze.

Vytáhl z kapsy kousek kartonu. Byla na něm tvář ženy vystřižená z portrétní fotografie.

„Nosím to u sebe, poněvadž jsem si říkal, že by mi to mohlo být užitečné,“ řekl. „Strážník tu fotografii poznal.“

Zalapala po dechu a zvrátila hlavu na opěradlo.

„Nuže, lady Hildo. Vy ten dopis máte. Všechno se ještě dá napravit. Vůbec netoužím po tom, abych vám působil nějaké potíže. Má povinnost skončí vrácením ztraceného dopisu vašemu manželovi. Dejte si poradit a buďte ke mně upřímná; je to vaše jediná možnost.“

Její statečnost byla obdivuhodná. A ani teď však ještě nechtěla přiznat porážku.

„Opakuji vám znovu, pane Holmesi, že trpíte nějakou utkvělou a zcestnou představou.“

Holmes se zvedl z křesla.

„Je mi vás líto, lady Hildo. Udělal jsem pro vás všechno, co jsem mohl; vidím však, že to bylo zbytečné.“

Zazvonil na zvonek. Vstoupil komorník.

„Je pan Trelawney Hope doma?“

„Vrátí se ve tři čtvrtě na jednu, pane.“

Holmes pohlédl na hodinky.

„Zbývá tedy čtvrt hodiny,“ řekl. „Dobře. Počkám.“

Sotva za sebou komorník zavřel dveře, poklekla lady Hilda se vztaženými pažemi u Holmesových nohou a zvedla k němu svou půvabnou tvář zalitou slzami.

„Och, ušetřte mě, pane Holmesi! Ušetřte mě!“ začala prosit a vzlykat. „Nic mu proboha neříkejte! Mám ho tak ráda! Nechci, aby na jeho život padl jediný stín, a vím dobře, že tohle by zlomilo jeho šlechetné srdce.“

Holmes lady Hildě pomohl vstát. „Madam, jsem vám vděčný, že jste se alespoň v poslední chvíli vzpamatovala! Nesmíme ztrácet ani okamžik. Kde je ten dopis?“

Rozběhla se k psacímu stolu, odemkla zásuvku a vytáhla podlouhlou modrou obálku.

„Tady jej máte, pane Holmesi. Ach bože, kdybych jej byla raději nikdy nespatriřila!“

„Jak ho vrátíme?“ zabručel Holmes. „Honem – musíme něco vymyslet! Kde je ta skříňka?“

„Pořád ještě v jeho ložnici.“

„Opravdu šťastná náhoda! Rychle, madam, přineste ji.“

Odešla a za chvíli se vrátila s červenou skříňkou v ruce.

„Jak jste ji tehdy otevřela? Máte duplikát klíče? Nu ano – ovšemže máte. Odemkněte ji!“

Lady Hilda vyňala ze zašňadří klíček a skříňku otevřela. Byla plná listin. Holmes zastrčil modrou obálku dospodu mezi jiné dokumenty. Pak zaklapl víko, skříňku zamkl a lady Hilda ji odnesla na původní místo.

„Teď jsme tedy připraveni,“ řekl Holmes, „a navíc nám zbývá ještě deset minut. Učiním vše, abych vás kryl, lady Hildo. Vy zas na oplátku těch několik minut využijete k tomu, abyste mi upřímně pověděla, jak k tomuhle mimořádnému případu došlo a co to má všechno znamenat?“

„Všechno vám povím, pane Holmesi,“ zvolala lady Hilda. „Och, pane Holmesi, raději bych si uřízla pravou ruku, než aby se měl jen chvíli trápit! V celém Londýně nenajdete ženu, která svého muže miluje tak vroucně jako já, a přesto – kdyby věděl, co jsem udělala – co jsem byla nucena udělat – nikdy by mi to neodpustil. Klade svou čest tak vysoko, že nikdy nikomu nedokáže odpustit či prominout nějaký prohřešek. Pomozte mi, pane Holmesi! Mé štěstí a jeho štěstí – naše životy jsou v sázce!“

„Pospěšte si, madam, nemáme mnoho času!“

„Způsobil to všechno můj dopis, pane Holmesi, indiskrétní dopis, který jsem napsala před svatbou – pošetilé psaní vznětlivé, zamilované dívky. Nemyslela jsem jím nic špatného, ale manžel by jej přesto pokládal za zločin. Kdyby to psaní četl, ztratila bych jeho důvěru navždy. Od napsání toho dopisu už uplynula řada let. Myslela jsem, že se na celou věc dávno zapomnělo. Potom mi pojednou ten člověk – Lucas – vzkázal, že se mu dopis dostal do rukou a že s ním seznámí mého manžela. Prosila jsem ho, aby se smíloval. Řekl, že mi dopis vrátí, když mu opatřím jistou listinu, kterou má manžel doma ve skříňce a kterou mi podrobně popsal. V kanceláři měl nějakého špeha, který ho o existenci dokumentu informoval. Ujistil mě, že to manžela ani v nejmenším nepoškodí.

Vmyslete se do mého postavení, pane Holmesi. Co jsem měla dělat?“

„Se vším se manželovi svěřit.“

„To jsem nemohla, pane Holmesi, to jsem nemohla! Na jedné straně mi hrozila jistá katastrofa a na druhé, i když mi připadalo strašné manželovi listinu odcizit, nebyla jsem s to pochopit důsledky politických záležitostí, zatímco v otázce lásky a vzájemné důvěry mi byl výsledek až příliš jasný. Udělala jsem to, pane Holmesi! Obstarala jsem si otisk manželova klíčku a ten člověk – ten Lucas – mi opatřil duplikát. Odemkla jsem skříňku, sebrala listinu a odnesla ji do Godolphin Street.“

„A co se odehrálo tam, madam?“

„Zaťukala jsem na dveře podle úmluvy. Lucas mi otevřel. Vešla jsem k němu do pokoje, ale domovní dveře jsem nechala pootevřené, poněvadž jsem se s tím člověkem bála zůstat o samotě. Vzpomněla jsem si, že když jsem do domu vcházela, stála venku na ulici nějaká žena. Naše jednání skončilo záhy. Můj dopis už ležel na psacím stole. Podala jsem mu listinu, on mi předal dopis. V té chvíli vrzly domovní dveře. V průjezdu se ozvaly kroky. Lucas rychle odhrnul koberec, strčil listinu do jakési skrýše v podlaze a zas ji kobercem zakryl.

Co se stalo potom, připadá mi jako nějaký hrozný sen. Vidím před sebou tu snědou, zuřivou tvář a slyším ženský hlas, který vykřikoval ječivou francouzštinou: „Nečekala jsem nadarmo. Konečně jsem tě s ní přistihla!“ Došlo k urputnému zápasu. Viděla jsem ho, jak popadl židli, jí se zas v ruce zablýskl nůž. Prchla jsem před tou děsivou scénou, vyběhla jsem z domu a druhý den ráno jsem se dočetla v novinách, jak hrůzné zakončení měla. Ten večer jsem byla šťastná, poněvadž jsem opět měla svůj dopis a ještě jsem netušila, co mi přinese budoucnost.

Teprve nazítří jsem si uvědomila, že jsem jen jeden malér vyměnila za druhý. Manželova úzkost nad ztrátou listiny mi sevřela srdce. Stěží jsem se ovládla, abych mu hned v té chvíli neklekla k nohám a nepověděla, co jsem provedla. To však opět znamenalo

přiznat se ke své minulosti. Dopoledne jsem navštívila vás a dověděla se, jak hrozný čin jsem spáchala. Od okamžiku, kdy jsem vše pochopila, soustředila jsem se jen na to, jak listinu získat zpátky. Podle všeho byla ještě na tom místě, kde ji Lucas ukryl, poněvadž ji schoval, dřív než ta příšerná ženská do místnosti vešla. Nebýt toho, že přišla, nevěděla bych, kde jeho skrýš hledat. Jak se ale do toho pokoje dostanu? Dva dny jsem dům pozorovala, jenomže nikdo nikdy nenechal otevřené dveře. Včera večer jsem udělala poslední pokus. Jakým způsobem jsem se do domu dostala a že se mi plán zdařil – to už víte. Přinesla jsem listinu domů a uvažovala o tom, že ji zničím, poněvadž jsem nevěděla, jak ji manželovi vrátit, abych se nemusela k svému provinění přiznat. Panebože už slyším jeho kroky na schodech!”

Tajemník pro evropské záležitosti rozčileně vpadl do pokoje.

„Máte nějaké zprávy, pane Holmesi?“ zvolal.

„Mám jisté naděje.“

„Och, bohudíky!“ Tvář se mu rozzářila. „Dnes u nás obědvá ministerský předseda. Smí vaše naděje sdílet? Má sice nervy z ocele, ale vím, že od té strašné události téměř nezamhouřil oka. Jacobsi, požádejte pana ministerského předsedu, aby za námi laskavě přišel, ano? Pokud jde o tebe, miláčku, máme bohužel na programu vážnou politickou záležitost. Za pár minut za tebou přijdeme do jídelny.“

Ministerský předseda se sice choval uměřeně, ale z lesku jeho očí a neklidného pošukávání rukou jsem poznal, že není rozčilen o nic méně než jeho mladší kolega.

„Jestli jsem dobře rozuměl, máte pro nás nějaké zprávy, pane Holmesi?“

„Zatím pouze negativní,“ odpověděl můj přítel. „Pátral jsem všude, kde jen se dalo, a jsem si jist, že nebezpečí z prozrazení nehrozí.“

„To nestačí, pane Holmesi. Nemůžeme trvale žít na nevybuchlé sopce. Musíme se dovědět něco definitivního.“

„Věřím, že listinu získám. Proto jsem přišel. Čím víc o případu přemýšlím, tím víc jsem přesvědčen, že dopis vůbec nebyl odnesen z toho domu.“

„Ale – pane Holmesi!?“

„Jinak by už byl jeho obsah obecně známý.“

„Proč by ale někdo ten dopis bral jen proto, aby jej nechal v domě?“

„Nejsem si jist, že někdo dopis vzal.“

„Jak tedy mohl z té skříňky zmizet?“

„Nejsem si jist, zda ze skříňky vůbec zmizel.“

„To jsou nevhodné žerty, pane Holmesi. Mohu vás ujistit, že dopis ze skříňky zmizel.“

„Podíval jste se do skříňky od toho úterního rána?“

„Nikoli, nebylo toho zapotřebí.“

„Je možné, že jste dopis přehlédl.“

„Říkám vám, že to není možné.“

„Já si tím však nejsem tak docela jist; vím, že se podobné věci stávají. Předpokládám, že skříňka obsahuje ještě jiné listiny, ne? Dopis se mezi ně mohl zamíchat.“

„Ležel nahoře.“

„Někdo skříňkou zatřásl a dopis sklouzl na jiné místo.“

„Kdepak – prohledal jsem všechno, a důkladně.“

„To snadno rozsoudíme, milý Hope,“ řekl premiér. „Ať skříňku přinesou.“

Tajemník zatáhl za šňůru zvonku.

„Přineste skříňku z mé ložnice, Jacobsi. Je to jen směšné mrhání časem, ale když jinak nedáte, udělám, jak si přejete. Děkuji, Jacobsi; postavte skříňku na stůl. Klíček nosím jako přívěšek na řetízku od hodinek. Všechny dokumenty jsou tady, jak vidíte. Dopis od lorda Merrowa, hlášení sira Charlese Hardyho, zápis z Bělehradu, záznam o rusko-německých obilních clech, dopis z Madridu, zpráva od lorda Flowerse – dobré nebe! Copak je tohle? Lorde Bellingere! Lorde Bellingere!“

Premiér mu vyšklubl z ruky modrou obálku.

„Ano, je to ten dopis! A je v pořádku! Blahopřeji vám, Hope!“

„Děkuji! Děkuji vám! Nevíte, jaký kámen mi spadl ze srdce! Vůbec to ale nechápu – to přece není možné! Vy jste kouzelník, pane Holmesi, hotový čaroděj! Jak jste mohl vědět, že dopis je ve skříňce?“

„Protože jsem věděl, že není jinde.“

„Já prostě nevěřím vlastním očím!“ Rozběhl se ke dveřím. „Kde je manželka? Musím jí to také říct!“ Slyšeli jsme, jak volá na schodech: „Hildo! Kde jsi? Hildo?“

Premiér pohlédl na Holmese a v očích se mu zablesklo.

„Poslyšte, pane Holmesi,“ řekl. „Za tím se skrývá daleko víc, než se zdá na první zdání. Jak se ten dopis dostal zpátky do skříňky?“

Holmes se s úsměvem odvrátil před pátravým a pronikavým pohledem těch obdivuhodných očí.

„My také máme svá diplomatická tajemství,“ prohlásil, vzal si klobouk a zamířil ke dveřím.

Arthur Conan Doyle
Návrat Sherlocka Holmese

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.1 z 20. 1. 2012